

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DEKİ TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE
YÖNTEMLERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Y. C. ÇOPUROĞLU

HAZIRLAYAN
Şükrü BAYBAŞ

ELAZIĞ/2007

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DEKİ TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE
YÖNTEMLERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 19/07/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Prof. Dr. Y.Cemalettin ÇOPUROĞLU

Üye

Doç. Dr. Ahmet AKSİN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... / ..... /
..... tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Türkiye’deki Terör ve Terörle Mücadele Yöntemleri Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme****Şükrü BAYBAŞ****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Sosyoloji Anabilim Dalı****2007; Sayfa : 188 + XII**

Başta din kitapları olmak üzere, ulusal ve uluslar arası sözleşmelerle, hak ve özgürlüklerin ifade edildiği belgelerin tümü, insan yaşamını en yüce değer olarak tanımlamasına karşın, insana yönelik şiddet ve saldırıların ardı arkası kesilmemektedir. Hiçbir gerekçe doğanın en saygın varlığı olan insanın öldürülmesini haklı kılmamaktadır. Yaşadığımız 21. yüzyılda hangi nedenle, hangi düşünceyle, hangi amaçla olursa olsun insana yönelik şiddet ve yıldırma hareketlerinin tümünü ifade eden terörizm yanında, insan yaşamını hiçe sayan savaş gerçeği ile karşı karşıya bulunuyorsak, insanlık bugüne kadar geliştirdiği tüm düşünce sistemlerini tekrar gözden geçirmek durumundadır.

Aynı dünyayı paylaşmak zorunda kalan ve zıt görüşler savunan insanların çatışması ve çarpışması kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle ulusal ve uluslar arası ölçekte bu çelişkilerin giderilerek, sosyal adalet, sosyal güvenlik başta olmak üzere eşitlik, hakça paylaşım yanında, insan hakları, demokrasi ve özgürlüklerin, tüm toplumlarda güvence altına alındığı, hukukun egemen olduğu hukuk devletinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizdeki terör olayları kalkınmamızı olumsuz yönde etkilemiştir. Terörle mücadele için ülkemizin maddi ve manevi büyük kayıpları olmuştur. Diğer tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de terörizme karşı savaşmanın ilk koşulu, hukuki düzenlemelerin gündeme geldiği andaki dünya ve ülke gerçeklerini doğru olarak algılamak ve bu doğruları hukukun temel mantalitesine uygun biçimde yasalara aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Türkiye’de Terör Örgütleri, Terörist Profili, Terörle Mücadele.

ABSTRACT**Master Thesis****A Sociological Analyze on Terror in Turkey and Struggle Methods on Terrorism****Şükrü BAYBAŞ****University of Firat****The Institute of Social Sciences****Sociology Main Branch****2007, Page: 188 + XII**

Although human's life is defined as the greatest asset primarily in religion books and then national and international agreements, all documents where rights and freedoms are stated, violence and aggression against human haven't been surceased. Any reason does not justify killing human who is the most respectful creature of the nature. In the 21st century we live, no matter for what reason, thought or aim, besides terrorism that means all the violence and deterrence acts against human, if we are faced with the reality of war that ignores human's life, mankind should overview all thought system that he has developed so far.

It is an inevitable reality that the people who have share the same world and defence opposite opinions are in conflict and fight. So at national and international level these conflicts should be removed and state governed by the rule of law where primarily social justice, social security and besides equality and fair sharing, human rights, democracy and freedoms are under guarantee in whole societies and where law is taken as a base should be actualised. The terrorist acts in our country negatively affect our development. Our country has got great material and emotional loss in terrorism battle. Just like in other countries the preliminary condition to fight against terror is to perceive world and country's reality accurately as soon as legal arrangements come up and to transfer this accurate to the laws in accordance with law's basic mentality.

Key Words: Terror, Terrorism, Terror Groups in Turkey, Terrorist Profile, Fighting with Terrorism.

ÖNSÖZ

Bireysel ve kitlesel iletişim araçları geliştikçe psikolojik savaş stratejileri ve taktikleri de o ölçüde gelişmiş, çok karmaşık düzeylerde bir bilim ve sanat dalı haline gelmiştir. Bu yönden, içinde bulunduğumuz iletişim çağı "psikolojik savaşlar çağı" olarak da nitelendirilmektedir. Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar sonucunda, sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru düşük yoğunluktaki çatışmalar (Low Density Conflict), terör kavramını da beraberinde getirmiştir.

Psikolojik savaşın bir unsuru olan terörizm, genel olarak, zaten var olan yada suni olarak oluşması sağlanan ihtilalci fikir ve hareketlerin, belirli bir amaç için harekete geçirilmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Terörizm gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte, değişiklik göstermekte, gelişen teknolojiye bağlı olarak elde ettiği yeni imkan ve kabiliyetleri ile etkisini ve gücünü her geçen gün arttırmaktadır. Demokratikleşme alanında atılan adımlar terörü nicelik olarak azaltmakla birlikte, demokratik ortamlarda terör eylemlerinin etkinliği özellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle daha da artmaktadır.

Çalışmada ifade tutanakları incelenmiş konu ile ilgili literatür taraması yapılarak teröristlerin profilleri ve terörizmin nedenleri ile terörle mücadele yöntemlerinin belirlenmesine gayret edilmiştir.

Çalışmanın, ülkemizde ve dünyada masum insanları hedef alan terör ve terörizm olgusunun ortadan kaldırılmasına ve analarımızın göz yaşlarının dinmesine az da olsa katkı sağlaması tarafımızı mutlu edecektir

Bu çalışmanın yazım aşamasında büyük destek gördüğüm eşim İlnur BAYBAŞ'a, maddi-manevi yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Y.Cemalettin ÇOPUROĞLU ile fedakar dostum Arş. Gör. Ali Sırrı YILMAZ'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca, bugünlere gelmemde emeği geçen annem Döndü BAYBAŞ, babam Memet BAYBAŞ, kardeşlerim Asuman, Yasemin ve Mutlu BAYBAŞ ile dayım Feyzullah ARSLAN'a şükranlarımı sunarım.

Şükrü BAYBAŞ

Elazığ 2007

İÇİNDEKİLER

ONAY	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: ÇALIŞMANIN KONUSU, AMACI VE METODU	5
1.1. Araştırmanın Konusu	5
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Metodu	7
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Terör ve Terörizm	8
2.2. Terörizmin Unsurları ve Özellikleri	12
2.3. Terörizmin Nedenleri	15
2.3.1. Terörün Evrensel Nedenleri	17
2.3.1.1. Sosyal Faktörler.....	18
2.3.1.2. Siyasal Faktörler.....	18
2.3.1.3. Ekonomik Faktörler.....	19
2.3.1.4. Hukuki Faktörler	20
2.3.1.5. Diğer Kurumların ve Düşünürlerin Görüşleri	20
2.3.1.5.1. Kurumların Görüşleri	20
2.3.1.5.2. Düşünürlerin Görüşleri.....	21
2.3.2. Terörizmin Türkiye'ye Özel Nedenleri	22
2.3.2.1. Gelişim ve Değişimlerin Etkisi ve Bu Etkilerin Yarattığı İç Göç Faktörü	22

VII

2.3.2.1.1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun; Kentleşme Sorunları, Organize Suçlar ve Terör Araştırma Raporları	22
2.3.2.1.2. Prof. Dr. Ergil'in "Türkiye'de Terör ve Şiddet" İsimli Kitabında Yer Alan Değerlendirme	22
2.3.2.1.3. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) Temmuz 1995 Tarihli, "Doğu Sorunu, Teşhisler ve Tespitler" İsimli Özel Araştırma Raporu	23
2.3.2.1.4. Polis Akademisi Öğretim Üyesi Doç. Dr. H. İbrahim Bahar'ın İç Göç ve Terör Konusundaki Değerlendirmesi	24
2.3.3. Tarihsel ve Bölgeye Özel Nedenler	25
2.3.3.1. Dış Provakatif Etkiler, Etnik Nedenler ve Baskı Unsuru.....	26
2.3.3.2. Ekonomik Nedenler.....	27
2.4. Terörizmin Amacı	28
2.5. Terörizm Türleri	32
2.5.1. Amaç, Hedef, Motivasyon Esaslarına Göre Yapılan Sınıflandırma .	33
2.5.2. Uygulayıcılarına Göre Yapılan Sınıflandırma	35
2.5.3. Uygulama Yerine Göre Yapılan Sınıflandırma.....	35
2.5.4. Terör Örgütlerinin İdeolojilerine Göre Ayrımı	36
2.5.4.1. Milliyetçi Terörist Örgütler	36
2.5.4.2. Anarşist Örgütler	37
2.5.4.3. Marksist-Leninist-Maoist Terör Örgütleri.....	37
2.5.5. Terörizmin Aşamalarına Göre Sınıflandırılması.....	38
2.5.6. Uluslararası Terörizm ve Asimetrik Terörizm	40
2.5.7. Siber Terör.....	43
2.5.8. Nükleer Terör	46
2.5.9. Biyolojik ve Kimyasal Terör.....	47
3. BÖLÜM: TÜRKİYE'DE TERÖR VE TERÖR ÖRGÜTLERİ	49
3.1. Türkiye'de Terörün Tarihi Gelişimi.....	49

VIII

3.2. Türkiye’de Terörizm	50
3.2.1. Aşırı Sol Terör.....	51
3.2.1.1. Sol Terör Örgütleri	54
3.2.1.1.1. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi-DHKP/C (DEVİRİMCİ SOL/ DEV-SOL).....	54
3.2.1.1.2. Devrimci Yol (DEV-YOL)	54
3.2.1.1.3. Türkiye Komünist Partisi/Marksist- Leninist TKP/ML	55
3.2.1.1.4. Türkiye Devrimci Komünist Partisi - TDKP	55
3.2.1.1.5. Marksist Leninist Komünist Parti - MLKP	56
3.2.2. Aşırı Sağ (Dini Motifli) Terör	56
3.2.2.1. Radikal (Dini) Terör Örgütleri	60
3.2.2.1.1. Hizbullah Örgütü.....	62
3.2.2.1.2. İslami Hareket Örgütü	66
3.2.2.1.3. İslami Büyük Doğu Akıncılar/Cephesi (İBDA/C)	67
3.2.2.1.4. El-Kaide.....	68
3.2.2.1.4.1. Taliban - El-Kaide İlişkisi	74
3.2.2.1.4.2. 11 Eylül 2001 Saldırıları ve El-Kaide	75
3.2.2.1.5. Ayrıılıkçı / Bölücü Terör	80
3.2.2.1.5.1. Ermeni Terörü	81
3.2.2.1.5.2. PKK /KONGRA-GEL Terörü.....	85
3.2.2.1.5.2.1. Kürt Irkı, Tarihi, Dili ve Kültürü.....	85
4. BÖLÜM: TÜRKİYE’DEKİ TERÖR GRUPLARININ SOSYO-PSİKOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ	94
4.1. Teröristlerin Düşünce Yapısı ve Genel Psikolojik Durumları	94
4.1.1. Teröristin Düşünce Yapısı.....	95
4.1.2. Teröristin Psikolojisi	96
4.1.3. Teröristin Eğitimi	97

4.1.4. Örgütsel Etki Psikolojisi.....	99
4.1.5. İntihar Saldırıların Düzenleyen Şahısların Psikolojik Durumları ..	101
4.2. Aşırı Sağ Eğilimli Terör Örgütleri ve Mensuplarının Sosyo-Psikolojik Durumları	103
4.3. Bölücü - Ayrılcı Terör örgütü (PKK/KONGRA-GEL) ve Mensuplarının Sosyo-Psikolojik Durumları.....	106
4.4. Aşırı Sol Eğilimli Terör Örgütleri ve Mensuplarının Sosyo-Psikolojik Durumları	109
4.5. Terörist Profili	112
4.5.1. Resmi Kurumlarca veya Akademik Çevrelerce Yapılan ya da Desteklenen Araştırmalar.....	112
4.5.1.2. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 1997 Yılındaki Olaylarda Gözaltına Alınanların Kişisel Bilgilerine Dayalı Olarak Yaptığı "Suç ve Suçlu Profili" Araştırması	113
4.5.1.3. Prof. Dr. Ergil'in Araştırmaları.....	120
4.5.1.4. Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Başkanlığı (TEMÜH) Sol ve Sağ Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri ile Psikolojik Harekât Şube Müdürlüğü'nce Türkiye'de Terörist Olaylara Katılanların Yaş Grupları Konusunda Yapılan Araştırma	123
4.5.1.5. Güney Omay ile Turhan İtil'in 1983 Yılında Yaptıkları "Türkiye'de Anarşi ve Terör Ortamının Doğmasında Etkin Rol Oynayanların Demografik ve Psikolojik Profilleri" Araştırması.....	124
5. BÖLÜM: TERÖRİZMLE MÜCADELE VE TÜRKİYE	150
5.1. Terörle Mücadelede Devletin Sorumluluğu	150
5.1.1. Terörle Mücadele Mevzuatı	150
5.1.1.1. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu	151
5.1.1.1.2. 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkındaki Kanun	151

5.1.1.1.3. Terörle Mücadelede Yapılan Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye'nin Taraf Olduğu Antlaşmalar	153
5.1.2. Terörle Mücadele Eden Kurumlar.....	155
5.1.2.1. Terörle Mücadele Yüksek Kurulu (TMYK)	156
5.1.2.2. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT).....	157
5.1.2.3. Emniyet Genel Müdürlüğü.....	158
5.1.2.4. Jandarma Genel Komutanlığı.....	160
5.1.2.5. Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi.....	163
5.1.2.6. Türkiye'de Bölücü Terörle Mücadelede Yapılan Uygulamalar	164
5.1.2.6.1. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL)	164
5.1.2.6.2. Geçici Köy Koruculuğu (GKK)	166
5.2. Terörle Mücadelede Medyanın Sorumluluğu.....	166
5.3. Terörle Mücadelede İngiltere Örneği	169
SONUÇ VE ÖNERİLER	176
KAYNAKLAR.....	184
ÖZGEÇMİŞ.....	188

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
ARA	: Ermeni İhtilalci Ordu
ASALA	: Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu
AYÖ-DER	: Ankara Yüksek Öğrenim Demeği
BM	: Birleşmiş Milletler
CIA	: Amerikan Gizli Haber Alma Servisi
DDKO	: Doğu Devrimci Kültür Ocakları
DEP	: Demokrasi Partisi
DESA	: Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı
DEV GENÇ	: Devrimci Gençlik Derneği
DEV SOL	: Devrimci Sol
DEV YOL	: Devrimci Yol
DGDF	: Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu
DHB	: Devrimci Halkın Birliği
DHKP/C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi Cephesi
DİSK	: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DSİH	: Devrimci Sosyalist İşçi Harekatı
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
HİP	: Halkın İşçi Partisi
HİZBULLAH	: Allah'ın Taraftarı
HİZB-UT TAHRİR	: İslam Kurtuluş Partisi
İBDA/C	: İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi
İHÖ	: İslami Hareket Örgütü
İRA	: İrlanda Kurtuluş Ordusu
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MOSSAD	: İsrail Gizli Servisi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TEMÜH	: Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TKP	: Türkiye Komünist Partisi

XII

TKP/ML	: Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Devletlerarası ilişkilerin temel ilkelerinin en başında; “karşılıklı güçler dengesi” prensibi yatmaktadır. Uluslararası arenada, bir devletin, diğer bir devlete kıyasla güç dengesini lehine çevirmesi, gücünü artırması, neredeyse dünya tarihinin yaşına eş değer bir süreçtir. Devletler arasında süren rekabet her zaman “güç dengesi”ni lehine çevirmek amacıyla yürütülmüştür. Askeri, politik ve ekonomik gücü elde eden devlet, kendi çıkarları doğrultusunda dünya politikasını biçimlendirmeye çalışmıştır. Endüstri Devrimi ve Emperyalizm ortaya çıkana kadar devletlerarası rekabet nedeniyle oluşan silahlı çatışmalar genellikle topyekün savaş şeklinde tezahür etmiştir.

Dünya savaşlarının yıkıcı gücünü tecrübe eden devletler, benzer katliamları bir daha yaşamamak amacıyla tüm söylemlerinde barışçı açıklamalara yer vermekle birlikte, uluslararası arenadaki rekabet her zaman sürmüş, söz konusu rekabetin araçları ise özellikle “Soğuk Savaş Dönemi”nin başlaması ile birlikte değişmeye başlamıştır. İki kutuplu dünya düzeninde yaşanan rekabette, geçmiş dönemdeki topyekün savaşların yerine terör olarak isimlendirilen farklı bir araç kullanılmaya başlanmıştır.

Soğuk savaşın en önemli metotlarından biri olan psikolojik savaş türüne bağlı olarak terör kavramı anılan dönemde gelişmeye başlamıştır. Değişen dünya dengelerine büyük bir hızla adapte olan terör, teknolojik yeniliklere bağlı olarak sahibi bulunduğu imkan ve kabiliyetlerini ile gücü ve etkisini her geçen gün artırmaya başlamıştır. Uluslararası ilişkilerde yaşanan değişimler ve küreselleşme ile birlikte ülkelerin birbirine entegrasyonu sonucu ulusların toplumsal yapılarında radikal değişiklikler oluşmuştur. Teknik ve ekonomik alanda yaşanan küreselleşme terörün de küreselleşmesine, dolayısıyla küreselleşmenin dünyayı tehdit eder bir olgu haline gelmesine neden olmuştur. Küreselleşme her alanda dünyayı etkilerken kontrolünü kaybeden gruplara engel olmak amacıyla küresel düzeyde önlem olacak bir caydırıcı güç tesis edilememiştir. Teröre karşı, uluslararası bazda işbirliğinde, özellikle 11 Eylül 2001 2001 terör saldırılarının akabinde bir gelişme kaydedilmekle birlikte, istenilen düzeye henüz ulaşamadığı ve terörü besleyen sebeplerin giderilmesi için radikal önlemler alınmadığı gözlenmiştir. Oysa, teröre karşı mücadelenin küresel boyutlarda yürütülerek, sadece “güvenlik” ve “istihbarat” alanlarında değil, sosyal politikalar ile desteklenen programlar vasıtasıyla yürütülmesi gerektiği hususunu terörle mücadele ettiğini belirten ülkeler henüz idrak edememiştir. Terör hareketleri, günümüzde

periyodik olarak ve dalgalar halinde ortaya çıkmakta, zamanla önemini yitirmekte ve bilahare yeniden hız kazanmaktadır. Terörün hız kazandığı bu dönemler ile uluslararası siyasi ilişkiler, bölgesel ve ülke düzeyindeki siyasi ve toplumsal sorunlar arasında yakın ilgi bulunduğu müşahede edilmektedir. Terörle mücadele stratejisinde, düşmanı yok etmekten çok, düşmanı besleyen; ekonomik, siyasi, politik ve sosyal önlemlerin alınması gerekliliği kavranılamamıştır.

Günümüzde sıkça kullanılan bir terim olmasına rağmen, terörün ortak kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Konu ile ilgili birçok tanım yapılmış, ancak uluslar arası arenada ortak bir kavram üzerinde fikir birliğine varılamamıştır. Bunun nedeni de bir tarafın terörist ilan ettiğini, diğer tarafın özgürlük savaşçısı olarak nitelemesidir.

Terörü vurgularken ve çözümler ararken, anılan sorun ile sadece mikro düzeyde mücadele etmenin yetersiz olduğu, makro boyutlarda, uluslararası kurum ve kuruluşların da desteğini almak suretiyle bir çözüm stratejisi geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır

Terör ve terörizm tartışmaları 21. yüzyılda oldukça önemli bir hale gelmiştir. Modern çağın başlangıcından bu yana çeşitli formatlarda ortaya çıkan terör grupları, zamanla daha profesyonel ve daha öldürücü bir konuma gelmişlerdir. Son iki asırda ortaya çıkan her yeni terör örgütü bir öncekinden daha fazla üretken, daha vahşi ve daha kuralsız savaşmanın yollarını bulmakta ve geliştirmektedir. 19. yüzyılda basit silahlarla mücadele eden teröristler, 20. yüzyılda daha sofistike silahlarla mücadelelerini geliştirmişler ve günümüzde ise binlerce insanın yaşamına son verecek teknolojileri kendi tanımlamaları içerisindeki 'düşmanlarına' karşı acımasızca kullanma kapasitesine ulaşmışlardır. Bu gelişim, her geçen gün yerkürede yaşayanları daha fazla tedirgin etmekte ve çözüm önerileri konusunda hükümetleri yeni arayışlara zorlamaktadır. Bu gelişmenin temeli ise; teröristlerin, kabiliyetlerini karşılarındakilerin zaafiyetleri ölçüsünde geliştirme olanağı bulmasıdır. Bugün varılan aşamada, terör örgütleri günümüzün en önemli tehdit ve tedirginlik kaynağı olmayı başarmışlardır.

Terörün önlenmesi ülkeler bakımından farklı anlamlar ifade etmektedir. Birçok ülke terörle mücadele konusunda kendi uygulamalarını ısrarla savunmakta ve başka ülkelerin deneyimlerinden yararlanmayı veya kendi deneyimlerinden ders çıkarmayı pek düşünmemektedir. Kısacası herkes doğruyu bulmuştur ancak terör hala dünya insanları için önemli bir korku kaynağı, teröristler hala çok büyük bir tehdit ve terörizm

de baş edilmesi gereken silahlı bir propaganda alanıdır. Gidilecek çok yol olduğu açık olmasına rağmen aynı veya benzer yanlışları devam ettiren, hatta yanlışlarını gelenek haline getiren ülkeler dahi söz konusudur. Terörle mücadelede ortak akla ulaşmak, ortak mücadele stratejilerini oluşturmak, ancak ülkelerin birbirlerinin deneyimlerinden yararlanılmasıyla mümkündür.

Terörist için dünya, "iyi" ve "kötü" olarak ikiye ayrılır. İyi, terör örgütü, kötü ise devlet ve devleti destekleyen toplumsal sınıflardır. Terör gruplarının ortak ahlaki görevleri, çürümüş bir devlet ve toplumu tasfiye etmektir. Terörist, kendisini bir saldırgandan çok bir "kurban" olarak algılar. Şiddetin asıl sorumlusunun "düşman" olduğunu; şiddet eyleminin bireysel bir "tercih" değil, tarihsel bir "zorunluluk" olduğunu düşünür. Kendi özgür iradesi dışında, yüce bir otoritenin askeri olarak hareket ettiğine inanır. Olumlu, toplumsal olarak kabul edilebilir bir kimlik edinmeyi başaramamış olan bireyler, kendilerine kötü ya da en istenmeyen olarak sunulan rolleri benimserler.

Terörün en önemli özelliklerinden biri hedefini rastgele seçmesidir. Kurbanın, ayırım gözetilmeden belirlenmesi, korkunun yayılmasına neden olur. Terörün, eğer herhangi birisini hedef alması için özel bir nedeni yoksa, hiç kimse güvenlikte olmayacaktır. Potansiyel hedef kendisini korumak için bir şey yapamaz. Çünkü terörist kendi kurallarına göre yargılar ve kendi seçtiği yer ve zamanda harekete geçer. Bu da siyasal terör eylemlerinin önceden tahmin edilemeyeceğini ve keyfilikliğini ortaya koyar. Terörün bütün biçimleri için geçerli olan diğer özellikleri ise acımasız, tahrip edici ve ahlak dışı olmasıdır.

Ülkemiz için terör yıllardır bir baş belası konumundadır. Terör ve terörle mücadele için ayrılan bütçe yüzünden ekonomi yıllardır çok iyi bir gelişme gösterememiştir. Anadolu'da yaşayan tüm insanların ortak eylemi sonucunda kazanılan ve en büyük tarihsel başarı olan Ulusal Kurtuluş Savaşı ve onun yarattığı laik cumhuriyet, birlik ve beraberliğin en önemli temelidir. Bu temelin, temel haklar, sosyal adalet, bölgeler arası eşitlik ve benzeri yönlerden sağlamlaştırılarak geliştirilmesi, toplumsal uyum ve barışın en önemli güvencesidir. Hangi siyasal dava için yapılırsa yapılsın, şiddetin yöntem olarak seçilmesi ya da siyasal şiddet eylemlerine göz yumma, hatta onaylama gibi tutumlar, huzur ve barışı içten içe çürütmekte ve çökertmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde terör ve terörizm kavramları, bunların nedenleri, türleri ve uluslararası boyutu, ikinci bölümünde ülkemizdeki terör ve terör grupları, üçüncü bölümde Türkiye'deki terör gruplarının sosyo-psikolojik durumları ve terörist profili, dördüncü bölümde ise terörizmle mücadele ve terörizmle mücadelede İngiltere Örneği incelenmiştir.

1. BÖLÜM: ÇALIŞMANIN KONUSU, AMACI VE METODU

1.1. Araştırmanın Konusu

Bireysel ve kitlesel iletişim araçları geliştikçe psikolojik savaş stratejileri ve taktikleri de o ölçüde gelişmiş, çok karmaşık düzeylerde bir bilim ve sanat dalı haline gelmiştir. Bu yönden, içinde bulunduğumuz iletişim çağı "psikolojik savaşlar çağı" olarak da nitelendirilmektedir. Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar sonucunda, sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru düşük yoğunluktaki çatışmalar (Low Density Conflict), terör kavramını da beraberinde getirmiştir.

Psikolojik savaşın bir unsuru olan terörizm, genel olarak, zaten var olan yada suni olarak oluşması sağlanan ihtilalci fikir ve hareketlerin, belirli bir amaç için harekete geçirilmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Terörizm gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte, değişiklik göstermekte, gelişen teknolojiye bağlı olarak elde ettiği yeni imkan ve kabiliyetleri ile etkisini ve gücünü her geçen gün arttırmaktadır. Demokratikleşme alanında atılan adımlar terörü nicelik olarak azaltmakla birlikte, demokratik ortamlarda terör eylemlerinin etkinliği özellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle daha da artmaktadır.

Toplumun sosyo-ekonomik şartlarından ve mevcut yapının eksikliğinden kaynaklanan terör faaliyetleri, bir süre sonra bazı güçlerin kontrolüne girmekte veya birtakım çevrelerce suni bir şekilde, istismara açık sorunlar üzerine bina edilmektedir. Terör hareketleri, günümüzde periyodik olarak ve dalgalar halinde ortaya çıkmakta, zamanla önemini yitirmekte ve bilahare yeniden hız kazanmaktadır. Terörün hız kazandığı bu dönemler ile uluslararası siyasal ilişkiler, bölgesel ve ülke düzeyindeki siyasi ve toplumsal sorunlar arasında yakın ilgi gözlenmektedir.

Sağlıklı bir değerlendirme yapıldığında terör örgütleri ileri sürdükleri şekilde, hedeflerine ulaşamayacakları gibi zamanla marjinalleşmeye de mahkumdurlar. Buna rağmen toplumlardaki dengesizlik ve aksaklıkların, hoşnutsuz kişilerin ortaya çıkmasına yol açtığı ve birtakım güçlerin ve devletlerin terörü, hedeflerine ulaşmada bir araç ve baskı unsuru olarak gördükleri müddetçe terörizm varlığını devam ettirecektir. Toplumlarda, hoşnutsuzlukların oluşturduğu küçük grupların varlığı kaçınılmazdır.

Ancak, siyasal sistem dengesini ve gücünü koruduğu sürece, bu durum çok fazla korku verici olarak kabul edilmemektedir. Teröre başvuran grupların, eylem taktikleri ve yürüttükleri gizli faaliyetin bir gereği olarak, hedef seçimi ve eylem zamanı konusundaki inisiyatiflerini kullanmada sınırsız davranabilmeleri onları avantajlı hale getirmektedir. Sebep sonuç ilişkisinden uzak bir şekilde gerçekleştirilen terör eylemlerinin, zamanından önce haber alınarak önlenmesi veya faillerinin yakalanmasının güçlüğü, terörün etkisini arttırmaktadır.

Ayrıca teröristler, eylemlerinde kendilerini sınırlayan ahlaki veya insani çok fazla engel tanımadıklarından dolayı, psikolojik bir üstünlüğe sahip olmaktadır. Terörün anlaşılmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ise, terörün tamamen dış etkilere bağlanıp kolaycılığa kaçılmasıdır. Terör mevcut veya istismara açık bir zeminin olmadığı yerlerde yaşama imkanı bulamaz. Dolayısıyla bir yerde yaygın olarak terör mevcut ise orada gerçekten bir şeylerin de yanlış gittiğini kabul ve tespit etmek gerekir. Sosyal yapının zayıf düşmesi veya buna ait belirtiler taşınması terörün arz ettiği tehlike açısından önemlidir. Bir vücut ne kadar sağlıklı olursa, o kadar dirençli ve mikroplara karşı dayanıklılığı ve bağışıklığı yüksek olur. Bu bağlamda, olayın tamamen dış dinamiklere bağlanarak iç dinamiklerin göz ardı edilmesi, kendi kendimizi kandırmaktan başka bir şey olamaz. Bunun bir de tersini düşünersek, terörü yorumlarken, sadece iç dinamikleri ele alıp, dış dinamikleri dikkate almamak da başka bir hatadır. Ülkemizde çok sık telaffuz edilen dış güçler, yabancı mihraklar, düşman ülkeler gibi yaklaşımlar toplumda olumsuz etkilere neden olmakta, dış mihrakların olduğundan fazla güçlü olduğu düşüncesi oluşmakta, iç barışı ciddi bir şekilde tehdit eden bu durum karşısında dış güçlerin varlığına dayandırılan olaylar kamuoyunu dış güçlere karşı daha etkili tavır alınması yönünde beklentilere itmekte, böyle bir yaklaşım devlet tarafından ortaya konmadığı takdirde de inandırıcılık ve otoriteye güven duygusu zayıflamakta, devletin güçsüz ve aciz kaldığı imajı uyanmaktadır.

Terörist bizim insanımız, hedef aldığı bizim insanımız ve faaliyet gösterdiği yer bizim sınırlarımızın içi olduğuna göre, çözümü de büyük ölçüde aynı topraklar içerisinde aranacaktır. Daha önce de belirttiğimiz gibi buradan, dış etkinin göz ardı edilmesi anlamında bir sonuç çıkarılmamalıdır. Bir toplumda sorun oluşturan veya sorun olmaya uygun konu ve kavramlar ele alınmak suretiyle, bu kavramlara farklı anlamlar yüklemeye çalışıp, insanları, mevcut sorunları çözebilmek için bir araya

getirmekten alıkoyacak bir zeminin oluşturulması, terör ortamına katkıda bulunmaktadır. Toplum içindeki insanları gruplaşmalara iten sorunların çözülebilmesi için, öncelikle sorun olan kavramlara netlik kazandırılması gerekmektedir. Kavram üzerinde bile anlaşılamayacak bir ortamın varlığı, her grubun kendi ideolojik yapısı içerisinde çözümler aramasına, dolayısıyla birbiriyle çelişen yaklaşımların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Türkiye'deki terör ve terörle mücadele yöntemlerinin tespit edilmesidir.

Bu amaçlara ulaşabilmek için;

- Terör ve terörizmin tanımı, amacı, nedenleri ve türleri,
- Ülkemizdeki faal terör örgütleri ve mevcut durumları,
- Türkiye'de terör örgütlerine katılanların eğitim, sosyo-ekonomik durumları, katılma nedenleri ve terörist profilleri,
- Terör örgütlerinin dış bağlantıları,
- Terörün ülkemiz üzerindeki genel yansımaları,
- Terörizmle mücadele,
- Terörle mücadelede devletin ve medyanın görev ve sorumlulukları,

sorularına cevap aranmıştır.

1.3. Araştırmanın Metodu

Türkiye'deki terör, terörle mücadele yöntemleri ve genel yansımaları tarihsel bir süreçte incelenerek, devletin görev ve sorumlulukları tündengelim yöntemi ile araştırılacaktır. Konuyla ilgili literatür çalışmalarından ve mevzuattan yararlanılmıştır. Konunun geniş olması dikkate alınarak sınırlı tutulmaya çalışılarak; durum tespiti ile beraber öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Terör ve Terörizm

Tarihteki en eski terör hareketi M.Ö. 6-135 tarihleri arasında Filistin’de ortaya çıkmıştır. “Zealot” isimli Musevi tarikatı, anılan dönemde Roma İmparatorluğu’nun lejyonerlerine karşı suikastler düzenleyerek adını duyurmuşlardır. “Zealot Tarikatı”ndan sonra “Sicari” olarak tanımlanan Musevi bir suikast grubu oluşturularak Romalı lejyonerlere yönelik suikastlerine devam etmiştir. “Sicari”ler adını suikastlerinde kullandıkları kısa kılıçlarından almıştır. Sicariler dini mekanları yakmış, Kudüs’ün suyunu tahrip etmiş ve buğday ambarlarını yağmalamıştır. Sicariler anılan şiddet olayları ile Roma halkı arasında korku ve huzursuzluk yaratarak uzun süreli bir psikolojik savaş yürütmüştür (Demirel, 2002: 25).

Dünya üzerinde ilk ihtilal hareketlerinin ise M.Ö.VII. yüzyılda eski Yunanistan’da başladığı ileri sürülmektedir. Sonraki yüzyıllarda ihtilaller, kendi çıkarları doğrultusunda hak arayışı içerisinde bulunan her kesim tarafından kullanılan bir araç olmuştur. Bahse konu ihtilaller esnasında terörizmin yıkıcı etkisi sıkça kullanılmış olup, kanla iktidara gelen ihtilalciler çoğu zaman iktidarlarını koruyabilmek amacıyla şiddete başvurmuşlardır.

Terör, İslam tarihinde de yaşanmıştır. İkinci Halife Hz.Ömer, üçüncü Halife Hz.Osman, dördüncü Halife Hz.Ali terör kurbanı olmuş liderlerdir. Özellikle Hz.Ali’nin öldürülmesi, İslam dininin Sünni, Şii ve Harici olarak üç büyük mezhebe bölünmesine yol açmış, birçok kanlı olayın nedeni olmuştur (Kongar, 2002:78).

XII. yüzyılda İran’da ortaya çıkan ve Şii kökenli İsmailiye Tarikatı’na dayanan Hasan SABBAAH liderliğinde organize olan terör grubu, Alamut Kalesi’nde üslenerek dönemin bölgesel Sünni İslam liderlerine yaptıkları suikastlar ile adını duyurmuştur. “Haşhaşi”ler olarak da anılan bu grubun düzenlediği saldırılarda Büyük Selçuklu İmparatorluğu vezirlerinden olan Nizam’ül Mülk de zehirli hançerle hayatını yitirmiştir. Haşhaşiler, eylemlerinde militanları cesaretlendirmek için Haşhaş kullandıklarından anılan ismi almıştır (Demirel, 2002: 26).

XVIII.yüzyılın başları devletin siyasi amaçlara ulaşmak için önceden tasarlayarak ve sistematik bir şekilde terörün kullanıldığı ilk olaylar zincirini başlatmıştır. Fransız Devrimi sonrasında yaşanan ve “Terör Devri” (Eylül 1793-

Temmuz 1794) olarak nitelendirilen süreç içerisinde, ihtilalin en önemli fikri olan “milliyetçilik” hareketleri, özellikle imparatorlukların hükümranlığı içerisinde bulunan milletlerin bağımsızlıklarını kazanma güdüsü ile isyan hareketlerini doğurmuş, söz konusu isyan hareketlerinde terör önemli bir unsur olarak kullanılmıştır.

Terör kelimesi Fransa’da, Fransız İhtilalinin ardından Jacoben şiddetini anlatmak için de kullanılmıştır. İhtilalin önde gelen liderlerinden Robespierre, halkın cumhuriyetinin kralcılara karşı terör uygulamasını haklı ve zorunlu görmüş ve 5 Şubat 1794’te “İç Politikanın Moral ve Politik İlkeler”nde şöyle belirtmiştir; “Barışta, gücünü erdemden alan halk hükümeti, devrimde, erdem ve terörden alır. Terörsüz erdem vahimdir, erdemsiz terör etkisizdir.”

Günümüzde kullanılan anlamıyla terör ya da siyasal amaçlı şiddet ise Rus İhtilali öncesi “Norodnikler” ile birlikte ortaya çıkmıştır. Rusça “Narodnaya Volya”, yani “Halkın İradesi” kelimelerinin birleşmesinden türeyen Norodnikler, Çar’ın üst düzey yöneticilerine yönelik suikastler düzenleyen, ancak eylemlerden sonra kendilerini döverek cezalandıran şahıslar olarak tarih sahnesine çıkmıştır (Özgürel, 2001: 6).

Londra’da, Temmuz 1881 ayında toplanan “Milletlerarası Anarşi Kongresi”nde, kimya ve teknolojiye önem verilerek, topyekün öldürü silahlarının eylemlerde kullanılmasının üzerinde durulmuş olup, ilk terörist silahları hançer ve tabanca iken, daha sonra Alfred NOBEL’in icadı ile eylemlerde dinamit kullanılmıştır (Giritli, 2001: 13).

Terör kavramının modern bir fenomen olarak uluslararası bir sözleşmeye konu olması ilk kez Milletler Cemiyeti’ne dayanmaktadır. Milletler Cemiyeti’nce ilan edilen 1937 tarihli “terörün cezalandırılması ve önlenmesi için uluslararası sözleşme” bu alanda bir ilki oluşturmaktadır (Ataman, 2006: 12).

Özellikle 1960’lı yıllardan bu yana ulusal ve uluslararası düzeyde yaygın olarak kullanılan terör terimi, siyasal şiddet suçlarını ifade etmektedir. Fransız İhtilali’nden kaynaklanan bir alışkanlıkla siyasal şiddet suçları terör veya terörizm olarak adlandırılmaktadır. Terörle mücadelede karşılaşılan en önemli sorun terörün tüm dünyada genel geçerliliği bulunan bir tanımının yapılamamasıdır. Ancak oldukça yalın olarak tanımlamak gerekirse terör “Şiddet, tehdit baskı ve birçok yıkıcı unsuru kullanarak toplum üzerinde baskı yaratmak” şeklinde belirtilebilir. Terör hareketleri

toplumun tabanından tavanına karşı tüm kesimini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileyebilir. Toplumun gözünde korku ve dehşet yaratmayı amaçlar, bu şekilde mevcut düzeni değiştirerek kendi ideolojisi veya etnik kimliği çerçevesinde bir sistem oturtmayı arzulamaktadır.

“Terör,” sözcüğünün aslı Latince terrēre fiilinden gelmiş olup, Terrere; “tir tir titretmek” anlamına gelmektedir. Terör terimini kullanan ilk kişi, antik-Grek düşünürü ve tarihçi Xenophon'dur. Xenophon; “Terörün savaş zamanında düşman nüfusa karşı psikolojik etki yaratmak amacıyla kullanıldığını” belirtmiştir (Ataman, 2006: 12).

Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü'nde terör, “kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık saçan şiddet hareketleri” olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 1993: 124).

Meydan Larousse Ansiklopedisi'ne göre terörizm, “ihtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi”dir (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, C.12, 1973: 83).

Ergil'e göre terörizm, “kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır (Ergil, 1980: 1).

Emekli General Suat İlhan'a göre, en kısa tanımı ile terör, “örgütlü ve kuralsız şiddet hareketidir.” (İlhan, 1998: 8).

Terör, insanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için yoğun ve sistematik bir korkuyu ve bu korkuya neden olabilecek her türlü şiddet eylemini içermektedir. Ancak her durumda terörün yöneldiği hedef dolaylı ya da doğrudan halkın kendisi olmaktadır. Bir terör örgütü halkı kendi yanına çekebilmek için şiddet uygulamaktadır. Teröristler, elde edecekleri korkunun kendilerine güç vereceğini ve anılan güç sayesinde halkın bir bölümünün desteğini kazanabileceklerine inanmaktadırlar (Yalçın, 2002: 7).

Diğer bir tanımlamada terör, insanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemidir (Bozdemir, 1981: 523).

Alex SCHMID, 1983 yılında kaleme aldığı “Politik Terörizm (Political Terrorism)” adlı eserinde 1936-1981 arasında telaffuz edilen 109 farklı siyasal terör tanımının bulunduğunu belirtmiştir (Şehirli, 2000:94).

Ülkemizde 12 Nisan 1991 tarihinde yürürlüğe giren, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun birinci maddesine göre ise terör;

“Terör; baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle anayasada belirtilen cumhuriyetin temel niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik ve ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak ve yıkmak veya ele geçirmek temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kanunda yazılı olan örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. Örgüt terimi, “Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete veya silahlı çeteyi de kapsar.” şeklinde tanımlanmıştır.

Burada yapılan tanımlama, her ne kadar terör tanımı olarak verilmiş olsa da asıl vurgulanan terörizmdir. Çünkü terörizm kavramına bakıldığında, genellikle şiddet ve olguların birleştiği siyasal içerikli ve kurulu bir düzene/sisteme yönelik amaçlı eyleme verilen ad olarak karşımıza çıkmaktadır (Çağlar,1997: 121).

Terör ve terörizm kavramları farklı kavramlardır. Terör kavramı, çok genel bir yaklaşımla, uzun süreli korku ve dehşet durumunu ifade etmede kullanılır. Terörizm kavramı ise bu durumun ortaya çıkarılmasını amaçlayan stratejiyi ifade eder.

Buradan hareketle terörizm, “Savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılmasıdır”, şeklinde tanımlanabilir (Akmaral, 2004 :25).

Terörle ilgili yaşanmakta olan en önemli sıkıntı terör tanımının yapılamamasıdır. Uzmanlar iki yüz ayrı tanım yapmakla birlikte dünya üzerindeki devletler herhangi bir tanım üzerinde anlaşmaya varamamaktadır. Bunun sebebi ise, hemen hemen tüm

devletlerin ya uzak mesafeden desteklediği, ya sempati ile baktığı, ya da mücadele halinde olduğu terör örgütünün bulunmasına bağlanmaktadır (Bulaç, 2005: 5).

2.2. Terörizmin Unsurları ve Özellikleri

Terörizmin varlığından söz edebilmek için, öncelikli olarak bir takım unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu unsurlar; ideoloji, örgüt ve eylem olarak tasnif edilmektedir (Dilmaç, 1997: 65).

Terör suçunun oluşabilmesi için;

- Devletin-milletin birliğine ve temel düzenine yönelik bir amacın olması (ideolojik boyut),
- İllegal örgüt tarafından gerçekleştirilmesi (örgütsel boyut),
- Korkutma, yıldırma, sindirme amaçlı eylemlerin olması (eylemsel boyut) gerekmektedir (TEMÜH, Polis Dergisi, 1998 :80).

Terör, siyasi özelliği bulunması nedeniyle şiddet içeren diğer suçlardan farklı bir konumda bulunmakta olup, yıkıcı ve yakıcı etkileri ile bireyler, dolayısıyla toplumların nezdinde yarattığı travmalar nedeniyle, toplum genelinde çözümlenmesi oldukça zor problemlere neden olan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Terörün gerçekleşebilmesi için, “tavan”dan, “taban” a birtakım bileşenlerin işlevlik kazanması gerekmektedir.

Tavan’da oluşan bileşenler;

- a) Sığınak,
- b) Lojistik destek,
- c) Para/Finans,
- d) Sahte belge,
- e) Diplomatik kolaylık,

şeklinde tanımlanabilmektedir.

Taban’da oluşan bileşen ise; “zaafiyetleri olan sosyal kitleler”dir. (<http://www.dispolitikaforumu.com/KOKSAL.ppt>, 25 Ocak 2005, Köksal, S., 2007:16)

Terör odakları, “zaafiyeti olan sosyal kitleleri” etkileyebilmek için çeşitli metotlara başvurmaktadır. Teröristler, mimledikleri şahsı kendi organizasyonunun içerisine çekebilmek, yani angaje edebilmek amacıyla hem toplumun tüm katmanlarının sorunu olan, hem de mimlenen şahsın yüz yüze geldiği ekonomik, sosyo-kültürel, psikolojik, dinsel, mezhepsel vb. problemi olabildiğince kullanarak şahsın duygularını istismar etmektedir. Terör odaklarınca angaje edilme safhasına alınan bireye toplumun, dinin veya devletin kurtarıcısı rolü biçilmekte ve böylece toplum içerisinden çıkan terörist, anılan toplumun kurtuluşunu sağlamak adına, mevcut otorite aleyhinde faaliyete başlamaktadır. Örneğin; Aşırı Sol Terör Örgütleri’nin propagandalarının alfabeti ekonomik sıkıntıların dile getirilmesi, yani yoksulluk sömürüsü ile başlamaktadır. KONGRA-GEL/PKK mensupları ise, etnik milliyetçilik yaparak Türkiye Cumhuriyeti’nin Kürt kökenlilere karşı sistematik bir asimilasyon politikası yürüttüğü hususunu vurgulamaktadır. Sözde dini motifli terör örgütleri ise, dini hassasiyetleri ve türban konusu gibi polemik haline gelmiş unsurları propaganda amaçları açısından kullanmaktadır. Terör örgütleri özellikle gençlik vasatı arasından mensup kazanmaya çalışmakta ve 14-25 yaş grubu içerisindeki kesime önem vermektedir. Terör örgütleri, mimledikleri gençlerin aile yapısı, zaafı, arkadaşları ve gelir düzeyi hakkında bilgi toplamakta, akabinde gençlerin yaşadığı psikolojik, sosyolojik ve ekonomik sorunları istismar ederek mensup kazanmaya çalışmaktadır. Terörist unsurların propagandaları arasında ayrıca, ülkeler arasındaki gelişmişlikten kaynaklanan sorunların işlenmesi de bulunmaktadır. Teröristler, refah, sağlık, eğitim vb. açıdan tam bir doygunluk içerisinde bulunan toplumları, düşük refah seviyesinde, yetersiz beslenen, fakirlikten kaynaklanan sağlık sorunları ile boğuşan ve cahil olan halk yığınları nezdinde hedef olarak göstermektedir. Bu çerçevede terör odakları, birçok ülkenin gelişmişliğinin diğer ülkelerin gelişmemesine neden olduğu savını, mensup kazanma ve ajitasyon çalışmaları açısından kullanmaktadır.

Terörist bir eylem için öncelikle “motivasyon” ve “operasyonel altyapı” şeklinde iki unsura ihtiyaç duyulmakta olup, bu çerçevede terörle mücadelenin başlangıç safhasında öncelikle söz konusu iki unsurun önüne geçilmesi gerekmektedir. Gerek motivasyon, gerekse operasyonel altyapının olgunlaşması için terör örgütünün uzun bir tecrübeden geçmesi gerekmektedir. Terör örgütleri operasyonel altyapılarını sağlayabilmek, her şeyden önemlisi faaliyet alanlarında varlıklarını idame ettirebilmek amacıyla bir takım lojistik desteklere ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu lojistik destekleri

sağlamak amacıyla terör örgütlerinin büyük oranlarda maddi katkılara ihtiyacı bulunmaktadır. Bu bağlamda terör örgütleri, mensup ve sempatanları ile yandaş ülkelerin gizli servislerinden sağladığı bağışlar ve legal alanda faaliyet yürüten ticari oluşumlardan edindiği gelirlerin yanı sıra; tehdit, şantaj, haraç, soygun, gasp, hırsızlık, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi illegal yöntemler ile finansmanını sağlamaya çalışmaktadır.

Terör üzerinde dünyada ve ülkemizde tartışılan en önemli konu ilk etapta şudur; “Terörist kimdir?”, “Kime terörist denmeli veya denilmemelidir?”. Uluslararası platformda, bazı temel parametreler saptanmakla beraber, bugün hala bu tartışma bitmiş ve görüş birliği sağlanmış değildir. Aslında "terör" gibi “terörist”in de doğru bir biçimde tanımlanması ve bu konuda fikir birliğinin sağlanması önemli bulunmaktadır. Eğer teröriste ve teröre karşı mücadelede başarılı olmak isteniyorsa, bunun kimliğinin veya adresinin tam olarak belli olması gerekmektedir. Yıllardan beri süregelen resmi veya gayri resmi, ulusal veya uluslararası çok sayıdaki toplantıya rağmen günümüzde halen “terörist”in ne olduğunun tanımlanmasında tam bir mutabakat sağlanamamıştır. Birinin teröristi bir başkasının mücahidi, gerillası veya militanı gibi sözcüklerle tanımlanmaktadır. Ülke olarak amacı ne olursa olsun, sivillere karşı şiddet eylemine girişenlere "terörist" demek konusunda bir konsensüs sağlanılmıştır. Ancak söz konusu tanımın pratikte her zaman uygulanmadığı da müşahede edilmiştir. Terörün nitelikleri konusunda da durum bundan farklı seyretmemiştir. 1960-1970 döneminde “ideolojik terör”, Almanya, İtalya ve Japonya’da ağır basarken, son çeyrek yüzyılda Avrupa’dan Asya’ya kadar birçok bölgelerde “etnik” veya “milliyetçi terör” ağır basmıştır. Terörle mücadelede belki de en önemli şart, “terörist”e de, “terör”e de adının doğru konmasıdır. Devleti yönetenler ve muhalefette bulunanlar bu tespiti samimiyetle yapmak cesaretini göstermeli, zihinleri karıştıracak beyanlara veya gerekçe arayışlarına başvurmamalıdır (Kohen, 2003: 7).

11 Eylül 2001 saldırıları, öncekilerden çok daha farklı, gevşek bir ağ (network) içinde hareket eden, eğitim görmüş, ancak bir bakıma profesyonel olmayan, kariyerlerinin orta kademesinde bulunan terörist profilini ortaya çıkarmıştır (Lesser, 2001: 14).

Teröristler, aile, toplum ve ülke değerlerinden kopuk, maceracı, yarı-aydın, kökleri imha olmuş, ülkesine veya insanlığa hizmet etmek yerine sınırı olmayan, küresel

ve fanatik bir inancın peşinde koşmaktadır. Günümüzde stratejik bir aktör haline gelen teröristler, ülke savunmasının zaaflarını izleyerek eylemlerini/hedeflerini ona göre seçmektedir (<http://www.dispolitikaforumu.com/KOKSAL.ppt>, Köksal, 2007: 22-26).

Teröristin, terör organizasyonu açısından pozisyonuna paralel olarak bir takım özellikleri bulunmaktadır. Teröristin örgüte önemli bir maliyeti mevcut olup, bu bağlamda militan her zaman sağlıklı ve eyleme hazır bir halde bulunmalıdır. Bunun yanı sıra terörist her türlü psikolojik baskı ve işkenceye dayanıklı olmalıdır. Bu husus, terörist yakalandığında sorgulanması esnasında güvenlik güçlerini oyalayarak, örgütsel yapılanmayı ve örgüt mensuplarını deşifre etmemesinde önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörist inisiyatif kullanılmalıdır ama aynı zamanda eylem planı ve hatta pratiği yapmalıdır. Son olarak bir terörist ketum olmalıdır. Bu husus, teröristin gözaltına alındığı esnada örgütün ciddiyetini göstermesi açısından önemli bir meziyettir (Öztürk, 2005: 14).

2.3. Terörizmin Nedenleri

Terör, insanlık tarihi kadar eskidir; şiddet, tarih boyunca, insanlar arası ilişkilerdeki sorunların çözümünde başvurulan yöntemlerden biri olmuştur. Bireysel yönetimlerin egemen olduğu Ortaçağda çok sık başvurulan bir siyasal çözüm yöntemi olan terör, diktatörlükler döneminde de bu özelliğini sürdürmüştür. Literatürde terörizmin bir doktrinden çok bir strateji veya taktik olduğu ve bu nedenle de her hangi bir teoriye dayanmadığı fikri hakimdir. Kamuoyu ise anarşizm ile terörizm, anarşist ile terörist sözcüklerini eş anlamlı olarak kullanmakta, bu nedenle de terör eylemlerinin "Anarşist Doktrine" dayandığına inanılmaktadır. Terörün toplumda anarşi yaratması veya yaratmayı amaçlaması, anarşistlerin de amaçlarına ulaşabilmek için terör eylemlerine başvurmaları bu karışıklığın nedenidir.

Oysaki anarşizm; devleti, hükümeti, özel mülkiyeti, dini, aileyi, yani örgütlü olan bütün kurumları bir bela, kötülük ve sömürme aleti olarak gören ve bunların toptan ortadan kaldırılmasını isteyen bir doktrindir. Terörizm ise devleti, hükümeti ve diğer örgütlü kurumları yok etmeyi değil, bunları amaçları doğrultusunda değiştirmeyi veya yeniden kurmayı amaçlar, terörizmin yok edeceği; eski düzen, eski devlet ve hükümettir. Terörist, eylem aşamasında kaos yaratsa da son çözümde amacına uygun yeni bir düzen, yeni bir devlet ve yeni bir hükümet ister. Anarşistin tek amacı "anarşik topluma" ulaşmaktır ve bu toplumun tek ideolojisi *anarşizm* olacaktır. Oysa terörist;

komünizm, faşizm, Radikal İslamcılık, vb. olabilecek siyasal ideolojisine göre değişen özellikler taşıyan yeni bir topluma ve devlete ulaşmayı hedeflemiştir. Anarşist ile terörist arasındaki tek ortak nokta her ikisinin de amaçlarını ulaşmak için bir strateji ve bir teknik olarak teröre başvurmalarıdır.

Cezayirli Dr. Frantz Fanon'un, Brezilyalı ünlü terörist Carlos Marighella'nın, Che Guevera'nın, Regis Debray'ın ve Herbert Marcuse'un terörizm ve gerilla savaşı konusunda yazdıkları kitaplar ve yaptıkları yayınlar da terörizmin bir teorisi olduğu görüşünün bir diğer nedenidir. Ancak, bu yayınlara bakıldığında, terörü bütünüyle açıklayan bir teoriden çok, terörizm tekniğine ilişkin uygulamalar, gerilla savaş tekniği ve ajitasyonun teorisi görülür. Söylenenlere karşılık literatürde "Terör Kuramlarına" da sıkça rastlanır. Bu çalışmaların bazılarında aşağıda değinilmektedir.

Büyükelçi E. Tacar'ın "Terör ve Demokrasi" adlı eserinde, Lawrence Hamilton'un "Ecology of Terrorism: A Historical and Statistical Study" isimli kitabında ortaya koyduğu kuram yer almaktadır. Bu kuram çeşitli alternatif senaryolardan oluşur: Sefalet ve baskı terörizmi doğurur. Terörün başlamasıyla mevcut siyasi otorite baskıyı artırır. Bu baskı, halkın rejime olan desteğini azaltırken isyancılara duyulan sempatiyi artırır ve zincirleme bir reaksiyon doğar. Sonunda halk isyancılara katılarak devrimi başarıya ulaştırır. Mao, Lenin, Guevera, Marighella'nın eylemleri de teoriyi doğrulayan örneklerdir. Aynı teori, terörizmin; fakirlerin ve istismara uğrayanların yanı sıra bazı aydınların ve haylaz seçkinlerin de uğraşı alanı olduğu, umutsuzluk ve yoksulluk dönemlerinden daha çok refah dönemlerinde terörizmin ortaya çıkacağı ve bundan en büyük zararı liberal hükümetlerin göreceği tezlerini de savunur (Tacar, 1999:52).

Prof. Dr. Altuğ da "Terörün Anatomisi"nde ilki 1968 öğrenci olaylarının tahliline, ikincisi de terörizmin evrensel ölçekte gelişimine dayanan iki analiz yapmaktadır. Bu analizler de bir anlamda "terörizmin teorisi" sayılabilir.

"1968 Mayısı öğrenci isyanının zirvesiydi. Sorbonne'da ve Nanterre'de kurulan 'Kızıl Karargahları' başarılı bir ihtilal yapamamış, fakat yeni bir mitoloji yaratmıştır. Fransız öğrenciler Fanon'un tavsiye ettiği şiddeti, Guevera ve Debray'ın Foca / Odak; kırsal kesimde oluşturulacak gerilla merkezi teorisi gibi yeni radikal temalarla birleştirdiler, bunlar ormanlarda değil sokaklarda Marcuse'un dışarıdakilerin öncüsü dediği öğrenciler tarafından uygulanmıştır. Son geldiğinde dünya pek değişmiş değildi. Marcuse'un tahminleri gerçekleşmemişti. İşçiler adet yerini bulsun diye yaptıkları

grevler ve ihtilal gürültülerinden sonra 'terör tüketiminin' zevklerine döndüler. Belki gerçekten ihtilale karşı bigane ve kapitalistlerle ittifak halindeydiler. Barikatlardaki heyecanlardan sonra genç ihtilalciler hayal kırıklığı ve acılık tattılar. Artık 'Klasik Komünist Partileri' ile de 'Köhneleşmiş Sosyalistleri' desteklemekte mana yoktu. Daha aşırı bir şey istiyorlardı, bu onları terörizme götürdü.

Bu genç öğrencileri terörist yapan prosestir. Mamafih bütün teröristlerin idealist şekillerle dövüşen aydınlar olduğunu sanmak yanlıştır"(Altuğ, 1995:97,100-101).

Altuğ, ikinci analizinde terörizmin evrensel nedenlerine de işaret eder:

Birçok ülke, özellikle Libya, Küba, Irak, Suriye, İran ve birçok Afrika devleti terörizmi dış ilişkilerinde bir araç olarak kullanmaktadırlar.

Birçok ülke, ilgili olmadıkları konulara karışmamak için terörizmle "iyi geçinmektedirler". Bunun en kötü örneği Fransa'nın Ermeni teröristlere tanıdığı muafiyetlerdir. Terörizmi azınlıklar siyasal, etnik ve hatta başka amaçlarla kullanmaktadırlar. Bu başka amaç, mesela kürtaja müsaade eden yasanın kaldırılması olabilmektedir (Altuğ, 1995:97,100-101).

2.3.1. Terörün Evrensel Nedenleri

Bu konu modern çağların terörizmi kapsamında ele alınır, önceden incelenen; Soğuk Savaş, sömürgeciliğin tasfiyesi, küreselleşme, Radikal İslami yorumlar gibi pek çok faktörün terörün evrensel nedenleri olduğu söylenebilir. Ancak, konjonktürel olduğu ileri sürülebilecek bu nedenler dışında daha köktenci yaklaşımlarla da terörizmin saikleri araştırılmıştır. Bu araştırmalarda terörizmin evrensel nedenleri olarak çok sayıda değişkene işaret edilmektedir. Literatürde bu değişkenler sosyal, siyasal, ekonomik ve hukuki faktörler olarak gruplandırılmaktadır. Uygulama, terörizmin evrensel anlamda geçerli nedenlerinin yanı sıra; ülkelere özel nedenlerinin de bulunduğunu ve bu özel nedenlerin en az evrensel olanlar kadar önem taşıdığını göstermektedir. Gurr ve Crenshaw gibi bazı teorisyenler ise, "küreselleşmenin etkileri" gibi uluslar üstü terör nedenlerinin de olabileceğine işaret etmektedirler.

2.3.1.1. Sosyal Faktörler

Genel olarak, sosyal hareketlilik ekonomik gelişmeden daha hızlı bir düzeyde ise siyasal çalkantı ve şiddet olaylarının baş göstermesi büyük bir olasılık olarak kabul edilmektedir (Ergil, 1980:56).

Bu başlık altında; toplumda feodal kalıntıların bulunması, din, mezhep ve tarikat ayrılıklarının olması, eğitim düzeyinin düşüklüğü, kan davası geleneği, toplumun katı bir şekilde dini inançlara bağlı olması, etnik ayrılıkların bulunması, azınlık unsurlarının varlığı, kişisel ve toplumsal hak ve özgürlüklerin kısıtlı düzeyde olması, toplumun ideolojik kamplara ayrılması, güvenlik güçlerinin kamuoyunda itibarını yitirmesi, genel ahlak anlayışının yozlaşması ve toplumun bölünmezlik bilincini kaybetmesi, terörün sosyal nedenleri olarak sayılmakta ve sosyal faktörlerin terörizmin oluşması için gerekli alt yapıyı (potansiyeli) yarattıkları savunulmaktadır.

Aynı başlık altında tamamen ters görüşler de ileri sürülmektedir: Terörizm ve benzeri başkaldırı hareketlerinin artışında; aile, kabile, aşiret, millet, devlet gibi kavramların insanlar üzerindeki etkisinin yok olması veya gittikçe azalması, dini, insani, ahlaki ve vicdani değerlere bağlılığın azalması veya bunların deformasyonu, idealist felsefi değerlerin yerini materyalist anlayışın alması, insanların ihtiyaç ve ihtiraslarının artması gibi hususlar etkin olmaktadır.

2.3.1.2. Siyasal Faktörler

Sol için halkın özgürlüğü, sağ içinse düzenin, geleneksel ve yaşamsal değerlerin onarılması, yerine konması ahlaki ifadeler olarak gösterilmiştir; iki kanadın ortak ahlaki görevleri, çürümüş bir devlet ve toplumu tasfiye etmek olarak, kurbanlar da sistemin ajanları olarak görülmüşlerdir. "Teröristler önce belirli inançlar geliştirmektedirler ve ardından uzlaştırılabilir kuramların parçalarının seçimi yoluyla bu inançları haklı göstermenin yollarını aramaktadırlar. En çekici düşünceler, bireysel şiddeti haklı gösteren, yeniden doğuşçu anlatım yapılarını kapsayanlar olmaktadır ve ideoloji, bu inançları örgüt dışındakilere anlatmak için kullanılmaktadır." En fazla ideolojik oldukları ileri sürülen Alman teröristlerin bile derlemesi oldukları bilinmektedir; sol ideolojilerin kendilerine uyan yanlarını birleştirerek, en gerçekçi öğeleri dışarıda bırakmışlardır. İdeolojinin teröriste hizmeti, "kendilerine uymazlığı giderek artan bir gerçek"ten onu uzak tutmak olmuştur. Onun için "tarih" bir aldatmaca olarak kabul

edilmiş, var olan "gerçeğin" düzeltilemeyecek kadar kötü olduğundan yok edilmesi gerektiği, "uzlaşmanın" ise "ihanet" olduğu kabul edilmiştir." (Kışlalı, 1991:24-26).

Ülkedeki rejimin oturmamış olması, hükümet otoritesinin yetersizliği, eski rejimin özleminin çekilmesi, hükümet otoritesinin bazı grupların çıkarları için kullanılması, mevcut siyasal partilerin ideolojileri arasındaki mesafenin açıklığı, siyasal partiler arası çekişmelerin uzlaşmazlığa dönüşmesi, yasama, yargı ve yürütme erkleri ve devlet organları arasında kuvvetli fikir ayrılıklarının doğması, hükümet bunalımlarının kronik hale gelmesi, devlet kuruluşlarının yozlaşması, yolsuzlukların çoğalması, iktidarın çağın gereklerine göre kendisini yenilememesi ve devletin yeteneksiz, inançsız, cesareten uzak ve faziletten yoksun bir siyasal kadro ile yönetilmesi terörizme başvurulmasını kolaylaştıran nedenler olarak saptanmaktadır.

Siyasal faktörler genellikle diğer faktörlerden birisinin veya birkaçının desteklemesiyle devreye girmekte ve bu anlamda, teröre neden olan faktörlerin en son basamağını oluşturmaktadır.

2.3.1.3. Ekonomik Faktörler

Marksistler, ekonominin siyasetin temel yönlendiricisi olduğunu, liberaller de siyasetin her alanda olduğu gibi, ekonomiyi de belirlediğini iddia etmektedirler. Ekonomideki yapısal değişiklikler ve üretim şeklinin değiştirilmesi faaliyetleri sırasında, daha tutucu ve ekonomik anlamda toplumsal değişmeye karşı olan, geleneksel küçük üreticiler, mülk ve sermaye sahipleri ile bunların karşısında yer alan gruplar arasında gerginlik ve çatışmalar olabilmekte; bu geçiş dönemlerinde ekonomik sınıflar arası çıkan çatışmaları terör eylemlerinin çıkmasına kaynaklık edebilmektedir (Çınar, B., 1997:256).

Toplumun ortalama gelir seviyesinin çok düşük ve gelir dağılımının dengesiz olması, gelir dağılımı adaletsizliğinin sınıflaşmaya yol açması, gizli ve açık işsizlik oranının giderek yükselmesi, ekonomik yönden dışa bağımlılık, ekonomik kurumların yetersizliği, toplu grevlerin ve lokavt uygulamalarının baş göstermesi, toplu işten çıkarmaların artışı, işçi sendikalarının ideolojik açıdan kamplaşması, devletin ekonomi üzerindeki kontrolünü kaybetmesi, kronik enflasyonun ortaya çıkması ve kontrole alınamaması, dış borçların artması nedeniyle ülke üzerindeki dış baskıların yoğunlaşması, teröre neden olan ekonomik faktörler arasında sayılmaktadır. Ekonomik

faktörler her kesimi ilgilendirdiklerinden kolayca provake edilebilme özelliğini de taşımaktadırlar.

2.3.1.4. Hukuki Faktörler

Hukuk müesseselerinin geç ve ağır işlemesi, hukuk kurallarının ve hukuk kurumlarının çağın gerisinde kalması, mahkemelerin yozlaşması ve taraf haline gelmesi, cezaların, hukuk kurallarının ve müeyyidelerinin caydırıcılık özelliğini yitirmesi ve toplumun adalete olan inancının sarsılması, terörün ortaya çıkışını önemli ölçüde etkileyen faktörler olarak düşünülmektedir. Hukuki faktörler aynı zamanda diğer tüm faktörlerin de bir sonucu olmaktadır.

2.3.1.5. Diğer Kurumların ve Düşünürlerin Görüşleri

2.3.1.5.1. Kurumların Görüşleri

BM Genel Kurulu'nun 27.09.1972 günü yaptığı 1314 nolu toplantısında aldığı karar sonucu hazırlanan "Terörizmin Temel Nedenleri ve Uluslararası Terörizm" başlıklı raporda;

"Sefalet, hüsrana, dert, keder ve umutsuzluk terörizme götürür. Teröristler ulusal ve uluslararası siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmelerden etkilenirler, kişisel nedenleri de bulunabilir. Ancak, teröristleri somut eylemlere yönelten somut nedenleri bilimsel bir doğruluğu saptamak imkanı yoktur." görüşlerine yer verilmektedir. Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı'nın (DESA) hazırladığı ve DESA Başkanı Jose Antonio Ocampo'ca sunulan "2005 Yılında Dünyada Sosyal Durum: Eşitsizlik Hali" başlıklı raporda ise;

"Ulusal ve uluslararası düzeydeki terör eylemleri ve şiddetin, ekonomik ve sosyal eşitsizliklerle kıt kaynaklar üzerindeki rekabetten kaynaklandığı belirtilmekte, dünyadaki üretimin % 50'inin gelişmiş ülkelerdeki 1 milyar insana ait olduğu, geriye kalan % 20'lik payın ise geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelerdeki 5 milyar insanca paylaşıldığı, gelir eşitsizliğinin aynı zamanda temel sosyal hizmetlere ve karar verme mekanizmalarına ulaşmada da derin eşitsizlikler yarattığı ileri sürülmektedir.

Ocampo, kalkınma yönünde bütüncül bir yaklaşım izlenmemesi halinde ekonomik ve sosyal eşitsizlik yüzünden herkesin bir bedel ödeyeceğini vurgulayarak, dünya çapında sayıları 186.000.000'a ulaşan işsizlerin %47'sini gençlerin

oluşturduğunu, bunların ekonomiye entegre edilememesi halinde ulusal istikrarsızlıkların yaşanabileceğine de işaret etmiştir.

Raporda sonuç olarak; kaydedilen ekonomik büyümeye rağmen dünya nüfusunun önemli bir kısmının son on yılda daha da fakirleşmesinin, gelişmekte olan demokrasiler için büyük bir tehdit oluşturduğu ve bu eğilimin tersine çevrilmemesi durumunda, artan ekonomik ve sosyal eşitsizliğin terör ve şiddeti beslemeye devam edeceğine dikkat çekilmektedir." (Cumhuriyet, 27.08.2005).

2.3.1.5.2. Düşünürlerin Görüşleri

Altuğ; "Umutsuzluğun dışı vurumu" olarak algılanması gereken terörizmin nedenlerinden birisinin de; "dünyayı kitleler adına daha iyi bir yer yapmak için şiddetin esas olduğunu savunan siyaset filozoflarının genç kitleye yönelik etkileri" olduğunu, milli kurtuluş savaşlarında terörizmin meşruiyetini savunan görüşün ve bazı ülkelerde "terörün terör üretmesi"nin de terörizmin nedenleri arasında sayılabileceğini belirterek, terörizmin "kök sebepleri" sorununa değinmektedir. Altuğ'a göre terörizm sebebe göre değil, sonuçları dikkate alınarak tanımlanmalı, ancak bu genelleme teröristlerin ileri sürdükleri nedenlerin de dikkate alınmaması sonucunu doğurmamalıdır (Altuğ, 1995:18, 86).

Genellikle Filistin sorunu için kullanılan "kök sebepleri" deyiminin terörizmin tek nedeninin bu sorun olarak anlaşılması gibi bir sonuç yarattığını ve hatalı olduğunu, ancak "kök sebeplerin tespitinin", terör yaratan sorunun/haksızlığın ortadan kaldırılması için ipuçları verebileceğini ileri süren Altuğ, "kök sebepleri" yok etme girişimlerinin de bazen, terörün tırmanmasına da yol açabildiğine dikkati çekmektedir (Altuğ, 1995:18, 86).

Tacar, terör konusuyla ilgilenen araştırmacıların terörizme geçiş sürecini çoğunlukla; toplumsal yapı, çekilen açlık, yoksulluk ve sefalet, çoğunluğun azınlığa baskısı, radikal bir ideolojinin kabulü ve teröristin geçmişinin karanlık olması gibi nedenlerle açıkladıklarını belirtmektedir (Tacar, 1999:49).

2.3.2. Terörizmin Türkiye'ye Özel Nedenleri

Türkiye’de terörün nedenlerini, iç ve dış nedenler olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Ancak, dünden bugüne terörle ilgili yapılan araştırmalarda, ülkemizdeki terörün nedenleri genelde dışsal faktörlerde aranmıştır. Bu nedenle de terörizm sorunu, vatandaşlarımız tarafından “dış düşmanlar”ın bizi yıkmak için yürüttüğü faaliyetler olarak algılanmaktadır. Elbette terör örgütleri dış destek olmadan yaşayamazlar. Fakat, terörün yeşerdiği ortam, ülke içi ekonomik, sosyal, kültürel, eğitsel ve siyasi sorunlardır. Dolayısıyla, bir ülke iç bünye olarak zayıf ise terörizmi bir silah olarak kullanan odaklar amaçlarına ulaşabilirler. Dış güçlerin yaptığı, var olan yaranın kaşınıp kanatılmasından başka bir şey değildir.

Son 20 yıllık süreçte terörizmin, Türkiye'nin en önemli sorunu haline gelmesi, nedenlerinin her platformda tartışılması sonucunu vermiş, konuyla ilgili çok sayıda araştırma yapılmış, kitap ve makale yayınlanmıştır. Bu çalışmalarda bir çok faktörün terör trendinin yükselmesine neden olduğu genel kabul görmektedir. Bu nedenlerden önemli görülenler, aşağıda ana başlıklar altında sıralanmıştır.

2.3.2.1. Gelişim ve Değişimlerin Etkisi ve Bu Etkilerin Yarattığı İç Göç Faktörü

Bu ana başlık altında dört değerlendirmeye yer verilecektir.

2.3.2.1.1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun; Kentleşme Sorunları, Organize Suçlar ve Terör Araştırma Raporları

50 yıldır süregelen sanayileşme, sosyo-ekonomik değişim ve gelişmelerin etkisiyle, kırsal alandan başta İstanbul olmak üzere büyük kentlere yönelik göç hareketlerinin ve bu göçlerden kaynaklanan çok sorunlu bir kentleşmenin yaşandığı, kentleşme sorununun kent kültürünü yok ederken, kentleri de köyleştirdiği, sonuç itibarıyla kentsel ve kırsal kesimde yaşayanlara sunulan koşullar arasında bir eşitsizliğin ortaya çıktığı, eşit koşullar sunulamayan bir toplumun insanların ise kavgacı ve düzen bozucu olabilecekleri belirtilmektedir.

2.3.2.1.2. Prof. Dr. Ergil'in "Türkiye'de Terör ve Şiddet" İsimli Kitabında Yer Alan Değerlendirme

Söz konusu kitapta, Cumhurbaşkanlığı Raporu'nda yer alan saptamaların benzerlerine rastlanmaktadır. Ergil;

"Türkiye'nin çalkantılı bir dönemden geçtiğini ve bir denge arayışı içinde olduğunu, ekonomik yapının hızla değişmesinin yanı sıra sosyal yapının da yeni ekonomik işlevlere uyan bir yapılanmaya dönüşmek istediğini, ekonomik ve sosyal yapılarıdaki değişimlerin; bir yandan köksüzleştirdiği, diğer yandan da tarih sahnesine çıkardığı sosyal grupların (katmanların) siyasi örgüt ve ideolojileriyle toplumsal karar merkezlerini etkileme ve ele geçirme savaşına girdiklerini, sosyal değişimin ekonomik gelişimi aştığı aşamalarda siyasal çalkantı ve şiddet olaylarının gündeme gelebileceğini, bu gelişmelerin sonucunda değişen toplum yapısının işlev ve becerilerini geçersiz kıldığı kentsel ve kırsal kesimdeki küçük üreticilerle, esnafın da huzursuzluğa sürüklenerek bir bölümünün dini ideolojilere, genç ve dinamik bölümlerinin de milliyetçi ideolojilere yöneldiklerini, böyle bir ortamda sisteme duyulan güvensizliği daha da koyulaştıracak ve terörizmin bireysel tedirginlikleri derinleştirecek güçlerin ortaya çıkabileceği nedenlerini vurgulamaktadır." (Ergil, D., 1980:53-64).

2.3.2.1.3. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) Temmuz 1995 Tarihli, "Doğu Sorunu, Teşhisler ve Tespitler" İsimli Özel Araştırma Raporu

Söz konusu rapor Prof. Dr. Doğu Ergil'in yöneticiliğinde hazırlanmış olup, rapora esas araştırma 1267 denek üzerinde yürütülmüştür. Deneklerin %35.2'si Güneydoğu'da terör olaylarının başladığı yıl olan 1982'den 1989'a kadar geçen sürede, %38.5'i ise 1990-1994 yılları arasında göç etmiştir. Yoğun terör yılları olan 1984-1995 arasında göç edenlerin oranı ise %73.4'dür. İç göçle gelenlerin %29.1'i amelelik, %19.1'i seyyar satıcılık, %11'i serbest ticaret (işportacılık dahil), %6.3'ü hamallık yapmaktadır, %12.5'i işsizdir. Yani iç göçerlerin çok büyük bir bölümü 'marjinal sektör' denilen süreksiz ve güvenlikten yoksun işlerde çalışmaktadırlar.

Göçerlerin %47.3'ü işsizlik, fakirlik, yatırım olmaması gibi nedenlerle illerinden ayrılmıştır. Devlet baskısıyla ayrılanların oranı %10, örgüt (PKK) baskısıyla ayrılanların oranı ise %16'dır. İçgöç, göçenler üzerinde olumsuz bir psikoloji yaratmaktadır. Bu cümleden olmak üzere; göçenlerden %77'si göç ettiği yerde daim mutlu bir yaşam kuracağına inanmamakta, %84'i ise zorunlu nedenlere dayanan iç göçün toplumsal anlaşmazlığı körüklediğini ve huzur ve barışı sağlayamayacağını düşünmektedirler. Endişe verici bir sonuç olarak, göç eden gençlerden %54.5'i,

geçmişte yaşananların ileride bir öç alma ve intikam nedeni olabileceğini düşünmektedirler. Daha iyi bir geleceğe inanmayanların oranı ise %64'dür. Göçenlerin %84'ü barış ve güvenlik ortamının sağlanması halinde geri dönmeye isteklidir.

Olumsuz psikolojiye sahip bu gruplar, kent ortamına taşınan mutsuzluğun taşıyıcılarıdır. Geleneksel toplum kesiminden gelen iç göçerlerin radikal akımların ve terör örgütlerinin etkisi altında kalmaması açısından önemli bir fren mekanizması oluşturan yaşlıların kontrolü konusunda sorulan bir soruya da deneklerin %68'i göçten sonra yaşlıların etkisinin kalmadığı cevabını vermişlerdir. İstikrarsızlığa düşen sistemlerde her şey belirsizleşiyor. Laiklik gibi, üst kültürün siyasal felsefesinin temel ilkeleri sorgulanmaya başlanıyor. Değişimin, hele kaotik değişimin güvensizliğe sürüklediği insanlar, kendilerine daha yakın ve bildik gelen cemaatleşmelere, yeni veya yeniden yorumlanan geleneksel alt kimliklere (grup kimliklerine) sığınıyorlar. Bu kimlik alanlarını değişimden korumak için, onları 'kurtarılmış yaşam alanları' haline getiriyorlar (Ergil, 1980: 42-48, 79-80).

Rapor, iç göç ve yarattığı sorunlar konusunda bazı ilginç bulgulara erişmiştir. En ilginç bulguların varoş/getto sorununu ve iç göçle gelenlerin "negatif psikolojisini" yansıtanlar olduğu kuşkusuzdur. Bu bulguların, raporun hazırlandığı 1995'ten bu yana geçen süre içerisinde değişmiş olabileceği ileri sürülebilir. Ancak, aşağıda yer verilen bir araştırma ile hem bu araştırmayı, hem de birbirini teyit eden haberler böyle bir değişimin olmadığını, tersine olumsuzluğun daha fazla arttığını ve tehlikenin büyüdüğünü göstermektedir. Gün geçtikçe gücünü arttıran radikal siyasi akımlar da bu olumsuz gelişmenin habercisidir. Ayrıca, 2006 Nevruz kutlamaları sırasında ve hemen sonrasında PKK'lı teröristlerin defninde yaşanan olaylar, getto/varoş sorununun artık klasikleşen İstanbul ve Mersin gibi kentlerin yanı sıra, Doğu ve Güneydoğu kentlerini de tehdit etmeye başladığını göstermektedir. Zaten etnik/ayrılıkçı terör tehdidiyle karşılaşılacak bu bölgedeki kentlerde de ortaya çıkan getto/varoş sorunu, Türkiye'ye yönelik terörizm tehdidinin daha fazla artmasından başka bir sonuç veremez.

2.3.2.1.4. Polis Akademisi Öğretim Üyesi Doç. Dr. H. İbrahim Bahar'ın İç Göç ve Terör Konusundaki Değerlendirmesi

Bahar'ın değerlendirmeleri de Devlet Denetleme Kurulu ve TOBB raporlarıyla paralellik arz etmektedir.

"Kentsel nüfus oranını % 65'lere ulaştıran iç göç (1990'larda bu oran % 59'du), göçerlere kent olanaklarının sunulmaması ve göçerlerin kentsel yaşamla bütünleşememesi sonucunda örgütlerin kentsel terör yapmasına olanak ve ortam hazırlıyor. Örgüt için kentte yaşamakla birlikte, aradıklarını bulamayan ve dikkat çekmeyen kişiler militan aday olarak hedef oluşturmaktadır." (Cumhuriyet Gazetesi, 27.11.2005).

Çünkü bu tip kişilerin kendilerince; 'onda var, bende yok' duygusuna ve hayal kırıklığına dayalı bir mazeretleri ve meşruiyetleri var ve bu yapıdakileri elde etmek örgütler ve çeteler için kolay. Ayrıca teröre ve suça bulaşmak her zaman bilinçli bir karar değil, bazen da o çevredeki ilişkiler yumağının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkabiliyor.

Kentlerdeki göç alan bölgeler, terör örgütlerinin yerleşme ve gelişmeleri için tampon mekanizmayı oluşturuyor. Ayrıca kent, teröristler için farklılıkları daha rahat bünyesinde barındırması nedeniyle sosyal ve fiziksel barınma olanağı sağlıyor. Yapılan araştırmalar kente göç edenlerin; konut ve iş bulma sorunu yaşadıklarını, genelde sağlıksız gecekonduarda ve örgütlü bir işten uzak yaşadıklarını, kentle bütünleşememenin giderek göçerler üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ve kişileri suça eğilimli hale getirdiğini gösteriyor.

Ama tüm bu olgulara karşılık, iç göç teröristin göçü olarak da algılanmamalıdır.

"Göçerlerin teröre bulaşmaması için tüm kurumların yapılması gerekenleri sorgulaması ve kentle bütünleşme mekanizmalarının işletilmesi gerekiyor, aksi halde bütünleşme gereksinimini terör örgütü veya çeteler gideriyor. Bu bağlamda göçerin kendini ifade edip ayakta kalmasını ve kentin olanaklarından yararlanmasını sağlamak bir ön koşul olarak ortaya çıkıyor." (Cumhuriyet Gazetesi, 27.11. 2005).

Türkiye'deki terörizm olgusu açısından iç göç gerçekten çok önemli nedenlerden birisidir. Bu nedenle içgöçün ülkemizin asayiş sorunlarına ve dolayısıyla terörizm tehdidinin büyümesine etkilerini irdeleyen dört gazete haberine de burada yer verilmektedir.

2.3.3. Tarihsel ve Bölgeye Özel Nedenler

Korgeneral E. Bölügiray, terörün Türkiye'ye has nedenlerini bölücü terör ve PKK olayları ile sınırlı olarak aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

Osmanlı İmparatorluğu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun gelişmesi ve İmparatorluk geneliyle entegrasyonu için sosyo-ekonomik ve kültürel önlemler almamıştır. Kaldı ki o dönemde ne bölgelerarası gelişmişlik farklılıkları kavramı mevcuttur ve ne de milliyetçilik akımları merkezi imparatorlukları rahatsız etmektedir.

Cumhuriyet ise coğrafi koşulları elverişsiz bu bölgelerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılanmasını değiştirebilecek önlemleri; çöken imparatorluğun, I. Dünya Savaşı'nın ve İstiklal Savaşı'nın ağır mirası altında, mevcut kıt ekonomik imkanlarıyla alamamıştır. Bu bağlamda bölgenin feodal yapılanmasını değiştirmeyi amaçlayan 2510 sayılı İskan Kanunu da sosyo-ekonomik kalkınmayı sağlayacağı düşünülen Genel Müfettişlikler de çok başarılı olamamıştır. Bu nedenlerle yaklaşık 15 yıl süreyle Türkiye'yi birinci öncelikle uğraştıran Kürt İsyanları'nın tek çözüm yolu, askeri önlemler olmuştur (Bölügiray, 1992).

2.3.3.1. Dış Provakatif Etkiler, Etnik Nedenler ve Baskı Unsuru

Tacar, Türkiye'deki terörist faaliyetlerin nedenlerinden birisinin de dış güçlerin kışkırtmaları olduğunu ve örtülü savaş niteliği kazanan bu müdahalelerin varlığının artık kanıtlandığını belirtmekte, ancak ülkemizdeki terör olgusunun nedenlerinin tek bir odağa bağlanmasının genel kabul göremeyeceğini de söylemektedir. Tacar'a göre Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ortaya çıkan terörizm; feodalitenin tasfiye edilemeyişi, eğitim ve kültür düzeyinin yükseltilemeyişi, ekonomik sorunların çekilemez hale gelişi, demokratikleşme faaliyetlerinin çok kültürlülüğü ve alt kimlikleri absorbe edememesi gibi nedenlerin yanı sıra, özellikle Batılı ülkeler tarafından etnik uyuşmazlık nedenine de bağlanmaktadır (Tacar, 1999:255-265).

Tacar, "Terör ve Demokrasi" isimli kitabında, Prof. Dr. Birsen Gökçe'nin "Türkiye'nin Sorunlarına Çözüm Konferansı" nda sunduğu bir tebliğe de yer vermiştir.

Gökçe bu tebliğinde; "Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde süregelen terörizmin önemli bir nedeninin, devlet ve bölgesel feodalite tarafından bölge halkına uygulanan baskılar olduğunu, Doğu ve Güneydoğu'da otoriter bir toplumsal yapı bulunduğunu, bu yapının bir yanda aşiret reisleri, ağalar, şeyhlerden; öbür yanda devlet güçleri, jandarma ve güvenlik örgütlerinden oluştuğunu, ortada kalan vatandaşların, kendilerine iş, aş ve özgürlük istediklerini, doğal olarak bu taleplerin, otoriter unsurlardan kaçışa yol açtığını ve bu sonuçta etnik kimlik iddiasında bulunanların işini

kolaylaştırdığını, böylece toplumun gündeminde bölünme sözünün telaffuz edilmeye başlandığını" belirtmektedir (Tacar, 1999:255-265).

2.3.3.2. Ekonomik Nedenler

Ekonomik nedenleri ülkemizdeki terörizm olgusunun önemli "müşevviklerinden" kabul edenler, iki ayrı parametreyi gündeme getirmektedirler. Bunlardan birincisi, bölgelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları (bölgelerarası dengesizlik), ikincisi de kronik gelir dağılımı bozukluğudur.

Ekonomik şartların zorluğu da insanları maddi ve psikolojik yönden etkilemektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler zor şartlarda geçimlerini sağlamakta, daha çok kırsal kesimde ya da kentlerin gecekondu mahallelerinde pek çok olanaktan yoksun yaşamaktadırlar. Toplumda var olan dengesiz gelir dağılımı ve olumsuz sonuçlar terör odakları tarafından propaganda malzemesi yapılmakta, düzenin kötülüğüne hayattan örnekler verilerek, özellikle genç kesim, bu şartların değişeceğine rahatça inandırılarak terör örgütlerinin ağına düşürülmektedir. Yapılan araştırmaların göstergeleri, eylemlere katılan militanların büyük çoğunluğunu bu insanların oluşturduğuna işaret etmektedir (Denker, M.S., 1997:11).

Toplumumuzda sosyal değişme son derece hızlı olmasına karşın, ekonomik gelişme geriden gelmiş, hızla artan ve kentlileşerek kendine yeterliliğini yitiren nüfusa yeter derecede iş olanağı sağlanamamıştır. Tarım göreceli olarak modernleşmiş ama tarımsal mülkiyet ilişkileri köklü bir sanayi hamlesini besleyecek sermaye birikimine olanak verememiştir. Finansman kaynağı ve teknolojisi dış kaynaklara dayanmaları, sanayi, ithal ikamesi sınırlılığı içinde kalmış ve ancak birkaç alanda dünya pazarlarında rekabet olanağı kazanacak büyüklük ve teknik yaratıcılığa yeni yeni kavuşmaya başlamıştır. Hala, taşıma suyla dönen ve istihdam kapasitesi sınırlı bir sanayileşme mevcuttur. Gelişmenin nimetlerinin toplumsal katmanlar ve yöreler arasında görece eşit dağıtılması gerekmektedir. Ekonomik zorluklar yaşayan toplumumuzun önemli bir kesimini güvensizlik, dayanaksızlık duygusu sarmış; sürekli hale gelen ekonomik bunalım, toplumda yaygınlaşan tedirginliği ve güvensizliği alabildiğine beslemiştir. 1970'li yıllardan itibaren, böyle bir bunalım ortamında, sisteme karşı doğan güvensizliği daha da koyulaştırmak, tedirginlikleri derinleştirmek isteyen sol ve sağ örgütlenmeler ortaya çıkarak, belirtileri konulan amaçlar doğrultusunda istismar etmişlerdir (Ergil, 1980:54-61).

Ekonomik şartların zorluğu ve toplumdaki dengesiz gelir dağılımı, terör odakları için yararlanılması gereken en önemli unsurlardan biridir. Konu, propaganda malzemesi yapılarak, olabildiğince istismar edilmektedir. Özellikle gençlik kesimi, yapılan propagandalardan etkilenerek, terör örgütlerinin yörüngesi içine girebilmektedir. Ülkemizde faaliyet yürüten terör örgütleri üzerinde yapılan araştırmalarda, örgüt mensuplarının genelde eğitim seviyesi düşük, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen bireyler olduğu görülmektedir. Örneğin, 1003 tutuklu PKK terör örgütü üyesi üzerinde uygulanmış bir anket sonucunda, tutukluların gerek kendilerinin, gerekse ailelerinin eğitim ve gelir düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi ve gelir düzeyi arttıkça örgüte katılım azalmaktadır. Bu durum, eğitim seviyesi düşük, çevresini, Türkiye ve dünyayı algılamada güçlükleri bulunanların PKK propagandasına daha açık olduğu, diğer yandan eğitim ve gelir düzeyi yüksek, toplumla entegre olmuş kesimlerde ise, fazla etkili olamadığı şeklinde değerlendirilmektedir. Yine, Hizbullah terör örgütü mensuplarının çoğunluğunun da alt sosyo-ekonomik düzeyden geldikleri tespit edilmiştir (Alkan, 2002: 38-39).

Ekonomik sorunlar ülkemizin en önemli problemlerinin başında yerini almaktadır. Özellikle son yıllarda artan gelir dağılımındaki adaletsizlikler ve güçlü konumda olanların haksız kazanç elde etme konusundaki duyarsızlıkları tüm Türk toplumunun tahammül sınırını zorlamış, sosyal barış ve huzuru zedeleyecek boyutlara ulaşmıştır. Dünyada adaletsiz bir gelir dağılımı ile sosyal barışın sağlandığı hiçbir toplum bulunmamaktadır. Silahlı mücadelelerin yanında, terörün arka planını oluşturan fakirliğin, cehaletin ve işsizliğin ortadan kaldırılarak toplumun refah düzeyinin yükseltilmesi, terörizme karşı en etkin bir mücadele yöntemi olarak kendisini göstermektedir. Kaybedebileceği bir işi ve aşısı olan insanların bunları riske atmak istemeyecekleri bilinmektedir (Alkan, 2002:40,41).

2.4. Terörizmin Amacı

Terörizmin amaçları sırasıyla; siyasal bir hedefe yönelik olarak iktidarı yıpratmak, huzursuzluk ve kavga çıkarmak, bu yolla ülkeyi zayıf düşürmek ve dış müdahalelere zemin ve imkân hazırlamak, (İçli, 2002:172) sindirdikleri yığınları da sahipsiz kaldıkları inancına yöneltmektir; teröristler bunun için, şiddet eylemelerinden yararlanmaktadırlar (Keleş; Ünsal, 1982:3).

Terörizm, toplumun ve dolayısıyla toplumu yönetenlerin direncini kırmak için “ortak korku yaratmak”, daha doğrusu “dehşet salmak” amacına yöneliktir. ‘Adi şiddet’ten farklı olarak, terörist için şiddet bir amaç değil “araç”tır. Örneğin sıradan bir katil, bir insan “ölmesini istediği için” öldürür. Terörist içinse, önemli olan o insan ya da insanlar değil, onlar öldürdüğü zaman toplumda yaratacağı etkidir. Bir trene bomba koyduğunda, trende kimlerin olduğu, ölecek olanların kimliği ‘doğrudan’ bir önem taşımamaktadır. Bu nedenledir ki; şiddetsiz terör olmazken, her şiddet de terör olmamaktadır. “Terör eylemlerinde, psikolojik sonuçlar fiziksel hedeflerden çok daha önemlidir”. Terörizm “hesaplı” bir şiddettir. Amacı olabildiğince çok insan öldürmek değil, kitlelerin “eylemlerinden etkilenmesini”, “dehşete kapılmasını”, bir umutsuzluk içinde “teröristin isteklerine boyun eğilmesi”nden başka çare olmadığını düşünmesini sağlamaktır. Eski bir Çin atasözüyle dile getirilirse, “Bir öldür, bin korkut” ilkesi geçerlidir. Terörist, çok sayıda insanın ölmesinden çok onların seyretmesini istemektedir.

Terörün amaçları konusunda ülkeden ülkeye farklılıklara rastlanmaktadır. Terör, uzun dönemde siyasal düzeni yıkmaya yönelik bir araçtır; ancak, hedef alınan ulusun moral gücünü yıkmak ve onu oluşturan grupları parçalamak, otoriteyi ve koruyucu görevlilerini ve önemli kişilerini kamuoyunda küçültmek ve son olarak, halk içinde kurulu düzen yanlısı herhangi bir kendiliğinden girişimi önlemek için, yığınları etkisizleştirmek ve herkesi “kendi başının çaresine bakmayı” arar duruma düşürmek de kısa vadeli amaçlarıdır. Terörist gruplar, önce toplumsal bir sorunu “dava” şekline sokmaktadırlar; ilerleyen süreçte, tarafsız insan bırakmamak, toplumu kutuplaştırma; kutuplaşan toplumun içindeki anlaşmazlıkları, çelişkileri çok daha abartılı biçimde iç çatışmalara dönüştürmektedirler. Amaçları, devleti kendisine taraftar olanları koruyacak bir çatı olmaktan çıkarmak, devletin inandırıcılığını, gücünü zayıflatmaktır. Hedef seyirci kitledir, bunun için devleti tahrik etmek en önemli amaçlardan biridir. Tabii mevcut eşitsizlikler, dengesizlikler de ideolojik planda, propaganda alanında son derece uygun bir ortam yaratmaktadır. Tüm terörist gruplar kendilerini ve uğruna savaştıkları kişileri haksız bir rejimin baskılanmış mağdurları olarak görmektedirler, mağdurlar tesadüfi ve sadece hedefe ulaşmada araç olmaktadır. Çünkü terörizmin ruhunda asıl olan halkı yıldırma. Belirli bir hedef kişi yerine; rastgele terörist eylemler bu amaca daha iyi hizmet etmektedir. Hedefin belirsiz ve tesadüfi olması toplumun tümünde panik yaratmaktadır.

Terör, kaynağı ne olursa olsun sosyal yapıyı oluşturan, aile, kültür, ekonomi, eğitim, din ve siyaset gibi konuların, karşılıklı ilişkilerinin, işbirliğinden, uyumlu ve düzenli ilişkilerden beslenen sosyal bütünleşmeyi bozmayı amaçlamaktadır.

Bu genel amaç ötesinde, siyasi iktidarı yıkmak veya zaafa uğratarak belli kararları almaya ya da politikalarını değiştirmeye zorlamak, bir kazanım elde etmek maksadıyla hedef alınan ülke ve toplumda belirli ortamların oluşmasına aracılık etmek, bir başka ülkeyi istikrarsızlaştırmak ve zayıflatmak, hainleri ve düşmanları cezalandırmak, terör eylemlerini finanse etmek, yeni eleman bulmak, örgüt içinde disiplin sağlamak, tutuklu ve mahkumları serbest bıraktırmak gibi çok sayıda olgunun terörizmin amacı olabileceği ifade edilmektedir. Tacar, kitabında terör örgütlerinin amacı olarak kabul edilebilecek tam 50 adet farklı olguyu saymaktadır (Tacar 1999:47,48).

Tacar'a göre, hükümetin teröre başvurması söz konusu olduğunda da; iktidarı korumak, hedef grupları kontrol altında tutmak, eylemden caydırmak, iktidara itaati ve bağlılığı sağlamak ve iktidara yandaş kitleleri çoğaltmak amacı oluşturmaktadır (Tacar, 1999 : 48).

Ergil'e göre ise egemen güçlerin ve iktidar seçkinlerinin uyguladığı terör yani "yukarıdan terör" bir siyaset stratejisi ve yönetim biçimi olarak kullanılmakta, bir senaryo doğrultusunda uygulanmakta, üstün güç olma gereksinimini karşılamakta; toplumun iktidara topyekun baş eğmesini törensel hale getirme, toplumu basitleştirme, şiddeti özgürleştirip meşrulaştırma, bir ulus ve bir düşman yaratma, dayanışma ve birlik gereksinimini giderme, sindirme ve korkuyu normalleştirme ve varolan ya da hayali tehlikeleri dramatize etme amaçlarıyla kullanılmaktadır (Ergil, 1980: 26-38).

Siyaset bilimci Ahmet Taner KİŞLALI ise terörizmin amacını şöyle ifade ediyor: Adi şiddette, amaç bir varlığa zarar vermek ya da onu yok etmektir. Oysa terörist için şiddet bir amaç değil araçtır. Örneğin sıradan bir katil, bir insanı ölmesini istediği için öldürür. Terörist içinse önemli olan o insan ya da insanlar değil, onları öldürdüğü zaman toplumda yaratacağı etkidir. Bir trene bomba koyduğunda, trende kimlerin olduğu, ölecek olanların kimliği doğrudan bir önem taşımaz. Bu nedenledir ki; şiddetsiz bir terör olmaz, ama her şiddet de terör değildir. Atilla Yayla'nın da altını çizdiği gibi; 'terör eylemlerinde, psikolojik sonuçlar fiziksel hedeflerden çok daha önemlidir.' Terörizm hesaplı bir şiddettir. Amacı olabildiğince çok insan öldürmek

değil, kitlelerin eylemlerinden etkilenmesini sağlamaktır. Kitlelerin dehşete kapılmasını, bir umutsuzluk içinde teröriste boyun eğmesinden başka çare olmadığını düşünmesini sağlamaktır (Kışlalı, 1998: 37).

Araştırmalarda belirtilen olguların tümünün terörizmin amaçları olduğu konusunda kuşku yoktur. Amacın siyasal alanda tarif edilebilmesi, yani siyasal olması da literatürde genel kabul gören bir görüştür.

Ülke özeline inildiğinde ise bir başka ülkede rastlanamayacak, siyasal olup olmadığı kuşkulu amaçlar için eylem yapan terör gruplarına bile rastlanabilir. Örneğin, adı pek bilinmeyen Japon "Chukaku-Ha / Nucleus or Middle-Core Faction" terör örgütü Narita Havaalanı'nın yapılmasına engel olmak amacıyla da eylem koymuştur. (Fortune City) Toplumların genel ve özel amaçları kolaylıkla kategorize edilemeyeceğinden, terörizmin amaçları da aynı ölçüde değişkenlik gösterebilecektir.

Genel bakış açısı dışında terörizmin amacını daha farklı boyutlarıyla ele alanlar veya farklı kelimelerle ifade edenler de bulunmaktadır:

"Terörizm ne bir konvensiyonel savaş şekli, ne adi bir suç, ne de iletişim araçlarına yarayan gelişigüzel bir deliliktir. Terörizmi farklı kılan en önemli özelliği onun belirli politik amaçlara erişmek için kullandığı kendine has stratejisidir. Terörist kendi amaçlarına uygun tepkiler oluşturmaya çalışır: Her şeyden önce terörizm zayıfın güçlüye karşı kullandığı bir stratejidir. Bir yazarın dediği gibi, 'terörizm politik bir jujitsu' dur. Bir jujitsu ustası nasıl rakibini üzerine çekip onu kendi ağırlığıyla yere fırlatırsa terörist de aynı amaçla devletin tepkisini üzerine çekmeye çalışır. Terörist, devleti baskıcı bir tepki göstermeye zorlamak suretiyle; şimdiye kadar politik olarak ilgisiz kalan halkı, devlet aleyhine çevirmek ve baskıcı yaklaşım ile devletin kaynak, istek ve enerjisini tüketmek ister. Bu stratejinin en güzel örneği Cezayir Kurtuluş Savaşı'dır. Bu savaş 1950'lerde ufak bir milliyetçi grup tarafından başlatıldığında, Fransa'dan ayrılmak gibi bir istek yoktu. Ancak Cezayir Kurtuluş Cephesi (NLF) gelişigüzel bir şiddet ve bombalama eylemi başlatınca, Fransız yetkilileri mevcut askeri güçlerini arttırdılar ve her şeyden önemlisi Cezayirli Müslüman askerleri ülkeden sürüp, yerlerine 'saf Fransızları' getirdiler. Bunun sonucunda Cezayirliyle Fransızlar arasındaki ayrımlar hemen ortaya çıktı. Cezayir Milliyetçiliği gelişip, dünya kamuoyunun desteğini kazandı ve Fransızlar davayı daha başından kaybettiler." (Yunusoğlu, 1992).

"Teröristin amacı, kurbanlarının yaşadığı dehşet, korku ve ölüm yolu ile geride kalanlara mesaj vermek, amaçları için sorular sordurmaktır. Şiddet ve korkunun yol açtığı bu travma zihinlerde kalıcı etki yapar. Etkiyi arttıran bir diğer olgu da eylemin medya tarafından sürekli gündeme getirilmesi ve yeniden üretilmesidir." (Özcan, 2004:12).

"Terör, toplumu ve ülkeyi yönetenleri belli bir yöne sevk etmek için yapılan eylemlerdir ve eylem buna göre kurgulanır. Yani bulduğunuz her ipucu bulmanız istenendir ve vardığınız her sonuç beklenendir. Terör konusundaki temel yanlış, terör örgütlerinin devletlerden bağımsız, onların dışında ve karşısındaki birtakım örgütlenmeler olduğunun kabul edilmesidir. Oysa çok güçlü ve profesyonel devlet yapılanmalarının karşısında, bir avuç insanın sınırlı kaynaklarla kurdukları örgütlerin yaşama şansı hiç yoktur. İşin gerçeği terör örgütlerinin devletler ve onların organları tarafından kullanılmasıdır. Yani terörist -organizasyonlar- meşru yapının karşısında değil onun emrinde ve hizmetinde olan yapılardır.

Terör olayının mantığı basittir. Bir yerde bir tehlike olduğu imajı yaratılır ve buna karşı oluşacak tavır asıl amaçtır. Eğer siyasi hasımlarınız, mesela, komünist bir kimliğe sahipse, onlar tarafından yapıldığı izlenimi veren bir eylem toplumu komünistlere karşı tavır almaya yönlendirir ama asıl amaç, komünist kimlikli hasmınıza karşı tepki oluşturmaktır ve bu gerçekleşir." (Kaynak, 2006:5).

Kısacası, silahlı şiddet hareketleri ile bir devletin yıkılması mümkün görülmemekte ise de terör örgütlerinin amaçlarının; arkasına halk desteğini alarak bir ülkeyi zaafa uğratmak ve devletin siyasal sitemini değiştirmek şeklinde olduğu ifade edilebilecektir.

2.5. Terörizm Türleri

Literatürde genel kabul gören ayrım; politik görüşe dayalı terörizm, ideolojik amaca dayalı terörizm ve bireysel terörizm şeklindedir.

Politik görüşe dayalı terörizm: Kendisini daha ziyade yerel alanlarda gösteren bir terör çeşidi olarak tanımlanmakta, İRA, ETA ve FKÖ gibi bağımsızlık mücadelesi veren örgütler bu sınıfa sokulmaktadır. Yerellik, belirleyici bir özellik olmakla birlikte, bu tip terörizmin, başka coğrafi alanlara sıçrayabilme olasılığı da mevcuttur. İdeolojik Amaca Dayalı Terör/ Köktendinci-Etnik Terörizm: Marksist veya Teokratik bir rejim

kurmayı amaçlayan doktriner terörizm şeklinde tanımlanmaktadır. Örneklerine sık rastlanan Marksist, etnik-bölücü, ırkçı terörist örgütlerin bu sınıfa girdiği düşünülmektedir. Bu terörizm tipinin; doktrine dayalı olması nedeniyle uluslararası alanda yayılmacılık özelliği gösterdiği, birden çok merkezden kaynaklanıp beslendiği ve hedefinde de tek bir ulusun değil, birçok ülkenin olduğu ileri sürülmektedir.

Bireysel Terör/Adi Suçla Ortaya Çıkan Terörizm: Bu terör çeşidi ise, bireysel hedefe ve çıkara dayalı olarak tanımlanmakta, mafya uygulamaları ve kan davaları bu başlık altında toplanmaktadır (Külebi, 2006:86). Genel kabul gören bu sınıflandırma, görüşümüze göre çok gerçekçi bir ayırım değildir, fazlasıyla genelleştirici ve basittir. Sadece şiddeti ön plana çıkaran bir yaklaşımla; mafya uygulamaları ve kan davalarının bile terörizmle eşdeğer görülmesi, şiddet içeren cinayet ve gasp gibi eylemlerin de terörizm olarak kabulü gibi bir sonucu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, politika ve ideoloji arasındaki ayırım da net değildir. Politikalar, sonuç olarak ideolojilere göre oluşturulan uygulama konseptleridir. Son bir eleştiri olarak şu söylenebilecektir; politik görüşe dayalı terörizme örnek gösterilen örgütlerin büyük bir bölümü Marksist-Leninist ideolojiye sahiptir veya en azından bu ideolojiden etkilenmişlerdir. Bu durumda IRA ve ETA gibi ayrılıkçı/etnik motivasyonları ağır basan örgütler, uluslararası komünist ihtilalin, yani ideolojik amaca dayalı terörizmin de bir parçası olmaktadır.

Görüldüğü gibi terörün veya terörizmin çeşitlerinin sınıflandırılması, bir anlamda terörizmi uygulayan terörist örgütlerin de gruplandırılması demektir. Çünkü terör, uygulamaya yansıtılmadığı sürece soyut bir kavram olma dışında bir anlam ifade etmemektedir ve bu nedenle de genellikle literatürde terörizmin çeşitleri uygulayıcılarıyla birlikte sınıflandırılmaktadır. Ancak, bu tip sınıflandırmalar; amaç, terörizmin hedef aldığı olgu, uygulama yeri, uygulama şekli gibi parametrelerin içice geçmişliği nedeniyle; çizgileri net bir ayrımı da içermemektedir. Terörizmin daha ayrıntılı sınıflandırmaları aşağıda belirtilmektedir.

2.5.1. Amaç, Hedef, Motivasyon Esaslarına Göre Yapılan Sınıflandırma

Wardlaw bu esaslara göre yaptığı sınıflandırmada terörizmi; şahsi amaç için yapılan hareketler (bireysel terör), askeri amaç için yapılan hareketler (gerilla hareketleri) ve politik amaç doğrultusunda yapılan hareketler (terör) olarak ayırmaktadır (Tamkoç, 1984).

İngiliz Sosyolog Paul Wilkinson bu esaslara göre iki ayırım yapmaktadır. İlk ayırma göre terörizm: İhtilalci terörizm, ihtilalcimsi terörizm "hırsıyla istenilen belli bir politikanın uygulanması amacıyla hükümetleri zorlama" ve baskıcı terörizm "hükümet-politikasına ters görüşte olanları sindirmek ve ayaklananları bastırmak amacıyla uygulanan sistematik terörizm" şeklinde sınıflandırılabilir. Wilkinson'un yaptığı ikinci ayırma göre de terör; doğrudan katiller, yerleşmiş bir otokrasiye karşı uygulanan terör, totalitarizme karşı uygulanan terör, liberal demokrasilere karşı uygulanan terör ve enternasyonal ihtilalci terörizm şeklinde ayrılabilir (Usta, 2003:6-7). Hedef motivasyon esaslı bir başka sınıflandırma da şöyledir:

Anarşistler: Tüm kurumlaşmış siyasi düzenlemeleri ortadan kaldırmak isteyenlerdir. Çarlık Rusyası'ndakilerle, XX. yüzyıl başındaki Avrupalı teröristler bu gruba girmektedir.

Eşitlikçiler: Eşitliğe dayalı bir sistemi şiddet yoluyla gerçekleştirmek isteyen Marksist gruplardır. Vietkong, Malaya Komünist Partisi, Japon Kızıl Ordu, Perulu Sandero Luminoso, bu tip örgütlerdendir.

Gelenekçiler: Mevcut sistemi değiştirerek, yerine kutsal ve kökleri atalarına kadar uzanan bir dini yönetim kurmak isterler. Nikaragualı Kontralara bu tip örgütlerin örneğidir. Yine bu sınıfta mütalaa edilebilecek Müslüman Kardeşler ve Hizbullah gibi örgütler ise "gerici-gelenekçiler" olarak da adlandırılmaktadır.

Çoğulcular: Siyasal sistemde devrimci değişim isterler ve şiddeti bu amaç doğrultusunda kullanırlar. Angola'daki UNITA ve Uganda Milli Direniş Hareketi, bu tip örgütlere örnek gösterilebilir.

Ayrılkçılar: Bir parçası oldukları siyasi toplumu tümüyle reddeden, ondan koparak ayrı ve bağımsız bir siyasi toplum kurmak isteyen terör örgütleri bu gruptandır. Eritre Kurtuluş Örgütü, Tamil Kaplanları, İtalyan Tirol ve Sardunya Silahlı Hareketi ve Quebec Kurtuluş Cephesi, bu gruba giren örgütler arasında sayılabilir.

Reformcular: İçinde buldukları toplumu reddetmeyen, ancak kendi grupları adına daha fazla siyasi, sosyal, ekonomik haklar isteyen terörist gruplardır. Özerk yönetim, federasyon gibi yönetsel çözümler isteyenler de bu gruba girebilir. Nikaragualı Miskito Kızılderileri bu gruplara örnektir.

Statükocular: Mevcut düzeni şiddet kullanarak korumak isteyenlerdir. Güney Afrikalı Afrikaner Direniş Örgütü ve İrlandalı Ulster Örgütü tipik örnekleridir (Kışlalı, 1996: 35-36).

2.5.2. Uygulayıcılarına Göre Yapılan Sınıflandırma

Ergil, bu sınıflandırmayı şu sözlerle açıklamaktadır:

"Terör, egemen sosyo-politik güç yapısına (iktidara) uyumlu, yani onun ürünü, ya da iktidar karşıtı olmasına göre ikiye ayrılır. Eğer terör uygulaması mevcut otorite sistemiyle çakışma ve eşgüdüm içinde ise, egemen güçlerin ve onların yönetimini meşrulaştıran toplumsal değerlerin ve konsensüsün zayıflamasına ve çözülmesine karşı tepki olarak uygulamaya konulan dehşete dayalı bir yönetim türü olarak ortaya çıkıyorsa; bu türe terör rejimi veya yukarıdan terör denir.

Eğer, terör egemen güçlerin dışındaki bir güç odağından kaynaklanıyorsa, çoğunlukla mevcut otorite sistemini, özellikle devleti kontrol eden güçleri çökertmeye yönelik bu terör tipine de aşağıdan terör adı verilir. Bu tip terörde devlet kurumları ele geçirildikten sonra terör odaklarının elebaşlarınınca yönetilir. Terörün getirdiği bu yeni yöneticiler, ya yerli kalkışmacılar, ya da devrilen rejimin dış düşmanlarıdır. Bazen bunlar işbirliği de yapabilirler." (Ergil, 1980: 2).

Dönmezer'in sınıflandırması da kısmen bu esasa göre yapılmıştır.

Ancak, sınıflandırmada uygulama yeri, şekli ve amaç parametreleri de yer almaktadır. Dönmezer, bu esaslara göre terörü; iç tedhişçilik-milletlerarası tedhişçilik, adi hukuk çerçevesinde tedhişçilik-siyasi ve sosyal tedhişçilik, doğrudan doğruya tedhişçilik, dolayısıyla tedhişçilik, bireysel tedhişçilik-hükümetler ve devletler tarafından yapılan tedhişçilik olarak dördü bir sınıflandırmaya tabi tutmaktadır (Tamkoç, 1984).

2.5.3. Uygulama Yerine Göre Yapılan Sınıflandırma

Bir noktada klasik/çağdaş terörizm ayrımının da yansıması olan bu sınıflandırma, çağdaş asimetrik terörizm tehdidince dayatılmaktadır. "Terörün Tarihçesi" bölümünde de belirttiğimiz üzere, ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından da kullanılan bu ayrıma göre terörizm; yerel/bölgesel ve uluslararası terörizm olarak ikiye ayrılmaktadır. Ayrımın "püf noktası" ise bu sınıflandırmanın gerçekte; tehdit

oluşturduğu amaç ve stratejilerinin çıkarını gözetmesi ve ulusal/bölgesel terörü, her an "terörizm" vasfı değiştirilebilecek, ikinci sınıf eylemler olarak kabul etmesidir. Kısacası, sübjektif ve çıkar esaslı kullanıma çok elverişli bir sınıflandırmadır.

Ancak bu ayrımın bir haklı yönü de vardır: Klasik/eski terör örgütleri ideolojileri ve amaçları ne olursa olsun, genellikle doğdukları ülke ve yakın coğrafyasında eylem koymuşlardır. FKÖ'nün Münih Olimpiyat Köyü ve uçak kaçırma eylemleri ile ASALA'nın Türk diplomatlarına yönelik eylemleri, bu genellenimin istisnaları sayılabilir. Bir anlamda da terörizmin uluslararası asimetrik bir tehdide dönüşeceğinin ve çağdaş iletişim/ulaşım teknolojisinin terörizmin emrine girdiği gerçeğinin öncü işaretleridir. Buna karşılık, çağdaş terörizmde Amerika'dan Afrika'ya kadar tüm meskûn kıtalar terör örgütlerinin eylem sahalarını oluşturmaktadır. Bu nedenle de bu tip bir ayrımın yapılması haklı görülebilir. Uluslararası terörizm, ihtilalci terörizmin bir alt-grubu olarak da vasıflandırılmaktadır. Bu görüşe göre; değiştirilecek siyasal sistem uluslararası hukukun temsil ettiği sistemdir. Bu nedenle, uluslararası terörizm; sistem dışında; sisteme karşı bir mücadeledir. Eylemin bir yönüyle ulusal sınırları aşması, terörizme uluslararası nitelik kazandırmaktadır (www.terror.gen.tr, Hanlı, 2003).

2.5.4. Terör Örgütlerinin İdeolojilerine Göre Ayrımı

Bazı yazarlar terör örgütlerinin benimsedikleri ideolojilere göre kategorileştirildiğini belirtmektedirler (Yılmaz,1993:136). Bunların arasında anarşist örgütler de bulunmaktadır. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi, anarşizm ile terörizm arasındaki tarihsel bağa ve terörist stratejilerle tekniklerin önemli bir bölümünün ilk kez Rus anarşistler Kropotkin, Bakunin ve Nechaev tarafından formüle edilmesine rağmen; anarşizm ile terörizm arasında çok ciddi neden ve amaç farklılıkları vardır. Bu bağlamda, amaçları "Anarşist Toplum"a varmak olan örgütlere, sadece kullandıkları terörizm stratejisi itibariyle bu bölümde yer verilebilir.

2.5.4.1. Milliyetçi Terörist Örgütler

Özellikle sömürge yönetimi altında bulunan ülkelerde ulusal benliğin ortaya çıkmaya başladığı aşamada faaliyet gösteren terörist örgütlerdir. Bu örgütler kendilerini genellikle "ulusal bağımsızlık savaşçıları" olarak kabul eder ve milliyetçi yanlarını göstermeye çalışırlar. Bu örgütler, bir ulus devlete veya bu devletin ülkesinin ve

milletinin bütünlüğüne yönelik ortak bir tehdit ortaya çıktığında da gündeme gelebilirler.

2.5.4.2. Anarşist Örgütler

Nihilist Örgütler: Nihilizm; hiçbir şeye inanmamak, hiççilik demektir. Tipik örneği Amerikan Weathermen Grubu olan Nihilist teröristlerin tek amacı; riyakar ve iki yüzlü kabul ettikleri mevcut düzeni yıkmaktadır.

2.5.4.3. Marksist-Leninist-Maoist Terör Örgütleri

Aşırı Sol Terör Örgütleri: Bu sınıfa giren terörist örgütler; komünist bir düzenin gerçekleştirilebilmesi için, şartların uygun olduğu zaman ve yerlerde komünist devrimin başlanacak silahlı mücadeleyle suni olarak oluşturulması görüşünü savunurlar. Silahlı mücadele aşamasında "Devrimci Şiddet" kullanımını da inandıkları ideolojinin bir unsuru olarak kabul ederler (Taheri, 1990: 20).

Radikal Dinci Terörist Örgütler: Terör olgusunun ortaya çıkmasına neden olan ideolojik temellerden biri de din duygusudur. Bu duygu; yaygın dinlerin yanı sıra yaygın inanışları da kapsar. Filistin davasının savunuculuğunu yapan bazı örgütlerin şiddeti bir strateji olarak benimsemesi, terör olgusunun din ile bağdaştırılmasının ilk aşamasını oluşturmuş, bu algılama İran İslam Devrimi'nden sonra din motivasyonlu terör hareketlerinin artmasıyla daha da güçlenmiştir. Radikal dinci terörizm sadece İslamiyet'e has olmayıp Japonya gibi ülkelerde de rastlanan bir olgudur.

Kapitalist-Liberalist Terör Örgütleri: Bu başlık altında yer alan örgütler, eski SSCB'nin Komünist İdeolojiyi, Üçüncü Dünya ülkelerine, Batı bloğuna ve özellikle NATO ülkelerine ihraç etme faaliyetlerini engellemek üzere, genelde ilgili devletlerin bilgisi dahilinde ve kontrolünde, sermaye çevrelerinin desteğiyle kurulmuşlardır. Komünist ideolojinin yayılmasına karşı aşırı sağcı ve İslamcı ideolojileri kullanan bu örgütler, kamuoyunda ve medyada genellikle "Gladio" kavramıyla özdeşleştirilmektedir.

Amir Taheri de "Kutsal Terörün iç Yüzü, Hizbullah" adlı kitabında benzer bir tasnif yapmaktadır. Taheri'ye göre terörist hareketler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

Milliyetçi Terör Örgütleri: Ulus devletin sınırları içinde ve genelde etnik nedenlere dayanarak terörü kullanan, sınır dışı eylemleri pek bulunmayan PKK, IRA,

ETA, MORO Kurtuluş Ordusu gibi örgütler olup, Marksist-Leninist görüşlerden etkilenmişlerdir (Taheri, 1990: 21).

Şehir Gerilla Örgütleri: Toplumun her hangi bir kesimiyle doğrudan ve etkili bağlantıları olmayan ve bu anlamda izole, SSCB'ye de ideolojik anlamda tavır koymakla birlikte, Marksizm-Leninizmin çeşitli versiyonlarından etkilenen Kızıl Tugaylar ve Baider Meinhof gibi örgütlerdir.

Eski Tip Latin Amerika Örgütleri: Marksizm-Leninizmden etkilenmekle beraber, asıl desteği orta aydın sınıftan alırlar. Biraz romantik ve biraz klasik terörizm anlayışı içinde kırsalda örgütlenip kentleri ve yönetimi ele geçirmeye çalışırlar. Sandinistalar bu örgütlerin bir örneğidir.

Kamuoyunu Hedef Alan Kuruluş Aşamasındaki Örgütler: Asıl amaçları bir davaya kamuoyunun dikkatini çekmektir. Afrika Ulusal Kongresi bu tip örgüt sayılmakla birlikte, kamuoyunu hedef alan eylemler daha ziyade tüm terör örgütlerince kuruluş aşamalarında, yani askeri açıdan zayıfken uygulanmaktadır (Taheri, 1990: 22).

İslami Terör Örgütleri: Sağ veya sol tüm ideolojileri uygulamalarıyla birlikte reddeden bu örgütlerin başka terör örgütleriyle işbirliğine girmeleri ve taktik hedefleri paylaşmaları zordur. Kesin zafer kabul ettikleri İslam'ın dünya hâkimiyetinin sağlanacağı aşamaya kadar "Kutsal Savaş (Cihad)" diye tanımladıkları terörü uygulamaya koymuşlardır ve bu teorilerini tüm insanların ve tüm devletlerin üzerinde geçerli görürler. Yani insanları ve devletleri İslam'la yok oluş arasında seçim yapmaya zorlarlar. Örgütsel anlamda zayıf oldukları ülkelerde ise kısmen ikna kısmen tehdide dayanan yöntemlerle "İman Misyonerleri" olarak görev yaparlar. Tunuslu Radikal İslami düşünür Bulares'in ifade ettiği gibi "dinin yaşamın bir parçası olmadığı, tersine yaşamın dinin bir parçası olduğu görüşüne dayanarak laisizmi de kesinlikle reddettiklerinden, Türkiye bu tip İslami terör örgütleri açısından önemli ve zorunlu bir hedeftir (Taheri, 1990: 23).

2.5.5. Terörizmin Aşamalarına Göre Sınıflandırılması

Wilkinson, "Terrorism and the Liberal State" adlı kitabında terörizmi aşamalarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır:

İhtilal Öncesi Terörizm: Henüz amacı olan değişimi ihtilal yoluyla gerçekleştirebilecek kadar güçlü olamayan örgütlerce gerçekleştirilen eylemlerdir.

Bunlar daha çok; hükümet ajanlarını cezalandırma, gemi, uçak, insan kaçırmaya, rakip siyasal gruplarla çatışma ve toplumu korkutma gibi faaliyetlerdir. Eylemler, küçük gruplar veya militan bireylerce yapılabilir. Hareket stratejilerini tahmin edebilmek ve faaliyetlerini kriminal şiddetten ayırmak oldukça zordur.

İhtilalci Terörizm: Taktikleri ihtilali amacına ulaştırmaktır. İdeolojik bir program hazırlanmış ve lider kadro belirlenmiştir. Bu aşamada eylemler örgütün içinde yer alan uzmanlar veya paramiliter gruplarca gerçekleştirilir.

Yokedici Terörizm (Tenkil Hareketi): Genelde ihtilalden sonra, terörist örgüt veya rejim tarafından yok edilmek istenen kişilere yöneltilen terörizmdir. Toplu terör eylemi niteliğinde olup; uzman teröristler veya rejimin terör eylemi yapmakla görevlendirdiği organlarca gerçekleştirilir.

Gölgeolay (Epifenomenal) Terörizm: Belirgin amacını saptamak zor, nedenleri karmaşıktır. Genelde, daha geniş bir şiddet olayının yan ürünü gibidir. Bilinçli olarak planlanıp, uygulanmamış, rastlantılara bağlı şekilde ortaya çıkmıştır. Güruhlar tarafından uygulanan şiddete benzer ve sistematik terör eylemlerinin yardımcısı olarak çok kanlı çatışmalar sırasında görülür. Borneo'da Müslüman Göçmenlere yöneltilen terörist ataklar, gölgeolay terörizmin özelliklerini yansıtır (Tacar, 1999:57-59).

Bir ölçüde benzer bir tasnife de Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği'nce yayınlanan "Türkiye ve Terör" isimli kitapta rastlanmaktadır.

Devlet Terörizmi: Toplumun yerleşik düzeni açısından tehlikeli addedilen insanların hayatına ve mülkiyet hakkına zor, korkutma ve baskı yoluyla yapılan, otorite ile bir araya getirilmiş şiddettir. Bu tip terörizm ilk kez Fransız İhtilali döneminde Jacoben'lerce uygulanmıştır. Resmi terör olarak da adlandırılır. Stalin ve çok yakın zamanda Humeyni tarafından da uygulanmıştır. Bu tip terörizm dış ülkelerdeki devlet düşmanlarını ortadan kaldırmak için ihraç edilebileceği gibi, hasım ülkede ayaklanma çıkarmak için de kullanılmaktadır.

İhtilalci Terörizm: Şiddetin halk adına acımasızca kullanılmasıdır. Sivil savaş ve ihtilalin kendisidir. Ülkede korku ve gerilim yaratmak amacıyla çeşitli taktiklerden yararlanır.

Alt İhtilalci Terörizm: Bu türden terörist eylemlerde bulunan gruplar, ideolojik ve siyasi motivasyonlara sahip olmakla birlikte, ihtilal yapma amacı gütmeyizler. Batı

ülkelerinde terörist eylemler koyan; FKÖ, Kızıl Tugaylar, RAF bu tip terörizm uygulayan örgütlerdir. "Ajitasyonel" olarak da ifade edilen bu tip terörizmin iki özelliği vardır: Terör uygulamak üzere örgütlenmiş grup gereklidir ve bu grup eylemlerini gerçekleştirebilmek ve mücadelesini uluslararası platforma taşımak için bir koruyucu devletten lojistik destek almalıdır (Tacar, 1999:10-11).

2.5.6. Uluslararası Terörizm ve Asimetrik Terörizm

"Soğuk Savaş Dönemi"nin başlaması ile birlikte dünya; "yeni model istihbarat", "casus", "gerilla ve kontrgerilla", "eylem", "şiddet", "dinleme" vb.. kavramlar ile tanışmıştır. Soğuk Savaş Dönemi'ni kutupların savaşı olarak tanımlamak doğru bir yaklaşım olacaktır. Anılan dönemde, bir ülkenin düşmanına doğrudan cephe açması, siperlere kendi askerini yerleştirmesi gerekmemiştir. Hedef ülkede ajan faaliyetlerle silahlı gruplar kurulmuş, söz konusu silahlı gruplar mezkur ülkenin güvenlik güçleri ile çatışma yaratarak kaos ortamı yaratmayı amaçlamıştır.

Altuğ uluslararası terörizmi; yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltilen, hükümetler veya birden fazla devlet tarafından beslenen unsurlarca gerçekleştirilen ve bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasi mekanizmalarını etkilemek için yapılan terör eylemleri olarak tanımlamaktadır (Altuğ, 1995:23).

Chomsky kitabında, CIA'in "Patterns of International Terrorism" adlı çalışmasında yer alan bir tanımı aktarmaktadır: "Yabancı bir hükümetin ya da örgütün desteği ile yürütülen ve/veya yabancı uluslara, kurumlara ya da hükümetlere yönelik terörizm." (Chomsky, 2002:66).

"Türkiye ve Terör" adlı kitapta uluslararası terörizm; "Kabul edilmiş uluslararası diplomasi ve savaş kuralları haricinde, siyasi amaçlarla bir devletin sınırlarını aşan şekilde sivil hedeflere karşı kullanılan tehditler, şiddet kampanyaları ya da eylemler" şeklinde tanımlanır. Bir başka tanımı Acer nakletmektedir: "Gerçekleştiricilerinin kendileri için veya kendileri ya da bir devlet adına yapıp yapmadıklarından bağımsız olarak, bir sonuç elde etmek veya bir talebin veya bir şikâyetin propagandasını yapmak maksadı ile bir toplumun belli bir kesiminde terör yaratmak için gerçekleştirilen ideolojik olarak motive edilmiş ve uluslararası olarak gerçekleştirilen şiddet hareketleri stratejisidir." (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=15>, Acer, 2004).

Asimetrik tehdit, "düzenli orduların karşı karşıya gelmediği, merkezsiz, simetrisi olmayan tehdit" şeklinde tanımlanabilir. Asimetrik terörizmde; genel hedefin, nitelik ve nicelik olarak hedefi seçen terör örgütünden çok daha güçlü olduğu, bu güç farklılığı nedeniyle hedefin ancak yer, zaman, yöntem ve kullanılan silah açısından sürpriz özelliği taşıyan eylemlerle vurulabildiği, aradaki güç farkının; çalışma alanı, örgüt, eleman ve lojistik destek unsurlarının belirsizliğini ve gizliliğini bir avantaj olarak kullanan terör örgütüne savaş hukuku da dahil tüm hukuk ve etik kurallara aykırı davranışın meşruiyet nedeni olarak deklare edildiği, bir terörizm türüdür.

BM Uluslararası Terörizm Komitesi'nin tanımı şöyledir: Uluslararası boyutları da bulunan bir uzlaşmazlığın üzerine, bu uzlaşmazlığın arzu edilen yönde gelişimini sağlamak amacıyla bir üçüncü devletin sınırları dahilinde bir yabancının kendi uyruğunda bulunmayan bir başkasına uyguladığı şiddet ve baskıdır. Literatürde asimetrik savaş; "Daha zayıf bir ordunun daha güçlü bir orduya karşı yürüttüğü rastgele/belirsiz şiddet" şeklinde tanımlanmakta ve asimetrik savaşa özelliğinin de çarpışırken beklenmeyen, alışık olunmayan taktiklerin kullanılması olduğu ifade edilmektedir.

Japonya/Tokyo metrosuna 20 Mart 1995 tarihinde sarin gazı verilmesi sonucunda onbir kişinin ölmesi ve 5 bin kişinin ise yaralanması, Kitle İmha Silahları'nın (KİS) sadece savaşlarda kullanılmayacağını acı bir şekilde göstermiştir. 11 Eylül 2001 2001'de iki sivil yolcu uçağı ile New York'taki İkiz Kuleler'in yerle bir edilmesi büyük çaplı saldırıların sadece bomba kullanılarak yapılmayacağını hafızalara kazımıştır. Ardından ortaya çıkan şarbon (anthrax) korkusu ise hala güncelliğini korumaktadır. Bugün dünya, yöntemi ve etkisi önceden tahmin edilemeyen "asimetrik terör" denilen farklı bir savaşla karşı karşıya bulunmaktadır (<http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=23863>, 10.04.2006, Ergün, 2006: 2).

Tarihin her dönemi, kendi koşullarına uygun türde savaşlar yaratmıştır. Yani her dönem kendi savaş türünü ortaya çıkarmıştır. 11 Eylül 2001 2001 saldırıları da göstermiştir ki; içerisinde bulunduğumuz yüzyılın savaş türü "Asimetrik Savaş" olacaktır. Asimetrik Savaş en yalın haliyle; "Aralarında konum, biçim ve belirli bir eksene göre ölçü uygunluğunda farklar olan iki düşman kuvvetin çatışması" şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.tasam.org/index.php?altid=1390>, Karaca, 2006).

Asimetrik Savaş'ın yaygın bir tanımı ise; "Meşru olarak harp etmeden, özel hayati hedeflere alışılmamış usullerle saldırı, siber ve bilgi savaşı şeklinde halkın yaşam ve psikolojisini felç eden ve hatta kitle imha silahları dahi kullanarak yapılabilecek her türlü savaştır." şeklindedir (Bütün, 2002: 60).

Asimetrik tehdit kavramının diğer bir tanımlanması ise; "Yarattığı ani ve hazırlıksız durum nedeni ile ülkelerin siyasi, sosyal ve ekonomik sistemlerinde istikrarsızlıklarına neden olan, düşük seviyede kuvvet ve teknoloji kullanarak etkin olmayı amaçlayan tehdit algılaması" biçiminde ifade edilmektedir. ABD'de gerçekleştirilen 11 Eylül 2001 2001 İkiz Kuleler eylemi, klasik bir asimetrik tehdit örneğidir. Bu eylem sonucu ABD tüm güvenlik konseptini yeniden ele alarak asimetrik tehdide karşı "Department of Homeland Security" adlı birimini oluşturmuştur. (<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20Doc.Dr.Nazife%20BAYKAL.doc>, Baykal, 2007:6).

Asimetrik Savaş, gayri nizami savaşı, şiddetin ve terörizmin her türlü kullanımını, kitle tahrip ve kitlesel etki silahlarının kullanılmasını, masum sivil halkın istismarını, sivil itaatsizliği ve kitlesel göçe zorlamayı içeren ve kişi, örgüt, şebeke v.s. gibi devlet dışı aktörlerin devlet veya devletlere karşı yürüttüğü bir mücadele şeklidir. Savaşın veya tehdidin asimetrik oluşu, tarafların kullandığı silahlar veya yöntemler, hukuki statüleri, devletler hukukundaki yerleri, güçleri, maksatları ve mücadelenin sonunda elde etmeyi düşündükleri hedefler bakımından birbirlerine benzer, eşit denk, orantılı olmayışlarıdır. Asimetri farklı düşünmek, akla gelmeyi düşünmek, farklı örgütlenmek ve farklı hareket etmek demektir. Çok bilinen ve söylenen bir örnek de Asimetri, Afganistan'ın bir köyünde oturup ABD'de İkiz Kulelere ve Pentagon'a yolcu uçakları ile saldırmayı planlamak ve icra etmek demektir.

Asimetrik Savaş, kavram olarak özellikle "11 Eylül 2001 Terör Olayları" ve Ortadoğu'daki İsrail-Filistin sorunuyla daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Asimetrik Savaş, değişik şekillerde tarif edilebilirse de kısaca daha zayıf bir ordunun veya topluluğun daha güçlü bir orduya karşı yürüttüğü rastgele/belirsiz mücadele olarak tanımlanabilmektedir.

Asimetrik savaş kavramı, 21 Haziran 2005 tarihinde toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK)'nda ele alınan Milli Güvenlik Siyaset Belgesi (MGSB)'nde yer almıştır. Anılan belgede asimetrik tehditler; bölücü, yıkıcı, irticai faaliyetler, uluslararası

terörizm ve uluslararası örgütlerle bağlantılı radikal dini gruplar başlıkları altında incelenmiştir.

2.5.7. Siber Terör

XXI. yüzyılın en önemli güç kaynağı hiç şüphesiz “bilgi”dir. Bilgiyi elinde tutan gücü de elinde tutmuş olmaktadır. Bilginin gücüyle teknolojik alandaki gelişmeler tüm yaşamımızı olumlu yönde etkilemektedir: internet, bilgisayar, uydular, cep telefonları. Bununla birlikte, bilginin gücünü kullanarak aynı araçlar birer silaha dönüşebilmekte ve karşımıza “siber terör” ve “siber savaş” kavramlarını çıkarmaktadır. Siber terör, yeni yüzyılda terörün yeni yüzü olarak yansıyacaktır.

Yaşamın her alanındaki önemleri giderek artan ulusal veya özel bilişim sistemlerini çökertmek amacıyla "hacker" adı verilen bilgisayar korsanları tarafından elektronik ortamda gerçekleştirilen saldırılar, genellikle siber terör kavramıyla ifade edilmektedir.

Siber terörizm, belirli bir politik ve sosyal amaca ulaşabilmek için bilgisayar ve bilgisayar sistemlerinin bireylere ve mallara karşı bir hükümeti veya toplumu yıldırma, baskı altında tutma amacıyla kullanılması şeklinde de tanımlanmaktadır. Bir diğer tanım ise; Terörist faaliyetlerin başta bilgisayar sistemleri olmak üzere iletişim teknolojilerinden faydalanılarak sanal ortam aracılığıyla gerçekleştirilmesi şeklinde yapılmaktadır (Yamaç, 2001:29).

Vurmay, bu terörü "teknolojik terör" olarak adlandırmakta, CIA'in "RAND Corporation" ile Georgetown Üniversitesi'nin de aralarında bulunduğu bir gruba hazırlattığı "Küresel Trendler 2015" isimli raporda, ABD'nin 15 yıl içinde "en büyük silahı olan teknoloji ile" vurulacağı ifadesinin yer aldığını belirtmektedir. Burjuva teröristler olarak da isimlendirilen yeni nesil teröristler, saldırılarını Internet üzerinden elektronik şifre kullanarak planlamakta, aynı yolla haberleşme ağlarını kurmakta, eylemi de internet aracılığıyla üstlenmektedirler. Bu çağdaş teknoloji en çok Ortadoğu merkezli terörist örgütlerce kullanılmaktadır. Yaklaşık 80.000 internet sitesinde bomba, silah yapımı ve KİS'ler konusunda bilgi verilmekte, terör taktikleri lanse edilmektedir (Vurmay, 2004:14).

Bu bağlamda siber terör; “Belirli bir politik ve sosyal amaca ulaşabilmek için bilgisayar veya bilgisayar sistemlerinin bireylere ve mallara karşı bir hükümeti veya

toplumu yıldırma, baskı altında tutma amacıyla kullanılması” şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87>, Özcan, 2005).

Bu saldırıların amatör bir korsanlık düzeyinden siyasi amaçlı veya kriminal amaçlı bir terörizm saldırısına dönüşmesi, bazı düşünürlere göre giderek yaklaşan bir tehdittir. ABD'de Clinton döneminde siber-terör tehdidine karşı bir önlem paketi hazırlanmış (White Paper: Critical Infrastucture Protection) ve yürürlüğe konmuştur (Öke, 2001: 110).

Siber terörist, ulusal yada bir şirkete ait bir yapıyı, finans yada amaçlarını açıklamak için, belirsizliği arttırarak halkı huzursuz etmek için kullanan, diğer teröristleri eğitip iletişim kuran kişilerdir. Bunların belirli bir eğitim düzeyi, sınırlı kaynakları, bol zamanları ve güçlü bir idealizmleri bulunmaktadır. Her sistemi hedef olarak seçebilirler. Bunlara karşı proaktif ve reaktif hükümet birimleri, bireyler, polis ve güvenlik birimleri ile mücadele sağlanabilir. FBI, siber terörizmi; “Gizli ajanlar ya da ulus-altı gruplar tarafından, muharip olmayan hedeflere karşı zor kullanma ile kasıtlı ve politik amaçlı olarak, bilgi, bilgisayar sistemleri, bilgisayar programları ve verilere yapılan saldırılar” olarak tanımlamaktadır. Siber terör ile normal “hack” işlemi ile arasındaki fark, siber terörizmin politik bir amaç taşımasıdır. Siber terörist; uluslararası ya da ülke içinde olabilir. Yalnızca siber-terörizm gerçekleştirenler ve terörizmin diğer klasik türlerini de gerçekleştirenler olarak iki gruptur (Baykal, 2007: 9).

Klasik anlamda terörle siber terör arasında farklar bulunmaktadır, bunlar;

a) Öncelikle terör örgütleri klasik anlamda eylem yaparken bir ölçüde hayatlarını da gerektiğinde ortaya koymak zorundadırlar. Ancak dünyanın herhangi bir yerinde internete bağlanan bir terörist (siber terörist) çayını ve sigarasını içerken istediği ülkenin toplumsal yaşamına ciddi zararlar verecek eylemlerini kendi yaşamını hiç tehlikeye atmadan gerçekleştirebilmektedir.

b) Siber terörizm, kamu binaları veya havaalanları gibi terörist saldırıların hedefi olan bina ve yerlerin fiziki güvenliklerinin artırılmalarına paralel olarak daha cazibeli hale gelmektedir. Çünkü, terörist kendine çok daha güvenli bir ortamda saldırısını hazırlayabilmektedir.

c) Önemli bir farklılık, terörün asıl amacından yola çıkarak ulaşılan farklılıktır. Terörün asıl amacı yapmış olduğu eylemler ile hedef aldığı siyasi rejim ve topluma bir mesaj vermektir. Terörde şiddet ve zarar verme araçtır. Hatta IRA'nın birçok kez yaptığı gibi insanların zarar görmesini minimuma indirebilmek için yapacağı eylemi, eylemden kısa bir süre önce haber vermektedir. Ancak siber terörde sanal şiddet bir araç olmaktan çıkıp bir amaç haline gelebilmektedir.

d) Bilgisayar teknolojileri sayesinde bir terörist büyük bankaların, finans kurumlarının ve borsaların bilgilerini ve iletişimini alt üst edebilmektedir. Bu durumda o ülkenin ekonomik yaşamının ne olacağını düşünmek bile gerçekten akıllara durgunluk verecek niteliktedir. Örneğin, büyük bir ilaç firmasının bilgisayarlarına giren teröristler çok kullanılan birkaç ilacın içeriğini küçük değişiklikler yaparak insan yaşamına son verecek veya ciddi rahatsız edecek şekilde değiştirebilme yeteneğine sahiptir. Bunun yanı sıra, doğalgaz istasyonlarının bilgisayarlarında basınç göstergeleri üzerinde yapacakları değişiklikler ile doğalgaz hatlarını evlerinden patlatmayı başarabilirler.

e) Geleneksel terör eylemi yoluyla yapılmak istenen propaganda geniş kitlelere ulaşabilse de; eylemin bizzat kendisi lokaldir. Bir devlet kurumunun binası hedef alınmışsa, o bina çökebilir ve içindeki şahıslar yaşamlarını yitirebilir. Ancak, siber terörde eylemin direkt fiziki etki alanı, bilgisayarı yönlendiren farenin bir hareketiyle inanılmaz şekilde genişletilebilir. Bir tıklama ile devlete ait binlerce internet sitesi aynı anda çökertilebilir. Hatta bir anda birçok ülkede bulunan siteler aynı anda çökertilebilir. Yani bir tıklama ile birden çok eylem birden çok yerde gerçekleştirilebilir. Siber terör eylemi yoluyla yapılan eylemler, gündelik yaşamda bireyleri çok daha fazla etkileyebilme yeteneğine sahip olacaktır. Örneğin büyük kentlerde bilgisayarlar aracılığıyla yönetilen su ve elektrik dağıtım şebekelerinin merkezlerine yapılacak olan saldırılar o şehirde yaşayan tüm bireyleri doğrudan etkileyecektir. Türk Telekom'un sitesine saldıran bir hacker belirli bir aya ait tüm telefon faturaları üzerinde değişiklik yapabilir. Tüm abonelerin telefon ücretlerini onar milyon azaltabileceği gibi yüzer milyon artırabilir veya ödenmemiş borçları ödendi şeklinde gösterebilir. Bu tür bir saldırıya hedef olan bir devlet kurumunun içine düşeceği karmaşanın yaratacağı toplumsal huzursuzluk bir devlet kurumuna ait binanın bombalanmasında daha fazla olacaktır.

f) Siber terörün psikolojik etkisi, bilgisayar ve bilgi teknolojisine uzananlarla sınırlı kalacağından veya hedefler bizatihi sembolik değil ve fakat gerçek olduğundan, klasik ve modern çağ terörizmi kadar yaygın bir dalga içermeyebilecektir. Ayrıca siber terörde insanların ölmesi ya da yaralanması (şimdilik) söz konusu olmadığından kamuoyundan duygusal bir tepki doğması daha az olacaktır.

g) Terör örgütleri, fiziki güç kullanımı söz konusu olduğundan elemanlarını en azından belirli bir yaşın üzerindeki kişilerden seçmektedir. Ancak siber terörde çocuk denecek yaştaki insanlar siber terörün aracı haline getirilebilirler. Macera arayan ortaokul ve lise gençliği özellikle ABD'de Pentagon'un veya diğer devlet birimlerinin web sitelerine saldırmaktadır.

h) Siber teröristler klasik teröristler gibi eylemlerini gerçekleştirmek için bomba veya silahlara değil sadece bir bilgisayar ve modeme gereksinim duymaktadır.

ı) Son olarak klasik terör eylemlerinde taşıyon kullanma olasılığı risk faktörünün büyüklüğünden dolayı çok düşük olmasına rağmen, siber terör eylemlerinde eylemi gerçekleştirebilecek yetenekteki hackerların alacağı riskin büyük olmaması nedeniyle terör örgütleri için parça başı iş yapma olasılığı çok yüksektir. Dolayısıyla siber terör eylemlerini fiili olarak gerçekleştiren kişilerin gerçekte terör örgütü elemanı olmaması istihbari anlamda terör örgütünü izleyen güvenlik güçlerinin bu örgütün eylemleri hakkında önceden haber alma şanslarını azaltmaktadır (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87>, Özcan, 2005).

Siber terörün önlenmesinde, özel sektörün yapacağı katkıların önemi çok büyüktür. Tüm ülkeler ortak çalışsa bile genelde bilişim suçlarının özelde siber terör tehdidi karşısında başarılı olmaları mümkün değildir. Mutlaka özel sektör çözüm bulmada ortak olmalıdır. Uluslararası işbirliği konusunda ise, Interpol bünyesinde özel bir birim oluşturularak ortak ve hızlı elektronik takip yapma imkanı sağlanabilecektir (Durukan, 2007: 12).

2.5.8. Nükleer Terör

Kamuoyunun gündemine daha çok kitle imha silahları (KİS) ve bu KİS'lerin sınırlandırılması sorunu olarak yansıyan bu terör; terörist örgütlerin nükleer silahlan veya radyolojik maddelerle takviye edilmiş konvansiyonel bombalar "kirli bomba" kullanarak gerçekleştirebilecekleri bir eylemin oluşturacağı tehdidi ifade etmektedir.

SSCB'nin dağılmasıyla nükleer silahlar ve KİS'ler konusundaki disiplinin zayıflamasının, maceraperest oldukları iddia edilen bazı devletlerin nükleer silah ve KİS yapabilecek teknolojiye ulaşmalarının ve "kirli bomba" imalatının üstün bir teknoloji gerektirmemesinin, bu tehdidin yakınlaşmasına neden olduğu ileri sürülmektedir.

Konvansiyonel bir bombanın radyolojik bir bomba ile karışımı şeklinde ifade edilebilecek olan “Kirli Bomba”ların terör odaklarının eline geçmesi sonucu insanlığın kitlesel bir tahribat ile karşılaşabileceği senaryoları çizilmektedir. “Kirli Bombalar”ın, uranyum, plütonyum gibi maddelerin yanı sıra, temin edilmesi nispeten daha kolay olan Kobalt-60, Stronsiyum-90, Sezyum-137, Iridyum-192 ve Amerikyum-241 gibi radyoaktif maddeler kullanılarak yapılabileceği hususundan hareketle, nükleer terörizmin ne derece büyük bir tehdit olduğu anlaşılmaktadır (Külebi, 2006: 15).

2.5.9. Biyolojik ve Kimyasal Terör

Terörist unsurlar son dönem de eylemleri için, bakteri, zehir ve gaz kullanma cihetine yönelmeye başlamıştır. Biyolojik ve kimyasal terörist saldırılarının ne derece tahribat yaratabileceği hakkında tahminler yapılmakla birlikte tedbirler oldukça yetersiz kalmaktadır.

Biyolojik silahların terörist amaç ve saldırı aracı olarak kullanıldığı eylemlerdir. Günümüzde biyolojik savaş için kullanılabilen 43 mikroorganizmadan bahsedilmektedir. Adli Tıp Kurumu eski yönetici Prof. Sevil Atasoy biyo terör tehdidini şöyle ifade etmektedir:

Hastalık yapıcı bakteri, virüs, mantar ve parazitler, ayrıca canlı organizmalar tarafından sentezlenen zehir etkili toksinler; insan, hayvan ve bitkileri yok etmek üzere biyolojik silah olarak kullanılıyor. 1900-1990 yılları arasındaki sürede polis kayıtlarına geçen biyolojik nitelikte silahla işlenmiş suç sayısı 30'dan az iken, 1990'dan sonra bu sayı katlanarak 200'e yaklaşmıştır. Önümüzdeki 20 yıl içinde bunun çok üzerinde bir artış beklenmektedir. Özellikle biyoteknoloji ve nanoteknolojideki ilerlemelerle, geleceğin açık-kapalı birçok savaşında genomik araştırmalara dayalı yeni kuşak biyolojik silahlar kullanılacağını öngörmek bir komplo teorisi değildir. Biyoterör, ulusal güvenlik açısından açık ve yakın bir tehlike olarak kabul edilmelidir (Atasoy, Hürriyet Gazetesi, 29.01.2006).

Kimyasal terörde kullanılan malzemeler genellikle sanayi maddelerinde sıklıkla bulunan cinslerdendir. Söz konusu malzemeler, potansiyel teröristlerin kolaylıkla ulaşabileceği, oluşturacağı yüksek ölüm oranı ile toplumda panik ve sosyal çözülmeyi rahatlıkla yaratabilecek, engellenmesi için ise özel bilgi ve birikim gerektirecek unsurlar içermesi nedenlerinden ötürü tercih sebebidir.

Biyolojik ve kimyasal terör saldırılarına verilebilecek en popüler örnekler; Tokyo Metrosu'na yapılan sarin gazı saldırısı ile ABD'de mektuplar vasıtasıyla gerçekleştirilen şarbon (anthrax) saldırılarıdır (<http://www.cdc.gov/mmwr/>, 23 Haziran 2006).

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE TERÖR VE TERÖR ÖRGÜTLERİ

3.1. Türkiye’de Terörün Tarihi Gelişimi

Dinler, kültürler ve etnisitenin iç içe yaşadığı, büyük bir imparatorluğun mirası üzerine kurulmuş bulunan Türkiye Cumhuriyeti, jeopolitik konumu nedeniyle oldukça kritik bir bölge üzerinde yer almaktadır. Türkiye uzun yıllar terörle mücadele etmek zorunda kalmış bir ülkedir. 1960’lı yıllarda başlayan sokak olayları sonrasında, tırmanan sağ-sol çatışmaları, daha sonraki yıllarda çeşitlenerek, etnik ayrılıkçı ve dini fanatizm boyutlarıyla kendini göstermiştir (Bal, 2006:25). 1961 Anayasası ile oluşturulan geniş hürriyetler ortamı yeni ve farklı arayışlara sahne olmuştur. Tarihinde ilk kez batılı anlamda tanımlanabilecek işçi ve burjuva sınıflarıyla yeni paylaşım, bölüşüm tartışmaları gündeme gelmiş, hatta parlamentoya girmiştir. Kitle iletişim araçlarının hızla gelişmesi, insanların ufuklarını genişletmiş, talep ve beklentilerini arttırmıştır.

Kırsal kesimden kentlere olan yoğun göçlerin sonucu şehirlerde yaşayanların oranı, köylerde yaşayanlara nazaran hızlı bir artış göstermiştir. Ancak, bu dönemde ekonominin sunduğu imkânlar, hızla gelişen ihtiyaçların gerisinde kalmıştır. İşte böylesi bir ortam içerisinde toplumun başta öğrenci ve işçi kesiminde kıpırdanmalar başlamıştır. Bu kıpırdanmalar 1967 yılında Federal Almanya’nın Berlin kentinde öğrenci olayları şeklinde kendisini göstermiş ve sonra hızla yayılarak tüm Avrupa’yı kapsamıştır.

Bu olayların başlangıcından bir yıl sonra 1968 Haziran ayında Türkiye’de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile Ziraat Fakültesi’nde öğrenci olayları görülmeye başlanmıştır. Ardından olaylar İstanbul’a sıçramış, birbiri ardına üniversite işgalleri görülmüştür. Masum öğrenci talepleri şeklinde başlayan bu hareketler o zamanlar kamuoyunda tepki ile karşılanmamıştır.

Çünkü dağıtılan bildiriler; “... hareketimiz sağ ya da sol eğilimli değildir. Amacımız üniversite reformunu gerçekleştirmektir.”, “amacımız yanlış anlaşılmasın, kolay sınıf geçip, kolay diploma almak peşinde değiliz. Sadece bozuk eğitim düzeninin düzeltilmesini istiyoruz.” gibi masum istekleri içermekteydi. Ancak, üniversite gençliği içerisinde silahlanmanın da ilk kez bu dönemde başlaması altı çok önemle çizilecek bir gerçektir.

3.2. Türkiye’de Terörizm

Terör örgütleri konusunda çalışma yapan uzmanların ortak görüşüne göre; teröristler rastgele, sıradan ve maceracı anlamda eylem yapmakta ve alabildiğince bilinçli hareket ederek irili ufaklı eylemler gerçekleştirmektedirler (Laguer, 1987). Bu nedenle terör, diğer toplumlar için olduğu kadar Türk Toplumunu için de önemlidir. Türk Toplumunun ve bu toplumun iradesiyle oluşan Türk Hukuk düzeninin mutlak temellerini oluşturan Anayasanın 1., 2. ve 3. maddeleri hükmünü tehdit eden “yakın ve muhakkak” bir tehlikedir.

Türkiye kökenli terör örgütleri, şiddeti yalnızca Türk Devleti ve insanına yöneltmekte, bu yolla dış tepkiyi önlemekte, maddi ve manevi, destek almaktadırlar. Özgürlük savaşçısı olduklarını iddia ederek sempati toplamakta, yurtdışında haklarında yasal işlem yapıldığında tepki gösterecekler de, bunun dozunu çok iyi ayarlamakta, karşı tepkiye yol açmaktan kaçınmaktadırlar.

Soğuk savaştan sonra, SSCB’nin dağılmasıyla ülkemize yönelik tehditlerin kuzeyden güneye indiğini ve daha da büyüdüğünü görmekteyiz. Milli çıkarları hedef alan bu tehditler, Ortadoğu’daki karışıklık, Arap-İsrail anlaşmazlığı, bölgesel-etnik çatışmalar ve terörizm olarak belirlenmiştir.

Batı ülkelerindeki gençlik olaylarının bir uzantısı olarak Türkiye’de, 1960’lı yılların sonlarında başlayan ve önceleri öğrenci olayları diye adlandırılan ilk fakülte işgalleri, boykotlar, direnişler ve bunları izleyen şiddet eylemleri daha sonra anarşik olaylar ve en sonunda terör olayları olarak nitelendirilmiştir.

Sağ ve sol kavramları siyasal kavramlardır ancak, Türkiye’de gerek etniklik gerekse mezhep ayrımcılığı da yaşanmış olan terör dalgaları içinde kullanılmıştır. Türkiye, hiçbir ülkede görülmeyen bir biçimde; doğrudan Türkiye’yi ve topraklarının hedef alan Ermeni terörü, 1970’ler de topluma egemen olan sağda ırkçı ve solda yıkıcı terör, 1980’den sonra ortaya çıkan ayrılıkçı, ırkçı terör ve laik, demokratik düzene ve savunucuları kabul edilen kişilere yönelik olan dinci terör olmak üzere dört koldan hem iç hem de dış kaynaklı terörist saldırılara hedef olmuş bir ülkedir. Bu dört terör dalgasında da zaman zaman en yakın müttefiklerimizin ve komşu ülkelerin destekleri olmuştur. Türkiye bu terör dalgasına en yetenekli gençlerini kurban vermiş, büyük ekonomik kayıplar yaşamış, yapılan askeri müdahalelerle demokrasi gelişimimiz kesintilere uğramıştır.

Geçmişten günümüze Türkiye’de yaşanan terörü genel olarak “aşırı sol”, “aşırı sağ (dini motifli)” ve “bölücü” terör başlıkları altında toplamak olanaklıdır.

3.2.1. Aşırı Sol Terör

Türkiye’deki sol terör hareketleri, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C) kökenli ‘Türk Solu’na dayanmaktadır. Bu nedenle, komünizmin gündeme geldiği günden itibaren terör sürekli bir artış içerisine girmiş, zaman zaman askeri müdahaleler ile “geçici olarak” durdurulmuştur. Türkiye’deki komünist örgütlenmelerin arkasında daima dış güçler bulunmuş olup, bunların başında gelen dönemin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), Türkiye’ye karşı beslediği tarihi düşmanlığı terör odaklarına verdiği destek ile sürdürmüştür. Türkiye’de aşırı sol terör örgütleri, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) ve THKP/C ile başlayan gerilla hareketleri, Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birlikleri (MLSPB), Devrimci Yol (DEV-YOL), Devrimci Sol (DEV-SOL) ve Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) gibi örgütler ile günümüze kadar uzanmıştır (Demirel, 2002: 46-47).

Bu gruptaki örgütler iki temel stratejiyi benimsemektedirler. Bunlardan birincisi milli demokratik devrim, ikincisi ise sosyalist devrim ideolojileridir. (TBB, 2006:240) Cumhuriyet tarihinde sistem dışı sol muhalefeti, Kurtuluş Savaşı ile başlayan ve 1920-1960 askeri müdahalesi arasını kapsayan ilk devre sol muhalefetin yeraltına itildiği ama sistem dışına bir türlü çıkamadığı dönem ve 1960-1995 arası 50 yıllık yatalaklığa tepkinin bir tezahürü olarak “hızlandırılmış” rüşet ispatı çabalarıyla geçmiş ikinci dönem olarak kabaca iki devreye ayırabilmekteyiz:

Birinci Dönem: Yeşil Ordu, Halk Zümresi, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası, TKP (Anadolu) kesimi çevrelerinde toplanan Türkiyeli komünistler, 1920 yılında Bakü’de toplanan Doğu Halkları Kurultayı’nda Mustafa Suphi’yi önder seçerek 10 Eylül tarihinde TKP’yi kurmuşlardır. “Ulusal kurtuluş hareketine önderlik” hayallerinin yıkılması çok gecikmemiş; 28 Ocak 1921’de Anadolu’ya geçmeye çalışan Mustafa Suphi ve 14 arkadaşı Karadeniz’de boğdurulmuştur. TKP de buna tepki olarak, M. Kemal’i “işçi, köylü düşmanı” ilan etmiş; böylece Türkiyeli komünistlerin “resmi” örgütü TKP yıllar sürecektir yeraltı faaliyeti serüvenine başlamıştır. 1936’da, ünlü 141. madde Türk Ceza Kanunu’nda yerini almıştır. 14 Mayıs 1946’da kurulan Türkiye Sosyalist Partisi ve 19 Haziran 1946’da kurulan TSEKP, 16 Aralık 1946’da kapatılmış ve geniş tutuklamalar olmuştur. 1951 yılında da TKP ile ilgili çok geniş bir tevkifat

başlamış ve ilk kez Merkez Komite açığa çıkartılmıştır. Kore savaşı, giderek muhafazakârlaşan Demokrat Parti ve soğuk savaş atmosferi de anti-komünist düşüncüyü körükleyen faktörler olmuşlardır. Bu dönemde birtakım örgütlenmelere karşın, sol terörden söz etmek olanaklı değildir (Can; Erdinç, 1996:1209).

İkinci Dönem: 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra 13 Şubat 1961’de TİP kurulmuş ve 1965 seçimlerinde meclise 15 milletvekili sokmuştur. Parlamentarist stratejisi olan TİP ile milli demokratik devrim tezini savunarak anti-emperyalist ittifak öneren Yön Dergisi çevresinde birleşenler ayrılmışlardır. Yön’cüler de ilerici ordu darbesi yandaşları (Devrim Dergisi) ve Mihri Belli öncülüğündeki MDD (Milli Demokratik Devrim) yandaşları (Türk Solu Dergisi) olarak ayrılmışlardır. 1965’te sosyalist öğrencilerin kurduğu FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) yönetimini, 1968 yılında Yusuf Küpeli başkanlığındaki MDD yandaşları kazanmış, FKF bundan sonra iyice militanlaşarak Dev-Genç ismini almıştır. Anti-emperyalist, anti-faşist geniş bir cephenin yürüteceği bir devrim stratejisini öneren MDD çizgisi tam bağımsız demokratik Türkiye sloganıyla ortaya çıkmış ve Türkiye solu için ilk kez bir devrim stratejisi çizmiştir. 1970 yılında MDD’ciler önce Aydınlık Dergisi üzerinden ikiye (Proleter Devrimci Aydınlık-Aydınlık Sosyalist Dergi) daha sonra da Sosyalist Aydınlık üzerinden beşe ayrılmışlardır. Bu çizgi içinden çıkan İbrahim Kaypakkaya ve TKP/ML TİKKO silahlı mücadeleyi seçerek kıra dayalı bir halk savaşı stratejisini benimsemiştir. Politikleşmiş askeri mücadele yöntemini benimseyen Mahir Çayan ve arkadaşları, 1971’de THKP-C’yi kurmuşlardır. Hüseyin İnan ve Deniz Gezmiş tarafından 1970 yılında kurulan THKO, savaş stratejisini kır proletaryası üzerine kurmuştur ve Filistin kamplarında eğitim sonucu oluşturulan askeri mücadele altyapısıyla silahlı eylemlere başlamıştır. 12 Mart 1971 Muhtırası sonucu silahlı sol örgütler ve devlet güçleri arasında yaşanan çok sayıda çatışma sonucunda devlet sistem dışı sol muhalefetin “devrim” amacıyla silahlı kalkışına şiddetli biçimde cevap vermiştir. CHP’nin iktidarındaki, 1974 yılı genel affı ile solun bütün kesimleri hapisanelerden dışarı çıktıktan sonra daha çok sokağa yayılan ve şehirlerde gecekondu aracılığı ile sınıfsal bir karaktere de çevrilen sol muhalefet, Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerdeki öğrenci ilişkileriyle Anadolu’ya da yayılmıştır. FKF ve Dev-Genç’ten kalan kadrolarının desteğiyle, öğrenci gençlik örgütü İYOKD, ODTÜ’de, 1975 yılında 6 ay, 1977 yılında 9 ay süren iki büyük boykot gerçekleştirmiştir. THKP/C yanlısı Devrimci Yol Dergisi çevresi ülke çapında büyük kentlerde gecekondulara özel önem vermiş ve taşrada da

yaygın bir ilişki ağı kurmuştur. THKO geleneğinden gelen ve daha sonra TDKP-İÖ olarak örgütlenen Halkın Kurtuluşu Dergisi çevresi, özellikle kırsal kesimlerdeki örgütlenmesi ile dikkat çeken TİKKO ve yine cephe geleneğinden gelen Kurtuluş Dergisi çevresi de farklı hatlardan kitleselleşmişlerdir. Devrimci Yol dergisinin, THK/C ile ciddi çelişkiler taşıdığını ileri süren İstanbul grubu 1978 yılı başında Ankara merkezli hareketten Dev-Sol adı altında ayrılmıştır. 1970'li yılların başından itibaren 1980 yılına gelindiğinde, Halkın Yolu, Devrimci Yol, Kurtuluş, MLSPB, Acilciler, THKP-C geleneğinden ayrılarak ortaya çıkmışlardır. THKO geleneğinden ise TKEP, TIKB, TDKP, Sosyalist Birlik ve Ekim grupları ayrılmıştır. Aydınlik çevresinden ise 1972'de TKP/ML TİKKO, Halkın Birliği, Devrimci Halkın Birliği, Kurtuluş Yolu gibi gruplar ayrılmıştır. 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren yaygınlığını ve şiddetini artıran sağ-sol çatışmasının ardından 12 Eylül 1980 müdahalesi, sistem dışı sol muhalefetin Cumhuriyet tarihi boyunca karşılaştığı en sert darbe olmuş; sol hareket yaygın bir biçimde cezaevlerine taşınmıştır. Bu defa da açlık grevleri ve çeşitli direnişler cezaevlerinde devam etmiştir. 1980'li yılların sonuna doğru Devrimci-Sol silahlı propaganda eylemleriyle gündeme oturmuş; 1993 yılına kadar aralarında generaller, yüksek bürokratlar, politikacılar vs. bulunan hedeflere silahlı saldırılar düzenlemiştir. Örgüt, 1994 yılında "parti cephe" stratejisini benimseyerek Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi adını almıştır. Cezaevi eylemleri yanında, üniversitelerin oluşturduğu Türkiye Platformu oluşumu ile 1980'li yılların ikinci yarısında artan büyük yürüyüşler ve kitlesel açlık grevleri, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün işgali gibi eylemler olmasına rağmen, öğrenci hareketleri giderek ivmesini kaybetmiştir. 1989 yılında Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle birlikte uluslararası sol platformda ortaya çıkan tartışmaların bu havaya eklenmesi solda ideolojik bir boşluğa ve gerilemeye de yol açmıştır. 1990'lara gelindiğinde ise PKK terörünün de etkisiyle soldaki etkisizleşme doruk noktaya ulaşmıştır. 1990'lı yılların en büyük kitlesel olaylarından biri 1995 yılında Alevilerin yoğun olarak yaşadığı Gaziosmanpaşa Gazi Mahallesi'nde bir kahvehanenin taranması üzerine başlamış, üç-dört gün süren olaylarda 25 kişi ölmüş ve kitlesel sol eylemlilik yeni bir direniş yöntemi ile tanışmış; daha sonra İstanbul'un çeşitli yerlerinde çıkan olaylarda aynı biçimde "politikleşmiş" çevre halkının barikatlar arkasında polise direndiği ve talepleri doğrultusunda polisle çatıştığı görülmüştür. Bu iktidar karşıtı terör eylemleri, 2 Temmuz 1993 Sivas Olaylarının Alevi kesimde

uyandırdığı tepkisel enerjinin, sistem dışı sol güçler tarafından organize edilmesiyle meydana gelmişlerdir (Can; Erdinç, 1996:1209).

3.2.1.1. Sol Terör Örgütleri

3.2.1.1.1. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi-DHKP/C (DEVİRİMCİ SOL/ DEV-SOL)

Örgütün kökeni Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C) isimli örgütlenmeye dayanmaktadır. Örgüt, 1980 öncesinin en etkin sol liderden Mahir Cayan tarafından kurulmuştur. Amaç olarak; politikleşmiş askeri savaş stratejisi anlayışıyla sürdürülen uzun süreli bir halk savaşı ile demokratik halk devrimini gerçekleştirmeyi ve şehir gerillacılığı metotları ile iktidarı ele geçirmeyi benimsemiştir. 30 Mayıs 1972 tarihinde Mahir Çayan ve arkadaşları güvenlik güçleri tarafından öldürülmüştür (Küçükkaya, 2003:363-366).

1978 yılında, Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu (DEV-GENÇ)'nin içerisinde başlayan tartışmalar, İstanbul ve Ankara gurubu olarak ikiye ayrılması sonucunu doğurmuş ve İstanbul gurubu Devrimci Sol adını almıştır. 1978'den itibaren Dursun Karataş, örgütün genel sekreteri olmuş ve bütün yetkileri elinde toplamıştır.

12 Eylül 1980'e kadar 35 emniyet mensubu, 23 asker ve 240 vatandaşı öldüren devrimci-sol, 10.07.1980 tarihinde eski başbakanlardan Nihat Erim'i şehit etmiştir. 1980 sonrasında yakalanan Dursun Karataş ve arkadaşlarının 15.10.1989 tarihinde İstanbul Bayrampaşa Cezaevinden kaçmaları ile birlikte DEVİRİMCİ-SOL yeniden bir toparlanma sürecine girmiştir. Dönem içerisinde büyük kayıplar vermesi örgüt içerisinde bölünmelere yol açmış ve Bedri Yağan liderliğinde Darbeciler gurubu ortaya çıkmıştır. Bölünmeden sonra iki gurup arasında öldürmelere kadar varan çatışmalar yaşanmıştır. Devrimci Sol; son olarak 1994 yılında partileşme sürecini tamamlayarak Devrimci Halk Kurtuluş Partisi olduğunu ilan etmiştir. Bundan sonra örgüt DHKP/C adı ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

3.2.1.1.2. Devrimci Yol (DEV-YOL)

Dev Yol örgütünün kökeni de Devrimci Sol örgütünde olduğu gibi Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP/C) isimli örgütlenmeye dayanmaktadır. 1978 yılında THKP/C fraksiyonlarından DEV-GENÇ'in İstanbul ve Ankara gurubu olarak ikiye

ayrılması sonucu Ankara gurubu Devrimci Yol adını almıştır. Örgüt adını; Fatsa'daki faaliyetleri ve Belediye Başkanı seçilen Terzi Fikri Sönmez ile duyurmuştur. Silahlı eylemlerde önemli rolü olan Dev-Yol 12 Eylül 1980 askeri müdahalesiyle birlikte darbe yemiş ve bir kısım elemanları yurtdışına kaçmıştır. (TEMÜH, Polis Dergisi, 2004:103)

Oğuzhan Müftüoğlu liderliğinde toparlanmaya çalışan ve illegalden çıkılarak legal alanda faaliyet gösterilmesi yönünde strateji geliştiren örgüt, 27 Mart 1994 tarihinde yapılan genel mahalli seçimlere katılma kararı almış ve Türkiye genelinde 20 ayrı yerde bağımsız adaylarla seçime girmiştir. Seçimden ummadığı şekilde bir başarısızlıkla karşılaşması örgüt içi tartışmalara neden olmuştur. Bundan sonra legal alanda Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) adı altında faaliyetlerine devam etmiştir.

3.2.1.1.3. Türkiye Komünist Partisi/Marksist- Leninist TKP/ML

Kökeni, Doğu Perinçek tarafından kurulan ve Maoist olarak bilinen Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP)'ne dayanmaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi sorumluluğuna getirilen İbrahim Kaypakkaya, bu bölgede silahlı mücadele şartlarının varolduğunu ileri sürerek çevresinde topladığı kişilerle yeni bir örgütlenme süreci başlatmış ve böylece 1972 yılından itibaren kendi liderliğinde TKP/ML ortaya çıkmıştır. Silahlı faaliyetleri sürdürmek için ise askeri kanat olan Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) oluşturulmuştur. Şehir merkezleri ve kırsal alanlarda faaliyette bulunan örgüt Tunceli kırsalını kendisine üs olarak seçmiştir. 24 Ocak 1973 tarihinde Tunceli'de yapılan bir operasyonla ele geçen Kaypakkaya tutuklu bulunduğu Diyarbakır Cezaevinde 19 Mayıs 1973 tarihinde intihar etmiştir. Daha önceki dönemlerde çeşitli ayrılıkların yaşandığı örgüt, 1994 yılında Konferansçılar ve DABK (Doğu Anadolu Bölge Komitesi) gurubu olmak üzere tekrar ikiye bölünmüştür. Örgüt, askeri kolu olan ve eylemleri ile kamuoyuna yansıyan TİKKO adı ile daha fazla bilinmektedir (TEMÜH, Polis Dergisi, 2004:103).

3.2.1.1.4. Türkiye Devrimci Komünist Partisi - TDKP

Uzun süre Halkın Kurtuluşu olarak anılan örgüt, Deniz Gezmiş liderliğindeki Türülüye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) örgütünün devamı niteliğindedir. Şehir merkezi ağırlıklı faaliyetlerini sürdürmektedir. 1991 yılına kadar propaganda içerikli eylemlere başvuran örgüt bu tarihten sonra silahlı eylemlere yönelmeye başlamıştır (Kaynar, 2000: 927).

3.2.1.1.5. Marksist Leninist Komünist Parti - MLKP

Örgüt, Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist (TKP/ML) ile Türkiye Komünist İşçi Hareketi (TKİH) örgütlerinden kopan iki ayrı örgüte mensup gurubun; 21.09.1994 tarihinde yeni bir örgüt çatısı altında birleşmeleri sonucu oluşmuştur. Örgüt, kitle faaliyetlerine ağırlık vermekte ve Alevi vatandaşlarımız içerisinde etkin bir rol oynamaya çalışmaktadır. MLKP örgütü, 12-13 Mart 1995 tarihinde İstanbul Gaziosmanpaşa semtinde meydana gelen olaylarda aktif rol oynayarak adını kamuoyuna duyurmuştur (TEMÜH, Polis Dergisi, 2004:104).

3.2.2. Aşırı Sağ (Dini Motifli) Terör

Osmanlı İmparatorluğu'nda İslamcılık, esas olarak Batı'nın bilimsel ve teknolojik üstünlüğüne karşı bir tepkiden doğmuştur ve Batı'yı "aşma" yı değil de "onu yakalayıp geçme"yi hedeflemiştir. İslamcılar, mevcut iktidar odakları içinde hangi tarafta yer alırlarsa alsınlar, kendilerini kesinlikle "sistemin içinde" tanımlamışlar ve aynı sistemin bekası için çabalamışlar ise de Cumhuriyet döneminde İslamcılar sistem dışına itilmişlerdir. Kemalist rejim, İslamcılarının büyük kısmının da savunduğu "muasır medeniyetler seviyesine yükselmek" için "bazı" temel değerleri değil, bunların tümünü değiştirme yoluna gitmiştir. Saltanat ve hilafetin lağvedilmesi, İslamcılarda şok etkisi yaratmakla birlikte, onları sistem dışına itmeye yetmemiş, esas darbe inkılaplarla gelmiştir: Alfabenin değiştirilmesi, tekke ve zaviyelerin kapatılması, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, ilk bakışta sembolik ve anlamsız gözükken Şapka Kanunu İslamcılarının onuruna indirilen son ve öldürücü darbe olmuştur. Yepyeni bir ulus-devlet yaratma iddiasındaki Cumhuriyet yöneticileri, rejimin temel ideolojik harcı olarak Türk milliyetçiliğini seçmiş, her türden bölücü (Kürtçülük) ve evrenselci (İslamcılık ve Komünizm) ideolojiye karşı baskı politikaları geliştirmiştir. 1970'lerde MNP-MSP hareketi, ikinci sınıf vatandaş muamelesi gören; dolayısıyla kendilerini merkezden uzaklaştıran sisteme, İslami kaygılarla karşı çıkan kitlenin bu tepkilerini sosyo-ekonomik taleplere dönüştürmüş, onları yeniden sisteme entegre etmiştir. İmam Hatip Okulları ve Yüksek İslam Enstitülerinde okuyan çocuklar, Mısırlı ve Pakistanlı düşünürlerin kitaplarının yayınlanmasıyla İslamcı düşüncenin radikal devrimci yorumlamasıyla tanışmıştır. Ailelerine de tepki olarak sağdan çok sola meyilli olan ve kendilerine ideolojik rakip olarak Marksistleri gören bu gençler Mustafa Suphi'nin İslam Sosyalizmi kitabıyla sola yanıt vermeye çalışmışlardır. Yine Müslüman Kardeşler ekolünden, radikal İslamcılığın

çağdaş ideolojisi olarak kabul edilen Seyyid Kutub'un manifesto niteliğindeki "Yoldaki İşaretler" adlı kitabında da ideal İslam devleti ve toplumunun reçetesini bulduklarını düşünmüşlerdir. İlk ciddi radikal İslamcı örgütlenme, merkezi Ürdün'de olan Hizb-ut Tahrir'in Türkiye kolunun kurulmasıyla yaşanmıştır. Ancak bu örgütün kısa sürede polis tarafından çökertilmesi radikalleri uzun bir bekleyiş dönemine itmiştir. 1979'da patlayan İran Devrimi ile ilan edilen İslam Cumhuriyeti, Türkiye'de de İslamcı düşünce ve harekette yeni ufuklar açmıştır. Yüzlerce genç İran'ı ziyaret etmiş; Humeyni ve pek çok din adamının kitapları Türkçe'ye çevrilmiş ama Devrimci İslamcılığın yayılmasında en büyük rolü Ali Şeriatının eserleri oynamıştır. 1960'lı yıllarda Sorbonne'da sosyoloji öğrenimi gören Şeriatî, mazlum ülkelerin kurtuluşunun Marksizm'e dinsel boyut katmakla mümkün olduğunu savunmuş, İslam'ı, özellikle de Şiiliği, en devrimci inanç olarak görmüştür. İslamcılar, solcularla ideolojik mücadelelerinde Şeriatî ve benzerlerinin sol esinli görüşlerine başvurmak nedeniyle yeşil komünist olarak anılmaya başlamışlardır. Bu devrimcileşme süreci, özellikle genç İslamcılar sağdan iyice uzaklaştırmış; köklü cemaatler ve MSP de bu yeni oluşan dinamığe karşı ya iyice sağa savrulmuş ya da, denetimli bir şekilde dilini "solcullaştırmıştır". Tam örgütlenme aşamasında 12 Eylül 1980 askeri müdahalesiyle karşılaşan radikal İslamcılar, sol ve ülkücü hareketlerin hallaç pamuğu gibi atıldığı bu dönemi az zayıyla atlatıp 80'li yıllara avantajlı girmiştir.

Kısaca, İslamcılık, tarihsel olarak Batılılaşma sürecinin dolaysız sonuçlarından birisi olarak ortaya çıkmış; imparatorluğun çöküşüne ve yeni bir toplumsal düzenin kuruluşuna tanık olmuştur. Cumhuriyetle birlikte üzerinde durduğu zemini kaybetmiş; yaşayan, somut bir deneyim olma niteliğini kaybederek Cumhuriyet' in aşmaya çalıştığı ideolojilerden birisi haline gelmiştir. İslamcılığın 1980 sonrasında canlanması, Cumhuriyetin restorasyonunu üstlenen askeri rejimin milliyetçi ve sosyalist hareketleri bastırmasıyla da ilişkilendirilmektedir (Çiğdem, 1996:1231).

12 Eylül 1980'den sonra kamu yaşamında, din-devlet ilişkisi konusunda 60 yıldır sürmekte olan bir kültür savaşının ve siyasi mücadelenin tarafları ve bunların güç konumları değişmiştir. 1980-86 yönetimleri klasik Kemalist laiklik ilkesini hiç değilse kısmen ve fiilen terk etmişler, dini, devletin gözetiminde tekrar kamu yaşamının, hatta siyasi yaşamın sınırları içine almışlardır. Türk toplumunun iki yüz elli yıllık kültürel kimlik arayışında, Gökâlîp Sentezi, Kemalist Sentez ve Milliyetçi-Hareketçi Sentez

başta olmak üzere çeşitli “sentez”ler ortaya atılmıştır. İçinde din-devlet ilişkisinin ve milliyetçilik sorununun merkezi bir yer tuttuğu bu sentezler, aynı zamanda toplum içinde zaman zaman sertleşen, önemli politik-ideolojik boyutları olan bir kültür savaşının da eksenini oluşturmuştur. 1980’lere kadar ancak “hortlayabilen” ve de kovalanan din, bu kez yönetimlerin refakatinde emin adımlarla sahneye gelmiştir. Her Türk yurttaşının nüfus cüzdanında İslam yazmasına karşın 1980’lere kadar neredeyse bir “alt kültür” statüsünde kalan dinin, Ortodoks devletçi türü, bundan sonra, “resmi ideoloji” Kemalizmin ya başında “resmi kültür” olmak yoluna girmiştir; bundan sonra artık Atatürk Milliyetçiliği değil, en azından, Atatürkçü ve dinci bir milliyetçilik ayrışması söz konusu olmuştur. Bütün bunlar, otantik birer arayış olan Gökaldist ve Kemalist sentezlerde yer bulamamışlardır. Devlet kontrolünde dinci milliyetçilik, 1980’ler Türkiye’sine özgü bir şey de değildir; ikinci sınıf ABD akademisyenlerince sosyal bilimsel dayanak kazandırılan “bürokratik-otoriter yönetimlere yeniden gelenekselleşme” tezleri, ABD’li ve yerli uygulamacılar tarafından, Endonezya, Pakistan, Brezilya ve Şili vb. üçüncü dünya ülkelerinde, yalnızca sola değil, genel olarak demokrasiye karşı kullanılan devlet politikalarına dönüştürülmüşlerdir.

1983’ten sonraki siyasal yaşamda, laiklik karşıtı akımların hızla siyasallaşması süreci yaşanmıştır. Bu açıdan 1983 sonrası Türk siyasal hayatı ve demokrasisi, önceki dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde dinsel ağırlık kazanmaya başlamıştır. Kuşkusuz bunda hızlı ve çarpık kentleşmenin de rolü büyüktür ancak, eski dönemlerde yeni kentlilerin siyasal eğilimi genelde sosyal demokrat/sol bir karakter gösterebilmişken, ele alınan dönemde uygulanan antidemokratik baskılar ve depolitizasyon operasyonları, siyasal arenayı anti laik ve dolayısıyla antidemokratik örgütlenmelere daha açık hale getirmiştir. MSP yöneticilerini tutuklayan 12 Eylül 1980 Askeri Yönetimi, din derslerini Anayasal bir zorunluluk haline getirmiştir. Tüm dünyada, solculuk ve milliyetçiliğin derin bir kriz içinde olması nedeniyle, 1980’li yıllar, bireysel ve toplumsal kimlik arayışının din üzerinde odaklanmasına neden olmuştur. 1980’li yıllar her türden İslami çevre, grup, ekol, cemaatlerin vb. faaliyetlerini daha açık, yaygın ve etkili bir şekilde yürüttüğü bir dönem olmuştur. İslamcılık özellikle üniversite gençliği içindeki en güçlü siyasi akım haline gelmiştir. İslami vakıf ve şirketler, devletin “sosyal” sıfatını terk ederek yarattığı boşluğu yeni dayanışma ağlarıyla doldurmuşlardır. Kendilerini Tahran’a göre ayarlayıp Türkiyeli olamayan radikaller, İran’ın dış politika gereği yaptığı manevralar nedeniyle politik olarak bocalamışlar, 1980 sonlarına geldiğinde

derin bir kriz içine girip iyice marjinalleşerek hızla iflasa sürüklenmişlerdir. Varlığını sürdürmeye çalışan bir dizi gurupçuk da bazı ülkelerin kontrolündeki “suikast şebekeleri”ne dönüşmüşlerdir.

Ülkemizdeki dini motifi terörün fikri yapısı İran ve Pakistan örnek alınarak kurulmuştur. Marksistlerin diyalektik düşüncesi İslamcılık düşüncesine uygulanmış, İran örnek alınarak komünizmin ve arkasından kapitalizmin yıkılacağı, sonunda yerine hak düzeni olan İslam’ın geleceği, bunun da şiddet vasıta kılınarak gerçekleşeceği iddia edilmiştir. Bu düşüncenin yaygınlaşması sonunda, milliyetçi-mukaddesatçı birliğinden çözülen mukaddesatçılar, milli/laik devlet düzenini yıkmak yolunda şiddetle örgütlenmeye başlamışlardır. TCK’nın 141. ve 142. maddesi kaldırılırken, 163. maddesinin de, düzeltilmek yerine, kaldırılmış olması dinci terörün ivmesini artırmış, toplumsal-siyasi bir tabii taban üzerinde hızla örgütlenmesine yol açmıştır. İmam hatip okullarının liseye dönüştürülmesi, denetimsiz Kur’an kurslarının oluşturulması, bir kısım entelektüellerin okullarda din eğitimi yapılmasına karşı çıkması vs. nedeniyle halkın din eğitimi alma ihtiyacının kösteklenmesi, dinci terörün yeşerip kökleşmesine katkıda bulunmuştur.

Dini motifli terör örgütlerinin amaçları, mevcut anayasal düzeni yıkarak yerine teokratik esaslara dayalı bir devlet kurmaktır. Bu amaçlarını gerçekleştirmek için de ideolojilerini din üzerine kurarak, yasa dışı örgütlenmelerini oluşturduktan sonra, şiddete başvurmuşlardır. Bunlardan isimleri öne çıkanlar, Hizbullah İlim ve Menzil terör örgütleri, İBDA/C, Hizb-ut Tahrir, İCCB/AFİD, İHÖ, Vasat, Müslüman Gençlik, Çeyşullah, El-Kaide, Tekfir, Selefiler ve Selam-Kudüs Ordusu’dur (Korkmaz, 1999:109-130).

“Turan Dursun, Prof. Muammer Aksoy, Doç. Bahriye Üçok, Çetin Emeç, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı gibi Atatürkçü aydınlar, laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti’ni savundukları için dış destekli dinci terör örgütleri tarafından katledilmişlerdir. Bu cinayetlerle laik ve demokratik rejimi savunanlara gözdağı verilmek istenmiş, kendilerine Atatürkçü ya da Kemalist diyenler sindirilmeye çalışılmış, demokrasinin toplumsal ve siyasal tabanı yok edilmek istenmiştir. Bu değerli insanların toplumsal ve siyasal liderlik işlevleri sona erdirilerek, laik ve demokratik örgütlenme ve hareket zayıflatılmak istenmiştir. Laik ve demokratik bir ideolojinin düşüncesi ve kültürel temellerini güçlendiren bilim insanları ortadan kaldırılarak

Müslüman Türk toplumunda demokrasinin başarıyla uygulanması için gerekli olan bilimsel çabalar da durdurulmak istenmiştir.” (Kongar, 2002: 92-93).

Esasen, bütün dinler insanın yaşama hakkını kutsal kılmış ve bir başkasının hayatına son vermeyi en büyük günah olarak saymışlardır. Terör, insan hayatına kastettiğine göre, dindar hiçbir insan, terör eylemleri içinde yer almamalıdır. Terörün, dini, mezhebi, ırkı, ülkesi olmaz, olamaz. Ancak, terör örgütleri taraftar bulabilmek için istismar edebilecekleri her değeri kullandıkları gibi, din gibi kutsal bir değeri de amaçları doğrultusunda kullanmaktan çekinmemektedirler.

3.2.2.1. Radikal (Dini) Terör Örgütleri

1979 İran devriminden sonra, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'deki radikal gurup ve kişiler arasında "dinin bir idare sistemi olarak devrim aşamasıyla gerçekleştirilebileceği" inancının oluşması, dini kaynaklı tedhiş hareketlerine etkiye bulunmuştur. Nitekim Türkiye'de radikalleşen grupların büyük çoğunluğu, İran menşeli ve Şii yazarlar ile dinin siyasi anlamda yorumlanmasına ağırlık veren din adamı ve yazarların eserlerinden önemli ölçüde etkilenmiştir. Böylece Hizbullah başta olmak üzere İslamî Hareket gibi dini ideolojiyi temel alan terör örgütleri, büyük ölçüde mezhepsizliğe dayanan, ancak fikri temellerini Şii dünyasındaki yazar ve düşünürlerden alan yeni bir din anlayışını Türk toplumuna taşımaya başlamışlardır.

Türkiye'deki radikalleşen guruplar ve örgütlenmeler temel İslami gurup ve anlayışlara ters düşmekte, geleneksel anlamdaki İslami anlayışını devam ettiren kişi ve guruplara karşı tavır almakta ve hatta düşman olarak algılamaktadırlar. Gerçek manadaki İslam anlayışının her türlü şiddetin karşısında oluşu ve İslamı gerçek yapısı içerisinde yaşamaya çalışan köklü gurupların varlığı, radikal unsurların etkisini önemli ölçüde kırmaktadır. Son yıllarda Türkiye'de radikal örgütlenmelerin ve fikirlerin ortaya çıkması ile birlikte geleneksel dini guruplar ve önderlerinin, radikal unsurlara ve onların terör eylemlerine karşı tavır aldıkları gözlenmektedir (Küçükaya 2003:371-372).

“Hizbullahi çizgide yürütenleri, günümüzdeki beylik deyimle söylersek Hizbullahçı ve cihatçı akımları geleneksel İslamcılardan ayıran en temel özellik davet ve tebliğdeki algılama farkıdır. Onlara göre İslamcı metot tektir ve Rabbanidir. Yani, ilahi bir buyruktur; Allah'ın gönderdiği kutsal kitaptaki ayetlerle belirlenip yönlendirilmiş, peygamberin siyaset ve davranışlarında hayat bulmuştur. İslam'da

hareketin tek ve nihai amacı Allah hükmünü yeryüzünde ikame etme olduğundan hareketi davet ve tebliğ ile karıştırmamak gerekir. Bu hassas noktanın unutulması, bulanıklaştırılması, Müslümanların sapık yollara girmelerine, hidayetten ayrılmalarına ve cahiliye denen İslam'a aykırı rejimlerin ayakta kalmalarına yol açmıştır. İlk nokta budur.

Akılda tutulması elzem olan ikinci nokta, Rabbani kaynaklı hareketin uzun vadeli ve kalıcı çalışmada hedefini yakalamış olmasıdır.

Üzerinde mutlaka durulması gereken üçüncü nokta ise, Rabbani hareketin ilk aşamasında az sayıda Müslüman'ın özel bir gayret ve çaba sonucu eğitilmesidir. Bunlar ileride öncü görevini üstlenecek kadrolardır: Ahlak, eğitim ve eylem konusunda özel bir eğitimden geçirilmeli; oluşum evresinde düşman tarafından fark edilmeyecek derecede gizlilik içinde faaliyet göstermeleri sağlanmalıdır. İbadetlerini dahi gizlice yapabilecek ortamlar bulunmalıdır. Mekan el vermiyorsa, hicret kavramıyla ifade edilen başka mekana nakledilmeleri (veya göçmeleri) temin edilmelidir.

Bu düzlemde Hizbullahçılar köktendinci hareketin oluşum tarihini Muhammed'in peygamberliğini açıkladığı İslam'ı yaymaya başladığı; esas olarak barışçıl yöntemleri (davet-tebliğ) izlediği Mekke'deki ilk günlere kadar uzatırlar. Putperest çoğunluğun bulunduğu Mekke'deki ilk İslam cemaatinin Erkam'ın evinde yaptıkları gizli toplantı ve ibadetleri buna örnek gösterirler." (Bulut; Faraç, 1999:24-25).

Terör örgütlerinde ve eylemlerinde amaç kurulu düzeni korumak yada "geriye dönük" bir düzen oluşturmak ise verilen ad "sağcı terör" olmaktadır. "Dini motifli terör" de genellikle bu çerçeveye girmektedir. Din ve inanç farklılıklarını araç olarak kullanan veya bir dini inancı yayma veya etkin kılma maksadıyla karışıklık ve kargaşa çıkarılması suretiyle dini inanç ihracına yönelik olarak yapılan terördür. Evrensellik iddiasında bulunan bütün dinlerde fanatiklik sonucunda terörizme kayan gruplar olmuştur ve bunlar buldukları coğrafyada hem toplum hem de kurulu düzen için ciddi sorunlar yaratmıştır.

Ülkemizde irticai faaliyet tanımına giren şahıs ve kitleleri belirlerken güçlüklerle karşılaşılacaktır. Genelde mürteci, fundamentalist, kökten dinci ve radikal gibi sıfatlarla tanımlanan şahıs ve grupları sınıflandırmada farklı anlayışlar hakimdir. Teröre girmiş grupların dışındakileri birbirinden ayırmak ve tasnif etmek oldukça güçtür. Ama konuyu daha iyi anlayabilmek için bu tasnifin de yapılması gerekmektedir. Bu

ihyaıtan harekede ¼lkemizdeki dini kesimleri kendi içerisinde beşli bir ayrıma tabi tutularak incelenmiştir (G¼ler, 2000:1065).

Dini Motifli Ter¼r ¼rg¼tleri: Hizbullah-İlim, Hizbullah-Menzil, İBDA-C, İslami Hareket ¼rg¼t¼, İCCB-AFİD, Vasat, M¼sl¼man Gençlik, Cc¼řullah, Tekfir, El-Kıyam, Tevhid-Selam/Kud¼s Ordusu, Selefiler, Malatyalılar (şafak-Değişim)

Radikal Dini Gruplar: Radikal s¼ylemlere sahip olmakla birlikte g¼n¼m¼zde silahlı eylemleri bulunmayan Malatyalılar, Yery¼z¼, Hizbullahi Vahdet, Hizbullahi Davet, Y¼neliř, (Haks¼z), Ekin, Buru (Tohum), M¼cahede, Rahmet, Vahdet, Tevhid-i ekirdek, Akabe, Sahabe, Yıldız, Fecr, Hizb-ut Tahrir gibi 20 civarında grup.

Dini şahsi veya Siyasi Y¼nden İstismar Edenler: Siyasi partiler, vakıflar, dernekler, ticari kurumlar-şirketler, medyum, ¼f¼r¼k¼c¼ ve muskacılar.

Tarikat ve Dini Cemaatler: Nakşibendİ, Kadiri, Haznevi gibi tarikatlar ve S¼leymancı, Işıkı, Nurcu gibi oluşumlar. Bu kesimin faaliyetleri, radikal dini gruplara g¼re farklılık arz etmektedir. Geniş tabana sahip ve faaliyetlerini b¼y¼k ¼l¼de yasal/hukuki imk¼nlerden istifade etmek suretiyle y¼r¼tmektedirler.

M¼tedeyyin Kitle: Halkımızın b¼y¼k çoğunluğu dini değerlere bağlı olarak, her hangi bir oluşumun etkisinde kalmaksızın dini vecibelerini yerine getirmeye çalışan vatandaşlarımızdır, irtica ile m¼cadelede kapsamında y¼r¼t¼len çalışmalarda inancında samimi olan vatandaşlarımızın rencide edilmemesi gerekir.

T¼rkiye'de dini ideoloji etrafında ter¼r eylemlerine başvuran ¼rg¼tleri incelediğimizde karşımıza; ¼zelikle Doğu ve G¼neydoęu Anadolu B¼lgesinde ortaya çıkan Hizbullah ¼rg¼t¼, İstanbul ve İzmir gibi b¼y¼k illerimizde gerçekleştirdiği soygun ve benzeri eylemlerle dikkatleri çeken İslami Hareket ¼rg¼t¼, eylem taktiği açısında zayıf ancak her olayın arkasında propaganda amaçlı olarak yer almak isteyen İslami B¼y¼k Doğu Akıncılar Cephesi olarak adlandırılan İBDA/C ¼rg¼tleri çıkmaktadır.

3.2.2.1.1. Hizbullah ¼rg¼t¼

İran tarafından ¼zellikle 1980 sonrasında devrimi ihraç amaçlı kurulan teşkilatların yapmış oldukları k¼lt¼rel çalışmalar neticesinde başta Doğu ve G¼neydoęu illerimiz olmak ¼zere bir takım radikal guruplar oluşmaya başlamıştır.

"Allah'ın Partisi veya Allah'ın Askerleri" anlamına gelen Hizbullahi yapılanmaların temelleri 1980'li yıllarda atılmıştır. 12 Eylül 1980 Askeri Harekatı'ndan sonra, Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ve 600 kadar şubesi bulunan Akıncılar Derneği içinde faaliyet gösteren kimi radikal dini motifli şahıslar 1980 yılı ortalarında Diyarbakır'da Vahdet Kitapevi'nde bir arada toplanmıştır. Vahdet Kitapevi'nde yapılan fikri toplantılara katılan şahıslar arasında yer alan Hüseyin VELİOĞLU, daha sonra Hizbullah İlim Grubu'nun, Fidan GÜNGÖR ise Hizbullah Menzil Grubu'nun kurucusu olmuştur.

Hizbullah terör örgütünün amacı Türkiye'deki mevcut anayasal düzeni silahlı faaliyetlerle yıkarak yerine dini esaslarla yönetilen bir İslam devleti kurmaktır. Şeriatı önce yaşanan eve, sonra köye, ilçeye, şehre, sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya, sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne, sonra diğer devletlere getirmeyi amaç edindiklerini yakalanan örgüt mensupları güvenlik güçlerine verdikleri ifadelerde söylemektedirler (Aksın, 2000:249).

Örgüt, amacını gerçekleştirebilmek için tebliğ, cemaat ve cihat olmak üzere üç aşamalı bir stratejiyi benimsemektedir. Bu aşamalar arasındaki geçişlerde çok kesin sınırlar yoktur. Şartlara ve ortamlara göre uygun düşen hareket tarzı takip edilir. (http://uk.international.net/policeteam/tbmm_hizbullah_raporu.htm 07.01.2002)

Tebliğ: Yeterli sayıya ulaşabilmek için gizli ve açık propaganda dönemlerini içermektedir. Bu aşama ile kitlelere İslam'ı anlatarak bir potansiyel tabanın oluşturulması amaçlanmaktadır.

Cemaat: Bu aşamada halk kitlelerinin örgütlü hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Cihat: Örgütün amacını gerçekleştirmek için silahlı eylemlere başvurusudur.

Türkiye'de Hizbullah terör örgütünün kuruluş çalışmaları ve propaganda çalışmaları her ne kadar 1980'li yıllara kadar uzansa bile örgütün aktif şiddet eylemlerini ve varlığını hissettirdiği dönemlerin 1990'lı yıllar olduğu görülmektedir. Hizbullah terör örgütünün bu yıllarda, diğer terör örgütlerinin temel eylem olgularından olan vahşet ve buna bağlı olarak toplumda, özellikle örgüte yakın çevrelerde korku, panik ve sinme yaratmaya yönünde saldırılarını artırdığı istatistiksel verilere dayanarak söylenebilecektir. Güvenlik güçlerinin organize operasyonları daha çok KONGRA-GEL/PKK terör örgütüne yönelmesinden ve devletin dikkatinin ayrılıkçı terörü önleme

noktasında yoğunlaşmasının sonucunda, Hizbullah terör örgütünün, diğer terör örgütleri ile karşılaştırılmasına bakılırsa, göreceli rahat bir ortamda büyüdüğünü söylemek herhalde doğru bir yaklaşım olabilecektir. Hizbullah operasyonlarıyla birlikte gündeme gelen, güvenlik güçlerinin Hizbullah operasyonları konusunda acaba geç kalıp kalınmadığı tartışmaları ağırlıklı olarak medya tarafından yapılmaktadır. Ancak burada belirtilmesinde yarar olan bir önemli konu, Hizbullah örgütünün başı Hüseyin Velioğlu dahil olmak üzere bütün üst düzey yöneticilerinin de 1990 yılından beri konunun uzmanları, medya ve kamuoyunca bilinmesine karşın bu terör örgütüne karşı güvenlik güçleri kadar diğer toplumsal refleks grupları ve medya da hazırlıksız davranmış ve dikkatleri daha çok ayrılıkçı teröre çevirmiştir. İşte dikkatlerin PKK'ya yöneldiği 1990'lı yılları gayet iyi ve yerinde kullanan Hizbullah örgütü, ideolojik ve askeri kanadının oluşması aşamasında, yurtdışı (özellikle de İran) destekli bir biçimde kendi yapılanmasını kurarak önemli bir tehdit merkezi durumuna gelmiştir (http://uk.international.net/policeteam/tbmm_hizbullah_raporu.htm 07.01.2002)

1991-1995 yılları arasında PKK-Hizbullah çatışması sonucunda 700'e yakın insan hayatını kaybetmiştir. 1993 yılında maksimum seviyeye çıkan bu çatışmalarda 500 PKK militanı, 200 de Hizbullah İlim Grubu militanı ölmüştür. Hizbullah İlim Grubu, bu çatışmalar sonucunda PKK'yı sindirerek bölgede tek hakim güç haline gelmiştir (Alkan, 2002:99-100).

Hizbullah İlim Grubu ile PKK arasında çatışmalar sürerken Hizbullah Menzil Grubu, İlim Grubunun tebliğ aşamasında silahlı faaliyetlere başladığından dolayı eleştirmiş, bunun üzerine daha önceden var olan fikir ayrılıkları iyice derinleşerek 1993 yılında yerini silahlı çatışmalara bırakmıştır. Bu çatışmalar sonucunda her iki taraftan da 200'e yakın militan ölmüştür. İlim Grubu militanlarınca, 1995 yılında Menzil Grubu'nun siyasi kanat sorumlusu Molla Fidan Güngör'ün kaçırılması ve dini kanat sorumlusu Molla Mansur Güzelsoy'un da 10.01.1996 tarihinde İran'da geçirdiği bir rahatsızlık sonucu ölmesi üzerine Menzil Grubu faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Bugün, Menzil Grubu'nun herhangi ciddi bir faaliyeti bulunmamaktadır. Tüm lider kadrosu tek tek öldürülen Menzil Grubu'nun tabanı ise İlim Grubu'na katılmıştır. Bu çatışmalar sonucunda galip çıkan İlim Grubu ise bölgenin tek hakim gücü olarak ayakta kalmıştır (Alkan, 2002:100).

Menzil Gurubu: İran' a bakış açıları daha olumlu olan, mezhep farkının önemli olmadığını ileri süren Menzil Grubu ismini Diyarbakır'da M.Fidan Güngör isimli şahsın müstecirliğini yaptığı Menzil isimli kitap evinden almıştır. Menzilciler İran'ı dini devlet olarak benimsemekte, Humeyni'yi ise zamanın dini lideri olarak görmektedirler. Henüz Tebliğ (propaganda) aşamasının bitmediği gerekçesiyle şiddet eylemlerini ve PKK ile çatışmaya girilmemesi gerektiğini savunmaktadırlar.

İlim Grubu: Diyarbakır'da İlim Kitapevi etrafında bir araya gelenler Hüseyin Velioglu liderliğinde İlim Grubunu oluşturmuşlardır. İlim grubu daha çok siyasi bir örgütlenme biçimi sergilemektedir. İlim grubu mezhep farkını önemli bir faktör olarak görmekte ve İran'ı bu çerçevede değerlendirmektedir. Fakat İran, İlim Gurubu tarafından da bir din devleti olarak kabul edilmektedir. İlim grubu metot olarak İran'ı benimsemekle birlikte lider konusunda İran'a bağımlı değildir. İlim Grubu; şiddet eylemlerini benimsemekte ve PKK'nın kendi mensuplarına yönelik gerçekleştirdiği eylemlere misli eylemlerle karşılık vermektedir. Menzil grubu ile ayrılımlarından sonra bu gruba yönelik şiddet eylemlerine de başvuran örgüt, 35'in üzerinde Menzil grubu mensubunu yaralamış veya öldürmüştür.

Hizbullah İlim Grubu'nun, PKK ve Menzil Gruplarına karşı yürüttüğü silahlı faaliyetler üzerine, güvenlik güçleri harekete geçerek üst üste düzenledikleri operasyonlar sonucunda, yüzlerce örgüt militanı ile sempatizanını gözaltına almıştır. Bir örgüt evinde ele geçirilen bilgisayar disketlerinde, Hizbullah militanlarının her türlü kimlik bilgisine ulaşan polis, itirafçıların da yardımıyla, örgütün bölgedeki faaliyetlerini büyük ölçüde etkisiz hale getirmiştir. Çoğu örgüt mensubunun deşifre olması üzerine, Güneydoğu Anadolu Bölgesine sıkışan örgüt batıya hicret kararı almış ve uygulamıştır (Alkan, 2002:100-101).

Batı illerine hicret etme kararı üzerine İstanbul'a gelen örgüt elemanlarının bazı işadamları ile Zehra Vakfı Başkanı İzzettin Yıldırım'ı peş peşe kaçırmaları üzerine dikkatler tekrar Hizbullah terör örgütü üzerine yoğunlaşmıştır. Kaçırılan işadamları ile İzzettin Yıldırım'ın izini süren polis, 17 Ocak 2000 günü örgütün karargah olarak kullandığını tespit ettiği İstanbul Beykoz'daki villaya bir operasyon düzenlemiştir. Çıkan çatışmada örgütün lideri Hüseyin Velioglu ölü, Cemal Tutar ve Edip Gümüş de sağ olarak ele geçirilmiştir. Bu operasyon sonucunda ele geçen örgüt arşivi

değerlendirilerek tüm Türkiye’de geniş çaplı operasyonlar yapılmıştır (Alkan, 2002:101).

Gerçekleştirilen bu operasyonlar sonucunda yakalanan örgüt militanlarının sorgularından elde edilen bilgiler çerçevesinde öldürülen sayısız insanın cesetleri bulunmuştur. Ayrıca, örgütün cihat aşamasında Türkiye çapında başlatacağı eylemlerde kullanmak üzere hazırladığı cephanelikler de ele geçirilmiştir (Alkan, 2002:101).

Hüseyin Velioğlu’nun öldürülmesi ve birçok militanın yakalanarak cezaevine konulması üzerine uzun süre sessiz kalan örgüt, 24 Ocak 2001 tarihinde Diyarbakır Emniyet Müdürü A.Gaffar Okkan’a düzenlediği suikastle bir kez daha adını kamuoyunun gündemine taşımıştır (Alkan, 2002:101-102).

Günümüzde Hizbullah İlim Grubu, toplum nezdindeki kötü imajını düzeltmek amacıyla strateji değişikliğine giderek silahlı faaliyetlere son vermiştir. Örgütün faaliyetleri, hali hazırda, dernekler, kitapevleri vb. kuruluşlar vasıtasıyla legal platformda devam etmektedir.

3.2.2.1.2. İslami Hareket Örgütü

İslami Hareket Örgütü; 1987 yılında Batman’da kurulmuştur. Bu örgütün kamuoyuna yansımaları ise, 21.01.1983 tarihinde İstanbul’da başlatılan bir operasyonla olmuştur. Ekrem Baytap ve İrfan Çağırıcı liderliğinde faaliyet gösteren örgüt; benimsediği fikirler doğrultusunda faaliyetlerine maddi kaynak temin etmek amacıyla banka soyma, adam kaçırmaya ve oto hırsızlığı gibi eylemleri gerçekleştirerek ideolojisi ile çok ters gözüken eylemlere başvurmuştur (TEMÜH, Polis Dergisi, 2004:106).

Örgüte yönelik yapılan operasyonlar sonucunda çoğu üst seviyede birçok örgüt mensubu yakalanmış, işlenmiş oldukları Çetin Emeç ve Turan Dursun cinayeti ile birlikte bir çok öldürme, bombalama ve hırsızlık gibi eylemleri aydınlatılmıştır. Örgüte yönelik yapılan operasyonlar neticesi İHÖ’nün bir terör örgütünden ziyade komşu bir ülke istihbarat servisinin yürüttüğü bir karşı istihbarat çalışması olduğu anlaşılmış ve bu durum belgeleriyle birlikte açıklığa kavuşturulmuştur. Bu yönüyle İHÖ ülkemizdeki terörün seyri içerisinde çok farklı bir örnek teşkil etmektedir.

3.2.2.1.3. İslami Büyük Doğu Akıncılar/Cephesi (İBDA/C)

Salih Mirzabeyoğlu (Salih İzzet Erdiş) adlı şahsın ileri sürdüğü fikirlerin "Büyük Doğu" adıyla örgütlü mücadeleye dönüşmesi neticesinde ortaya çıkmış bir aksiyondur. Hareketin lideri olan Salih Mirzabeyoğlu, taraftarlarınca 300 yıldan beri İslâm'ın beklediği ve devrimi gerçekleştirecek "Büyük Kumandan" olarak isimlendirilmektedir.

Kendisini "Ehli Sünnet Cephesi" olarak takdim eden İBDA/C, İran yanlısı olan tüm grupları şiiliğe ve İran'a taraftar oldukları gerekçesiyle tartışmasız düşman olarak görmektedir. Fikir olarak din, hareket olarak ise, Marksist-Leninist bir strateji benimsemektedirler (Korkmaz, 1999:125-135).

İlk olarak 1989 yılında çıkartılan "Ak-Doğuş" isimli yayın organları ile birlikte kamuoyunda isimleri duyulmaya başlamıştır. İBDA/C'nin ortaya çıkışı ile birlikte Türkiye'de dini kaynaklı şiddet ve silahlı mücadeleden söz açılmaya başlanmıştır. Kanunsuz gösteri ve pankart asma gibi eylemlerinin yanında örgütün en tipik eylem tarzı birahane ve benzeri yerlere molotof kokteyl atma şeklinde kendini göstermektedir (Korkmaz, 1999:125-135).

Akıncı Yol ve Yeni Tahkim gibi dergileri çıkaran örgüt, yayın organlarının kapatılması durumunda hemen yeni bir dergi çıkartmakta ve bu dergiler vasıtasıyla varlığını devam ettirmektedir. Yayın organlarında oldukça radikal ve sert tutum sergilemektedirler. İBDA/C'nin dikkati çeken bir diğer önemli özelliği ise, Türkiye'deki geleneksel dini gruplara ve liderlerine yönelik saldırgan bir tavır ortaya koymasídır (TEMÜH, Polis Dergisi, 2004:106).

İBDA/C Örgütü, bir cephe örgütlenmesi olup, küçük ve bir birinden bağımsız hücrelerden oluşmaktadır. Örgüt, "kendiliğinden zuhur diyalektiği" çerçevesinde hareket etmekte, bu meyanda, örgütün yönetim kademesi tarafından cephelere herhangi bir eylem talimatı verilmeden, cepheler örgüt yayınlarındaki mesajlardan hareketle kendiliğinden eylemler gerçekleştirebilmektedir. İBDA/C Örgütü, sayısal potansiyel olarak küçük bir örgüt olmasına karşın, gerçekleştirdiği bir takım sansasyonel eylemlerin ve gerçekleştirmediği eylemleri dahi reklam maksadıyla üstlenmesinin etkisiyle kamuoyunca yakından bilinmektedir.

3.2.2.1.4. El-Kaide

İslam Dini'nin Selefi akımı, İslamcı teröristlerin büyük bölümünün inançlarını desteklemektedir, zira bu akım onların eylemlerine ahlaki açıdan haklılık gerekçeleri sunmaktadır. Selefilik, Ehl-i Sünnet itikadı içerisinde yer alan ve Ehl-i Sünneti Hassa olarak adlandırılan bir akımdır. Bugün dünya çapında yaklaşık 40 milyon Selefinin olduğu tahmin edilmektedir.

Selefilik, önce gelenler yada atananlar anlamına gelen Arapça selef kelimesinden gelmektedir. Selefi terimi Hz. Muhammed'in ashabı ve onları izleyen ilk Müslümanlardan oluşan ilk üç nesil Müslüman alimlerinden söz etmek için kullanılmaktadır. Söz konusu akımın en temel özelliği, Kur'an ve Sünnet dışında kalan hususlara itibar etmemesidir. Bu özellik, Selefi unsurların Kur'an'da açıklanmaya muhtaç olduğu kabul edilen ayetleri yorumlamaması, akıl yürütmemesi gibi kesin sonuçlar doğurmuştur. Selefi grupların tamamı kendi itikatlarının Hanbeli Mezhebi'nin kurucusu İmam Ahmed Bin Hambel'den kaynaklandığı konusunda fikir birliği içerisindedir.(<http://www.haksoz.net/okul/mod.php?mod=publisher&op=viewarticle&cid=1017 &artid=4474>)

Yakın dönemde Selefi gruplarının cihat anlayışları konusunda Abdullah AZZAM adeta bir referans noktası haline gelmiştir. A.AZZAM, Filistinli bir öğretim görevlisi olup, 1967 Arap-İsrail Savaşı'nın ardından Müslüman Kardeşler Örgütü bünyesinde faaliyet göstermiştir. 1984 yılında Afganistan'da Mekteb'ül Hadimat adlı mücahit teşkilatını kurmuş, 1989'da bombalı bir suikast sonucu öldürülmüştür.

Adı geçenin düşünce yapısı ve Afganistan'daki mücahitleri örgütleme konusundaki başarısı ileride El-Kaide'nin ortaya çıkmasındaki süreçte önemli dönüm noktası olmuştur.

El-Kaide, Arapça, taban, esas anlamına gelmektedir. El Kaide, 1988 yılında Usame Bin Ladin tarafından Sovyet birlikleri ile savaşmak amacıyla kurulmuş, dünyanın değişik bölgelerinde büyük çaplı silahlı saldırı eylemleri geliştirmiş terörist bir silahlı örgüttür. Liderliğini Usame Bin Ladin'in yürüttüğü bu örgüt dünyanın birçok ülkelerine yayılmış çok sayıda hücrelerden oluşmaktadır. Bu örgütün sorumluluğunu üstlendiği 11 Eylül 2001 Saldırıları dünyanın en büyük silahlı saldırı eylemi olarak tarihe geçmiştir. (http://tr.wikipedia.org/wiki/El_Kaide)

El-Kaide Örgütü'nün kurucusu ve lideri olan Usame Bin Ladin, 1957 yılında Suudi Arabistanlı zengin bir ailenin oğlu olarak doğmuştur. Suudi Arabistan'a 1930 yılında Güney Yemen'den göç eden babası, iş hayatına Cidde Limanı'nda hamal olarak atılmış ve hızla yükselerek büyük bir zenginlik elde etmiştir. Muhammed Avad bin Ladin, 1968 yılında bir kaza sonucu hayatını kaybettiğinde arkasında 11 milyar dolarlık bir servet bırakmıştır. Usame Bin Ladin, Cidde'deki Kral Abdulaziz Üniversitesi'nde eğitim almış ve İslami bir atmosferin hakim olduğu bu üniversitede tanıştığı hocası Abdullah AZZAM'dan ve Müslüman Kardeşler Örgütü'nün fikirlerinden çok etkilenmiştir. Bin Ladin, 1979 yılında Sovyet ordularına karşı mücadele eden Afganlara destek vermek için ülkesini terk etmiştir. Bin Ladin, 1979'dan itibaren Afgan Savaşı sırasında, SSCB'ye karşı savaşması için silahlandırılmış ve CIA tarafından eğitilmiştir. Bin Ladin, o zamanlar CIA tarafından "Afganistan'daki en iyi savaşçılardan biri" olarak nitelendirilmiştir. Kendisine kalan yüklü mirası kullanan Bin Ladin, Afgan mücahitlere destek sağlayarak, El-Kaide organizasyonu oluşturmuştur. Suudi Arabistan'a geri dönen Bin Ladin, hükümet karşıtı eylemleri nedeniyle sınır dışı edilmiştir. Birkaç yıl Sudan'da yaşayan Bin Ladin, bu ülkeden de sınır dışı edilmiştir. 1996 yılında Afganistan'a giden Bin Ladin, burada Taliban'a yakınlaşmıştır. Bu noktaya kadar Bin Ladin, ABD'ye açıkça meydan okumamıştır. Bütün çabasını İslam Dünyası'nda reforma odaklamıştır. Ancak 23 Ağustos 1996'da yayınladığı bir deklarasyonla İslami gençliği, Arap topraklarını işgal eden ABD'lileri öldürmeye çağırmıştır. 23 Şubat 1998'de daha da ileri giderek dünya çapında ABD'nin çıkarları olan her yerde saldırılar düzenlenmesi çağrısını yapmıştır. ABD, Bin Ladin'i 11 Eylül 2001'deki terörist eylemlerin baş sorumlusu olarak ilan etmiştir. Bin Ladin, ayrıca, 1998 yılında Afrika'daki ABD Konsoloslukları'nın bombalanmasından da sorumlu tutulmaktadır.

11 Eylül 2001 tarihinde New York Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırıların ardından bugün en moda olan iki şey karşımıza çıkmaktadır Bunlar, Usame Bin Ladin ve El-Kaide'dir. Örgüt, ikiz kulelere yaptığı saldırının ardından giderek büyümüş ve terörün ortak adı haline gelmiştir. Pek çok terör örgütü olmasına rağmen, artık bütün terör örgütleri, neredeyse El-Kaide çatısı altında toplanmaya başlamıştır. Yani El-Kaide bir terör örgütü değil, terör kelimesinin eş anlamlısı durumuna gelmiştir. 11 Eylül 2001 saldırılarından önce El-Kaide önemsenmez, yalnızca bir terör örgütü olarak gözükürken; şimdilerde ise Batı'ya başkaldırmak isteyen farklı protest örgütleri

bile bünyesinde toplayabilen bir çatı örgüte, bir ideolojiye dönüşen bir başkalaşım yaşamaktadır (<http://www.biggllook.com/usa/binladen.html>).

El-Kaide'nin uzun ve kısa vadeli amaçları bakımından yeni hedeflerin belirlenmesinde yerel ve uluslar arası dinamikler önemli bir yer tutmaktadır. 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra örgüt siyasal/sosyal koşullara isyan eden ve Ortadoğulu halkların temsilciliğine soyunan bir tavır içerisine girmiştir. Örgütün temel hedefi, Ortadoğulu yerel diktatörler ve onların koruyucu gücü ABD'nin elden geldiğince her alanda yıpratılması ve zarara uğratılmasıdır. El-Kaide, dünya çapında hakim olacak büyük İslam Devleti'nin kurulmasını amaçlamakta olup, söylemlerinde de Filistin ve Körfez bölgesindeki Batılı ve Yahudi güçlerinin bu topraklardan çıkartılmasını hedeflediklerini ifade etmektedir.

Yani hedef ABD ve onun yandaşları ve onlara yardım eden herkes olarak göze çarpmaktadır. Örgüt, uzun vadeli stratejisini ABD'yi, Ortadoğu ve Kuzey Afrika merkezli olarak alabildiğine rahatsız etme üzerine kurarken, Irak savaşı yeni bir “fırsat alanı” yarattı denilebilir. Bu savaşla birlikte örgüt, uzun vadeli planlarını ikinci plana atarak, bütün enerjisini Irak savaşına yönlendirmektedir. Irak savaşının El-Kaide için en büyük yararı da Irak'ın El-Kaide için bir antrenman sahasına dönüşmesidir. Her gün patlamaların olduğu Irak'ta, El-Kaide Batı'da gerçekleştireceği saldırıların denemesini bu topraklarda yaparken kontrolün tam olarak sağlanamadığı bu bölgede eğitimlerini de sürdürmektedir. Zaten, Irak savaşı tam bir kısır döngüye dönüşmüştür. Olayın günümüzdeki boyutuna bakarsak bir tarafta ABD ve onu destekleyen Avrupa ülkeleri, diğer tarafta ise El-Kaide ve yandaşları olan terör örgüleri olarak iki kutuba ayrılmaktadır.

El-Kaide Örgütü, klasik piramit örgüt yapısına sahip değildir. Çekirdek bir kadronun yanı sıra, dünyanın değişik yerlerine dağılmış hücrelerden oluşmaktadır. Mensupları genelde Arap orijinli olsa da değişik ülke vatandaşlarını bünyesinde barındırmaktadır. Örgüt, gerçekleştirdiği eylemlerde, genellikle eğitim düzeyi yüksek, Batı ülkelerinde bulunmuş kişileri kullanmaktadır. Dünya çapında faaliyet gösteren El-Kaide Örgütü'nün lider kadrosu; Usame Bin LADEN, Dr.Eyman EL-ZAWAHIRI, Abu ZUBEYDE ve Abu Musab EL-ZERQAWI gibi şahıslardan oluşmaktadır. (<http://www.biggllook.com/usa/binladen.html>)

El-Kaide Örgütü'nün hali hazırda, dünyanın her yerinde sorumlu olan kişileri bulunmakta ve direkt Usame Bin Ladin kaynaklı eylem planları bulunmamaktadır. Bunun nedeni ise örgütün bir bütün olarak değil, birbirinden bağımsız olarak hareket etmesidir. Ladin'nin ve örgütün üst düzey kişilerinin yaptığı açıklamaların birer şifre olabileceğini de göz ardı etmeden eylemler uygulamaya geçmektedir. Tahminimizce örgüt rahatsız olduğu konuları dile getirmekte (kitle iletişim araçlarıyla yapılan açıklamalar) ve eylemin yapılacağı ülkedeki terörist grup bu amaç için çalışmalara başlayıp eylemi gerçekleştirmektedir. Bu bağ kopukluğu da eylemlerin önceden bilinmemesindeki en önemli etkidir.

El-Kaide'nin örgüt yapısı gerçekten çok karışık olup, örgütün tam olarak nerede olduğu bilinmemektedir. Çünkü karışık bir yapısı olduğu için dağılım şekli de bu yöndedir. En önemli gücü ise diğer terör örgütlerinin saygısını kazanması ve terör örgütlerinin bu çatı altında eylemlerini yapmalarıdır.

İslam dünyasında seçilen hedefler, eğlence yerleri, batılı şirketler ve diğer dinlere ait ibadethaneler olurken; batı dünyasındaki hedefler ise, sivil halkın yoğun olarak kullandığı toplu taşıma araçları ve insanların yoğun olarak buldukları yerleşkeler olmaktadır. Zaten yapılan saldırılara baktığımızda HSBC, İngiliz Konsoloslğu ve sinagoglara yapılan saldırılarda amaç İsrail ve İngiltere ve onun paralelinde ona destek veren ülke olmaktadır ("Usame bin Ladin Kimdir?", <http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm>).

Örgüt, aynı Afgan savaşı sonrasında çözülen SSCB örneklemesinden hareketle, Müslüman dünyaya "Ben bu savaşı kazanırım" mesajını Irak'ta ABD'yi zora sokarak verirken, buradan geri çekilen her ülke de örgütün bu mesajını güçlendirmektedir. Müslüman ülkelerdeki saldırılar ile de El-Kaide, "Siz de kafirle aranızda mesafe koyun, dünyayı tıpkı bizim gibi Müslüman ve kafir dünyalar olarak görün" mesajını yüklemeye çalışmaktadır. Bu saldırılarla "Eğer böyle görmez ve birlikte yaşamaya devam ederseniz" yani "Aynı mekanları kullanırsanız; sosyal mekanları, turizm yerlerini, eğlence ve kumar merkezlerini, yabancı sermayeli iş ortaklıklarını geliştirirseniz, ben de sizi vururum" mesajını vermektedir. Kısacası, Müslüman dünyasında gelecek hedeflerin neresi olduğu hemen hemen bellidir. Din farkının ortadan kalktığı ortak mekanlar artık yeni hedeflerin başında gelmektedir ("Usame bin Ladin Kimdir?", <http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm>).

El-Kaide Örgütü'nün ABD'ye bakışı zaman geçtikçe kökleşen bir yapı almıştır. Bin Ladin ABD'nin, tıpkı Rusya'nın Afganistan'da uğradığı gibi bir yenilgiye ve hezimete uğrayabileceği düşüncesini taşımaktadır.

Bu meyanda, El-Kaide, giderek terörün en önemli markası haline gelmiş durumdadır. Artık nerede bir patlama olsa onu üstlenen grubun içinden El-Kaide sözcüğü çıkmaktadır. Bu da bizlere terörün tek bir çatı altında toplandıığının sinyallerini vermektedir. ("Usame bin Ladin Kimdir?", [http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm.](http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm))

Usame bin Ladin'in Soğuk Savaş'ın bitmesinin hemen ardından dünya üzerinde hızla ivme kazanmaya başlayan "Küreselleşme" olgusunun bir sonucu/kurbanı olduğu da düşünülebilir. Çünkü Bin Ladin, soğuk savaş döneminde, ABD tarafından, Afganistan'ı işgal eden Sovyetler Birliği'ne karşı kullanılmış, Soğuk savaşın bitiminden sonra önemsizleşmesiyle birlikte, bir süre sonra kendi yorumladığı bir din anlayışına bağlı olarak, bu kez kendisine destek veren güce karşı bir İslam mücahidi olarak saldırıya geçmiştir. Bir nevi Dr. Frankenştayn öyküsünü andıran bu durum dünyanın dikkatini çekmiş, çünkü Dr. Frankenştayn'ın yarattığı canavar, bir süre sonra yaratıcısına karşı harekete geçmiştir. ("Usame bin Ladin Kimdir?", [http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm.](http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm))

Bin Ladin ve El-Kaide örgütünün gerçekleştirdiği tahmin edilen eylemlerin kronolojisi şöyle sıralanabilir: ("Usame bin Ladin Kimdir?", [http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm.](http://www.yesu.org/teror/usamekimdir.htm))

1992 Yılı

- Yemen'deki ABD'li askerleri hedef alan otelin bombalanması,

1993 Yılı

- Somali- Mogadişu'da 18 Amerikalının öldürülmesi,
- New York'ta Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması,

1995 Yılı

- Filipinler'de Papa'ya suikast girişimi,
- Cezayirli Silahlı İslami Gurubun (GIA) Fransa'ya karşı yürüttüğü savaşın desteklenmesi,

- Etiyopya'nın başkenti Adis Ababa'da Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'e yönelik suikast girişimi,
- Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da 5 ABD'li askerinin ölümüne yol açan kamyonla bombalama olayı,
- 17 kişinin öldüğü Pakistan'daki Mısır Büyükelçiliği'nin bombalanması,

1996 Yılı

- Suudi Arabistan'ın Hobar kentinde 19 Amerikan askerinin ölümüne yol açan patlama,
- "Kâfirleri kutsal topraklardan kovun" çağrısıyla ABD'ye karşı cihad ilan edilmesi,

1998 Yılı

- Mısır, Bangladeş ve Pakistanlı birkaç küçük grupla birlikte Yahudilere ve Haçlılara karşı Uluslararası İslami Cephe'nin kurulması, (Kuruluş bildirisinde "Her Müslümana, dünyanın her köşesinde, sivil veya asker Amerikalı öldürmek farzdır" denmektedir.)
- Amerikan askerlerinin Kutsal Topraklar'a girişinin 8. yıldönümünde Kenya ve Tanzanya'daki ABD büyükelçiliklerinin havaya uçurulması (257 ölü, 5.500 yaralı),

2000 Yılı

- Yemen'in Aden limanında USS Cole destroyerine yönelik intihar saldırısı şeklindedir.

Esnek ve gevşek bir yapısı olan El-Kaide örgütünün içine sızılması mümkün olmadığı için bu örgüte karşı yapılan etkisizleştirme girişimleri başarısız olmuştur. El-Kaide'nin varlığını korumasının en önemli nedenleri; Basra'ya karşı direnmesinin oluşturduğu siyasi, coğrafi, güvenlik avantajı ve Afganistan'a uygulanan uluslararası ambargo sebebiyle bu bölgeden daha az istihbari bilgi gelmesidir (Erkmen, 2001:12).

3.2.2.1.4.1. Taliban - El-Kaide İlişkisi

Bin Ladin'in her olayla artan ünü, kendisini kenara itilmiş hisseden Müslümanların büyük bir istekle El-Kaide'ye katılmasına yol açmıştır. Bin Ladin'in, tamamen bu mücadeleye yönlendirdiği 900 milyon dolarlık kişisel serveti ve radikal İslamcı gruplar ile silah tüccarlarından aldığı iddia edilen destek de bu hücrelere akmaktadır (Hedefteki Adam: Usame bin Ladin", (http://www.hürriyetim.com.tr/dosya/abd_operasyon/ladin.asp).

4 Kasım 1998'de ABD, Bin Ladin'in büyükelçiliklerin bombalanmasından suçlu bulunduğunu söyleyerek resmen arandığını duyurmuş ve başına 5 milyon dolar ödül koymuştur.

Bununla beraber ABD eski Başkanı Bill Clinton, Usame Bin Ladin'i ABD'nin bir numaralı düşmanı ilan etmiştir (Aydın; Vatandaş, 2001:39).

Bin Ladin'in, büyümek için 3 şeye ihtiyaç duymuş, ABD de bunları ona (istemedi) vermiştir: Bunlar;

- Askeri eğitim,
- Önemsenmemek (Uluslararası terörist konumuna ulaşana kadar)
- "ABD'nin en büyük düşmanı" ilan edilerek dünya çapında efsaneleşmek şeklindedir.

ABD, Afganistan Khost'taki 3 eğitim kampını, Bin Ladin'le bağlantılı gruplar tarafından kullanılan yerler olması, bu üslerin teröristlere yataklık etmesi, teröristlerin buralarda silah eğitimi almaları ve bu üslerde barınan gurupların dünyanın birçok yerindeki saldırılardan sorumlu terörist gruplar olması sebebiyle bombalamıştır. Ayrıca, Sudan'daki bir tesisi de kimyasal silah ürettiği ve Bin Ladin'le bağlantılı olduğu iddiasıyla bombalamıştır. Taliban'ın kendi toprakları olarak gördüğü bu yerlere karşı yapılan ABD saldırılarında 26 kişinin öldürülmesine rağmen Bin Ladin sağ olarak kurtulmuştur. Taliban "Ne kadar Tomahawk atarlarsa atsınlar, Bin Ladin'i ABD'ye teslim etmeyeceğini" ilan etmiştir. Bununla birlikte bir dizi görüşme ve tehdidin ardından Taliban yumuşamış ve Bin Ladin'i ülkeden çıkarmak için ABD'nin yeterli kanıt sunmasını istemiştir. Bu çözüm Taliban'ı uluslararası terörizmle işbirliği yaptığı suçlamasından kurtaracağı gibi, Bin Ladin açmazında kendilerine belli bir zaman da

kazandırmıştır. Ancak, 20 Kasım 1998'de Taliban farklı bir açıklama yaparak Bin Ladin'in özgür bir yurttaş olduğunu ilan etmiştir.

Washington'un Bin Ladin'e karşı askeri bir operasyon düzenlemeyi planladığı ortaya çıkınca, Taliban yetkilileri, ABD ile pazarlığa girişmiş ve ABD'nin kendilerini tanıması karşılığında Bin Ladin'in ülkeden ayrılmasını sağlayacaklarını bildirmişlerdir. Dolayısıyla 1998 kışına kadar Taliban, Bin Ladin'i Amerikalılarla pazarlıkta kullanabileceği bir koz olarak görmekteydi. Ancak Taliban'la iyi ilişkiler kuran Bin Ladin, onların işgal ettiği uyuşturucu yollarını gene Taliban desteğiyle kullanıma açarak Taliban'a fayda sağlamaktaydı.

Bir yazar, bu konuyla ilgili bir anısını şöyle aktarmaktadır:

“3 Şubat 1999 'da ABD Dışişleri Bakanlığının Güney Asya'dan sorumlu yardımcısı olarak ABD Büyükelçisinin İslamabad'daki konutunda düzenlenen toplantıda Taliban hareketinin üst düzey bir yetkilisine Usame bin Ladin ve terörizm hakkında bir mesaj iletme talimatı almıştım. Molla Abdül Celil, Bin Ladin aleyhinde kanıtlar sunmamız halinde Taliban'ın, şeriat kanunlarına göre hareket edeceğini söyledi. Bu toplantıdan sonra Taliban'ın Bin Ladin konusunda bilgilendirilmesi için bir sürü çaba harcandı, ama Taliban'dan en ufak bir cevap gelmedi. Daha sonra BM Güvenlik Konseyi, Taliban'ı Bin Ladin'i teslim etmesi için ikna etmeye çalıştı. Bu doğrultuda Ekim 1999 ve Aralık 2000'de iki ayrı karar tasarısı benimsendi ve bu amaca ulaşmak için Taliban'a karşı bir takım yaptırımlar harekete geçirildi. Taliban uluslararası toplumun bu yöndeki çabalarına da kulak tıkadı. Bu arada Taliban ve onların bazı destekçileri, bizim Usame bin Ladin'e ve terörizme karşı yönelttiğimiz kampanyamızı çarpıtıp, bunu İslamiyet'e karşı bir saldırı olarak göstermek için ellerinden geleni yaptılar.

Kısacası bugüne kadar çeşitli girişimlerde bulunulmasına rağmen, Bin Ladin gerek bulunduğu coğrafyanın kendisine sağladığı güvenli bölge nedeniyle, gerekse Taliban ile olan iyi ilişkileri sayesinde bu operasyonlardan kolaylıkla kurtulabildi.” (Inderfurth, 2001).

3.2.2.1.4.2. 11 Eylül 2001 Saldırıları ve El-Kaide

11 Eylül 2001 tarihi dünya siyasi/ekonomik/ideolojik düzenini değiştiren bir tarih olarak takvimlere geçmiştir. 11 Eylül 2001'de 3 başarılı ve 1 başarısız saldırı

gerçekleştirilmiştir. “ABD’yi ve tüm dünya kamuoyunu felce uğratan 11 Eylül 2001 tarihindeki saldırılar, Amerikan yerel saatiyle 08:48’de, (Türkiye saati ile 15:48’de) başladı. Wall Street yakınındaki Dünya Ticaret Merkezi (World Trade Center/ WTC)’ne gerçekleştirilen ilk saldırı, Amerikan Havayollarına bağlı bir yolcu uçağının Los Angeles’a gitmek üzere Boston’dan kalktıktan sonra, ikiz gökdelenlerden birine çarpmasıyla gerçekleşti.

Aradan henüz 10 dakika bile geçmemişti ki, ikinci bir uçak, canlı yayını izleyen milyonlarca insanın hayret ve korku dolu bakışları arasında Dünya Ticaret Merkezi’nin diğer kulesine çarptı. Saat 09:47’de, üçüncü bir uçak Washington’daki Pentagon binasına çarptı ve büyük bir patlamaya neden oldu. ABD’de savaş alarmı verildiği açıklandı. Bu arada Washington’daki Dışişleri Bakanlığı binası önünde bombalı bir araba patladı ve Washington’un göbeğinden geçen bir şerit şeklindeki yeşil alanda yangın çıktı. Bir süre sonra Pensylvannia eyaletinde dördüncü bir uçağın kaçırıldığı ve daha sonra da uçağın yolcular tarafından düşürüldüğü haberi geldi, ilerleyen zamanda, bu uçağın Beyaz Saray’a yöneldiği gerekçesiyle Amerikan Hava Kuvvetlerine bağlı savaş uçakları tarafından düşürüldüğü anlaşılacaktı. ” (Aydın; Vatandaş, 2001:35).

Bu saldırılar, savaş haricinde belki de "bir an"da şu ana kadar bilinen en çok sayıda insanın ölmesiyle sonuçlandı (Chomsky, 2002:66).

Saldırılarda ölenlerin sayısının en az 10 bin kişi olduğu bildirilmişti. (Fox TV, 11.09. 2001)

“İlerleyen saatlerde, terör uzmanları saldırıda kullanılan uçakların pilotluk eğitimi almış usta teröristler tarafından kullanıldığının tespit edildiğini bildirdiler. Saat 20:59’da bir yetkili yapılan saldırıların arkasında Suudi terörist Usame bin Ladin ile ilişkisi saptanan kişiler olduğuna dair işaretler bulunduğunu söyledi. 12 Eylül günü ABD’li yetkililer saldırılardan Usame bin Ladin’in sorumlu olduğunu tekrarladı. Aynı zamanda Afganistan’ın başkenti Kabil’de meydana gelen patlamalar, dikkatleri ABD’ye çevirdi. Ancak yapılan açıklamalarda bu patlamalarla ABD’nin ilgisi olmadığı belirtildi.” (Erkmen, 2001:8).

“Eylemin sorumluluğunu üstlenen tek örgüt, Japon Kızıl Ordusu olmasına rağmen, başlangıçtan itibaren ABD, Usame bin Ladin’i eylemin sorumlusu olarak ilan etmekteydi. 11 Eylül 2001 günü, akla Japon teröristlerin gelmesinin sebebi; kuşkusuz onların harakiri ve kamikaze gelenekleridir.”(Un Don, 2001).

“ABD, saldırıyı Japon Kızıl Ordusu üstlendiği halde, Usame bin Ladin'i sorumlu olarak göstermişti. Çünkü; gücü neredeyse tükenmiş eski bir örgüt olan Japon Kızıl Ordusu'nun böylesine organize bir eylemi yapabileceğine ihtimal verilmemekteydi. Kaldı ki; bu iddia, ABD'nin yapmak istediği yeni düzenlemeye imkan verecek, gerekli koşulları sağlayacak özelliğe de sahip değildi. ABD'nin kendi çıkarları açısından milyarder terörist Usame bin Ladin, Ladin'in yaşadığı ülke Afganistan ve burada kendisine kucak açan Taliban rejimi çok daha iyi bir düşmandı.

Saldırıların sorumlularına ilişkin en ilginç suçlama ise, ABD'deki Hristiyan/sağ görüşün önde gelen temsilcilerinden Jerry Fahvell tarafından yapıldı.

Kürtajdan yana olanlar bu olayın yükümlülüğünü kısmen üstlenmelidirler, çünkü Tanrı'nın iradesiyle alay edilme. Gerçekten de kanım odur ki; inançsızlar, feministler, eşcinseller, lezbiyenler, parmağımı onların yüzüne çeviriyor ve diyorum ki: Bu olayın olmasına yardım ettiniz.” (Ereedland, The Guardian, 19.08.2001).

“Bu arada olası bir Amerikan saldırısına karşı Afganistan'daki El-Kaide örgütünün kamplarında bulunan Arap militanların, bu kampları terk etmeye başladıkları öğrenildi. Henüz savaş başlamamıştı ama Ruslar, Usame bin Ladin'in Afganistan'ın Kandahar kentinde olduğunu ABD'ye bildirdi.

ABD tarafından 11 Eylül 2001 saldırılarının faili olduğu ilan edilen Usame bin Ladin, Pakistan-Peşaver'de bulunan Afgan İslami Basın Ajansı'na gönderdiği açıklamada "ABD parmağı ile beni gösteriyor ama bunu asla ben yapmadım. Bunu yapanlar kendi çıkartan için yaptılar. Ben Afganistan'da yaşıyorum ve bu tür eylemlere vitrin vermeyen Emir-ül Müminim Molla Ömer'e bağlıyım." dedi. CIA'nın ele geçirdiği ve 13 Aralık 2001'de dünya kamuoyuna sunulan bir kasette ise, Bin Ladin olayı üstleniyor, eylemin başarısından söz ediyor ve "Allah'a şükürler olsun ki, doğudan batıya, kuzeyden güneye tüm Amerika korku içinde" diyordu.”(Un Don, 2001).

11 Eylül 2001'den sonra en çok sorulan sorulardan birisi; dünyanın en büyük ve en iyi istihbarat servislerine sahip olduğu düşünülen ABD'nin bu tür bir saldırıyı tespit etmek ve önlemekte neden başarısız olduğuydu. Daha da ileri gidilerek, başta CIA ve MOSSAD olmak üzere birçok gizli servis tarafından izlenen Bin Ladin'in böyle bir eyleme nasıl hazırlandığı sorulmaya başlanmışa. Birçok analizciye göre gizli servisler Bin Ladin konusunda başarısız olmuşlardı (Erkmen, 2001:12).

“5 Ekim 2001 tarihinde İran'ın Entehab gazetesinin siyasi muhabiri Msoin Mondegari ile bir röportaj yapan Taliban Lideri Molla Ömer, "saldırıyla ilgileri olmadığını, savaş esnasında dahi sivil ve masum insanların öldürülmesini doğru bulmadıklarını ve ABD'nin İslam dünyasının güçlenmesini engellemek için Usame Bin Ladin'i bahane ettiğini" söylemekteydi.” (Burget, 2001:135).

Saldırının Ladin tarafından yapıp yapılmadığı net değildi, ama kesin olan bir şey vardı; o da ABD'nin özellikle Ortadoğu ve Orta Asya'da büyük bir operasyona girişeceği idi. Saldırlardan iki gün sonra, Amerikan televizyonları, saldırılarda kullanılan uçakları kaçırarak hava korsanlarının Mısır ve Suudi Arabistan uyruklu olduklarını ve Usame Bin Ladin ile bağlantılı olduklarını duyurmuşlardır.

“11 Eylül 2001-El-Kaide ilişkisini açığa çıkardığı düşünülen bir diğer gelişme ise, Bin Ladin'in örgütün bazı hücrelerine 11 Eylül 2001 olaylarından sonra telefonla "iki hedef vuruldu" şeklinde haber verdiği iddialarıydı.” (<http://www.teror.gen.tr/turkce/basin/yerli22052002zamanhurriyet.html>. 23.07.2003).

“Bütün bunlara rağmen, ABD'nin elinde maddi bir delil bulunmuyordu. Ama tüm değerlendirmeler ve veriler, şüpheleri Usame bin Ladin üzerinde topluyordu. ABD ellerindeki delilleri -güvenlik gerekçesiyle- kamuoyuna sunmuyor fakat müttefik ülkelerle yapılan ikili görüşmelerde bu delilleri açıklıyordu. Liderler ise tatmin edici deliller gördüklerini belirterek Amerika'yı destekliyordu. ABD'nin elinde Usame Bin Ladin'le ilgili sağlam deliller olmaması sebebiyle, delil niteliğindeki dosyaları kamuoyuna açıklamadığı düşünülmektedir.

CIA ve FBI'nın özellikle İngiltere, Almanya ve Fransa istihbarat servislerinin yardımıyla topladığı kanıtlardan oluşan dosya, Bin Ladin'in yönetimindeki El-Kaide örgütünün Avrupa ülkeleri de dahil yaklaşık 34 ülkede hücre tipi örgütlenmesinden ve bu hücrelerin Afganistan'la ve Bin Ladin'le bağlantılarından bahsetmekteydi. Ayrıca, bazı telefon konuşmaları ve 19 şüpheli hava korsanının hesaplarına El-Kaide'den para aktarıldığına dair banka dekontları da vardı. Ayrıca NATO toplantısına katılan diplomatlar, kulislere dosyanın aslında siyasal nitelikli olduğunu belirtiyorlardı.” (Chomsky, 2002:51).

Chomsky'e göre ise; "Faillerle ilgili olarak, pek emin olduğumuz söylenemez. ABD, anlamlı bir kanıt sağlama konusunda ya yetersiz ya da isteksiz". Bir yazar ise, bu durumu şöyle değerlendirmektedir.

Neresinden bakarsanız bakın, 11 Eylül 2001 saldırılarıyla Usame bin Ladin arasında bağlantı kuracak kanıtları -mahkemeye sunulabilecek nitelikte sağlam kanıtları bulmak imkansızdır. Şimdiye kadar öyle görünüyor ki, Bin Ladin'in suçlanmasına ilişkin en ciddi kanıt saldırıları lanetlememiş olmasıdır. Bin Ladin'in yaşadığı yer ve koşullar hakkında bilinenlerden hareketle, kişisel olarak saldırıları planlayamayacağını ve gerçekleştiremeyeceğini söylemek gayet normaldir. Buradan olsa olsa Bin Ladin'in karanlık bir sima olduğu sonucu çıkarılabilir.

11 Eylül 2001 saldırılarının ardından, El-Kaide'nin yaptığı iddia edilen fakat henüz ispatlanamayan başka saldırılar da olmuştur. Bunlar;

- 13 Mayıs 2003: Suudi Arabistan Riyad'da bombalı saldırı: 35 ölü
- 16 Mayıs 2003: Fas-Casablanca'da 5 bombalı saldırı: 45 ölü,
- 5 Ağustos 2003: Endonezya - Jakarta'da otele saldırı: 10 ölü, 150 yaralı
- 27 Ekim 2003: Bağdat'taki Kızıl Haç Örgütü'ne saldırı: 35 ölü,
- 9 Kasım 2003: Riyad'da intihar saldırısı: 18 ölü, 200 yaralı,
- 12 Kasım 2003: Irak'ta İtalyan askeri üssüne saldırı: 27 ölü, 100 yaralı şeklindedir.

“İstanbul Saldırıları, 5-15 Kasım 2003 Ramazan ayına denk gelen ve sokaklardaki insanların birçoğunun oruçlu olduğu bir Cumartesi günü, saat 09:30'da Şişli Beth İsrail Sinagogu'na ve 09:34'te Beyoğlu Neve Şalom Sinagogu'na karşı gerçekleştirilmiştir. Saldırıları, bomba yüklü kırmızı renkli kamyonetlerin, sinagoglara çarpmasıyla gerçekleştirildi. Her iki bombalama olayında, iki eylemci dahil 26 kişi öldü ve 303 kişi yaralandı.” (Milliyet, 20.11.2003).

“Saldırıların ardından, merkezi Londra'da bulunan "El-Kuds El-Arabi" isimli Arapça gazete, El-Kaide'nin İstanbul'daki saldırıları üstlendiğine dair bir elektronik posta aldıklarını duyurdu. Açıklamada; saldırıları El-Kaide'ye bağlı olan "Şehit Ebu Hafız El-Mısri Tugayı" nın üstlendiği bildirildi. Bu örgüte/tugaya adını veren ve birçok El-Kaide eyleminin örgütleyicisi olan Ebu Hafız El Mısri'nin, bu eylemden tam 2 yıl önce 15 Kasım 2001 günü Kabil'de öldürülmüş olması da önemli bir ayrıntı ve saldırı tarihi açısından değerli bir ipucudur.” (Milliyet, 17.11.2003).

“Aynı gün, 7 kişiden oluşan Zaka isimli bir arama kurtarma ekibi, İsrail'den Türkiye'ye geldi ve saldırıların yapıldığı yerde çalışmalar yaparak bölgedeki ceset parçalarını topladı. Ancak Zaka ekibinin İstanbul'a gelmesiyle birlikte, "bu ekibin 'acil yardım-arama-kurtarma' gibi kutsal amaçlar altını gizlenerek istihbarat çalışması yapan MOSSAD ajanlarından oluştuğu, bölgede istihbarat çalışması yaptıkları, saldırıda MOSSAD'ın da parmağı olduğu ve bu ekibin bölgedeki delilleri toplayıp götüreceği vs."gibi bir sürü iddia ortaya atıldı. Ancak bu iddialar cevap bulamadı ve ekip bir süre sonra İsrail'e geri döndü.” (Hürriyet, 17.11.2003).

“ABD Başkanı George W. Bush, İstanbul'daki saldırılarla ilgili olarak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı telefonla aradı ve "ABD'de benim gibi bir dostunu olduğunu unutmayın. Bu olay, teröre karşı mücadelemizi aksatmayacaktır. Teröre karşı sonuna kadar mücadele edecek 'dedi.” (Milliyet, 16.11.2003).

“Bu saldırıların özellikle Musevi ibadethanelerine gerçekleştirilmesi sebebiyle gözlerin çevrildiği İsrail'in Dışişleri Bakanı Silvan Şalom, saldırılardan bir sonraki gün saat 07:30 sıralarında İstanbul'a geldi. İstanbul'da bir dizi görüşme yaptıktan sonra Türk Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'le ortak bir basın açıklaması yaptı ve "Hep birlikte mücadele edersek, bu aşırı uçtaki radikal kişilere karşı gelirsek, biz galip çıkacağız artık terörizmin her yeri vurduğunu kavramanın vakti geldi. Uluslararası camia birlikte çalışmalıdır. Bu teröristlere karşı hep birlikte mücadele edersek, bu mücadeleyi biz kazanırız"dedi.” (<http://www.nethaber.com/haber/haberler/01082105303300.html>. 31.12.2003).

Ancak İsrail Dışişleri Bakanı'nın Türkiye'ye gelmesi ile ilgili olarak değerlendirilmesi gereken fakat unutilan önemli bir nokta da sinagoglarda bulunan insanların "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı" ve "Türk" olduklarıdır. Saldırı sonrasında meydana gelen gelişmeler ise, ölenlerin "İsraili" olarak değerlendirilmelerine yol açmıştır. Bunun yanı sıra, İsrail Hükümeti bu saldırıları, dünya üzerinde uyguladığı "psikolojik hareket" kapsamında kullanmış ve dünyaya "mağdur halk" oldukları mesajını -Türkiye üzerinden- başarıyla vermiştir.

3.2.2.1.5. Ayrılkçı / Bölücü Terör

Marksist-Leninist ideoloji doğrultusunda, etnik ayrımcılık esasına dayanarak, ülke topraklarından bir bölümü üzerinde bağımsız bir devlet ya da federal bir yönetim

kurmayı amaçlayan terör örgütleridir. Bu terör türü dış destek konusunda çok şanslıdır; hemen hemen bütün Batı ülkelerinin yanında, özellikle komşu Ülkelerimiz bu terör türünü açıktan ya da gizli olarak desteklemekten çekinmemişlerdir. Ülkemizdeki bölücü terörü, Ermeni terörü ve Kürtçü bölücülüğe dayalı PKK/KONGRA-GEL terörü olarak ikiye ayırabilmekteyiz.

3.2.2.1.5.1. Ermeni Terörü

Ermeniler, Ağrı Dağı merkez olmak üzere, Kafkasya, İran ve Anadolu coğrafyasında dağınık halde yaşayan ve M.S.300 tarihlerinde Hıristiyanlık'ın Gregoriyan Mezhebi'ni kabul eden bir kavimdir. Tarih boyunca, Roma, Bizans, Pers, Arap, Selçuklu, Safevi, Çarlık Rusyası ve Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altında varlıklarını sürdüren Ermeniler, anılan dönemlerin olağan siyasi ve toplumsal düzeni olan derebeylik sistemi dışında, hiçbir zaman bağımsız, birleşik ve sürekli bir devlete sahip olamamışlardır. Bu bakımdan, Ermeni tarihçilerin Ermeni krallıkları olarak niteledikleri Ermeni beylikleri veya prenslikleri gerçekte bölgeye hakim devletlerin nüfuzu altında yaşayan ve onların egemenliğine tabi olan derebeyliklerdir. Nitekim, Alpaslan komutasındaki Selçuklu Türkleri 1071'de Malazgirt'te Bizans İmparatoru Romanos IV'ü yenerek Doğu Anadolu'ya yerleşmeye başladıkları zaman, Ermenilerin toplu olarak oturdukları bölgeler bir Bizans vilayeti şeklindedir. Anılan dönemde, Ermenilerle Bizanslılar arasında kökleri 451 yılında Ermenilerin Bizans Kilisesi'nden ayrılmalarına yol açan krize uzanan dinsel husumet sürmekteydi. Anılan husumet, Malazgirt Savaşı'nda Bizans Ordusu'nda bulunan Ermeni askerlerin savaş alanını terk etmesine neden olmuştur. Dinsel çelişkinin nedeni, Ermenilerin "monofizit" olmalarından, yani Hz.İsa'nın beşeri doğasından çok ilahi doğasına ağırlık vermelerinden kaynaklanmıştır. Buna karşılık, Ortodoks Bizans'ın gözünde Hz.İsa hem beşeri hem de ilahi doğayı birleştirmiştir. Bizans, bu dinsel husumet nedeniyle bir taraftan Ermenileri eritmeye çalışıp, onları yabancı güçlere karşı piyon olarak kullanırken, öte yandan da ihanetlerinden kuşkulandığı Ermeni Beylikleri'ni denetim altında tutabilmek amacıyla sık sık yeniden iskana tabi tutmuştur. Selçuklular Anadolu'ya girdiklerinde burada; Rumlar, Ermeniler, Süryaniler ve Araplar yaşamakla birlikte Bizans, Anadolu'nun tek hakimi konumunda bulunmaktaydı. Bizans Devleti'nin Anadolu'da bulunan Ermeni prensliklerini yıkması neticesinde oluşan Ermeni göçü esnasında 1080 yılında Kilikya Ermeni Prensligi kurulmuştur. Haçlı Seferleri sırasında

Haçlılara yaptığı yardımlar ve Bizans'ın giderek zayıflaması nedeniyle varlığını sürdüren Kilikya Ermeni Prensiği peşpeşe; Haçlılar, Moğollar ve Kıbrıs'ta yerleşik Lusignan idaresine girmiş, ardından 1375 yılında Mısır Memlük Türk Devleti tarafından ortadan kaldırılmıştır. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Memlük Türk Devleti'ni 1517 yılında ele geçirmesi ile birlikte Ermeniler Osmanlı İmparatorluğu'nun idaresi altına girmiştir (Elekdağ, 2005: 9).

Zayıflamış Osmanlı İmparatorluğu'nun Rusya, İngiltere, Almanya ve Fransa arasında bölünmesini ifade eden “Şark Meselesi (Doğu Sorunu)” politikasının bir tezahürü olan Ermeni terörü aslında, intikam adı altında Türkiye'nin Ermenilere soykırım uyguladığı iddialarını dünyanın gündemine taşımayı amaçlamıştır. Nitekim bugün ABD ve Fransa başta olmak üzere, bazı ülkeler bu konuda siyasal kararlar almışlardır. 1915 yılında, Birinci Dünya Savaşı çerçevesindeki Osmanlı-Rus Savaşı'nda, önce Ruslar, sonra da Fransızlar tarafından kışkırtılan Ermeni kardeşlerimizin iki ülke arasındaki savaşa içerden katılmaları sonunda bir karşılıklı katliam yani mukatele olayı yaşanmıştır. Bu bir soykırım değildir; soykırım (genoside), ırksal, dinsel ya da ulusal bir grubun sistematik bir biçimde yok edilmesi anlamına gelir. Ermeni yurttaşlarımızın Rusların desteğiyle Türk ve Kürt yurttaşlarımıza uyguladıkları katliama karşılık imparatorluğun bu konuda aldığı önlemler, bir soykırım (genosid) değil, trajik bir mukatele olayıdır. Birtakım ülkeler Türkiye aleyhinde, tarihte Ermenilere *soykırım* uyguladığı konusunda son derece tehlikeli kararlar almaktadırlar. Gelecekte, dünyanın pek çok gelişmiş, ileri ülkesinde, insanlar Türklerin tarihte Ermenilere soykırım uyguladıkları yanlış bilgisiyle yetiştirilmiş olacaklar ve hiç kuşkusuz bu yöndeki siyasal kararları da etkileyeceklerdir. Gelecekte çok daha büyük sorunlar yaratacağı kuşkusuz olan bu terör, siyasal etkinliklerin başka kanallara kaymış olması nedeniyle şimdilik susmuştur (Kongar, 2002:86-89).

Ermeni terörü, 1880'li yıllardan itibaren Batılı devletlerin destekleri neticesinde kurulan Ermeni komitaları ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bahse konu Ermeni komitelerine destek olarak Çarlık Rusyası'nda bulunan Ermenilerce kurulan Taşnak (Ermeni Devrimci Federasyonu) ve Hınçak (Çan Sesi) isimli örgütlenmeler oluşturulmuştur. Çarlık Rusyası, İngiltere ve Fransa'nın desteği ve kışkırtmaları ile başlayan Ermeni terör hareketleri ilk olarak 1890 yılında Erzurum'daki şiddet olayları ve Kumkapı Gösterisi ile gerçekleşmiştir. Bahse konu hareketleri; 1892-93'te Kayseri, Yozgat,

Çorum ve Merzifon olayları, Sasun İsyanı (1894), Babıali Gösterisi ve Zeytin İsyanı, Van İsyanı (1896) ve Osmanlı Bankası'nın işgali, İkinci Sasun İsyanı (1903), Sultan II.Abdulhamid'e yinelik suikast girişimi (1905), Adana İsyanı (1909) izlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık arşivlerine göre; Ermeni çeteleri 1906-1922 yılları arasında Anadolu'da ve Kafkaslarda, 517 bin 955 Türkü katletmiştir. (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=78>, Laçiner, S., 2005)

1965'ten itibaren çok yönlü propaganda faaliyetleriyle uluslararası gündeme getirilen Ermenilik konusu, 1975'te Viyana ve Paris'teki Türk Büyükelçilerinin öldürülmeleriyle Ermeni örgütsel terörünün doğmasına neden olmuştur. Ermeni terörizmi dördü Büyükelçi olmak üzere, diplomatik statüdeki çeşitli görevlilerin çoğunluğunu teşkil ettiği 42 Türk ve 18 yabancıların hayatlarını kaybetmelerine neden olmuştur. Ermeni terörizmi konusunda, ASALA, JCAG ve ARA isimli terör örgütleri faaliyet yürütmüşlerdir. ASALA 20 Ocak 1975'te, Marksist-Leninist doğrultuda emperyalizm-faşizm-siyonizme karşı mücadele verdiğini ve bir bölümü de Türkiye Cumhuriyeti Devleti topraklarını kapsayan Bağımsız Ermenistan'ın kurulması yolunun silahlı mücadeleden geçtiğini açıklayarak ismini dünya kamuoyuna duyurmuş ve eylemlerini 1983 yılına kadar yoğun biçimde sürdürmüştür. Terör örgütü ICAG, milliyetçi karakterde ve Taşnaklarca, ASALA'ya alternatif olarak 1976'da kurulmuştur. 1983'te kurulan ARA da JCAG doğrultusunda faaliyetlerde bulunmuştur. Ülkemizde ve yurt dışında pek çok masum insanın canına mal olan kanlı terör olaylarına imza atan Ermeni terörü, 1985 tarihinden sonra birden kesilerek yerini en az kendisi kadar kana susamış PKK terör örgütünün katliamlarına bırakmıştır (Türkiye ve Terör, 1990: 13).

Ermeni terörü Türkiye'nin karşılaştığı en eski ve devamlılık gösteren terör hareketlerinden biridir. Bu çerçevede Türkiye'ye en büyük zararı veren terör eylemlerindendir. Ancak gözden kaçan önemli bir nokta Ermeni terörünün dünyanın karşılaştığı, terör tanımına en çok uyan akımlardan olmasıdır. Daha Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermeniler terörü, seslerini duyurmak ve kamuoyunu yönlendirmek için etkili bir silah olarak kullanmışlardır. Osmanlı Bankası Baskını, 2. Abdülhamit'e suikast girişimi, İstanbul gibi büyükşehirlerde ayaklanmalar ve neredeyse sayısız ayaklanma girişimi bunun tipik kanıtlarıdır. Ermeni teröristler tıpkı bugünkü modern terör örgütleri gibi haraç toplamışlar, yasadışı kaçakçılık yapmışlar, banka basmışlar, suikastlar düzenlemişler, toplumun ileri gelenlerini, toplumun geri kalanını

terörize edebilmek için öldürmüşler, basını dehşet ve mesaj dolu eylemleriyle manipüle etmişlerdir (Laçiner, 2005: 4).

Ermenistan'ın kısaca “Dört T Planı” olarak adlandırılan Türkiye’yi bölme çalışması, MGK’nın Kasım 2000 ayı itibarıyla yaptığı toplantısında ele alınmıştır. Bahse konu planın ana hatları, adında bulunan T harflerinde gizli olup, söz konusu T’ler; terör, tanınma, tazminat ve toprak kelimelerinin baş harflerinden türemiştir. Birinci “T” olan teröre değinmek gerekirse, Ermeniler yıllar önce ASALA terörünü başlatarak sözde Ermeni soykırımını dünyaya duyurmayı amaçlamıştır. İkinci “T” olan tanınmaya göre, Ermenilerin 1970’li yıllarda başlattığı terör kampanyası altında tanınma isteği yatmaktadır. Türk diplomatları şehit edildikçe dünya ulusları Ermeni iddialarını ve sözde soykırımı tanımış ve tartışmıştır. Üçüncü “T” olan tazminat ile Ermeniler, sözde soykırım iddialarını parlamentodan geçirdikten sonra Türkiye’den yüklü bir para talebinde bulunacak olup, uluslararası platformda Türkiye’yi katliam yapmış olmayı kabullendirmeye çalışacaktır. Hatta ABD’nin Kaliforniya Eyaleti’nde bu çerçevede ilk adım atılmıştır. Eyalet parlamentosu, sözde soykırımda ölen Ermenilerin yaşam sigortaları bedellerinin varislerine ödenmesi konusunda kanun çıkarmıştır. Birinci Dünya Savaşı esnasında on binlerce Ermeni, ABD ve İngiliz şirketlerine yaşam sigortası yaptırmış olup, savaş yıllarının karışıklığında mezkur sigortalar ödenmemiştir. Şimdi varisler sigorta şirketlerine dava açmakta olup, sigorta şirketleri de; “Madem Osmanlı Devleti’nin kararı ile Ermeniler katliama uğradı ve bunu birçok ülkenin parlamentosu kabul etti, o zaman tazminatlarda Osmanlı’nın mirasçısı Türkiye tarafından ödensin” tezini ortaya atacaktlardır. Dördüncü “T” toprak konusu, Ermeni planının son aşamasını, Türkiye’den toprak talebini oluşturmaktadır. Ermenistan'ın bir önceki cumhurbaşkanı PETROSYAN tarafından faaliyetleri askıya alınan Taşnak Partisi, Ocak 2000 ayı itibarıyla yaptığı kongrede Türkiye’de bulunan sözde Ermeni topraklarının alınması isteğini dile getirmiştir (Gürcanlı, 2000: 5).

Soğuk Savaş Dönemi’ndeki Ermeni terör zincirinin ilk halkası, 27 Ocak 1973 tarihinde, ABD’nin Santa Barbara kentinde yaşanmıştır. Ermeni kökenli bir ABD vatandaşı olan Georgeu YANIKIAN, iki Türk diplomatını (Başkonsolos Mehmet BAYDAR ve Konsolos Bahadır DEMİR) evine çay içmeye çağırmış, söz konusu davet esnasında suikaste uğrayan Türk diplomatlar yaşamını yitirmiştir. Söz konusu suikast,

kısa adı ASALA olan; Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu tarafından üstlenilmiştir.

3.2.2.1.5.2. PKK /KONGRA-GEL Terörü

3.2.2.1.5.2.1. Kürt Irkı, Tarihi, Dili ve Kültürü

Kürtlerin kökenleri hakkında yapılan sayısız araştırmada farklı sonuçlar elde edilmiştir.

Bahse konu araştırmalar arasında Kürtlerin atalarının bugün “Kürt Coğrafyası” olarak adlandırılan bölgelerde tarihsel süreçte ortaya çıkan; Guti, Mitanni, Mannai, Subaru, Kardu, Nayri, Med, Lulu, Hurri ve Kassit isimli kavim veya devletler olabileceği gibi Hatti, Hitit ve Asurları da bu kavimler içine katan, hatta Gut ve Sümerleri de Kürtlerin kökenlerine dayandıran çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu kavimler içinde Hitit, Asur ve Hurrilerin Kürt olmadıkları kesin olarak kanıtlanmış olup, anılan diğer kavimlerin ise tarih sürecinden hiçbir kanıt bırakmadan çekilmeleri nedeniyle, ne dilleri, ne tarihleri, ne de kültürleri hakkında herhangi bir bilgi elde edilemediği için bunları Kürtlerin ataları olarak adlandırmak için yeterli hiçbir veri bulunmamaktadır. Şerefname (Kürt Tarihi) yazarı Bitlisli Şeref Han 'a göre, Kürtler Cen soyundandırılar. Bu soyun anayurdu Doğu Türkistan'ın Çin sınırına yakın bir bölgedir (Uğurlu, 2006: 13).

Türkologlar ise “Kürt” adının Türkçe “yatkın kar, sertleşmiş kar, yazın dağ başında bulunan geç eriyen kar” anlamına geldiğini belirtmiştir (İlhan, 2002:125).

Ünlü Osmanlı Yazarı Şemseddin Sami ise “Kamus-ül Alem” adlı eserinde; “Abbasi Halifeliği'nin zayıf düşmesiyle Kürt Reisleri'nin Musul, Diyarbakır ve Cizre yörelerinde bazı kale ve bölgeleri ele geçirdiklerini, ancak tüm bölgeyi yönetim altına alarak cinsiyet (soy, milliyet) esasına dayalı bir hükümet kuramadıklarını” belirtmektedir. Günümüzde Kürt kökenli vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı bölge olarak anılan coğrafi kesim için “Kürdistan” terimi ilk kez, XII.yüzyılda Büyük Selçuklu hükümdarı Sultan Sancar döneminde kullanılmıştır. Sultan Sancar'ın sağlığında idari yapı düzenlemesi sırasında Irak-ı Acem diye anılan bölgenin merkezi Hamedan'ın kuzeydoğusunda Bahar şehri merkez olmak üzere bir Kürdistan eyaleti teşkil edilmiştir.

Söz konusu coğrafi kesim içerisinde tarihsel süreçte Kürtlerin yanı sıra; Araplar, Süryaniler ve Ermeniler yaşamış olup, Malazgirt Savaşı (1071)'nin akabinde Anadolu'ya gelen Türkmen göçleri ile birlikte anılan bölgeye Türk Aşiretleri yerleşmeye başlamış, daha sonra Artuklu, Dulkadirli, Mengücek, Saltuklu vb. gibi Türk Beylikleri ile Anadolu Selçuklu Devleti, Akkoyunlular, Karakoyunlular vb.. gibi Türk devletleri bu bölgede kurulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, Yavuz Sultan Selim'in hükümdarlığı döneminde Safevi Devleti ile yaptığı Çaldıran Savaşı (1514)'nin akabinde, günümüzde Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri olarak adlandırılan coğrafyada hakimiyetini pekiştirmiştir. Bölge Osmanlı İmparatorluğu'na bağlandıktan sonra kurulan "Diyarbakır Vilayeti" bünyesinde on bir sancak Türk idarecilerine, sekiz sancak yerli (Kürt) beylere verilmiştir. Osmanlı'nın idari sistemindeki en büyük birim "vilayet" olup, tek bir Diyarbakır vilayeti tüm Güneydoğu Anadolu'yu içine almıştır. Vilayetin altında livalar, onun da altında sancaklar oluşturulmuştur. 1520 yılındaki bir Osmanlı belgesinde, "Vilayet-i Diyarbakır" başlığı altında dokuz liva, bunların da altında yirmisekiz Ekrad Sancağı (Kürt Sancağı) sayılmıştır. 1526 yılına ait bir belgede ise, "Diyarbakır Vilayeti Livaları" başlığı altında önce on Osmanlı sancağı, sonra da Vilayet-i Kürdistan başlığı altında "Ekrad Sancakları" denilen onyeddi sancak sayılmıştır. Bahse konu düzen Kürtlerin huzur içinde kendi hayatlarını sürdürmelerine neden olmuştur (Uğurlu, 2006: 16).

Kürtlerin kökenleri konusunda bilimsel sayılabilecek görüşler de şöyle sıralanabilir: Kürtler, Hint-Avrupa soyundan gelen İranlı bir halktır, MÖ VII. yüzyılda Urmiye Gölü güneyinde Bohtan'a (Dicle Irmağı'nın kollarından Botan Çayı) doğru göç etmişlerdir. Söz konusu görüş, Rus Doğu Bilimcisi Wladimir MIRNOVSKI tarafından, 1938 yılında Brüksel'de toplanan XX. Uluslararası Doğu Bilimcileri Kongresi'nde ileri sürülmüştür. MIRNOVSKI'ye göre Kürtlerin Beth-Kardu bölgesinde (Eruh, Şırnak, Cizre) yaşayan Bohtanlılar olması gerekmektedir. Bunlar, MÖ VII.yüzyılda İran ve Anadolu'ya yayılan İskitlerle (Sakalarla) birlikte ortaya çıkmıştır. Anılan tarihten önce bu bölgelerde Kürt adına rastlanmamaktadır. Gerek Elegeş yazıtında geçen, gerek Ön Asya'da görülen Kürtler, İskitler'in baskısıyla, ya da daha başka etkenlerle önce İran'ın Zağros Dağları bölgesine gelmiş, üç yüz yıldan çok bahse konu bölgelerde kalmıştır. Geçen süre içinde İran kültürünün etkisiyle Oğuzca olan dilleri Farsça ve Arapçaya karışarak, bugün Kurmanci (Kırmanci) denilen dil ortaya çıkmıştır. Anadolu'nun Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki (Kars, Erzurum, Van, Hakkari) kaya resimleri ve Cunni

mağarasındaki (Erzurum yakınları) Orhon benzeri yazılar, çeşitli yerlerdeki kayalara kazınmış eski Türk işaretleri ile Tirişin (Van, Hakkari sınırı) kaya resimleri Kürtlerin yoğun yaşadıkları bölgede olması ve Orta Asya'da Sibirya ve özellikle Yenisey yöresindeki resim ve işaretlerle yakın benzerlikler göstermesi bilimsel açıdan çok ilgi çekici sayılmıştır. Ünlü Türkolog Wilhelm RADLOF, Yenisey yöresindeki Elegeş yazıtının birkaç kopyasını çıkarmış ve bunları okumaya çalışmıştır (1894). Yazıtın bir yerini inceleyen V. THOMSEN, RADLOF'un okumasını hatalı bulmuştur. Yazıt, bilimsel olarak Hüseyin Namık ORKUN tarafından okunmuştur. ORKUN'a göre yazıtın sekizinci satırında şöyle bir cümle yer almaktadır:

“Kürt elinin hanı Alp Urungu altunlu okluğumu bağladım belde. ülkem. Otuz dokuz yaşımda”. ORKUN, yazıttaki bu cümleyi şöyle değerlendirmektedir: “Kürt el kan ibaresini Nemeth de bahse mevzu etmektedir. El kan sözü sonradan İlhan şeklini almıştır. İran'daki Moğolların, daha doğrusu Moğol hükümdarlarının bu unvanı taşıdığı malumdur. Burada Kürt adlı bir kabilenin isminin geçtiği göze çarpmaktadır. Ünlü Macar Türkolog Prof. Dr. Laszlo RASONYI; “Macarların bir zamanlar Göktürk Konfederasyonu'na bağlı olduklarına dair etnik hatıralar bulunduğunu, Kürt boyunun büyük bir ihtimalle Yenisey Türk yazıtlarında gösterilen Türk Konfederasyonu'na bağlı Kürt kavminin kalıntısı olabileceğini, Türk kökünden gelen oymak adlarının; Yormatı (Yorulmayan), Kürt (Kar çığı), Ker (Dev), Kesi (Parça), Tarhan, Ynag (rütbe unvanları) şeklinde olduğunu, bunlar arasında Kürt kavmi adının Yenisey çevresi yazıtlarında da geçtiğini” belirtmektedir. Tarihsel belgeler, araştırmalar ve bilimsel değerlendirmeler kanıtlamaya çalışmıştır ki Türkler ile Kürtler aynı kökten gelmişlerdir. Onun için denebilir ki; bugün Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğun olarak yaşadığı silahlı çatışma, tarihsel ve bilimsel belgelerin de açıkça gösterdiği gibi, bir kardeş kavgasıdır. Dış kaynaklı bir kışkırtma olduğu kanıtlanmış bulunan bu kardeş kavgasına son vermek, bilimsel araştırmaların da bize açıkça gösterdiği gibi tarihsel bir zorunluluk, kaçınılmaz bir görevdir. Bu tarihsel görevi yerine getirmek de başta Türk ve Kürt halkı olmak üzere, herkese düşen çağdaş bir sorumluluktur (Uğurlu, 2006: 11).

Ülkemizde düzeni değiştirmek fikrinin değerini yitirmeye başladığı 1980'li yıllarda, solculuk etiketi altında gizlenmeyi başaran ırkçı terörizm ortaya çıkmıştır. Kürtçülük hareketi, dışardan da destek alarak, silahlı bir çeteye dönüşmüştür. Bu silahlı çete sosyalizm düşüncesi altında Türkiye Cumhuriyeti Devletinin toprakları üzerinde bir

Kürt devleti kurmayı amaçlamaktadır. Hala, sosyalizm düşüncesini ilke edindiğini söyleyen silahlı çete, ırkçı olmasından ve inkâr etmesine rağmen burjuva doktrininin milliyetçilik düşüncesini benimsemesi nedeniyle de sosyalist bir hareket olarak nitelendirilmesi olanaklı değildir. Bu saydığımız nedenlerden dolayı Kürtçülük, çapı ne olursa olsun, klasik tezahürlerinde olduğu biçimde bir milliyetçilik hareketi değil, tersine tüm unsurlarıyla tam tipik bir terör hareketidir; Kürtçülük, komşu düşmanlıkları, akarsu ve petrol pazarlığı üzerine kurulmuş, acımasız bir ırkçı terör hareketidir (Hafizoğulları, 1998:3958-3959).

“İrkçı ve ayrılıkçı nitelik taşıyan bu terörün kökleri de Cumhuriyet’ in kuruluş yıllarına dayanmaktadır. Özellikle tam Musul sorunu yani Kurtuluş Savaşı sonrasında Lozan’da sonuca bağlanmamış Ortadoğu petroleri konusu gündeme geldiğinde, İngiliz parmağıyla ortaya çıkan bu tür o zamanlar daha çok, din eksenli bir görünüm arz etmekte ise de temelinde ırkçılık yatmaktaydı. Derken, aynı konu bu kez ayrılıkçı, ırkçı milliyetçilik eğilimleri gelişmiş bir biçimde, komşularımız Suriye ve Yunanistan başta olmak kaydıyla, pek çok müttefikimiz ülkenin de desteğiyle 1980’li yıllarda yeniden gündeme gelmiştir.” (Kongar, 2002: 91).

PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi), Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini sözde “Kürdistan” olarak tanımlayan, anılan bölgenin Türkiye tarafından sömürüldüğü, bölge insanının varlığının yok sayıldığı ve imha edilmeye çalışıldığı, bağımsız bir Kürt Devleti kurulmak suretiyle Kürt halkının kurtuluşa ulaşabileceği iddialarında bulunan ve Marksist-Leninist ideoloji çerçevesinde hareket eden bir terör örgütüdür.

1973 yılında Ankara’da Abdullah Öcalan ve Marksist-Leninist ilkeleri benimseyen Doğulu bir gurup yüksekokul öğrencisi tarafından başlatılan hareket; 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır Lice İlçesi Fis Köyünde netleştirilerek PKK’nın kurulma kararı alınmıştır. PKK terör örgütü; "Bağımsız Birleşik ve Demokratik Bir Kürdistan Devleti Kurmak" amacıyla, uzun süreli halk savaşı stratejisini benimsemiş, bu amaca ulaşabilmek için de Parti - Cephe - Ordu örgütlenmesini temel almıştır. Bu dönemde çok fazla etkinliği bulunmayan PKK, 12 Eylül 1980 Askeri Harekatı ile birlikte diğer terör örgütlerinde olduğu gibi bir çok elemanını yurtdışına göndererek uzun bir dönem teorik ve pratik alandaki eksikliğini tamamlamaya çalışmıştır. 15

Ağustos 1984 tarihinde Erüh-Şemdinli ilçelerine yönelik katliam türü terör eylemleri ile iç ve dış kamuoyuna adını duyurmuştur (Korkmaz, 1999:137-138).

PKK terör örgütü, 27 Kasım 1978 tarihinde, Diyarbakır/Lice-Fis Köyü'nde yapılan toplantı neticesinde kuruluş bildirgesini açıklamış olup, örgüt kuruluşunda; Türkiye'de yaşayan Kürt halkını temsil eden yegane örgüt olduğunu ilan etmiştir (Demirel, 2002: 650).

PKK'nın ilk nüveleri 1973 yılında Abdullah Öcalan ve arkadaşları tarafından atılmıştır. 1978 yılına kadar "Kürdistan Devrimcileri", "Ulusal Kurtuluş Ordusu", "Apocular" ve "Kürt Halk Kurtuluş Ordusu" gibi isimlerle anılan örgüt, 27 Kasım 1978 tarihinde partilileştiğini belirterek "Kürdistan İşçi Partisi" PKK (Partiye Karkeren Kürdistan) adını almıştır. Bölücü terör örgütü PKK, günümüze kadar özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde olmak üzere öldürme, gasp, soygun, köy baskınları, sabotajlar, rehine alma şeklinde birçok terörist eylem gerçekleştirmiş, binlerce masum yurttaşımızın canına mal olmuş, ülke ekonomisine çok büyük zararlar vermiştir (Türkiye ve Terör, 1990:13).

1987 yılından itibaren bölge halkına yönelik uyguladığı yoğun terör eylemleri ile halkın direncini kıran örgüt, böylece bir yandan eleman teminini kolaylaştırırken bir yandan da manevra alanını genişletmiştir (Korkmaz, 1999:138).

1988 yılı hizipleşmelerin yaşandığı bir yıl olmuş, özellikle Avrupa faaliyetlerini yürüten kesimler hizipleşerek örgüt yönetimine karşı çıkmaya başlamışlardır. Abdullah Öcalan ise, hizipçileri ihanetle suçlayarak çeşitli infazlar gerçekleştirmiş, neticede kontrolü tekrar ele almıştır (Korkmaz, 1999:138).

Ağustos 1990 tarihinde meydana gelen körfez krizi, örgüt üzerinde önemli etkilerde bulunmuştur. Başlangıçtan itibaren Kuzey Irak geri cephe olarak planlanırken, bu tarihten itibaren bölgede faaliyetleri giderek yoğunlaşmıştır (Korkmaz, 1999:138-139).

1990'lı yıllar ile birlikte "Genel Ayaklanma" başlatma, "Kürdistan Ulusal Kurtuluş Meclisi"ni toplama ve "Savaş Hükümeti" ilan etme gibi hedeflere yönelen PKK, güvenlik kuvvetlerinin 1992 yılı içerisinde Kuzey Irak'a düzenlediği harekât neticesinde askeri ve siyasi alanda krize girmiştir. Bu krizden kurtulmak için de tek yanlı silah bırakma girişimini çare olarak görmüş, ancak bu girişiminden istediği sonuca

ulaşamamıştır. Bu durum karşısında eylemlerine daha şiddetli olarak devam etme kararı alan örgüt, ülke geneline yoğun eylemle girmeye çalışmıştır (Korkmaz, 1999:139).

Bu çerçevede, 1993 yılı Haziran Ayı'nda, Zeli Kampı'nda "Kürdistan Ulusal Meclisi (KUM)"ni toplamış, istenilen katılım olmadığı için örgüt başarısız olmuştur (Alkan, 2002:92).

1993-1994 yıllarında ise istikrarsız çıkışlarıyla varlığını duyurmak isteyen örgüt güvenlik kuvvetlerinden üst üste yediği darbeler paralelinde tıkanıklığa girmiş, düştüğü tıkanıklığı aşmak amacıyla da şiddet eylemlerini bu defa Türkiyelileşme politikaları çerçevesinde Karadeniz ve Akdeniz'e kaydırmaya başlamış, 1995-1996 ve 1997 yılı başlarına kadar da bu bölgelerde işbirliği yaptığı sol terör örgütleri ile birlikte eylem koymaya ve yapılanmaya çaba göstermiştir. Ancak bu bölgelerde de istediği açılımı yapamayan, üstelik örgütün ikinci adamı pozisyonundaki Şemdin Sakık'ın 13.04.1998 tarihinde yakalanarak adalete teslim edilmesi örgütte önemli oranda psikolojik çöküntüye sebep olmuştur (Korkmaz, 1999:139).

Bu noktada, örgüt siyasi alandaki faaliyetlerini arttırmış, çeşitli ülkelerden değişik vesilelerle siyasi destek arayışlarına girerek Türkiye'ye siyasi çözüm yönünde baskı yapılmasında etkili olmaya çalışmıştır. Ortadoğu bölgesinde, özellikle İran, Irak ve Suriye'nin içerisinde bulunduğu bölgede güçlü devletlerin değişik çıkar hesapları içerisinde olması, çıkarlarının gerçekleşmesinde PKK'yı bir araç olarak görmeleri ve dolayısıyla kullanmaları, Türkiye üzerinde oluşturulan siyasi çözüm baskılarının da belirleyici saikleri olmuştur (Korkmaz, 1999:139-140).

Bu arada, 17 Eylül 1998 günü, ABD'de KDP ve KYB liderlerinin bir araya gelmeleri ile Washington Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmayla ilgili olarak, Abdullah Öcalan MED TV'de yapmış olduğu açıklamalarda bölgede Kürt gruplarının bir araya gelerek anlaşma zemini bulabilmelerinin PKK açısından olumlu bulunduğunu, ancak PKK'nın da bu oluşumlar içerisinde olması gerektiğini belirtmiştir (Korkmaz, 1999:140).

Siyasi meşruiyet kazanma çalışmaları çerçevesinde örgüt, Sürgünde Kürt Parlamentosu (SKP)'nin 7. toplantısını 29.09.1998 tarihinde İtalya Parlamentosu'nda gerçekleştirmiştir. Örgütün siyasi alana kayma ve bu kaymayı diğer ülkeleri kullanarak gerçekleştirme çalışmaları paralelinde ülkemizin de diğer ülkeler nezdindeki baskıcı diplomatik faaliyetleri arttırdığı görülmüştür (Korkmaz, 1999:140).

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 1994 yılından bu yana süregelmekte olan ve artık bölgesel niteliğini de aşarak ülke geneline yayılmaya başlayan bölücü terör; can kaybının yanı sıra, sosyal ve ekonomik açıdan da çok büyük zararlara neden olmaktadır.

Bu faaliyetler çerçevesinde 15 yıldır devam eden PKK faaliyetlerine açık destek veren Suriye, PKK'nın terörist bir örgüt olduğunu kabul etmek ve Adana Antlaşması sonrasında ülkesinde barındırdığı terörist örgütün lideri Abdullah Öcalan'ı ülkesinden çıkartmak zorunda kalmıştır. Suriye'den kaçarak Rusya'ya, oradan da İtalya'ya kaçan Öcalan'ın başarılı bir operasyon sonucunda Kenya'da yakalanarak 15.02.1999 tarihinde Türkiye'ye getirilmesi örgütün tamamen kargaşaya girmesine sebep olmuştur (Korkmaz, 1999:140).

Bölücü terör örgütü, Öcalan'ın 15 Şubat 1999 tarihinde Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından Kenya'da yakalanarak ülkemize getirilmesinden sonra, dünya kamuoyu önünde yapılan adil yargılaması sonucunda tutuklanması ile birlikte başsız kalmasından dolayı bir bocalama sürecine girmiş ve kanlı silahlı eylemlerine son vermek zorunda kalmıştır. Yürütülen başarılı politikalar sonucunda dünya kamuoyunda yalnız kalan terör örgütü, içine düştüğü yok olma sürecinden, siyasallaşma ve legal alana çıkma gayretleriyle kurtulmaya çalışmakta, bu şekilde bir taraftan da dünya devletlerine şirin görünmeye çalışmaktadır. Kendi siyasal söylemine göre, barıştan yana olduğunu iddia etmekte iken, yurt dışına çıkarmak zorunda kaldığı silahlı unsurlarının varlığı, bu terörün ısıtılıp ısıtılıp önümüze konulacağı olasılığını gündemde tutmaktadır.

Abdullah Öcalan'ın 31.05.1999 tarihi itibariyle yargılanmasına başlanmış ve hakkında idam kararı verilmiştir. Örgüt bundan sonra acilen yaptığı 7.kongresinde, silahlı eylemlerden vazgeçerek, siyasallaşma kararı almak suretiyle idamın engellenmesi ve terör örgütü imajından kurtulma gibi bir taktik sürece girmiştir.

PKK, Avrupa Birliği ülkelerince terör örgütleri listesine alınması gündeme gelince 4-10 Nisan 2002 tarihleri arasında 8. kongresini yaparak, KADEK (Kongrea Azadiye Demokrasiya Kürdistan / Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) adını almıştır. PKK adını değiştirdikten sonra 02 Mayıs 2002 tarihinde Avrupa Birliği Konseyince DHKP/C ile birlikte terör örgütü listesine dahil edilmiştir. Değişiklik sadece isimde kalmış, ideoloji, flama ve işaretlerini aynen kullanmaya devam etmiştir.

Ayrıca Kuzey Irak'taki 4500-5000 civarındaki silahlı mensuplarını dağıtmayarak muhafaza etmektedir (Parlak, 2000:949-996).

KADEK/PKK, 26 Ekim 2003 tarihinde gerçekleştirdiği 2. Olağan Kongresi'nde kendisini feshetmiş ve isim değişikliğine giderek “Kürdistan Halk Kongresi (KONGRA-GEL)” ismini almıştır. Yeni örgüt, Türkiye'nin üniter yapısına uygun demokratik bir birlikteliği kabul ettiğini duyurmuştur (Özdağ, 2004: 41).

KONGRA-GEL/PKK, 1999 yılına kadar “yüksek yoğunluklu silahlı propaganda”, “düşük yoğunluklu siyasi faaliyet” olarak yürütülen etnik esasa dayalı devlet kurma eylemini, 1999 yılından sonraki aşamada, “yüksek yoğunluklu siyaset”, “düşük yoğunluklu silahlı propaganda” olarak geliştirmiştir. Söz konusu strateji değişikliğinin nedenleri analiz edildiğinde, AB'ye üyelik sürecinin hız kazanması sonucunda kabul edilen “Kopenhag Kriterleri”nin azınlıklar konusundaki hükmünün, Lozan Anlaşması şartlarının dışında mütalaa edildiği, bunun etnik ayrımcılık yarattığı ve bundan istifade ile talep edilen sözde hakların ön plana çıktığı hususu anlaşılmıştır. ABD'nin 2003'te Irak'a müdahalesinin ardından, özellikle 2004 yılından itibaren KONGRA-GEL/PKK terör örgütü eylemlerine yeniden hız vermiştir. Eylemlerin yükselişinde, örgütün İmralı Cezaevi'nde bulunan lideri Abdullah ÖCALAN'ın hayatının garanti altına girmesinin verdiği rahatlık ve bundan cesaret alınması etkin birer faktör olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bundan çok daha önemlisi, ABD'nin Irak'a müdahalesinde kuzeyden giriş için Türk topraklarını kullanma isteğinin TBMM tarafından reddedilmesinin yarattığı ortam olmuştur. ABD'nin kuzeyden girişi ile eşzamanlı olarak planlanan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin de kuzeyden Irak topraklarına girerek; mülteci akışını Türk topraklarına gelmeden önlemek, teröristlerin geçişini ileriden engellemek ve faaliyetlerini izlemek amacıyla belirli bir bölgeyi kontrol altında tutması durumu, tezkerenin geçmemesi nedeniyle akamete uğramıştır. Bunun sonucunda, hareket sonrası özellikle Irak'ın kuzeyinde meydana gelen otorite boşluğu KONGRA-GEL/PKK'ya rahat bir manevra alanı sağlamıştır. Terör örgütü bu alanda kendini güvende hissetmekte olup, örgütün lojistik desteği sürmekte, eğitim olanakları sağlanılmakta, eylem için hazırlık yapmakta, eylemden sonra tekrar bu güvenli alana dönmektedir. Örgüt ayrıca silah ve mühimmat konusunda sıkıntı çekmemektedir (Kuloğlu, 2007: 14).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, planlı ve programlı hareket etmeye çalışarak, her türlü krizden olabildiğince beslenmeye çalışmaktadır. Örgüt, özellikle krizleri tırmandırarak devlet tarafından muhatap alınmak ve İmralı'da hapis yatan Abdullah ÖCALAN'ı serbest bıraktırmayı hedeflemektedir. Hatta örgütün merkez komite üyesi Murat KARAYILAN, devletin bizzat ÖCALAN ile masaya oturmasını talep edebilmektedir. Kuşkusuz KONGRA-GEL/PKK, varlığını sürdürebilmek, yani binlerce militanını bir arada tutabilmek, yeni katılımlar sağlayabilmek ve para akışını sürdürebilmek için teröre ihtiyaç duymaktadır (Çakır, 2006: 12).

KONGRA-GEL/PKK terör örgütü, günümüzde yaklaşık otuz yaşında bir örgüt olup, otuz yaşında bir örgüt olarak kendi eko-sistemini yaratmaktadır. Örgütün Türkiye ve K.İrak'ın dağlarında, 3-5 bin civarında silahlı militanı bulunmaktadır. Örgütün dağdaki faaliyetini desteklemek amacıyla kurulmuş bulunan ve Marksist örgüt şekline uygun şematize olmuş bir "cephe örgütlenmesi" mevcuttur. KONGRA-GEL/PKK terör örgütünün, farklı ülkelerde faaliyet yürüten ve farklı görevleri bulunan 14-15 bin profesyonel mensubu bulunmaktadır. Örgütün, haber ajansında 650 kişi çalışmakta olup, bahse konu çalışanların hemen hepsi sigortalı bir şekilde maaşlarını alıp haberlerini çıkarmaktadır. Aynı zamanda örgütün, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ve Rusya'da televizyonu, gazetesi ve dergisi bulunmaktadır. Bu bağlamda örgüt, sanki çokuluslu şirket gibi bir network ağı ile çalışmaktadır. Söz konusu network, bürokratik engeller olmadığı için devletten çok daha verimli çalışmaktadır (Özcan, 2005: 52).

4. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ TERÖR GRUPLARININ SOSYO-PSİKOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ

4.1. Teröristlerin Düşünce Yapısı ve Genel Psikolojik Durumları

Gelişen ve değişen dünya düzeninin güvenlik ve istihbarat teşkilatlarına sağladığı teknolojik ve taktik avantaj aynı şekilde terör grupları için de söz konusu olmuştur. Bu bağlamda küreselleşen dünya ile oluşan “küresel terör” ile birlikte klasik terör gruplarının taktikleri büyük oranda rafa kaldırılmıştır.

Aslında çoğu terörist, kendisini toplumdan ezilmiş ve dışlanmış olarak görmekte olup, terörizmi, komplekslerini tatmin etmek ve gücü ele geçirmek açısından bir araç olarak algılamaktadır (Brea, 2006: 2).

Terörün doğuşundaki esas dayanak sosyal çelişkilerdir. Terör, hedef aldığı kitlenin hoşnut olmadığı veya elde etmek istediği çıkarı umut olarak vaad etmektedir. Bu umut ve vaat kişileri bir arada toplayan ideolojiyi oluşturmaktadır. İdeoloji etrafında toplanan insanlar kendilerine göre bir sistem oluşturmaktadır. Sistem içerisinde örgütlenmeler yapılarak terörün alt yapısı oluşturulmaktadır. Teröristin kendi anlayışı içerisinde kutsal bir amacı vardır. Amacını gerçekleştirmek için, kendisine engel teşkil eden veya daha doğrusu öyle gösterilen veya engel olarak algılaması sağlanan unsurları ortadan kaldırmak azmindedir. Bu nedenle ideoloji, örgütlenmenin en önemli unsurunu teşkil etmekte, ideoloji nedeniyle terörist kolayca ölümü göze alabilmekte, her türlü yoksunluğa karşı hareketine sadık kalmakta, yerine göre çok olumsuz şartlara karşı koyabilme gücüne sahip olabilmektedir. Terörün en önemli yönü ise, şiddet içermesidir. İdeolojik koşullar; örgütün, hedeflerine ulaşabilmesi için şiddete başvurulmasını dayatmaktadır. Bulunduğu ülkedeki rejimi yıkmayı hedefleyen örgüt, “silahlı mücadele” adı verilen şiddet uygulamalarıyla kendini göstermekte, şiddet yoğunlaştıkça, korku içinde örgüte yaklaşan insanların sayısı artmaktadır. Şiddet hareketleri, örgütün propaganda malzemelerinin en önemlilerindedir. Bahse konu “şiddet”, örgüt tarafından halk adına yapıldığı iddia edilen zalimce eylemlerdir. Buna karşın terörist kendisini “devrimci, eylemci, özgürlük savaşçısı, halk gücü” gibi bir takım unvanlarla taltif etmektedir. Şiddetin amaçlarından biri kamuoyuna kendini duyurma olduğundan, kitle iletişim araçlarından faydalanarak ilgi alanı içerisine girilmeye çalışılmaktadır. İnsan hayatını ve dolayısıyla toplumsal güven ve huzuru hedef alan eylemler kamuoyunda çok fazla yankı uyandırdığı için şiddet eylemleri

vazgeçilmez bir reklam aracı olarak görülmektedir. Terör örgütlerinin, şiddet eylemleri sonrasında basın kuruluşlarını arayarak eylemi üstlenmeleri bu nedene dayanmaktadır. Terör örgütlerinin düzenledikleri eylemlerin temelinde örgütün propagandasını yapma ağırlık kazanmaktadır. Örgütler, kuruluşlarını tamamladıklarında, teşkilat yapılanması açısından yeterli bir düzeye geldiklerinde, sansasyonel nitelikli bir şiddet eylemi ile kamuoyuna varlıklarını duyurmayı hedeflemektedir.

Bir ülkenin güvenlik ve istihbarat kurumları, terörle mücadele ederken ülke aleyhinde faaliyet yürüten silahlı grupların genel bir profilini çıkarmak zorundadır. Devletin güvenlik ve istihbarat organları, terör gruplarının yapılanmasını, ideolojisini, stratejisini, maddi kaynaklarını, ilişkide bulunduğu iç ve dış odakları vb. deşifre etmesinin yanı sıra, teröristlerin psikolojisini, motivasyonunu ve motiflerini belirlemelidir. 12 Eylül 1980 Askeri Harekatı'nın güvenlik ve istihbarat güçlerine sağladığı geniş hareket etme ve radikal davranma olanakları, başta Aşırı Sol Terör Örgütleri olmak üzere, ülke içerisindeki terör odaklarının büyük oranda deşifre edilmesini sağlamıştır. Anılan dönemde "hücre yapılanması" şeklinde organizasyon kurma, daha çok Aşırı Sol Terör Örgütleri'nin askeri aparatlarında yer almakta olup, güvenlik ve istihbarat güçleri bu yapıdan çok fazla haberdar olamamıştır. Hücre yapılarının çözülmesi her geçen gün biraz daha artarken, güvenlik ve istihbarat güçleri için aynı zamanda titiz bir çözümleme ve her ayrıntıyı kaydetme gibi bir zorunluluk ortaya çıkartmıştır. Güvenlik güçleri, anılan süreçte daha fazla koordine ederek, gerektiğinde ortak operasyonlar gerçekleştirmiştir. Kısa sürede örgüt ve terörist profilleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkiye'nin geçirdiği bu sürece ASALA terör örgütü ve devamında PKK/KONGRA-GEL ve Hizbullah terör örgütlerini de eklersek bu güne kadar geçen süre, mücadele edilen örgüt yoğunluğu ve mücadele edilen terörist/militan sayısının yoğunluğu gereği elde son derece iyi bir bilgi bankası bulunmaktadır. Bahse konu bilgi bankası sayesinde, ülkemiz aleyhinde hareket eden tüm terör odaklarının hangi psikoloji içerisinde hareket ettikleri tespit edilmiş, motivasyon ve motifleri ortaya çıkarılmak suretiyle hedefin tüm zaafı öğrenilmiştir (Öztürk, 2005: 14).

4.1.1. Teröristin Düşünce Yapısı

Teröristin fikri yapısı; hislerle, heyecanlarla, telkinlerle bağlandığı ve yanlış olma ihtimalini hatırına bile getirmedeği düşüncelerin benimsenmesiyle

şekillenmektedir. Terörist bilinçli bir seçim yapmaktan ziyade hislerle, içgüdülerle tavır takınır. Daha ziyade dinleme, inanma ve itaat etme eğiliminde olup, haklı bir idealin peşinde koştuğuna, hedefi gerçekleşince bütün haksızlıkların ortadan kalkacağına ve tüm sorunların kesinlikle çözüleceğine inanır.

4.1.2. Teröristin Psikolojisi

Her insan topluluğunda olduğu gibi terörist faaliyetlere karışan kişiler arasında da değişik yapıda olanlar vardır. Teröristlerin çoğu diğerlerinin hislerine itibar etmeyen onları kullanmayı tercih eden ve kolaylıkla sıkılan kişilerdir. Hareketli bir yaşamdan hoşlanırlar ve tanınmak isterler. Bunlar, heyecan verdiğine inandıkları ihtilalci yaşam tarzının cazibesine kapılırlar.

Terörizm son tahlilde psikolojik bir sapış, terörist adı verilen bir grupla genelde evrensel sistem ve insanlık ailesi, özelde de bir ülkedeki düzen ve toplumun çoğunluğu arasındaki bir psikolojik sorun olarak görülebilir (TBB, 2006:262).

Bir diğer grup ise aşırı derecede düşmanlık hissi besleyen ve paranoid şahsiyetin birçok özelliğini yansıtan tiplerdir. Bu şahıslar, şüpheli, mütecaviz, oldukça hassas ve daima kendilerini savunmaya hazır kişilerdir. Onların terörist gruba katılmalarındaki neden; grubun, topluma karşı husumetlerini aksettirmek için uygun bir ortam sağlamakta oluşudur. Teröristler düşledikleri dünyalarındaki rollerini oynayabilmek amacıyla bazı durumlarda aşırı derecede abartılı fikirler oluştururlar. Beklentileri gerçekleşmeyen, yalnızlığa kapılan ve düş kırıklığına uğramış kişiler, kendi yetersizliklerinin nedenini toplumu sorumlu tutarak perdelemeye çalışırlar. Toplum içinde azınlık teşkil eden bu küskün kişiler, terörist gruba girmek suretiyle, hayat boyu reddedilmekten kurtulur ve grubu hiçbir zaman sahip olmadıkları bir aile olarak kabul ederler. Bir şeye ait olma, istikrarlı bir hüviyete sahip olma ve toplumla kendi arasındaki uzlaşmazlığa bir köprü kurabilme gerekliliği değişik terörist gruplar arasındaki benzerliklerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bir gruba mensup olmak veya kabul edilmek çok önemli bir ihtiyaçtır. Bu, terörist grubun kararını ve davranışını etkileyen grup dinamiğinin önemini de izah eder. Grup üyeliğinin ve grup zihniyeti gücünün önemi, boyun eğip itiraz etmemek yolunda yapılan kuvvetli baskılarla ilişkilidir. Dünyayı güvensiz, şüpheli ve sorunlarla dolu gören kişiler için kesinliğin bir kaide olduğu ve şüphenin kabul edilmediği bir grup çok cazip gelir. Grubun göze aldığı

faaliyetlere ve mevcut inançlara karşı gelenler ise sadakatsizlikle suçlanır ve gruptan ihraç edilirler.

Dr. Aşgın hem terörizm-psikoloji ilişkisine vurgu yapan hem de propagandanın terörizm uygulamalarındaki önemine değinen bir terör tanımı aktarmaktadır: Terör; psikoloji, sosyo-psikoloji ve sosyoloji ilimleri üzerine kurulmuş, moral bozma taktiğidir. Burada en çok kullanılan, en modern ve en yıkıcı propaganda silahı; devlet düzeniyle alay etmektir (Aşgın, 2000:23).

Bir terörist grubun varlığını haklı göstermek ve bütünlüğünü muhafaza edebilmek için terörist eylemler yapmak ihtiyaçtır. Teröristler kendilerini üstün bilinç ve hassasiyet sahibi seçkinler olarak görürler. Öyle ki bu seçkin kitle, yalnızca gerekli ve meşru şiddet yoluyla hareket etmekte, nihai zafer tarihi, güçleri tarafından kendilerine garanti edilmektedir.

Özcesi, terör örgütleri, militanlarını ölmeye ve öldürmeye hazırlayabilmek için, yeni bir kimlik ve kişilik kazandırmak “kesin inanç” adamı haline getirmektedirler (Alkan, 2002: 191).

Ayrıca, örgütsel kimlik ve kişilik işlenen cinayetlere bir meşruiyet dayanağı da sağlamaktadır. Bu itibarla, sıradan bir insanın bile yanlışlıkla birini öldürdüğünde, vicdani olarak çektiği acı ve ıstıraptan dolayı, yaşamı alt üst olmakta, hatta bazıları yaşamlarını devam bile ettirememektedir. Bunun yanında, bir örgüt, elemanlarının beyin yıkama işlemini tam manasıyla gerçekleştirdiğinde, bir militan işlediği cinayetlerden dolayı vicdani herhangi bir sıkıntı duymamaktadır. Zira bir zaman sonra örgütün ideolojisi doğrultusunda beyni yıkanan, ruhu şartlandırılan bireylerin robotlardan hiçbir farkı kalmamaktadır (Alkan, 2002:183).

4.1.3. Teröristin Eğitimi

Terör örgütlerinin, insan psikolojisinin bazı dinamiklerinden faydalanarak üyelerine verdiği eğitimi; ideolojik-teorik ve pratik eğitim olarak ikiye ayırabiliriz (Alkan, 2002:192).

a) İdeolojik-Teorik Eğitim

Terör örgütleri, kazandıkları bir bireyi, önce ideolojik eğitime tabi tutarlar. Örgütlerin özelliğine göre belirli yayınlar, temel eğitim kitabı olarak okutulur ve

üzerinde konuşularak öğrenilenler pekiştirilmeye çalışılır.

İdeolojik eğitim, kişilere kitaplar tavsiye etmek ve okunduktan sonra üzerinde tartışmak suretiyle yapılabildiği gibi toplu olarak bir araya gelmek suretiyle de gerçekleştirilir. Pratik eğitime tabi tutulmak üzere, eğitim kampına gönderilen militanlar, öncelikle ideolojik-teorik eğitimden geçirilir, daha sonra pratik eğitime geçilse bile teorik eğitim mutlaka devam ettirilir (Alkan, 2002:192-193).

b) Pratik Eğitim

İdeolojik olarak iyi bir eğitim almış, belirli bir güven vermiş ve yeterli olgunluğa kavuşmuş örgüt mensupları, silahlı mücadelenin bir gereği olarak bu yönde eğitime tabi tutulmaktadırlar. Temel eğitim içerisinde, örgütün elde edebileceği her türlü silahın kullanımı, nasıl eylem ve suikast düzenleyeceği, fiziki kondüsyon ve zor şartlara mukavemet sağlamaya yönelik eğitimlerin yanı sıra, bomba yapımı, bombalı eylemin nasıl düzenleneceği gibi daha teknik ve ileri seviyede eğitim de verilmektedir (Alkan, 2002:193).

Bir teröristin yetiştirilmesinde izlenen aşamaları özetleyecek olursak; aşağıdaki sıra takip edilmektedir (Alkan, 2002: 194).

- Fikirlerin hedef kitlelere ulaştırılarak sempatizan kazanılması,
- Sempatizanların örgütsel yayınları takip etmesinin sağlanması,
- Eylem için gerekli malzemenin sağlanması veya taşıtılması, eylem sırasında gözcülük yaptırılması,
- Yazı yazma, afiş asma, bildiri dağıtma vb. eylemlere katılmasının sağlanması,
- Korsan gösteri ve direnişlere katılmasının sağlanması,
- İhtisas gerektirmeyen toplu olay ve çatışmalara yöneltme,
- Silahlı eylemlere katılmasının sağlanması olarak sıralanabilecektir.

4.1.4. Örgütsel Etki Psikolojisi

a) Örgüt İçerisinde Sürekliliği Sağlamak

Terör örgütleri, eylemsel ve yetkisel varlığını muhafaza etmek ve iç dinamiği korumak amacıyla böyle bir psikolojik taktiğe ihtiyaç duyarlar.

b) Teröristi Otoriteye Karşı Kullanmak

Terörist örgütler, bünyesindeki kadroları devamlı suretle devlete karşı kullanmak için psikolojik ikna ve telkin taktikleri kullanmaktadırlar. Bu, teröristi otoriteye karşı kullanmanın psikolojik boyutudur.

c) Örgütsel Birliği Kutsal Kılmak

Örgüt içindeki grup dinamiğini korumak ve teröristlerin örgüt amacını üstün bir dava gibi görmesini sağlamak için örgütün varlık amacının kutsal gösterilmesidir. Terör örgütleri çatışmalarda kaybettikleri kadrolara ‘şehit’, ‘devrim şehidi’, ‘dava şehidi’ gibi unvanlar vermekte, varlık amaçlarını, ‘kutlu dava’, ‘yüce dava’ gibi ifadelerle anlatmaktadırlar.

d) Teröristlere Üstün Cesaret Yükleme

Terör örgütleri, kadrolarını yaptıkları eylemlerin etkisi ve yoğunluklarına göre sınıflandırmakta, ‘davanın neferi’, ‘kurtuluşun öncüsü’ gibi unvanlarla cesaretlendirmektedir. Böylece birçoğu sosyal yaşamda statü edinmemiş ve sosyo-ekonomik açıdan zor durumdaki kişilerden oluşan örgüt mensupları sosyal hayatta edinemedikleri itibarı örgüt içerisindeki hiyerarşi sonucunu kazanmaktadır.

e) Terör Örgütlerinin Süreklilik Amacıyla Uyguladıkları Psikolojik Strateji

Terör örgütleri eleman edinme konusunda uyguladıkları psikolojik stratejinin benzerini örgüt işlerinin devamlılığı için de kullanırlar.

İdeolojik Süreklilik

Terör unsuru, eylemsel gücünü muhafaza etmesi ve üye sayısını korumak için militanlarına; örgütün ideolojisinin güncelliğini yitirmediğini göstermek zorundadır. Bunun için militanlarına örgüt amacını; bir kurumdan öte, zaman üstü ve alternatifsiz bir sistem olarak göstermeye çalışmaktadır.

Yetkisel Süreklilik

Terör örgütleri hiyerarşi sistemine dayalı teşekküllerdir. Yetkisel süreklilik, bu hiyerarşiyi muhafaza etmek olarak açıklanabilir. Yetkisel sürekliliğin varlığı, örgüt içinde sorumluluk sınırlarını belirlemekte ve örgütün zeminden tepeye sınıflandırılmasının sağlamaktadır.

Eylemsel Süreklilik

Eylemsel süreklilik; terör örgütünün amacı doğrultusunda yaptığı eylemleri sürekle kılmak şeklinde açıklanabilir. Eylemsel sürekliliğin psikolojik bir boyutu vardır. Buna göre eylemler var oldukça örgüt her zaman var olacaktır. Eylemlerin sürekliliği, terör örgütü yandaşları tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Bu memnuniyet ise yapılan sürekli eylemler ile örgütün halen güçlü ve faal olduğu kanısından kaynaklanmaktadır.

f) Teröristin Kişisel Motivasyonları

Terör örgütleri, yayınevi, dernek, siyasi parti vb.. gibi siyasal örgütlenmeleri kullanarak, kazanmak istedikleri gençleri; sahnesi, oyuncularını, dekoru önceden hazırlanmış, faaliyetlerin büyük bir gizlilik içerisinde yürütüldüğü, illegal bir grubun içerisine çekerler. Örgütsel eğitimi de bu yapının içerisinde vererek gençlerin düşünce, duygu ve davranışlarını kendi ideolojileri doğrultusunda değiştirirler. Bunu yaparken de “Grup Dinamiği (Grubun İşleyişi)”nden en iyi şekilde faydalanırlar (Alkan, 2002: 174-175).

İdeolojik bir eğitim sürecinden geçmiş bireylerde, kendileri haricindeki her düşünceyi, fikri, ideolojiyi, örgütü, yapıyı düşman olarak algılama eğilimi vardır. Çünkü algı dünyaları, ait oldukları örgütler tarafından buna göre şekillendirilir. Ayrıca, ideolojik bir bakış açısı kazanan bireylerde, bütün olay ve hadiseleri, sahip olunan ideoloji çerçevesinde algılama ve yorumlama vardır. Bu da algıda seçiciliği beraberinde getirir (Alkan, 2002: 186).

Terör örgütü mensupları, devlet yada karşıt gruplardan gördüğü muameleyi bir şeref madalyası gibi taşır. Abartılı bir biçimde anlatarak, kötü bir yaşantıyı kendilerini önemli ve güçlü göstermeye yarayacak bir üstünlük ve farklılık olarak görürler. Örneğin, hapse girip çıkmak onlar için bir onur sayılmaktadır.

Teröristler, bir terörist gruba ait olmakla belki de hayatlarında ilk defa gerçekten bir yere ait olmuşlardır. Türkiye’de PKK/KONGRA-GEL terör örgütüne kandırılarak ya da isteyerek giden gençlerin büyük bir bölümünün; kendilerini dışlanmış olarak gördükleri, bu nedenle kabul görecekları gruba kolayca kendilerini teslim ettikleri görülmektedir. Gençlik döneminde ve özellikle üniversite çağında, ailelerinden uzaklaşan ve boşlukta kalan gençlerin de örgütlerin kucak açmasıyla büyük bir risk altında olduğu söylenebilir.

Örgüt hayatının yoğunluğu ve inanılmaz hükmediciliği bir militanı ait olduğu toplumdaki koparak hayali bir dünyaya hapseder. Bu dünyada, dostlar, düşmanlar, komplolar, bağılıklar ve görevler vardır. Militan bunun dışındaki bir hayatı, özellikle çok genç yaşlarda militanlaştırılmışsa hiç tanımaz. Bundan dolayı, dışarıdaki hayattan hem korkar, hem de nefret eder. Kendisiyle aynı yaşta olup normal bir hayat yaşayan, flört eden, romantik filmlere giden, kişisel idealleri olan gençlere acıyarak, küçümseyerek ve kızarak bakar. Onların davranışlarını sapkınlık olarak görür, kendisini yüceltir, onları küçültür (Alkan, 2002: 198).

Teröristin psikolojik olarak hayatta kalmasını sağlayan en önemli özellik terör eylemi ihtiyacıdır. Teröristin varlığı terörle devam edebilir. Bu eylemlerin sonucunda hiçbir sıkıntı ve suçluluk duygusu yaşamazlar. Teröristlerin böylesine derinden ihtiyaç duyduğu terör eylemleri, onların hem bireysel hem de grup bazında kimliklerinin bütünlüğünü korumada önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle uzun süre eylem yapmadan yaşamaları bu kimliğin yok olacağı tehlikesini onlara yaşatır.

Örgütler, ideolojilerini yayma ve kitleleri ikna etmede propaganda faaliyetlerini, silahlı eylemlerle desteklemektedirler. Silahlı eylemlerde amaç, insanların korku, panik ve yılgınlık duygularından faydalanarak, birinci aşamada onlara çaresiz, sahipsiz ve yalnız oldukları düşüncesini hedef toplumun bilinçaltına yerleştirebilmektir (Alkan, 2002: 212-213).

4.1.5. İntihar Saldırıların Düzenleyen Şahısların Psikolojik Durumları

Terörizmde ideoloji, bir tür meşruiyet kaynağı, çıkış noktası ve rehber işlevi görmektedir. Bu nedenle ideoloji, terörizm olgusunun en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Teröristlerin ölümü göze alabilmek ve göz kırpmadan masum insanları

öldürebilmek için bir ideolojiye ihtiyaçları vardır. İdeolojinin etkinliği oranında terörizm faaliyetinde bir süreklilik ve yaygınlık söz konusudur.

İnanmış bir terörist için uğruna mücadele ettiği davası hiç bir fedakârlıktan kaçınılmaması gereken en yüce kavramdır. Uğruna mücadele ettikleri düzenin kurulması ya da kurulacağına duyulan inanç, teröristleri motive etmektedir. Teröristler bir anlamda davaları ile özdeşleşmişlerdir.

Kendileri ölseler bile davalarının yaşaması, hayatlarının zaman ve yer boyutlarından kopması ve ölümsüzleşmeleri olarak algılanmaktadır.

Eylemcinin motivasyonu ne olursa olsun, intihar eylemlerinde; içinde yaşanan zorluklardan, sefaletten ve yasa dışı örgüt psikolojisinin dayattığı gerginliklerden kurtulma veya kaçma isteğinin de önemli bir faktör olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. İntihar eylemi gerçekleştirecek saldırgan, talimatı aldıktan sonra tecrit edilmektedir. Bu safhadan sonra eylemde başarısız olmak, saldırgan için onuruna vurulmuş bir darbedir. Eylemci intihar saldırı gerçekleştirme fikrinden vazgeçmek istese bile örgüt tarafından ibret için cezalandırılacaktır.

Bir bireyi, bir ideoloji ya da bir dava uğruna kendini feda edebilecek düzeye getirebilmek için, onun kendine özgü kimliğini ve kendine has özelliklerini yansıtan kişiliğini silip, yerine kolektif bir topluluğun kimliği ve kişiliğini kazandırmak gerekir. Bir kişinin kendine özgü özellikleri tamamen yok edilmelidir. Bu kimsenin amaçları ve idealleri, mutluluğu ve mutsuzluğu, öğünmesi ve güvenmesi, kendi görüş ve yeteneklerinden değil, fakat bağlı olduğu grubun kaderinden doğmalıdır (Hoffer, 1980:63).

Grubun içerisinde kimliği ve kişiliği eritilen bir bireyin tek gücü muhteşem ve yıkılmaz bir birliğin üyesi olmaktan kaynaklanır. Bu yeni kimlik ve kişiliğiyle birey, artık eski kimliği ve kişiliğinden çıkarak ölümsüz bir ideolojinin ya da davanın ayrılmaz bir parçası olur (Alkan, 2002-197).

Kısacası, militan kimliği ve kişiliği kazanan bireylerin artık kendilerine ait dünyaları ellerinden alınmış demektir. Dolayısıyla onların ait oldukları örgütlerin amaç ve ideallerinden başka amaç ve idealleri olmadığı söylenebilir (Alkan, 2002: 198).

Kendinden fedakarlık davranışını artıran faktörlerden biri de “umut yaratma”dır. Hoffer’in ifadesiyle, insanlar sahip oldukları şeyler için değil, gelecekte sahip olmak

istedikleri şeyler için her türlü fedakarlığa katlanırlar. Bu çerçevede, canını feda etme duygusunu yaratan güdü, sahip olunanlar değil, sahip olmak için özlemi çekilen şeylerdir (Alkan, 2002: 202-203).

Örgütler tarafından bir grubun içerisine çekilerek, dış dünyayla bağları koparılan bireylere yapılan telkinler ve verilen sürekli eğitimler etkisini göstermektedir. Beyinleri yıkanan bu genç insanlar hayatlarının baharında, inandırıldıkları ütopyaların peşinde, bir hiç uğruna ölüp gitmektedirler. Kimileri bir hücre evinde ya da bir dağ başında, güvenlik güçleriyle girdikleri çatışmalarda, kimileri de kendini yakarak, ölüm orucunda, ya da bir intihar saldırısında yaşamlarını yitirmektedirler (Alkan, 2002-202).

İnsan psikolojisinde intihar, kendine güvensizliğin, ruhsal çöküntünün ve çaresizliğin bir sonucudur. Terör örgütleri de karşılaştıkları sorunlara bir çözüm bulamadıklarında intihar saldırılarına başvurumaktadırlar. Terör örgütlerinin intihar saldırılarına başvurma nedenlerini;

- Küçülme kompleksine girmek,
- Örgüt tabanını ve halk desteğini kaybetme korkusuna kapılmak,
- Devlet tarafından muhatap alınmamak,
- Faaliyetlerin tıkanması nedeniyle demoralize olmak,
- Örgütten kopmaların hızlanması nedeniyle, kendi kadrolarını baskı altında bulundurmak,
- Mağdur görünüp halkın desteğini yeniden kazanmak,
- Devleti tahrik ederek demokrasi dışı güç kullanılmasını sağlamak,

şeklinde sıralayabiliriz.

4.2. Aşırı Sağ Eğilimli Terör Örgütleri ve Mensuplarının Sosyo-Psikolojik Durumları

Radikal dini örgütler ve terör gruplarının mensupları için de yukarıda ifade edilen nitelikler büyük ölçüde geçerlidir. Ancak bu unsurlarda, kişileri faaliyete veya eyleme sevk eden motif yalnızca “dünyevi” niteliğe sahip bir ideoloji veya siyasal talep değil, aynı zamanda “ahireti” de kapsayan örgütsel ihtiyaca göre yeniden yorumlanmış siyasallaştırılmış bir din olgusudur.

İslam Dini'nde var olan "cihat" anlayışı günümüzde, radikal dini unsurların kendi anlayışları çerçevesinde eylem motivasyonu olarak kullandıkları bir olgu haline dönüşmüştür. Cihat aslen Müslüman toplumların bir savunma refleksidir. Nitekim, cihat, mücahit ve şehitlik kavramları birbirine paralel olarak görülmekte olup, aynı kavramlar Kurtuluş Savaşımız ve Kıbrıs olaylarındaki direnişçilere verilen isimler de dahil olmak üzere tarihimiz boyunca müspet yönde kullanılan kavramlardır.

Cihadın yapılacağı ve dinen meşruiyet kazanacağı zaman ve mekanın da yine dini terminoloji içerisinde yer alan 'Dar'ül Harp' kavramıyla ilişkisi vardır. Dar'ül Harp, dinin tehlikede olduğu ve savaşmanın gerektiği alan-ülke anlamına gelmekte olup, bir ülke veya alanın Dar'ül Harp kabul edilmesi, o topraklarda cihadın dini gereklilik olduğu anlamına gelmektedir. Ancak günümüzde anılan kavramlar, çoğunlukla radikal dini gruplar tarafından militan kazanmak ve eyleme sevk etmek için kullanılan motifler haline gelmiştir. Bu sürecin Türkiye'deki başlangıcında İran İslam Devriminin etkileri mevcuttur. Nitekim söz konusu dönem irticai çevrelerde laik Türkiye Cumhuriyeti'nin 'Dar'ül Harp' olup olmadığı tartışmalarını da beraberinde getirmiş ve bu tartışmalar radikal dini grupların, genel irticai potansiyelden ayrışmasının temelini oluşturmuştur.

Son dönem itibariyle, El Kaide ve bu örgütün ideolojik alt yapısını oluşturan Selefi/Tekfiri anlayışın dünyadaki Müslüman topluluklara ve dini gruplara etkisi, radikal dini terör unsurlarının davranış biçimlerinde önemli rol oynamaktadır.

Keza 15-20/11/2003 tarihlerinde meydana gelen İstanbul'daki bombalama eylemlerini gerçekleştiren grubun davranış biçimleri incelendiğinde; Batılı ülkelerle ve İsrail ile işbirliği yapan laik Türkiye Cumhuriyeti'ni Dar'ül Harp olarak gördükleri, %99'u Müslüman olan halkı Müslüman olarak kabul etmeyerek, toplumdan kendilerini uzaklaştırdıkları (tekfir) kapalı gettolar halinde yaşadıkları ve bu gettolarda halka tabir edilen ders gruplarında ibadet ve bilinçlendirme çalışmaları yaptıkları anlaşılmıştır.

Bu çerçevede söz konusu unsurların;

- Askerlik görevlerini yapmamaya çalıştıkları, askerden kaçtıkları,
- Cuma namazını kılmadıkları,
- Dini nikah ile evli oldukları, birbirilerinin yakınları ile evlilik yaptıkları,

- Geçmişlerinde eğitim amacıyla Afganistan, Pakistan, Suudi Arabistan veya diğer Arap ülkelerinde buldukları,
- Eşlerinin kara çarşaf kullandığı,
- Genellikle serbest iş kurdukları ve birbirleriyle ortaklıklarının bulunduğu,
- Her türlü lojistik destekte aile fertlerinin yer aldığı, kadınların da ayrıca önem taşıdığı,
- Para/finansman konusunda banka kanalı kullanılmadığı,
- Kod isim kullandıkları,
- Önemli eylemsel konuları şifreli görüştükleri,
- Hücre sistemi ile çalıştıkları,
- Düzenli sohbet toplantıları yaptıkları
- Faaliyetlerinde tedbirli davrandıkları, belirlenmiştir.

İntihar eylemcileri ise, cihat konusunda iyi eğitim almış, gözü pek ve her an şehadet etmeye hazır olan mensuplar arasından seçilmiştir.

İntihar etmenin dinen günah sayılması nedeniyle, intihar eylemcilerini motive etmek için “şehitlik” motifi, en önemli unsur olarak kullanılmakta ve düşmana karşı yapılacak bu yöndeki eylemin ‘intihar’ değil “şehitlik” olduğu vurgulanmaktadır Keza, şehitlik kavramı dinen ulaşılabilecek en yüksek rütbe kabul edildiği ve mükafatı “cennet” olduğu cihetle ısrarla üzerinde durulan ve istismar edilen bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan, çeşitli cihat bölgelerinde bulunan farklı ülkelere mensup mücahit unsurların ortak özellikleri arasında ise;

- İlişkilerinde ölçülü olmaları,
- Gıybet etmemeleri,
- Müstehcen konuşmamaya, küfür etmemeye özen göstermeleri, ,
- Sürekli olarak Allah'a dua etmeleri ve yaptıklarının Allah'ın istekleri olduğuna inanmaları,

- Ölüm korkusuyla ibadet etmemeleri,
- Şehitlik mertebesine ulaşmak istemeleri, hususları sayılabilir.

Öte yandan, silahlı eylemi benimseyen diğer dini motifi terör örgütlerinden Hizbullah/İlim Grubu'nun, 10 ila 25 yaş grubu arasındaki kitleyi eleman kazanmada hedef aldığı görülmektedir. Yakalanan örgüt mensuplarının büyük çoğunluğunun 15-25, az bir kısmının ise 10-14 ve 26-65 yaş grubu arasındaki şahısların oluşturduğu, tetikçi kadrosu arasında ise, 15-19 yaş grubunun ağırlık kazandığı gözlemlenmiştir (TEMÜH, 1996).

Söz konusu örgüt mensupları meslek gruplarına göre ele alındığında ise; öğrenci, esnaf ve işçi kesimin %70 gibi bir oranda olduğu, buna karşın memur kesimin; %10 dolaylarında bulunduğu görülmektedir. Öğrenim durumları açısından değerlendirildiğinde; Hizbullah/İlim Grubu mensuplarının %70'nin ilkokul ve lise mezunu şahıslardan oluştuğu yüksek okul mezunu oranının ise %13'te kaldığı dikkat çekmektedir (TEMÜH, 1996).

4.3. Bölücü - Ayrılkçı Terör örgütü (PKK/KONGRA-GEL) ve Mensuplarının Sosyo-Psikolojik Durumları

PKK/KONGRA-GEL mensupları; dar gelirli, kalabalık aileler içerisinde yetişmiş ve genelde eğitim seviyesi düşük, kendine güvensiz, toplumda yetersiz ve değersiz olduğu düşüncesinden hareketle kendini kabul ettirme gayreti içerisinde olan şahıslardır.

Örgütün de militan kadrosunu gençlik kesiminden (14-25 yaş arası) sağladığı ve çoğunluğu erkek şahısların oluşturduğu bilinmektedir (Alkan, 2002: 114).

Terör örgütü PKK/KONGRA-GEL'de silahlı faaliyet yürüten militanların %90'nın 8 yıl içerisinde yaşamını yitirdiği gözlemlenmektedir (Alkan, 2002: 116).

Ayrıca, militanların giyim tarz ve alışkanlıklarının genellikle yörelere göre farklılıklar gösterdiği, erkeklerin genelde basit, sade ve mevsimlik spor giysiler tercih ettikleri, sakalsız ve hemen hemen tümünün bıyıklı olduğu, kadınların % 95'nin etek yerine pantolonu seçtiği, tırnak uzatmayıp, makyaj yapmadığı, kısa olan saçlarının boyasız ve doğal renginde olduğu, hem erkek hem de kadınların giyim tarzları ile sosyal

çevreyle uyum sağladıkları (kırsal alanda faaliyet yürüten kadrolar hariç) gözlenmektedir.

Diğer taraftan, fiziki olarak özellikle kırsal kesimde eğitim görmüş militanların daha atletik yapılı olduğu, elleri ve avuç içlerinde özellikle uzun namlulu silah tutmaktan nasır bağladığı, çalılıkta yürüyormuş gibi dizlerini karınlarına çekerek yürüdükleri, yüzlerinin güneşin etkisiyle genelde esmer durumda olduğu, şapkalarını çıkardıklarında kafa ve alın kısımlarının yüzlerine oranla daha beyaz kaldığı, sigarayı avuç içinde saklayarak içtikleri, omuzlarının sırt çantası taşımaktan dolayı kayışların vücuda gelen kısımlarında iz oluştuğu, yaşam şekli olarak toplu olarak bulunmadıkları gibi topluluk arasına girmedikleri, hareketlerinin tedirgin olduğu, sürekli takip ediliyormuş gibi davrandıkları, alışveriş yaparken sürekli nakit kullandıkları, banka kartı taşımadıkları, ekonomik durumlarının zayıf olduğu, ikamet olarak kenar mahalleri tercih ettikleri, tespit edilmiştir.

Öte yandan, PKK/KONGRA-GEL üst yönetimi tarafından, grup dinamiği yaratmak, örgüt içinde bir bütünlük sağlamak ve örgütün, idealleri ve hedeflerinden başka herhangi bir şey düşünmelerini engellemek amacıyla, belirli periyotlarla kadrolar sürekli eğitime alınmaktadır. Eğitimler sırasında militanlara örgütün ilke ve prensipleri kapsamında ortak yönlerinin ön planlara çıkartılmasına çalışılmakta, hem Kürt hem de örgüt mensubu olma bilinci kişilere aktarılmakta, eyleme motive edici nefret duygusu aşılarmakta, gayeye ulaşmak için her yolun geçerli kabul edildiği ve hiçbir engelin onları durduramayacağı fikri aşılarmaktadır. Ayrıca başta A.Öcalan olmak üzere yönetim kademesinde yer alan unsurların söylemleri kadrolara ezberletilerek, A.Öcalan, tartışılmaz, yanılmaz ve daima en doğru olanı yapan biri olarak empoze edilmektedir. Yine örgüte ait kitap, gazete, dergiler okutularak, doğruların örgütün yayın organlarında yer aldığı vurgulanmaktadır. Mutlaka bir gruba dahil olma duygusu işlenmekte, emirlere harfiyen uymak kaydı ile kimliğini bulma, saygı görme imkanı sağlanmaktadır. Böylelikle kadroların aile ve çevresinden aldığı kişilikleri silinerek yerine yenisi kazandırılmaktadır.

Örgütün bugüne kadar gerçekleştirdiği intihar saldırılarında yer alan mensuplarının ise;

- İş ve okul hayatları başarısız, ailesine ve çevresine karşı utanç duyan, topluma küserek örgüte katılan

- İe dönük, telkine müsait kendi ideallerini yitirmiŐ, aileleri yoksulluk sınırında bulunan,
- Örgütün kırsal yaŐantısına ayak uyduramayan psikolojik sıkıntı ve sağlık problemleri yaşayan kişilerden oluştuğu söylenebilecektir.

Diğer taraftan, PKK/KONGRA-GEL silahlı kadrolarında yabancı uyruklu örgüt mensuplarının da bulunduğu görülmüştür.

Ayrıca, PKK/KONGRA-GEL mensupları arasında bölgecilik anlayışının yerleştiği, Dersimli, Bingöllü, Amedli ayrımının yapıldığı da görülmektedir.

4.4. Aşırı Sol Eğilimli Terör Örgütleri ve Mensuplarının Sosyo-Psikolojik Durumları

Aşırı sol terör örgütlerinin öncelikli hedefi, mevcut yapılanmaların (legal-illegal) yaygınlaştırılması, bunlar kanalıyla yeni kadro ve sempatanların kazanılmasıdır. Bu şekilde, çeşitli vasatlar (gençlik, işçi, memur, köylü, esnaf, aydın, sanatçı) içerisinde etkinleşme çabalarını diri tutmaya çalışan örgütler, aynı zamanda nihai sonuç olarak belirledikleri “halk iktidarını” hayata geçirebilme yönünde öncü bir rol de üstlenmişlerdir.

Bu bağlamda, sol örgütler açısından faaliyetlerini yaygınlaştırabilecek, politik, ideolojik ve askeri hedeflere ulaştırabilecek nitelikte kadrolar (mensup, drijan, militan, yönetici) istihdamı, büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, nitelikli kadrolar, örgütün “halk desteğini” sağlayabilmesi amacını gerçekleştirmesinde ön plana çıkan “örnek bir kişilik” sergilemek zorundadırlar.

Ancak örgütlerin, “istedikleri nitelikte” kadrolara her zaman sahip olamadıkları da bilinen bir gerçektir. Keza, örgüt üst yönetimlerinin beklentisine karşılık, kadroların, kişisel katiyetlerden kaynaklanan nedenlerle; faaliyetin önünü tıkayan, hatta operasyonel kayıplarla sonuçlanacak açıklar verdikleri belirtilebilecektir. Bu nedenle, örgütlerce kadrolara verilen eğitimlerde; “eleştiri-öz eleştiri” mekanizmasının sürekli çalıştırıldığı, “küçük burjuva alışkanlığı” olarak nitelendirdikleri davranışların ortadan kaldırılması yönünde olağan üstü çaba sarf ettikleri bilinmektedir.

Bu konuda, DHKP/C'nin; istihdam edeceği tüm kadroları hakkında, öncelikle zaafiyetlerini öğrenmeye yönelik her türlü detayı araştırdığı ve bu bilgiler doğrultusunda örgütsel görev yüklediği mevcut bilgilerdendir.

Bu çerçevede, aşırı sol örgüt üyelerinin kişilik davranış ve ahlaki özelliklerine dair örgütler ve mensuplar açısından belirlenen genel mahiyetteki bilgi ve değerlendirmeler şöyledir:

- Metropollerde (Özellikle İstanbul'da ön plandadır), gecekondulu ve/veya “varoş” olarak tabir edilen kesimlerde yaşamaktadırlar. Dolayısıyla bireyler; aynı etnik ve/veya mezhepsel kültürün yoğunlaştığı, buna karşılık kent ve kırsal arasındaki sosyal, kültürel ve ekonomik çelişkilerin en derin şekliyle yaşandığı kesimleri temsil etmektedirler.
- Dar gelirli ailelere mensupturlar. Genellikle ailede birey sayısı fazladır. Bireylerin eğitim/kültür seviyeleri vasat veya minimum düzeydedir. Yaşadıkları kesimde sosyal statüleri yoktur. Örgütün sağladığı sosyal statü ise, bireyin en önemli motivasyon kaynağıdır.
- İçeride dönüktürler. Çaresizlik ve umutsuzluk duyguları had safhadadır. Kendi ideallerini ve özgüvenlerini yitirmişlerdir. Dolayısıyla bireyler, terör örgütlerinin telkinlerine (ajitasyon) açık ve savunmasızdırlar. Bu psikolojik yapı, intihar eylemcilerinin en belirgin özelliğidir.

Örgütler açısından;

- Örgüt ideolojisine ve disiplinine mutlak surette inanmalı ve uymalıdır. Gizlilik esastır. İhanet suçtur ve cezası ölümdür. İlegal bir yaşam sürdürmek zorundadır.
- Faaliyet içerisinde sabırlı, pratik, hızlı, soğukkanlı, disiplinli ve kurallı davranmalıdır. Her koşulda faaliyetini sürdürmek ve yaşamak zorundadır. Özverili davranmalıdır. Hayal gücü geniş ama gerçekçi olmalıdır. Bulunduğu alanı, sokakları vb. çok iyi tanımalıdır.
- İyi bir gözlemci, olmalıdır. Gözlemin temel nedeni gerçeği olduğu gibi algılamaya çalışmaktır. Gözlemek, incelemek, egemen olmaktır. Ketum olmalıdır
- Korku zaaftır, yenilgi ve bilgisizlik demektir. Cesur ve cüretkar olmalıdır.
- “Mevcut düzen” yaşamda bencil, egolarıyla yaşayan, ahlaki olarak dejenere olmuş ve yozlaşmış insan tipleri yaratmak ister. Bu nedenle bir “devrimci, “mevcut düzenin” verdiği kültürü, eksikleri, hata ve zaafı, ‘örgütlü mücadele’ içerisinde atabilmeli veya yenebilmelidir. Devrimci ‘sosyalist yaşam’ tarzını benimsemelidir. Devrimci, yaşamda ve düşüncede kolektif ve paylaşımcı olmalıdır, özeleştiriyi yapmalıdır.

- Eğitime 6nem vermeli, her konuda kendini ve alt kadrolarını eğitmeli, tecr6belerini paylaşmalıdır. Her şeyi basit, çok sade ele almalıdır.

Sol ter6r 6rg6tlerinde faaliyet y6r6tenlerin, % 65'nin 14-25 yaş grubunda, % 16,8'nin 25-30 yaş grubunda yer aldığı g6r6lmektedir (Alkan, 2002: 112).

4.5. Terörist Profili

4.5.1. Resmi Kurumlarca veya Akademik Çevrelerce Yapılan ya da Desteklenen Araştırmalar

İç güvenlik kuruluşlarının konuyla ilgili yayınları genel olarak değerlendirildiğinde, aşağıdaki gibi bir terörist portresinin resmedildiği söylenebilir.

Öncelikle, terör örgütlerinin mensuplarının kişiliklerini teorik eğitimle ve psikolojik motivasyonla değiştirecekleri ve böylece örgüte katılana kadar geçen sürede kazanılan değerlerin en azından bir bölümünün yok edileceği, sonuçta örgüte mal olmuş yeni bir kişiliğinin ortaya çıkacağı genel kabul görmektedir. Çizilen çağdaş terörist portresi ise şöyledir. (TBB, 2006:264)

"Eğitim veya yüksek eğitim almış, bazen entellektüel, konusunda uzman, üst düzey idealist, son derece profesyonel, yüksek tahrip güçlü silah (WMD) kullanmaktan kaçınmaz, teknolojiyi takip eder, terör yanlısı bir devletin dış desteğini arar, terör eylemi/operasyonel suikast aşamalarını dikkat ve titizlikle uygular, çeşitli çevre, ülke ve toplumlarda kolaylıkla kamufle olur, iyi bir ajitatör ve provokatördür." Güvenlik birimlerince yapılan değerlendirmelerde teröristler arasında farklı yapıda kişiler olabileceği de kabul edilmektedir. Bu doğrultuda teröristler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır (TBB, 2006:265).

Dengesiz ve saplantılı olanlar: Genelde korku duymazlar. Kimi ya da kimleri öldürdükleri/zarar verdikleri konusunda umursamazdırlar.

Sapıklar: Soğukkanlı ve sakindirler. Organize suç işleyebilir, organize suç örgütleriyle ilişkiye girebilirler. Çok tehlikeli, plancı ve inatçıdırlar.

Amatör intikamcılar: Belli bir konuya şartlanmışlardır. Basit yöntemlerle çalışmalarına karşılık, kişisel sorun oluştuğunda tehlikeli olurlar.

Bir amacı olmayanlar: Amaçsızdırlar, durup dururken eylem yapabilir, suikast düzenleyebilirler. Alkolikler ve fanatik hayran kitleleri de bu grup içinde mütalaa edilebilir.

Gerçek profesyonel teröristler: Maksimum sonuç/düşük risk ilkesine inanırlar. İntikamcılardan farklıdırlar. Eylem planlamasında ve eylemi yaparken maksimum sonuç, fizibil parasal maliyet ve düşük risk isterler. Soğukkanlı ve profesyoneldirler.

Hedef değerlendirmesinde "caydırıcı" faktörler nedeniyle istediği sonucu alamazlarsa, hedef değiştirebilirler.

4.5.1.2. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 1997 Yılındaki Olaylarda Gözaltına Alınanların Kişisel Bilgilerine Dayalı Olarak Yaptığı "Suç ve Suçlu Profili" Araştırması

Bu araştırma konuyla ilgili en kapsamlı çalışmalardan birisidir. Araştırmanın 1. cildinin 29-97. sayfaları ile 3-4. cildin 51-67. sayfaları arasında 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nda terör suçu veya terör amacıyla işlenen suçlar olarak kabul edilen eylemlerle ilişkisi en yakın olan olaylara ilişkin veriler mevcuttur. (TBB, 2006:265-266)

Bu suçlar; "Devletin Uluslararası Şahsiyetine Karşı İşlenen Propaganda Türü, Yasadışı Örgüt Faaliyetleri ve Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet Suçları"dır. Bu olaylardan bir bölümünün terörizm kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği düşünülebilir. Özellikle de "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet Suçları" kapsamında, uyuşturucu veya alkol kullanımını nedeniyle güvenlik güçlerine karşı gelme olaylarının da yer alması, analizleri saptırma tehlikesi yaratmaktadır. Ancak bu suçlar arasında; askeri yerlere, karakollara, güvenlik araçlarına ve yabancı hedeflere saldırı eylemleri de mevcuttur. Analiz yapılırken dikkate alınması gereken bir husus da eylemlerin bir bölümünün adli yargılama sonucunda terör suçu ya da terör amacıyla işlenmiş suç kapsamında kabul edilmemiş olabileceğidir.

Yani, Emniyet Genel Müdürlüğü araştırmasında gözaltına alınan kişilerle ilgili olarak yer verilen verilerin tümünün teröristlere ait veriler olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Nitekim bu suçlarla ilgili olarak gözaltına alınan toplam 1343 kişiden 272'si mahkemece tutuklanmış, 208 kişi hakkında da iddiaları kanıtlayabilecek yeterli delillerin bulunması nedeniyle C. Savcılıkları tarafından kamu davası açılmıştır. Bu durumda söz konusu araştırmanın 490 şüpheli ile ilgili bölümündeki verilerin maksimum %36.5 oranında bir doğrulukla terörist profili konusunda değerlendirme yapılmasına izin verdiği görülmektedir.

Bu çekincelere rağmen söz konusu suçlarla ilgili araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi, "Türk teröristin" profiline ilişkin bazı önemli ip uçları vermektedir.

a) Devletin Uluslararası Şahsiyetine Karşı İşlenen Suçlar

- 1997 yılında bu suç nedeniyle 107 şüpheli gözaltına alınmış, şüphelilerden 32'si adli mercilere sevk edilmiştir. Olay sayısı itibariyle 45 olayla (% 42) Mersin ilk sıradadır. Mersin'i 17 olayla Ankara (% 15.9) ve 13 olayla Eskişehir (% 12.1) izlemektedir.
- Şüphelilerden 36'sının (% 33.64) doğum yerleri, günümüzde terörizm açısından hassas kabul edilen bölge sınırları içinde kalmaktadır.
- Şüphelilerin % 96.3'ü Türk'tür, 101'i erkek (% 94.4), 6'sı kadındır. (% 5.6)
- Şüphelilerin % 53.3'ü düşük, % 24.3'ü orta, % 14'ü iyi, % 8.4'ü çok iyi gelir seviyesine sahiptir.
- Serbest meslek sahipleri % 43.9'la ilk sıradadır, onları % 15.9'luk oranlarla işçiler ve belli işi olmayanlar/işsizler izlemektedir. Öğrencilerin oranı % 9.3, esnafın oranı % 12.1'dir.
- İlkokul mezunları % 50.9'la ilk sırada gelmektedir. Ortaokul mezunlarının oranı % 19.8, lise mezunlarının oranı % 16, okur-yazarların oranı % 7.5, yüksek okul mezunlarının oranı % 3.8'dir.
- Şüphelilerin % 15.9'u 15-18, % 39.3'ü 18-25, % 25.2'si 25-35 yaşları arasındadır.
- Güvenlik görevlilerinin değerlendirmelerine göre şüphelilerin; % 43.8'i soğukkanlı, % 16.2 'si çekingen, % 6.7'si sinirli, % 4.8'i kendisine güvenli, yine % 4.8'i içine kapanık, sadece % 1'i saldırgan kişilik özellikleri göstermektedir.
- Şüphelilerin sabıka oranı sadece % 7.8'dir. Ana-babanın sabıkalı olma durumunda ise bu oran % 6.7'ye düşmektedir.
- Şüphelilerden sadece % 3.7'si uyuşturucu kullanmaktadır, % 14'ünün de uyuşturucu kullandığından şüphelenilmiştir. Gözaltına alındığında alkollü olanların oranı ise % 9.7'dir.
- Şüphelilerin baba mesleği değerlendirildiğinde, ilk sırada % 49.5'le serbest meslek sahipleri gelmekte, onları % 18.4'le işçiler, % 11.7 ile belli işi olmayanlar/işsizler, % 10.7 ile emekliler izlemektedir. Babası memur olanların oranı % 5.8, esnaf olanların oranı % 3.9'dur.
- Üç kardeşi olanlar % 28.8'le ilk sıradadır. Dört kardeşliler % 19.2'lik, beş kardeşliler % 18.3 'lük oranlara sahiptir (TBB, 2006:266-268).

b) Propaganda Türü Suçlar

- 1997 yılında propaganda suçu nedeniyle 252 şüpheli gözaltına alınmış, şüphelilerden 197'si adli mercilere sevk edilmiştir. Olay sayısı itibariyle 62 olayla (% 24.6) İstanbul ilk sıradadır. İstanbul'u 34 olayla Ankara (% 13.5) ve 24 olayla Bingöl (% 9.5) takip etmektedir.
- Şüphelilerden 98'inin (% 43.56) doğum yerleri, günümüzde terörizm açısından hassas kabul edilen bölge sınırları içinde kalmaktadır.
- Şüphelilerin % 98.4'ü Türk'tür, 236'sı erkek (% 93.7), 16'sı kadındır. (% 6.3)
- Şüphelilerin % 26.1'i düşük, % 24.5'u orta, % 39.2'si iyi, % 10.2'si çok iyi gelir seviyesine sahip olduğunu beyan etmiştir.
- Serbest meslek sahipleri % 29.9'la ilk sıradadır, onları % 17.5'la esnaflar, % 15.1'le öğrenciler, % 13.9'la belli işi olmayanlar/işsizler izlemektedir. İşçilerin oranı % 12.7, memurların oranı % 8.8'dir.
- Lise mezunları % 34.1'le ilk sırada gelmektedir. İlkokul mezunlarının oranı % 30.1, ortaokul mezunlarının oranı % 15.3, yüksek okul mezunlarının oranı % 16.1, okur-yazarların oranı % 3.2'dir.
- Şüphelilerin % 8.3'ü 15-18, % 40.5'i 18-25, % 32.5'i 25-35 yaşları arasındadır.
- Güvenlik görevlerinin değerlendirmelerine göre şüphelilerin; % 37.8'i soğukkanlı, % 2'si çekingen, % 11'i sinirli, % 1.2'si kendisine güvenli, % 22.8'i içine kapanık, % 7.7'si saldırgan kişilik özellikleri göstermektedir.
- Şüphelilerin sabıka oranı % 7.9'dur. Ana-babanın sabıkalılık durumuna göre bir değerlendirme yapılmamıştır.
- Şüphelilerden sadece % 3.6'sı uyuşturucu kullanmaktadır, % 1.6'sının da uyuşturucu kullandığından şüphelenilmiştir. Gözaltına alındığında alkollü olanların oranı ise % 9.7'dir.
- Şüphelilerin baba mesleği değerlendirildiğinde, ilk sırada % 36.4'le serbest meslek sahipleri gelmekte, onları % 19.8'le işçiler, % 15.3 ile emekliler, % 12.8 ile belli işi olmayanlar/işsizler, izlemektedir. Babası memur olanların oranı % 9.9, esnaf olanların oranı % 5.8' dir.
- Kardeş sayısı parametresine göre bir değerlendirme yoktur (TBB, 2006:269-270).

c) Yasa Dışı Örgüt Faaliyeti Suçlamasıyla Gözaltına Alınanlar

- 1997 yılında meydana gelen 618 olayda bu suç nedeniyle 621 şüpheli gözaltına alınmış, şüphelilerden 412'si adli mercilere sevk edilmiştir. Olay sayısı itibariyle Diyarbakır 170 olayla (% 27.5) birincidir. İkinci sırada 73 olayla Mardin (% 11.8), üçüncü sırada da 67 olayla Mersin (% 10.8) gelmektedir.
- Şüphelilerden 520'sinin (% 83.7) doğum yerleri, günümüzde terörizm açısından hassas kabul edilen bölge sınırları içinde kalmaktadır.
- Şüphelilerin tabiyetleri ile ilgili bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. Gözaltına alınanların 551'i erkek (% 88.9), 69'u kadındır. (% 11.1)
- Şüphelilerin % 49.9'u düşük, % 24'ü orta, % 15.9'u iyi, % 10.2'si çok iyi gelir seviyesine sahip olduğunu beyan etmiştir.
- Serbest meslek sahipleri % 31.2 ile ilk sıradadır, onları % 21.8'le işçiler, % 16.7 ile belli işi olmayanlar/ işsizler, % 14.2 ile öğrenciler, % 10.4'le esnaflar izlemektedir. Memur oranı % 3.7'dir.
- İlkokul mezunları % 32.5'la ilk sıradadır. Ortaokul mezunlarının oranı % 9.7, lise mezunlarının oranı % 23.1, yüksek okul mezunlarının oranı % 14.6, okuyazmaların oranı % 8.4, okuma yazması olmayanların oranı da % 11.7 olarak saptanmaktadır.
- Şüphelilerin % 7.9'u 15-18, % 28.2'si 18-25, % 30.8'i 25-35 yaşları arasındadır. 35-45 yaş arasında olanlar ise % 18.2'lik anlamlı bir oran oluşturmaktadır.
- Güvenlik görevlilerinin değerlendirmelerine göre şüphelilerin; % 61.4'ü soğukkanlı, % 16.8'i çekingen, % 3.1'i sinirli, % 4.6'sı kendisine güvenli, % 3.9'u içine kapanık, sadece % 1.1'i saldırgan kişilik özellikleri göstermektedir.
- Şüphelilerin sabıka oranı % 15'dir. Ana-babanın sabıkalılık durumuna göre bir değerlendirme yapılmamıştır.
- Şüphelilerden % 1.4'ü uyuşturucu kullanmaktadır, % 2.4'ünün uyuşturucu kullandığından şüphelenilmiştir. Gözaltına alındığında alkollü olanların oranı ise % 0.5'dir.
- Şüphelilerin baba mesleği parametresinde değerlendirme mevcut değildir.
- "On" veya daha fazla sayıda kardeşi olanlar % 21.8'le ilk sırada gelmektedir. Onları % 14.7 ile sekiz kardeşi olanlar, % 13.7 ile yedi kardeşi olanlar

izlemektedir. Bir-iki-üç kardeşi olanların toplam oranı ise sadece % 12.4'dür (TBB, 2006:271-272).

d) Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet Suçlamasıyla Gözaltına

Alınanlar:

- 1997 yılında bu suç nedeniyle 363 şüpheli gözaltına alınmış, şüphelilerden 285'i adli mercilere sevk edilmiştir. Olay sayısı itibariyle İstanbul 34 olayla (% 9.3) birincidir, ikinci sırada 25 olayla Trabzon (% 6.9), üçüncü sırada da 21 olayla Ankara (% 5.8) gelmektedir.
- Şüphelilerden 71'inin (% 19.5) doğum yerleri, günümüzde terörizm açısından hassas kabul edilen bölge sınırları içinde kalmaktadır.
- Şüphelilerin tümü Türk'tür. Gözaltına alınanların 360'ı erkek (% 99.4), sadece 2'si kadındır.
- Şüphelilerin % 25.4'ü düşük, % 34.4'ü orta, % 23.3'ü iyi, % 16.9'u çok iyi gelir seviyesine sahip olduğunu beyan etmiştir.
- Serbest meslek sahipleri % 40.6 ile ilk sıradadır, onları % 21.8'le esnaf, % 13 ile belli işi olmayanlar/işsizler, % 12.7 ile işçiler izlemektedir. Memur ve öğrenci oranı % 3.9'dur.
- İlkokul mezunları % 46.2 ile ilk sıradadır. Ortaokul mezunlarının oranı % 20.9, lise mezunlarının oranı % 19.2, yüksek okul mezunları oranı % 4.7, okur-yazarların oranı % 7.8'dir. Okuma yazması olmayanların oranı da % 1.1 olarak saptanmaktadır.
- Şüphelilerin % 3.3'ü 15-18, % 30.3'ü 18-25, % 33.1'i 25-35 yaşları arasındadır. 35-45 yaş arasında olanlar ise % 22.6'lık bir oran oluşturmaktadır.
- Güvenlik görevlilerinin değerlendirmelerine göre şüphelilerin; % 39.8'i soğukkanlı, % 7.2'si çekingen, % 25.9'u sinirli, % 6.1'i kendisine güvenli, % 3.7'si içine kapanık, % 12.7'si saldırgan kişilik özellikleri göstermektedir.
- Şüphelilerin sabıka oranı % 19.5'dur. Ana-babanın sabıkalı olma durumuna göre bu oran % 3.4'dür.
- Şüphelilerden % 8.8'i uyuşturucu kullanmaktadır, % 15.5'inin uyuşturucu kullandığından şüphelenilmiştir. Gözaltına alındığında alkollü olanların oranı ise % 51.4'dür.

- Şüphelilerin baba mesleği değerlendirildiğinde, ilk sırada % 42.1'le serbest meslek sahipleri gelmekte, onları % 17.3'le işçiler, % 13.8'le emekliler, % 12 ile işsizler/belli işi olmayanlar, % 8.2 ile esnaflar, % 6.5'la memurlar izlemektedir (TBB, 2006:273-274).

e) Suçların Birlikte Değerlendirilmesi

- Analiz kapsamında olmak kaydıyla 1997 yılında toplam 1340 olay meydana gelmiştir. Bu olaylarda gözaltına alınanların toplam sayısı 1343, adli mercilere sevk edilenlerin sayısı 926 kişidir.
- Şüphelilerden 725'inin % 53.9 doğum yerleri, günümüzde terörizm açısından hassas kabul edilen bölge sınırları içinde kalmaktadır. Bu oran özellikle "Yasa Dışı Örgüt Faaliyetleri" konusunda % 83.7 gibi yüksek bir değere ulaşmaktadır.
- Şüphelilerin % 100'e yakını Türk'tür. Erkek şüpheli oranı % 90'ların üzerindedir. Ancak, "Yasa Dışı Örgüt Faaliyetleri" konusunda kadın şüpheli sayısı, diğer suçlardaki oranı misliyle katlayarak, % 11.1 gibi yüksek bir değere ulaşmaktadır (TBB, 2006:272).

Düşük gelirliilerin daha çok "Devletin Uluslararası Şahsiyetine Karşı İşlenen" suçlarla ve "Yasa Dışı Örgüt Faaliyetleri Suçuyla" ilgili olarak gözaltına alındığı görülmekte, propaganda suçlarında ise iyi seviyede gelire sahip olanların oranı, diğer gelir seviyelerine göre büyük farklılık göstermektedir. Bundan, iyi gelire sahip ailelerin çocuklarının propaganda gibi daha risksiz eylem türlerini seçtikleri sonucu çıkartılabilir.

- Müştereken yapılan değerlendirme de serbest meslek sahiplerinin tüm suçlarda ilk sırayı aldığı görülmektedir. Ortalama oranları % 36.4'dür. Onları birbirine çok yakın oranlarla işçiler (% 15.8), esnaflar (% 15.4), belli işi olmayanlar/işsizler (% 14.9) izlemektedir. Öğrencilerin oranı % 10.6, memurların % 4.3'dür.

Öğrencilerin "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet" iddiasıyla gözaltına alınması oranının çok düşük olması bu sonucu yaratmaktadır. Bu suç dışarıda bırakıldığında öğrencilere ait oran % 12.9'a yükselmektedir. Buna rağmen öğrenciler, memurlar dışındaki her kesimin gerisinde kalmakta, terörizmin en iyi müşterisini gençlerin oluşturduğu yolundaki varsayıma da daha ihtiyatlı yaklaşılması gerekmektedir. Bu sonuç, 12 Eylül 1980 sonrasında oluşturulduğu savunulan

"depolitizasyon" ortamının gençlik üzerinde gerçekten de ciddi etkiler yarattığını göstermektedir. Memurlarla ilgili oranı yükselten de propaganda suçlarıdır. Bu kesimin özlük haklarında son yıllarda meydana gelen olumsuzlukların, memurların sesini yükseltmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.

- Müşterek değerlendirmede ilkokul mezunları % 39.9'la uzak arayla birincidir. Ortaokul mezunlarının oranı % 16.4, lise mezunlarının oranı % 23.1, yüksek okul mezunları oranı % 9.8, okur-yazarların oranı % 6.7'dir. Sadece "Yasa Dışı Örgüt Faaliyetleri" konusunda okuma yazması olmayanlar % 11.7 gibi yüksek bir değere ulaşmaktadır.
- Ortalama olarak şüphelilerin % 8.85'i 15-18, % 34.6'sı 18-25, % 30.4'ü 25-35 yaşları arasındadır. 35-45 yaş arasında olanlar ise % 18.2'lik bir oranla "Yasa Dışı Örgüt" ve % 22.6 oranla "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet" suçlarında yüksek değerlere çıkmaktadırlar. Toplamda % 65'lik kesimin 18-35 yaşları arasında olması, "öğrencilerle ilgili olarak yukarıda yapılan değerlendirme ayırık tutulmak kaydıyla" terörist eğilimlerin genç yaşlarda daha çok ortaya çıktığı varsayımını doğrulamaktadır.
- Güvenlik görevlilerinin yaptığı değerlendirmelerin ortalaması alındığında dikkati çeken sonuçlarla karşılaşılmaktadır: Ortalama olarak şüphelilerin % 45.7'si soğukkanlıdır. Bu oran "Yasa Dışı Örgüt" suçu konusunda % 61.4 gibi çok dikkati çeken ve yorumu gerektiren bir yüksekliğe ulaşmaktadır. Şüphelilerin % 10.5'i çekingen, % 11.7'si sınırlı bir görünüm vermektedir. Genellikle alkol ve uyuşturucu kullanımının etkisiyle işlenen "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet" suçlarındaki % 25.9 sınırlılık intibası, genel ortalamayı saptırmaktadır. Kendisine güvenli olanların ortalama oranı % 4'de kalmakta, içine kapanıkların oranı ise % 8.8 olarak saptanmaktadır. Özellikle propaganda suçlarında içine kapanıkların oranı bir hayli yükselmektedir. "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet" suçları, gözaltında saldırganlaşanların oranını da saptırmaktadır. Bu suçlar çıkartıldığında % 3.3 gibi düşük bir oranla karşılaşılmakta, bu suçların dahil edilmesi halinde de oran % 5.6'ya yükselmektedir (TBB, 2006:273-274).

Bu parametrede yapılan değerlendirmeler, terörizmin genellikle "marazı kişiliğe" sahip insanların yöneldiği bir yapı olduğu konusundaki varsayımı da pek

doğrulmamaktadır. Çünkü terör suçu veya terör amacıyla suç işlediği iddiasıyla gözaltına alınanların yaklaşık % 60'ı soğukkanlı, çekingen ve kendine güvenli olmak gibi, normal kişilik özellikleri göstermektedirler.

- "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet" suçlarındaki genel ortalamayı çok saptıran % 8.8'lik uyuşturucu ve % 51.4'lük alkol kullanım oranları dışarıda bırakıldığı takdirde, alkol ve uyuşturucu kullanımı ile terörizme yönelim arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamaktadır. Ortalamada şüphelilerin sadece % 2.9'unun uyuşturucu kullandığı saptanmıştır. Gözaltına alındığı anda alkollü olanların ortalama oranı ise % 6.6'dır.
- Şüphelilerin ortalama sabıkalılık oranı % 12.5 olarak tespit edilmiştir.
- Şüphelilerin baba mesleği değerlendirildiğinde, ilk sırada % 42.1'le serbest meslek sahipleri gelmekte, onları % 17.3'le işçiler, % 13.8'le emekliler, % 12 ile işsizler/belli işi olmayanlar, % 8.2 ile esnaflar, % 6.5'le memurlar izlemektedir.
- Kardeş sayılarına bakıldığında "Yasa Dışı Örgüt" suçlamasında çok ilginç bir sonuçla karşılaşılmaktadır. Bu suçtan gözaltına alınanlar arasında "yedi" veya daha fazla kardeşi olanların oranı tam % 50.2'dir. Bu ilginç oran, terörizm açısından hassas bölgede yaşayan ailelerin çocuk sayısının çokluğu nedeniyle, çocuklarıyla yakından ilgilenmedikleri ve ilgisiz kalan gençlik kitlesinin de terörist örgütlerce daha kolay elde edildiği şeklinde yorumlanabilir.

4.5.1.3. Prof. Dr. Ergil'in Araştırmaları

Prof. Dr. Ergil "Türkiye'de Terör ve Şiddet" adlı yapıtında ve Türkiye'deki 287 tutuklu veya mahkûm sağ ve sol eylemci ile yaptığı bir anketin sonuçlarına yer vermektedir (Ergil, 1980: 112-167).

Ergil'in yaptığı anketin sonuçları ile 1997 yılında gözaltına alınanların verilerinin yer aldığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün "Suç ve Suçlu Profili" adlı yayınının analizinden elde edilen sonuçların karşılaştırılması, yaklaşık 25 yıllık sürede Türk terörist/eylemci profilindeki değişimlerin izlenmesi bakımından ilginç olabilecektir. Ancak, analiz ile anketin aynı veri tabanlarını içermemesi ve analizde hem bölücü terörizmle, hem de az sayıda da olsa terör kapsamı dışında kabul edilebilecek

suçlarla ilgili verilerin de yer alması, bu karşılaştırmanın sonuçlarının kesin saptamalara ulaşmasını engellemektedir.

- Ankete göre, her iki grubun şiddet eylemcisi üyeleri, % 80'e varan oranda 25 yaşın, % 93 oranında da 30 yaşın altındadır.

Analizde ise bu oran % 74 civarında hesaplanmaktadır. Sadece "Yasa Dışı Örgüt Faaliyeti" konusunda bulunan oran ise % 77.4'dür. Bu sonuçlardan şiddet eylemlerini gerçekleştiren kitlenin yaş ortalamasının yükseldiği ve gençliğin "depolitizasyonun" bir ölçüde amacına ulaştığı sonucu çıkartılabilir.

- Anket, eylemcilerin % 32'lik bir bölümünün kent merkezlerinde doğduğunu belirlemektedir. Analizdeki parametre bu alanda karşılaştırma yapma imkanı vermemektedir.
- Ankete göre eylemcilerin % 61'lik bölümü hayatlarının büyük bir bölümünde İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük kentlerde yaşamışlardır. Ergil, bu sonucu sanayileşme süreci ile desteklenmeyen çarpık kentleşmeye ve çarpık kentleşmenin genç kesimde yarattığı bunalımlara bağlamaktadır. Daha sade bir yorum yaparsak; 1980'li yılların şiddet eylemcisi/terörist profilinde üniversite öğrencilerinin belirleyici olması, üniversitelerin de büyük kentlerde toplanması da, bu sonucu yaratmış olabilecektir. Analizdeki parametre bu alanda da karşılaştırma yapma imkanı vermemektedir.
- Anket, eylemcilerin cezaevine girmeden önce yaptıkları iş konusunda şu sonuçları vermiştir: % 52 öğrenci, % 11.5'i memur, % 1'i tüccar, % 5'i esnaf, % 21'i işçi, % 1.5'i çiftçi, % 2'si işsiz, % 3'ü din adamı vb.

Analiz sonuçlarına göre: öğrenci oranı yaklaşık % 40'lık bir düşmeyle % 10.6'ya, memur oranı % 7'lik bir düşmeyle % 4.3'e, işçi oranı % 5'lik düşmeyle % 15.8'e inmiş, 1980'li yıllardaki "işçi+memur+öğrenci" kesiminin tümünün toplamı olan % 84.5'lik kesim çıkartıldıktan sonra geri kalan % 15.5'luk kesimin tümü serbest meslek sahibi kabul edilse dahi, analiz sonuçlarına göre serbest meslek sahiplerinin suça karışma oranı geçen 25 yıllık sürede 2 mislinden fazla artarak, % 36.4'e çıkmıştır. İşsiz/belli işi olamayanların oranında da tam 7.5 kat bir artış vardır. Bu sonuçlar "depolitizasyon" etkisiyle, gençliğin ve öğrencilerin terk ettiği siyasal şiddet alanının işsizler ve serbest meslek sahiplerince doldurulduğu gibi bir izlenim yaratmaktadır. İşsizlerle ilgili analiz

doğru olabilir, ancak orta direk kabul edilen serbest meslek sahiplerinin siyasal şiddete yönelmiş görünmesi enteresandır ve daha derin araştırmalar gerektirmektedir.

- Anket sonuçlarına göre; ortalama olarak eylemcilerin % 17.4'ü ilkököl mezunu veya ortaokul terk, % 35'i ortaokul mezunu veya lise terk, % 43.6'sı lise mezunu veya üniversite öğrencisi, % 3.8'i üniversite mezunudur. Analize göre; ilkököl mezunları oranı % 39.9, ortaokul mezunları oranı % 16.4, lise mezunları oranı % 23.1, yüksek okul mezunları oranı % 9.8'dir.

Bu durumda geçen 25 yıllık sürede ilkököl mezunlarının oranı 2 mislinden fazla artarak % 40'a ulaşmış, ortaokul ve lise mezunlarının oranı yarı yarıya düşmüş, üniversite öğrencilerin oranı ise iki mislinden fazla artmıştır. Bu sonuçta siyasal şiddet alanında cehaletle kültürün kol kola gezdiği gibi ilginç bir yoruma yol açabilecektir. İlköğöl mezunları oranındaki artış, radikal İslami görüşün siyasal şiddet ve teröre yönelmesiyle izah edilebilir. Çünkü Çitlioğlu'nun Hizbullah verileriyle ilgili analizinde de belirttiği gibi, bu kesimdeki kültür seviyesi bir hayli düşüktür. Ancak, yüksek kültür ve eğitim seviyesinde siyasal şiddete yönelmenin artışı, önemle irdelenmesi gereken bir husustur.

- Ergil'in anketi 1980'lerdeki siyasal şiddet eylemcilerinin baba meslekleri ile ilgili tabloyu şöyle yansıtmaktadır: Sanayici- tüccar-çiftçi-esnaf-serbest meslek sahibi; % 31.2, memur; % 22.8, işçi; % 32, işsiz; % 3.5.

Analizin yansıttığı tablo ise şudur: Yine ilk sırada % 50.3'le "esnafdar dahil" serbest meslek sahipleri vardır, ancak oranları hayli yükselmiştir. Babası işçi olanların oranı % 22.8'den % 17.3'e memur olanların oranı ise 3 misli azalarak % 22.8'den % 6.5'a düşmüştür. Buna karşılık işsizler/belli işi olmayanların oranı üç misli artarak, % 3.5'den % 12'ye yükselmiştir. Değişim tablosu açıktır: Türkiye' de işsizlik oranı çeşitli nedenlerle süratle artmaktadır ki, bu çok sayıda başka analizle de desteklenen bir sonuçtur, işçiler ve dolayısıyla sendikalar giderek siyasi alandan soyutlanmakta, sarı sendikacılık yükselen değer olmaktadır ve memurlar; özlük haklarını ilgilendiren hususlar dışında politikadan el çekmişlerdir.

- Anket de analiz gibi şiddet eylemcilerinin gelir durumu parametresinde bazı sonuçlar vermektedir. Ancak anket "düşük, orta, iyi" gibi global bir değerlendirme yerine aylık gelir dilimlerine dayalıdır. Bunun karşılığı analiz

verilerinde yoktur. Öte yandan, 25 yıllık süre sosyo-ekonomik durum, gelir ve gereksinim parametrelerini olağanüstü değiştirdiğinden, anlamlı bir karşılaştırma yapılamayacağı da düşünülmüştür. Anket ile analiz arasında değerlendirme yapılabilecek başka ortak parametreler yoktur. Bu ilginç sonuçlar terör suçlusu ve terör amacıyla suç işleyenlerin profilinde zaman içinde önemli değişiklikler ve kaymalar olduğunu ortaya çıkarmakta ve daha geniş veri tabanlarında toplumsal analizler yapılmasını gerekli kılmaktadır.

4.5.1.4. Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Başkanlığı (TEMÜH) Sol ve Sağ Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri ile Psikolojik Harekât Şube Müdürlüğü'nce Türkiye'de Terörist Olaylara Katılanların Yaş Grupları Konusunda Yapılan Araştırma

Bu araştırmaya ilişkin veriler Çitlioğlu'nun "Gri Tehdit: Terörizm" adlı kitabında ve Alkan'ın "Psikolojik Harekat Terörizm ve Polis" isimli yapıtında yer almaktadır (Çitlioğlu, 2005: 234-235, 238-239; Alkan, 2000:34-36).

"Sol terör örgütlerdeki militanların yaş gruplarına göre dağılımı: 14-25 yaş grubu % 65, 25-30 yaş grubu % 16.8, 30 ve yukarı yaş grubu % 18.2'dir. Sol terör örgütü militanları daha çok gençlerden oluşmaktadır.

Sağ terör örgütlerindeki militanların yaş gruplarına göre dağılımı: 10-14 yaş grubu % 2.5, 15-25 yaş grubu % 72.5, 26-29 yaş grubu % 17, 30-34 yaş grubu % 6, 35 ve daha üstü yaş grubu % 2'dir. Sağ terör örgütlerinde militan oranı 15-25 yaş grubunda yoğunlaşmakta ve sol örgütlere göre daim aşağıya inmektedir. PKK/KONGA-GEL terör örgütünde militanların yaş gruplarına göre dağılımı: 14-25 yaş grubu % 54, 26-37 yaş grubu % 34, 38-58 yaş grubu % 12'dir. PKK/KONGA-GEL militan kadrosunda ileri yaş grubundakilerin oranı daha yüksektir. Bu sonuç, milislerle dağcılar arasındaki yaş farkından kaynaklanmaktadır."

Çitlioğlu'nun kitabında Hizbullah örgütü ile ilgili bazı veriler de mevcuttur:

"Hizbullah'ın Mardin Kızıltepe'deki karargahında 1998 baskınıyla ele geçirilen disketlerin çözümünden; Türk Hizbullahı'nın 20.000 civarındaki militan ve sempatanının eğitim düzeylerinin çok düşük olduğu, % 98'i kırsal kesimden derlenen üyelerin % 60'ını okuma yazma bilmeyenlerin oluşturduğu, genel eğitim düzeyinin ise ilkokul mezunu veya ilkokul terk olarak değerlendirilebileceği, yönetim kadrolarında

yer alan sınırlı sayıdaki üyesin ise (Tebliğciler) liseyi bitirdikleri, sadece lider kadronun yüksek öğrenim gördüğü, örgütün sosyal tabanının yoksul kesimden oluştuğu, 30 ve yukarı yaştaki militanların çoğunluğu teşkil ettiği anlaşılmaktadır."

4.5.1.5. Güney Omay ile Turhan İtil'in 1983 Yılında Yaptıkları "Türkiye'de Anarşi ve Terör Ortamının Doğmasında Etkin Rol Oynayanların Demografik ve Psikolojik Profilleri" Araştırması

Bu araştırma Genelkurmay Başkanlığı tarafından 1983 yılında yayınlanmış olup, Dr. Aşgın'ın Polis Dergisi'ne yazdığı bir makalede araştırma sonuçlarının bir bölümü yer almaktadır.

"Bu kimseler etrafındaki kişilere duygu ve düşüncelerini kolaylıkla anlatamamanın sıkıntısı içindedirler. Samimiyetleri daha az ve içe dönüklükleri daha fazladır. Bu yapı içerisinde, anlaşılama duygusu önemlidir, önemli olan bir başka duygu engellenmiştir. Bu duygunun şiddete yönelmedeki rolü büyüktür.

Toplumla iletişimi zayıf olan kişi ya da terörist içinde bulunduğu grupla bunu telafi yönüne gitmektedir. Bu, özellikle elit terörist türü için doğrudur. Bu kişilerde genel nörolojik bozukluklar, daha fazla uyuşturucu madde kullanımı, daha kolay şartlandırılabilme ve geçmişte daha çok ciddi hastalık geçirmiş olmaları gibi, beyin fonksiyonlarında bozukluklar vardır. Teröristlerin kan yakınlarındaki suç işleme oranının yüksekliği (%15-16) genetik bazı aktarmaların olabileceğini de akla getirmektedir.

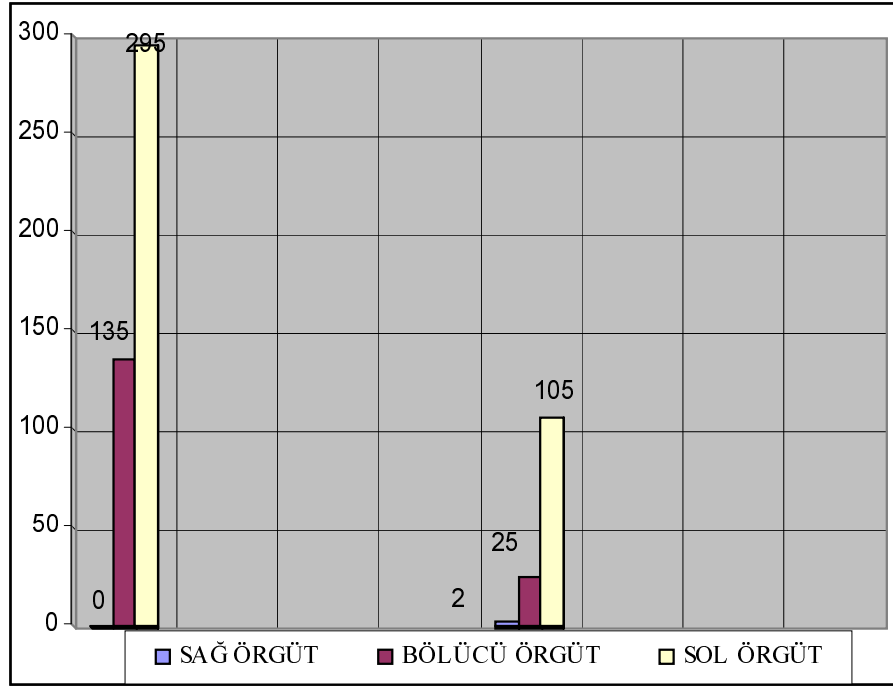
Seksüel açıdan, sekse daha az ilgi, fakat daha çok tatmin ve güven görülür. Bu kişiler zihinsel yetenekler açısından düşüktürler." (Aşgın, 2000:23).

Tablo 1. Terör Örgütlerinde Üyelerin Cinsiyet Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
ERKEK	881	135	295
KADIN	2	25	105

Kaynak: Terörün Toplumsal Tabanı Araştırması İle, 1982-2002 Yılları Arasında, Ankara Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde Haklarında Adli Kovuşturma Yapılarak "Örnek No: 1 Bilgi Formu"

Grafik 1. Terör Örgütlerinde Üyelerin Cinsiyet Dağılımı

Terör örgütü üyelerinin bütünü üzerinden, % 79.7'si erkeklerden % 20.3'ü kadınlardan oluşmaktadır. Terör örgütlerine göre cinsiyet dağılımına bakıldığında; sol örgüt üyesi erkeklerin oranı % 73.8, bölücü örgüt üyesi erkeklerin oranı % 84.4 ve sağ örgüt üyesi erkeklerin oranı % 97.8'dir. Kadın örgüt üyelerinin dağılımında ise, % 26.3 ile sol örgüt belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Bunu, % 15.6'lık değer ile bölücü örgüt üyesi olan kadınlar izlemektedir. Sağ örgüt üyesi kadınların oranı % 2.2 ile çok düşük bir düzeydedir.

Terör örgütlerinin kendi aralarında erkek ve kadın katılma oranlarına bakarak bir kıyaslama yapacak olursak; kadın katılımının en fazla sol terör örgütlerinde, daha sonra bölücü terör örgütlerinde en az da sağ terör örgütlerinde olduğunu görmekteyiz. Bu farklılık, söz konusu örgütlerin ideolojileriyle açıklanabilir.

Tablo üzerinde genel bir değerlendirme yapılacak olursa, doğdukları bölgeler itibarıyla terör örgütü üyelerinin önce Orta Anadolu, sonra Doğu Anadolu ve son olarak da Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaştıkları dikkat çekmektedir. Buradan hareketle, örgüt üyelerinin ailelerinin bu bölgelerde yaşamış oldukları, çocukluk dönemlerini veya yaşamlarının bir bölümünü bu bölge illerinde geçirmiş olduklarını

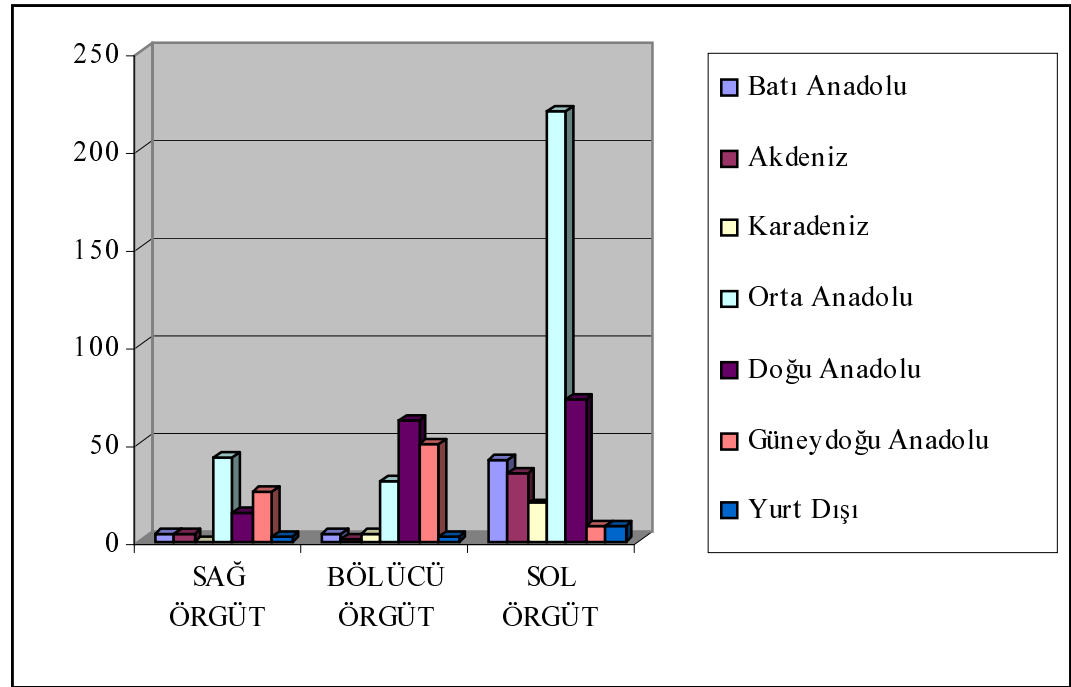
söyleyebiliriz. Ancak, bölücü örgüt üyelerinin ağırlıklı bir biçimde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde doğdukları da belirtilmelidir.

Tablo 2. Terör Örgütü Üyelerinin, Doğdukları Bölge Dağılımı

	SAĞ	BÖLÜCÜ	SOL
Batı Anadolu	3	3	41
Akdeniz	3	1	34
Karadeniz	0	3	19
Orta Anadolu	43	30	219
Doğu Anadolu	14	61	72
Güneydoğu	25	50	7
Yurt Dışı	2	2	8

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 2. Tablo Terör Örgütü Üyelerinin, Doğdukları Bölge Dağılımı

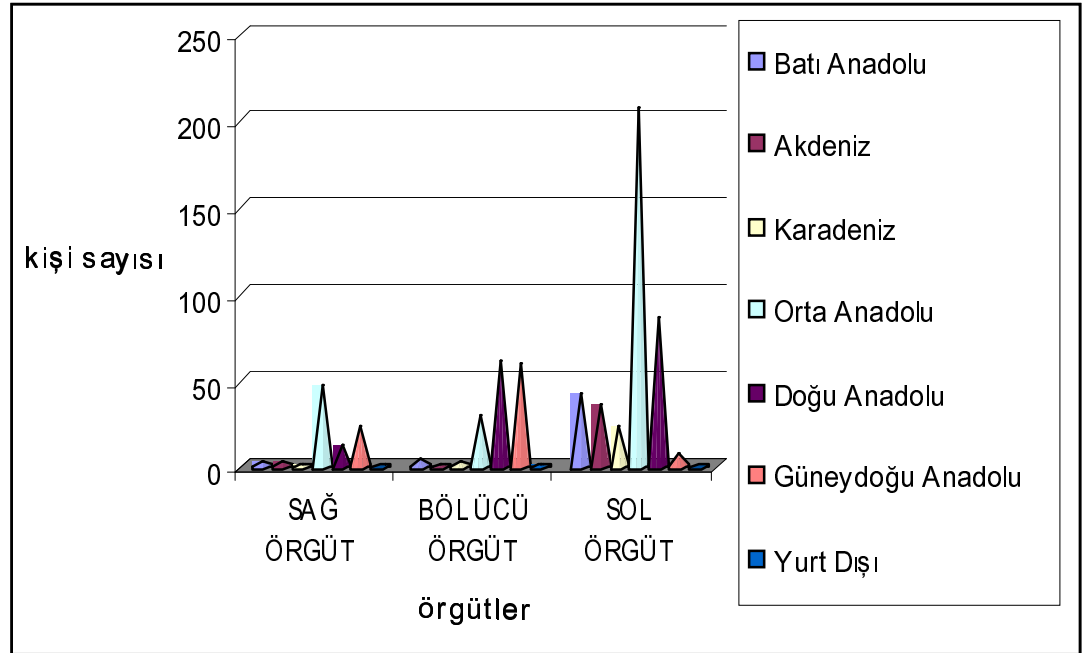

Tablo 3. Terör Örgütü Üyelerinin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgelere Göre Dağılımı

	SAĞ	BÖLÜCÜ	SOL
Batı Anadolu	3	4	42
Akdeniz	3	2	36
Karadeniz	1	3	23
Orta Anadolu	46	29	206
Doğu Anadolu	13	61	86
Güneydoğu Anadolu	23	59	7
Yurt Dışı	1	2	0

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 3. Terör Örgütü Üyelerinin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgelere Göre Dağılımı

Yukarıdaki tabloya, terör örgütlerine nüfusa kayıtlı oldukları illerin ait oldukları bölgeler açısından baktığımızda genel olarak; % 43.3 ile Orta Anadolu'nun ilk sırada yer aldığı, bunu % 24.6 ile Doğu Anadolu ve % 13.7 ile Güneydoğu Anadolu illerinin izlediği görülmektedir.

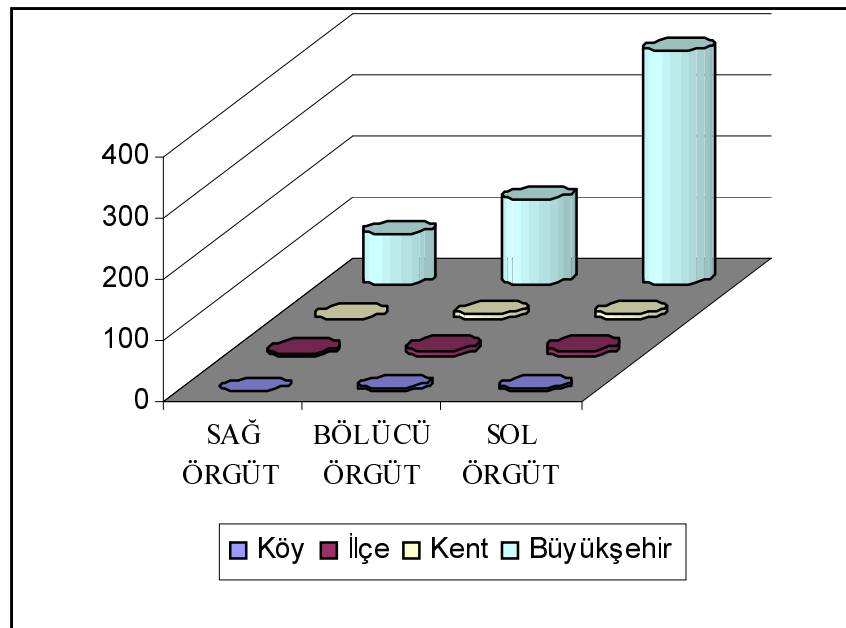
Terör örgütleri bazında ise, sol örgüt üyelerinin % 51.5'lik çoğunluğunun Orta Anadolu bölgesi illeri nüfusuna kayıtlı oldukları, bunu % 21.5 ile Doğu Anadolu ve % 10.5 ile Batı Anadolu'nun izlediği görülmektedir. Bölücü örgüt üyelerinin, % 38.1 ile Doğu Anadolu ve % 36.9 ile Güneydoğu Anadolu bölgelerinin belirgin olarak öne çıktıkları, bunu % 18.8 ile Orta Anadolu'nun izlediği görülmektedir. Sağ örgüt üyelerinde ise, % 51.1 ile Orta Anadolu'nun önde yer aldığı, bunu % 25.6 ile Güneydoğu Anadolu ve % 14.4 ile de Doğu Anadolu'nun takip ettikleri görülmektedir.

Tablo 4. Terör Örgütü Üyelerinin İkamet Edilen Yerleşme Türlerine Göre Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Köy	2	6	5
İlçe	5	10	10
Kent	3	8	8
Büyükşehir	80	136	377

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 4. Terör Örgütü Üyelerinin İkamet Edilen Yerleşme Türlerine Göre Dağılımı

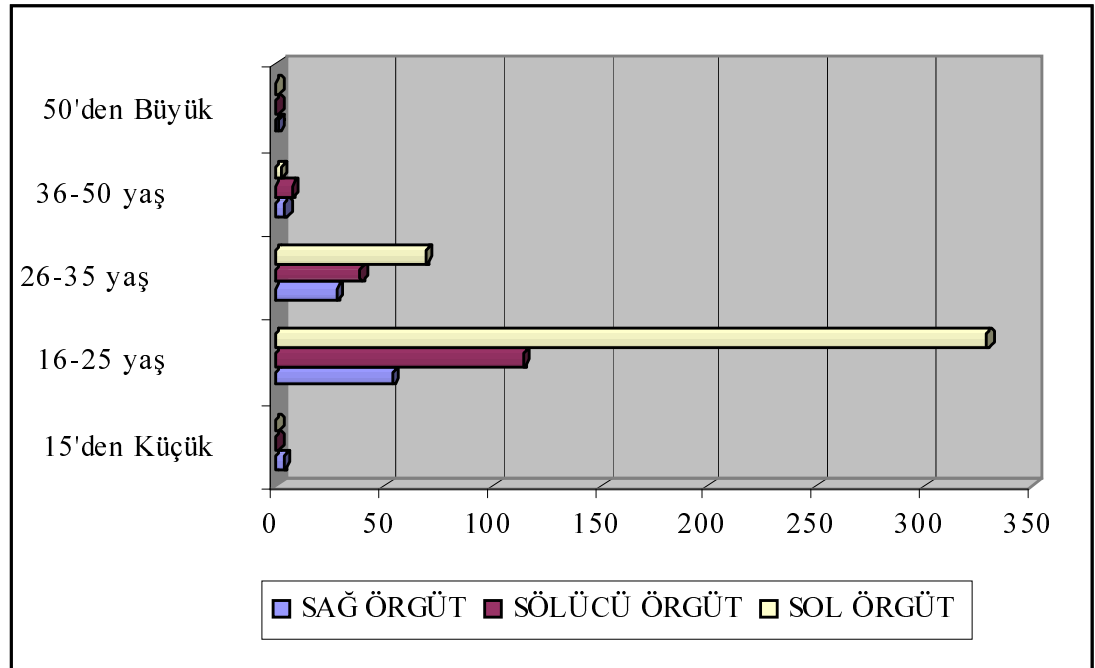
Tabloda gösterilen örgütlerin üyelerinin bütününe baktığımızda, % 91.2'lik çok büyük bir oranının büyükşehirde ikamet ettikleri görülmektedir. Örgütler bazında incelediğimizde; sol örgüt üyelerin % 94.3'ünün büyükşehirde ikamet ettiği, sağ örgüt üyelerinin % 88.9'u büyükşehirde, % 5.6' sının ilçede, % 3.3'ünün kentte ve % 2.2'sinin de köyde ikamet ettiği, bölücü örgüt üyelerinin de % 85.0'mının büyükşehirde ikamet ettiği, % 6.3'ünün ilçede, % 5.0'mının kentte ve % 3.8'inin köyde ikamet ettiği görülmektedir. Sol örgüt üyelerinin büyükşehir haricindeki diğer yerleşme birimlerine dağılım oranı, sağ ve bölücü örgütlere göre daha düşük düzeyde kalmaktadır.

Tablo 5. Terör Örgütü Üyelerinin Örgütlere Katılım Yaşma Göre Dağılımı

	SAĞ	BÖLÜCÜ	SOL
15'den Küçük	3	0	0
16-25 yaş	54	114	329
26-35 yaş	28	39	69
36-50 yaş	4	7	2
50'den Büyük	1	0	0

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 5. Terör Örgütü Üyelerinin Örgütlere Katılım Yaşma Göre Dağılımı

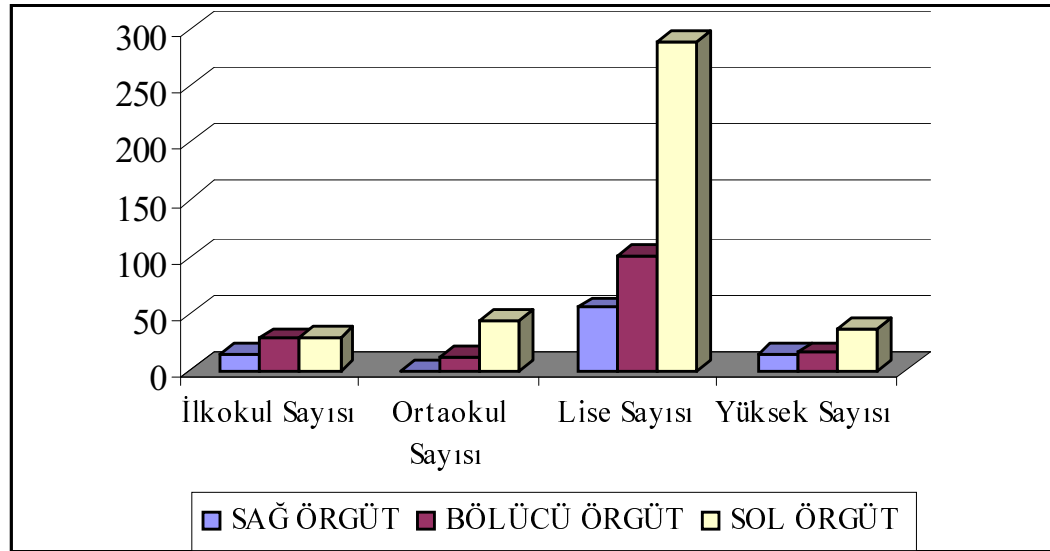
Terör örgütü üyelerinin % 76.5'lik kesimi 15-25 yaşları arasında örgüte katılmışlardır. Sol örgüt üyelerinin % 82.3'lük, bölücü örgüt üyelerinin % 71.3' lük ve sağ örgüt üyelerinin % 60.0'lık bölümünü 16-25 yaşları arasında örgüte katılanlar oluşturmaktadır. 16-25 yaş aralığı kadar olmasa da, 26-35 yaş aralığında da yığılmaların olduğu görülmektedir; burada, en çok % 31.1 ile sağ örgüt üyelerini yer almaktadır, bölücü örgüt üyelerinin oranı % 24.4 ve sol örgüt üyelerinin oranı da % 17.3'tür. Tabloya göre en düşük yaş ortalamasının sol örgüt üyelerinde olduğu, bunu bölücü örgüt üyelerinin izlediği, sağ örgüt üyelerinin ise yaş ortalamasının sol ve bölücü örgütlere göre yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Terör Örgütü Üyelerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

	SAĞ	BÖLÜCÜ	SOL
Okur-Yazar	0	2	1
İlkokul Sayısı	14	28	30
Ortaokul Sayısı	0	12	44
Lise Sayısı	55	101	288
Yüksek Sayısı	15	16	37

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 6. Terör Örgütü Üyelerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

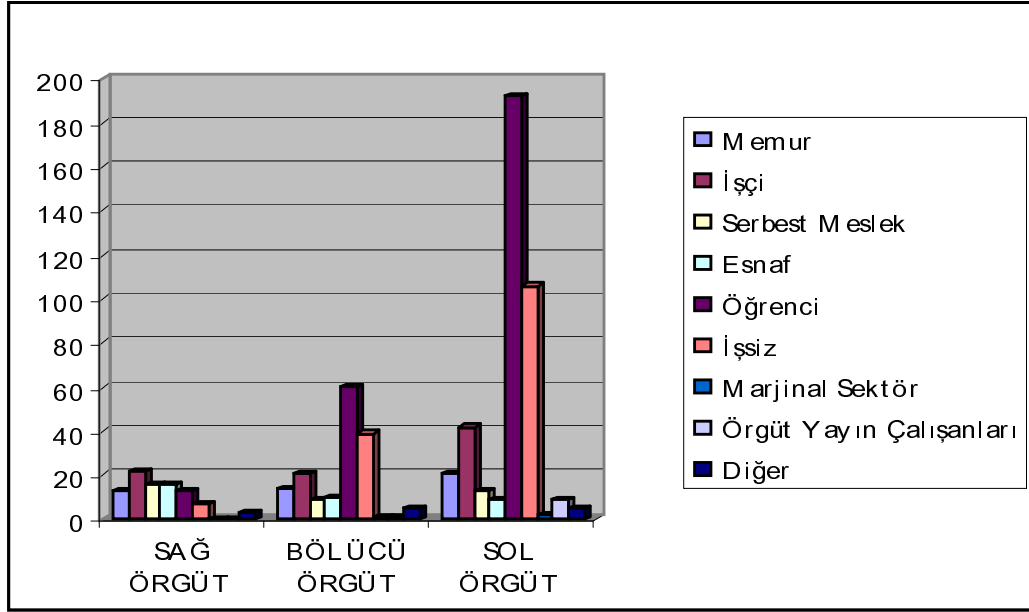
Verilen tabloya göre, bütün terör örgütü üyelerinin % 68.3'lük çoğunluğunun lise mezunlarından oluştuğu görülmektedir. Bunu, % 11.1'lik değer ile ilkokul mezunları, % 10.5 ile yüksekokul mezunları ve % 9.5 ile ortaokul mezunları izlemektedir. Sol terör örgütü üyelerinin % 72'sinin lise mezunu, % 11'inin ortaokul mezunu ve % 9.3'ünün de yüksekokul mezunu oldukları, bölücü terör örgütü üyelerinin, % 63.1'inin lise, % 17.5'inin ilkokul ve % 10'unun da yüksekokul mezunu olduğu, sağ örgüt üyelerinin ise, % 61.1'inin lise, % 16'ının yüksekokul ve % 15.6'sının da ilkokul mezunu olduğu görülmektedir.

Daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde faaliyet gösteren sağ ve bölücü terör örgütlerinin üyelerinin içerisinde ilkokul mezunlarının da ağırlığı görülmektedir. Tabloda, bütün terör örgütlerinde üniversiteyi terk ederek terör örgütlerine katılımların olması da dikkati çekmektedir. Bu da gençlerin üniversite eğitimi sürecinde terör örgütlerine katıldıkları, eylem ve faaliyetlerde buldukları, ya yakalanmak suretiyle ya da yakalanmamak için üniversiteyi terk ettikleri gerçeğini ifade etmektedir. Üniversite gençliğimizin istek ve sorunları terör örgütlerince propaganda malzemesi olarak kullanılmaktadır; terör örgütlerinin üyeleri tarafından, propaganda tekniklerinden yararlanılarak, sosyal ve psikolojik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

Grafik 7. Terör Örgütlerinde Üyelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

	SAĞ	BÖLÜCÜ	SOL
Memur	13	14	21
İşçi	22	21	42
Serbest Meslek	16	9	13
Esnaf	16	10	9
Öğrenci	13	60	192
İşsiz	7	39	106
Marjinal Sektör	0	1	2
Örgüt Yayın	0	1	9
Diğer	3	5	5

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

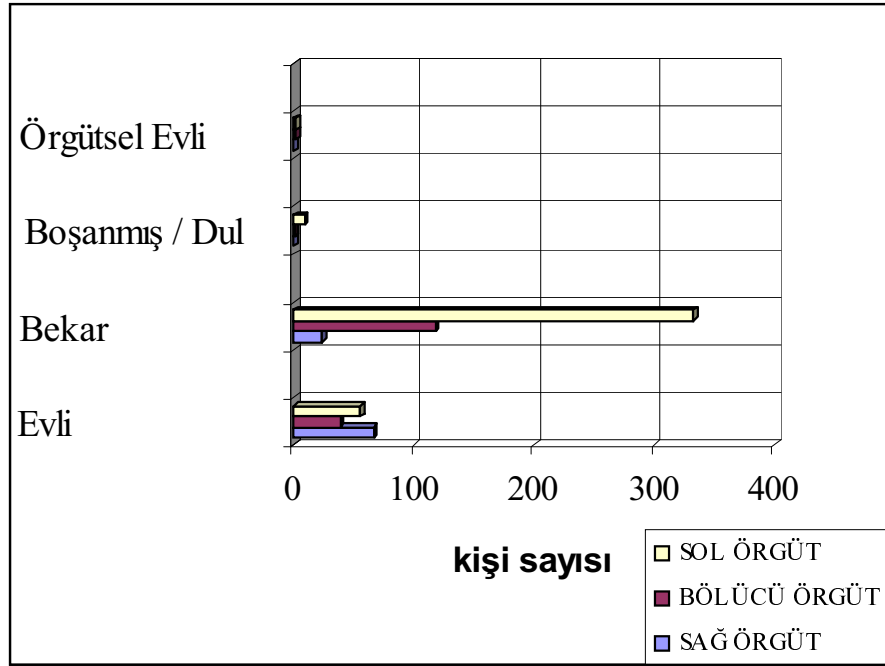
Grafik 7. Terör Örgütlerinde Üyelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Bütün terör örgütlerine genel olarak bakıldığında; meslek olarak % 40.8' lik oranla öğrenciliğin en önde yer aldığı, bunu % 23.4 ile işsizlerin ve % 13.1 ile işçilerin takip ettiği görülmektedir. Örgütlere ayrı ayrı baktığımızda ise; sol örgütlerin üyelerinin meslekleri olarak, öğrenciliğin % 48.0'lık oranla ilk sıraya yerleştiği, yine, % 26.5 ile işsizlerin, % 10.5 ile de işçilerin öne çıktıkları görülmektedir. Bölücü örgütlerde de üyelerinin meslek grupları olarak ilk üç sıranın sol örgüt üyelerininki ile aynı olduğu; öğrenciliğin % 37.5, işsizliğin % 24.4 ve işçilerin % 13.1 oraları sahip oldukları görülmektedir. Sağ örgütlerde bu görünümün farklılaştığı, işçilerin % 24.4 ile öne çıktığı, bunu % 17.8'lik ortak oranlarla serbest meslek ve esnafın izlediği, üçüncü sırada da % 14.4'lük ortak oranlarla öğrencilerin ve memurların yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8. Terör Örgütü üyelerinin Medeni Durumlarının Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Evli	66	39	56
Bekar	24	118	333
Boşanmış / Dul	0	1	9
Örgütsel Evli	0	2	2

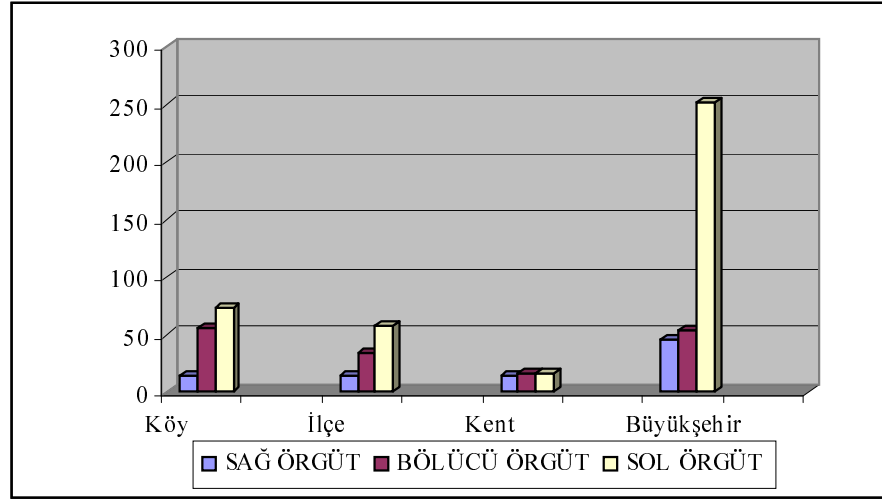
Grafik 8. Terör Örgütü üyelerinin Medeni Durumlarının Dağılımı

Bekârlığın sorumsuzluğu ve evli olmanın bireye yüklediği sorumluluğun terör örgütlerine üye olmaya etkileri ile teröristlerin kişisel özelliklerinin, psikolojik durumlarının medeni durumlarını etkilemesi bakımından bir fikir verebilecektir.

Terör örgütü üyelerinin bütününe baktığımızda, % 73.1'ini bekar olanlar, % 24.8'ini evli olanlar oluşturmaktadır. Tablonun bu genel görünümüne zıt olarak, sağ örgüt üyelerinin % 73.3'lük çoğunluğunun evli olduğu dikkat çekicidir. Buna karşılık, sol örgüt üyelerinin % 83.3'ünün, bölücü örgüt üyelerinin de % 73.8' inin bekar oldukları görülmektedir. Teröristlerin genel olarak duygu, düşüncelerinde ve yaşantılarında saldırgan, hoşgörüsüz bir özelliğe, kişiliğe sahip oldukları görülmektedir. Bu nedenle, normal insanların ihtiyaç duydukları aile kurma, düzenli bir hayat yaşama teröristlerin yaşantılarıyla bağdaşmamaktadır.

Tablo 9. Terör Örgütü Üyelerinin Ailelerinin İkamet Yerine Göre Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Köy	15	56	73
ilçe	14	34	58
Kent	15	16	17
Büyükşehir	46	54	252

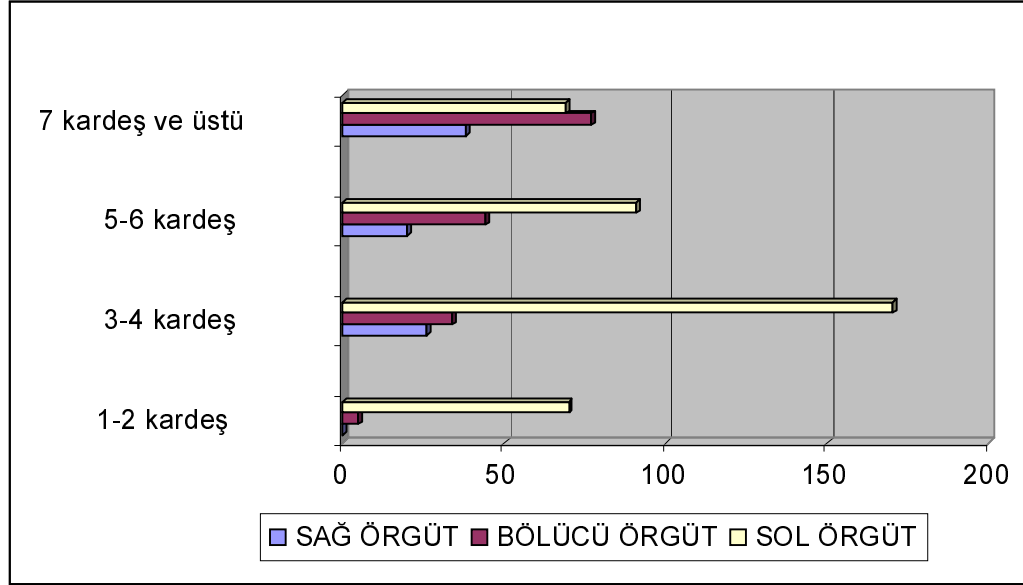
Grafik 9. Terör Örgütü Üyelerinin Ailelerinin İkamet Yerine Göre Dağılımı

Terör örgütü üyelerinin toplamda % 54.2'sinin ailesinin büyükşehirde ikamet ettikleri görülmektedir. Sol örgüt üyelerinin ailelerinin % 63'ü, sağ örgüt üyelerinin ailelerinin % 51.1'i ve bölücü örgüt üyelerinin ailelerinin % 33.8'i büyükşehirlerde ikamet etmektedirler. Bölücü örgüt üyelerinin % 35.0'lık önemli bir bölümünün ailesi köyde ikamet etmektedir.

Bu tabloda, sağ ve sol terör örgütlerinin üyelerinin ailelerinin büyük bölümünün büyükşehirlerde ikamet ettikleri, bölücü terör örgütü mensuplarının önemli bir bölümünün ailelerinin, köylerde ve ilçelerde ikamet ettikleri dikkati çekmektedir. Bu noktada, bölücü örgüt üyelerinin aileleri diğerlerinden farklılaşmaktadır. Sağ örgüt üyelerinin büyükşehir dışında ikamet eden ailelerin köy, ilçe ve kentlere eşit ağırlıkta dağıldıkları, sol örgüt üyelerinin % 18.3'ünün ailesinin köylerde, % 14.5'inin de ilçelerde ikamet ettikleri görülmektedir.

Tablo 10. Terör Örgütü Üyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
1-2 kardeş	6	5	70
3-4 kardeş	26	34	170
5-6 kardeş	20	44	91
7 kardeş ve üstü	38	77	69

Grafik 10. Terör Örgütü Üyelerinin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Sol örgüt üyelerinde 3-4 kardeşli olanların oranı % 42.5'tir. Bölücü örgüt üyelerinin % 48.1'i 7 ve üstü kardeşe, sağ örgüt üyelerinin % 42.2'si ve sol örgüt üyelerinin de % 17.3'ü 7 ve üstü kardeşe sahip olanlardan oluşmaktadır. 1-2 kardeşli olan örgüt üyeleri solda, % 17.5, sağda % 6.7 ve bölücüde de % 3.1 oranlarındadır. 7 ve üstü kardeşe sahip olan örgüt üyelerinin de % 41.8'i bölücü örgüt üyesidir. Terör örgütü üyelerinin % 87.5'i üç ve üzerinde kardeşe sahiptir. Kardeş sayısı en yüksek grubu, bölücü örgüt üyeleri oluşturmakta, ardından sağ örgüt üyeleri gelirken, son sırada sol örgüt üyeleri yer almaktadır. Özetle, Sol terör örgütlerinde 3-4, sağ ve bölücü terör örgütlerinde de 7 ve daha fazla kardeş sayılarında birikimler dikkati çekmektedir.

Örgüte katılımında bir faktör olan sosyo ekonomik seviye ile baba mesleği arasındaki ilişki ve ailenin sosyo-ekonomik seviyesinin örgüte katılımında etkisi konusunda belirleyici olacaktır.

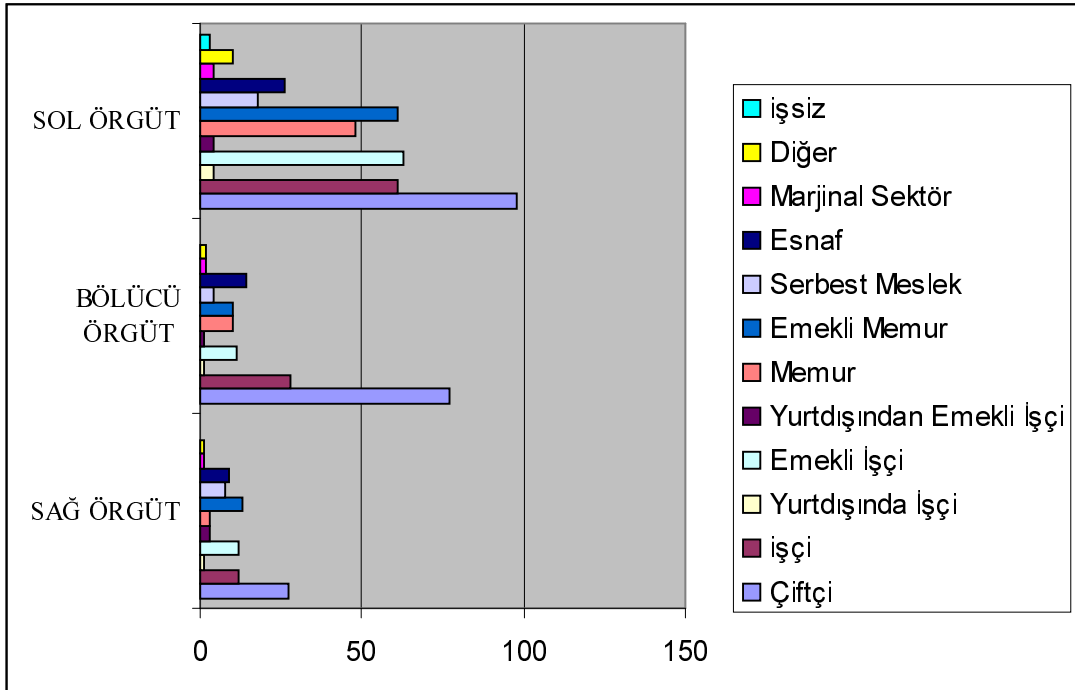
Terör örgütleri açısından tek tek bakıldığında ise, sol örgütlerde, % 24.5' lik önemli bir farkla ilk sırada çiftçinin yer aldığı, yine sırayla bunu işçi, emekli işçi, emekli memur ve memurun yaklaşık değerlerle takip ettiği görülmektedir. Sağ örgütlerde, yine % 30.0'lık geniş ara farkla ilk sırada çiftçinin, bunu sırasıyla emekli memur, işçi/emekli işçi, esnaf ve serbest meslek grubunun izlediği görülmektedir. Bölücü örgütlerde de %

48.1'lik önemli bir rakamla çiftçinin ilk sırada yer aldığı, bunu, işçi, esnaf, emekli işçi ve memur/emekli memurun takip ettiği görülmektedir.

Tablo 11. Terör Örgütü Üyelerinin Baba Mesleğine Göre Dağılımı

	SAG ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Çiftçi	27	77	98
İşçi	12	28	61
Yurtdışında İşçi	1	1	4
Emekli İşçi	12	11	63
Yurtdışından Emekli İşçi	3	1	4
Memur	3	10	48
Emekli Memur	13	10	61
Serbest Meslek	8	4	18
Esnaf	9	14	26
Marjinal Sektör	1	2	4
Diğer	1	2	10
İşsiz	0	0	3

Grafik 11. Terör Örgütü Üyelerinin Baba Mesleğine Göre Dağılımı

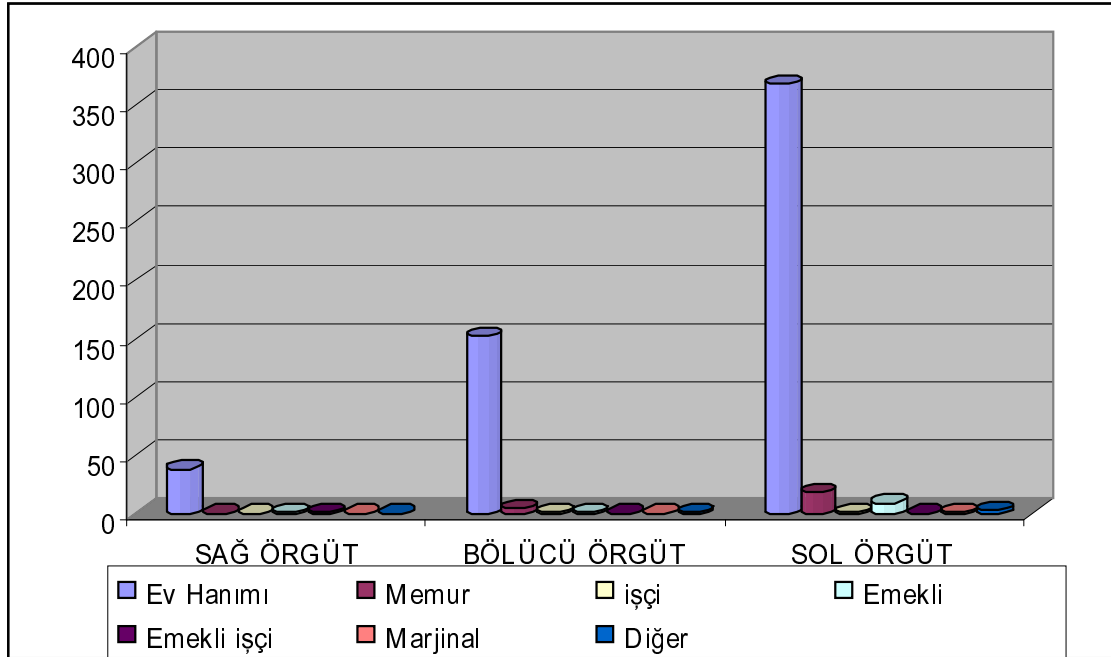
Bölücü ve sağ örgütlerde sol örgütlerden farklı olarak esnaflığın bir yekûn oluşturduğu, sağ örgütlerde yine serbest meslek grubunun diğerlerinden farklı olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Aile geliri babanın kazancıyla eşdeğer tutulursa; baba meslekleri olarak öne çıkanların genel olarak düşük ve orta derecede meslek grupları olduğu ve bu haliyle de terör örgütü üyelerinin düşük ve orta düzey gelir gruplarında yer aldıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 12. Terör Örgütlerinde Üyelerinin Anne Mesleklerine Göre Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Ev Hanımı	38	152	368
Memur	0	5	18
İşçi	0	1	1
Emekli	1	1	9
Emekli işçi	1	0	0
Marjinal	0	0	1
Diğer	0	1	3

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 12. Terör Örgütlerinde Üyelerinin Anne Mesleklerine Göre Dağılımı

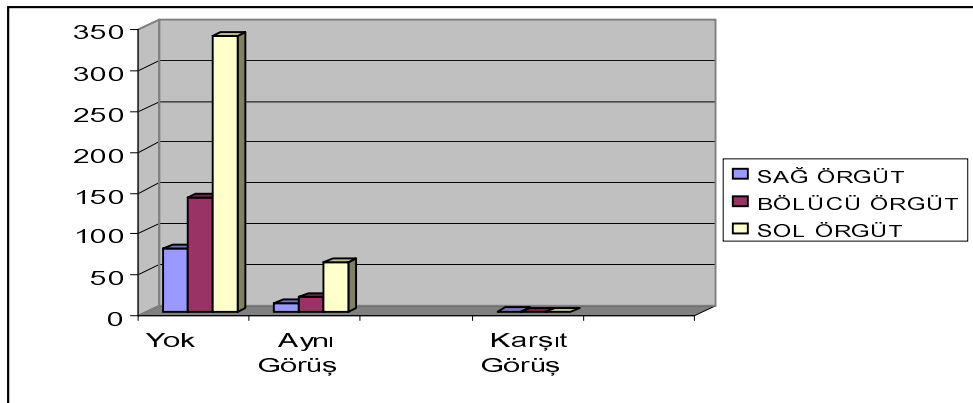
Sol örgütlerde annesi memur ve emekli memur olanların oranı az olmakla birlikte, sağ ve bölücü örgütlerle kıyaslandığında farklı olarak önde olduğu aşağıdaki tablodan anlaşılmaktadır. Sağ örgüt üyelerinin anne mesleklerine bakıldığında, çalışmayanların genel çokluğu belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu göstergelerin, toplumumuzda sağ kesimde yer alan muhafazakar ailelerin kadının toplumsal rolüne ve bununla bağlantılı olarak kadının çalışmasına bakış açısını yansıttığını ifade edebiliriz. Sağ terör örgütü üyelerinin % 97.8'i, bölücü örgütü üyelerinin % 95.0'ı ve sol örgüt üyelerinin % 92.0'ı annesi ev hanımı olanlardan oluşmaktadır. Ev kadınlarının buradaki oranı, Türkiye'deki ev kadınlarının genel oranının üzerinde bulunmaktadır.

Tablo 13. Terör Örgütü Üyelerinin Ailelerinde Siyasi Sabıkalı Olanların Görüşleri Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Yok	78	141	339
Aynı Görüş	11	19	61
Karşıt Görüş	1	0	0

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 13. Terör Örgütü Üyelerinin Ailelerinde Siyasi Sabıkalı Olanların Görüşleri Dağılımı

Ailelerinde bulunan siyasi sabıkalıların görüşlerinin yönü, terör örgütü üyelerinin sağ, sol ve bölücü terör örgütlerinden hangisini seçeceği konusunda etkili olacaktır.

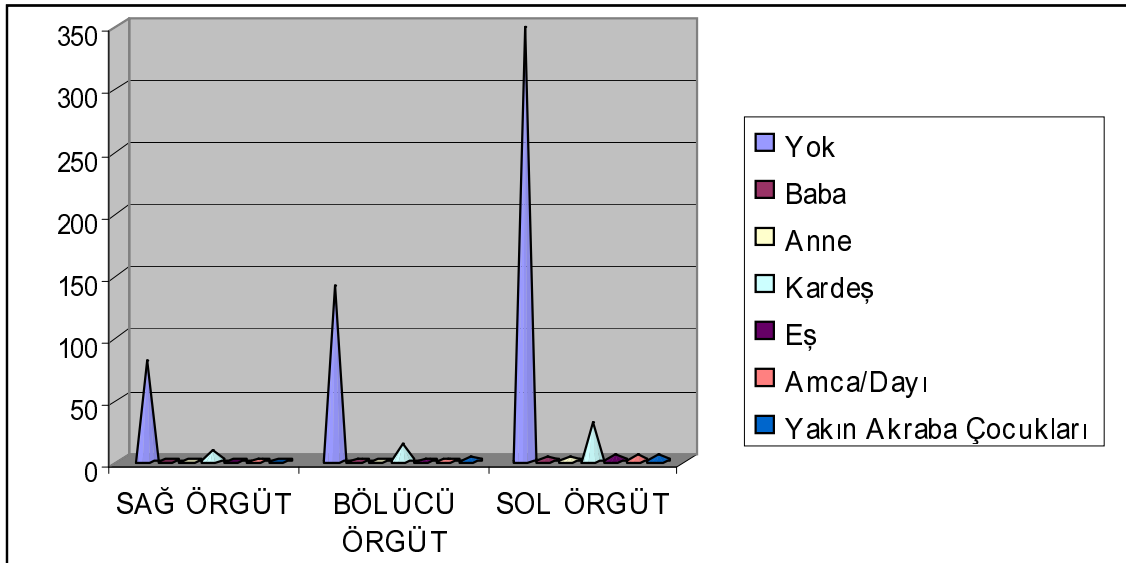
Yukarıdaki tabloya göre, terör örgütü üyelerinin % 85.8'i ailesinde siyasi sabıkalı olmayanlardan oluşmaktadır. Ailesinde siyasi sabıkalı olmayanlar ayrı ayrı incelendiğinde de oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Buna karşılık ailesinde siyasal sabıkalı olanlar en yüksek düzeye, % 15.3 ile sol örgüt üyeleri arasında çıkmaktadır. Sağ örgütlerde üyelerinden % 12.2'si, bölücü örgütlerde % 11.9'u ve sol örgütlerde % 15.3'ü ailelerinde kendileriyle aynı yöndeki siyasi görüşten sabıkası olanlardan oluşmaktadır. Bölücü ve sol örgüt üyelerinin ailelerinde karşıt görüşten siyasi sabıkalı bulunmamaktadır.

Tablo 14. Terör Örgütü Üyelerinin Aile Mensuplarından ve Yakın Akrabalarından Cezaevine Girenlerin Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Yok	80	140	349
Baba	0	2	3
Anne	0	0	3
Kardeş	9	13	30
Eş	0	1	5
Amca/Dayı	1	1	5
Yakın Akraba Çocukları	0	3	5

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 14. Terör Örgütü Üyelerinin Aile Mensuplarından ve Yakın Akrabalarından Cezaevine Girenlerin Dağılımı

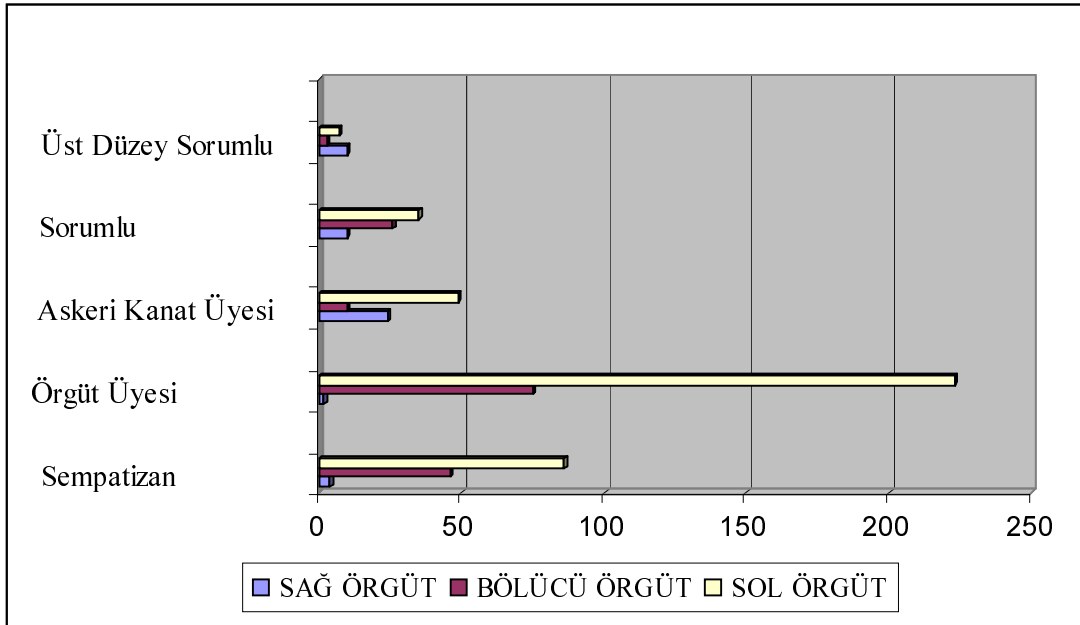
Terör örgütü üyelerinin % 87.5'inin ailesinden cezaevine giren bulunmamaktadır. Aileden ceza evine girenler arasında % 8'lik değer ile kardeşler önde gelmektedir. Kardeşi cezaevine giren örgüt üyelerinin örgütlerine ayrı ayrı bakıldığında, sağ örgütlerin % 10, bölücü örgütlerin % 8.1 ve sol örgütlerin de % 7.5'lik oranlara sahip oldukları görülmektedir. Diğer aile mensuplarından cezaevine girenlerin oranı son derece düşüktür. Buna rağmen, tablo üzerinde genel bir değerlendirme yapılacak olursa, önce sol, sonra da bölücü örgüt üyelerinin aile ve akraba çevresinde, cezaevi geçmişi olanların oranı, sağ örgüt üyelerine göre daha fazladır.

Tablo 15. Terör Örgütü Üyelerinin Örgütlerdeki Konumlarına Göre Dağılımı

	SAĞ ÖRGÜT	BÖLÜCÜ ÖRGÜT	SOL ÖRGÜT
Sempatizan	4	46	86
Örgüt Üyesi	2	75	223
Askeri Kanat Üyesi	24	10	49
Sorumlu	10	26	35
Üst Düzey Sorumlu	10	3	7

Kaynak: “Örnek No: 1 Bilgi Formu”

Grafik 15. Terör Örgütü Üyelerinin Örgütlerdeki Konumlarına Göre Dağılımı

Terör örgütleri üyeleri konumlarına göre tek tek incelendiğinde; sağ örgüt üyelerinin sempatzan sayısının bölücü ve sol örgütlere göre oldukça düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bölücü örgütlerde askeri kanat üyelerinin oranının diğerlerine göre düşük olduğu, askeri kanat üyesi oranında sağ örgütlerde öne çıktığı görülmektedir. Sorumlu düzeydeki örgüt üyelerinin sayısının da bölücü örgütlerde çok olduğu yine, üst düzey sorumluların sağ terör örgütlerinde belirgin bir şekilde öne çıktığı görülmektedir.

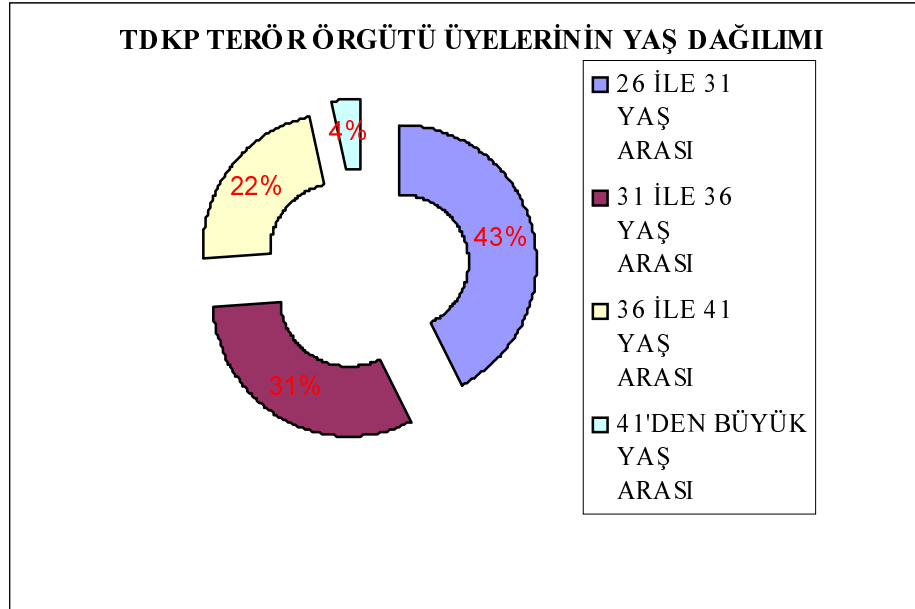
Bölücü örgütler daha yaygın olarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerimizde kırsal alanlarda eylem ve faaliyetlerde bulduklarından ve çalışmanın kapsamının da Ankara ili ve ilçelerini içeren polis sorumluluk bölgesi olmasından dolayı, askeri kanat üyesinin oranı azdır. Buna karşılık sorumlu düzeydeki üyelerini kentlere göndererek bunların koordinesinde; daha çok sempatzan ve örgüt üyeleriyle demokratik görünümlü kitle eylemleri (kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşleri/korsan gösteriler) ve halkın toplu olarak bulunduğu alışveriş merkezleri, kamuya ait bina, araç ve mallarına yönelik bombalama, kundaklama tahrip etme ve her türlü zarar verme tarzında sansasyonel eylemler gerçekleştirmişlerdir.

Sağ örgütlerde sempatzan sayısının azlığı dikkati çekmektedir. Bu örgütlerin dini motifli örgütler olduğu dikkate alındığında, radikal söylem, faaliyet ve eylemleri içeren örgütsel yapılarının ya içinde olunmakta ya da dışında kalınmaktadır, sempatzan gibi daha çok bu ikisinin arasını ifade eden kademe yok gibidir. Bununla birlikte, üst düzey sorumlularının yakalanma sayısı diğer örgütlerinkine göre çok yüksek düzeydedir. Terör örgütlerinde üst düzey sorumlular genel olarak çok zor yakalanmakta, çoğunlukla bu mücadele çok uzun yıllar sürmektedir. Terör örgütlerinde üst düzey sorumlulardaki yüksek yakalanma oranları, bu örgütlerin önemli zararlara uğradıklarını, dağılma ve bitme noktasına geldiklerini, daha doğrusu uzun bir zaman eylemlerle kendini gösteremeyeceğini ifade etmektedir.

Tablo 16. TDKP Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

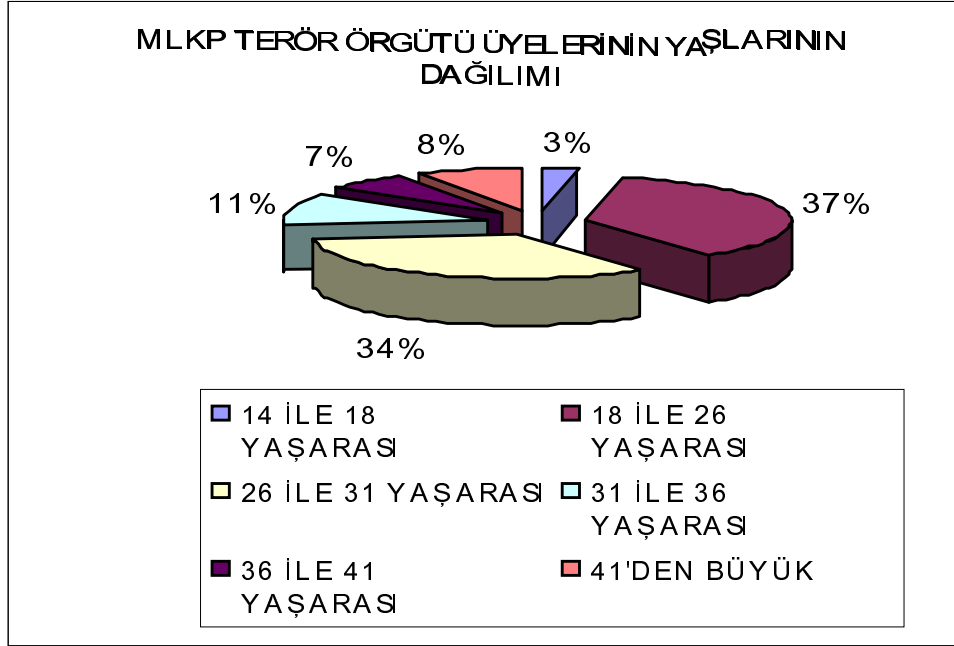
TDKP	ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI				TOPLAM
	26 - 31	31 – 36	36 - 41	41 <	
	23	17	12	2	54
	42,6	31,5	22,2	3,7	100
TOPLAM	23	17	12	2	54
	42,6	31,5	22,2	3,7	100

Kaynak: Bülent Yılmaz, Necati Alkan, Derya Kolbaşı, Aileye Açık Mektup Projesi Araştırma Raporu, İçişleri Bakanlığı Emniyet Müdürlüğü, Ankara, 2002

Grafik 16. TDKP Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu**Tablo 17. MLKP Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu**

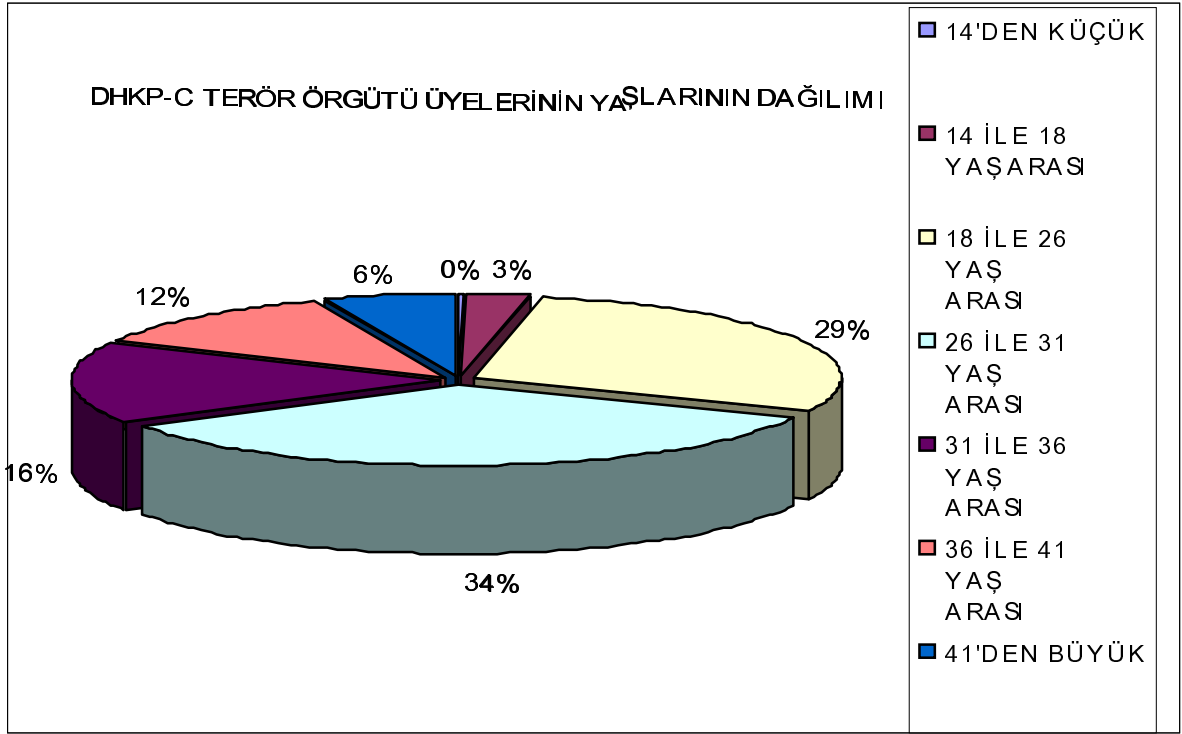
MLKP	ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI						TOPLAM
	14 -18	18 - 26	26 - 31	31 - 36	36 - 41	41<	
	2	27	25	8	5	6	73
	2,7	37	34,2	11	6,8	8,2	100
TOPLAM	2	27	25	8	5	6	73
	2,7	37	34,2	11	6,8	8,2	100

Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, 2002

Grafik 17. MLKP Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu**Tablo 18. DHKP/C Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu**

DHKP/C ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI								TOPLAM
TERÖR	<14	14-18	19-26	27-31	32-36	37-41	41<	
SAYI	1	13	137	167	76	56	28	478
%	0,2	2,7	28,7	34	15,9	11,7	5,9	100
TOPLAM	1	13	137	167	76	56	28	478
%	0,2	2,7	28,7	34,9	15,9	11,7	5,9	100

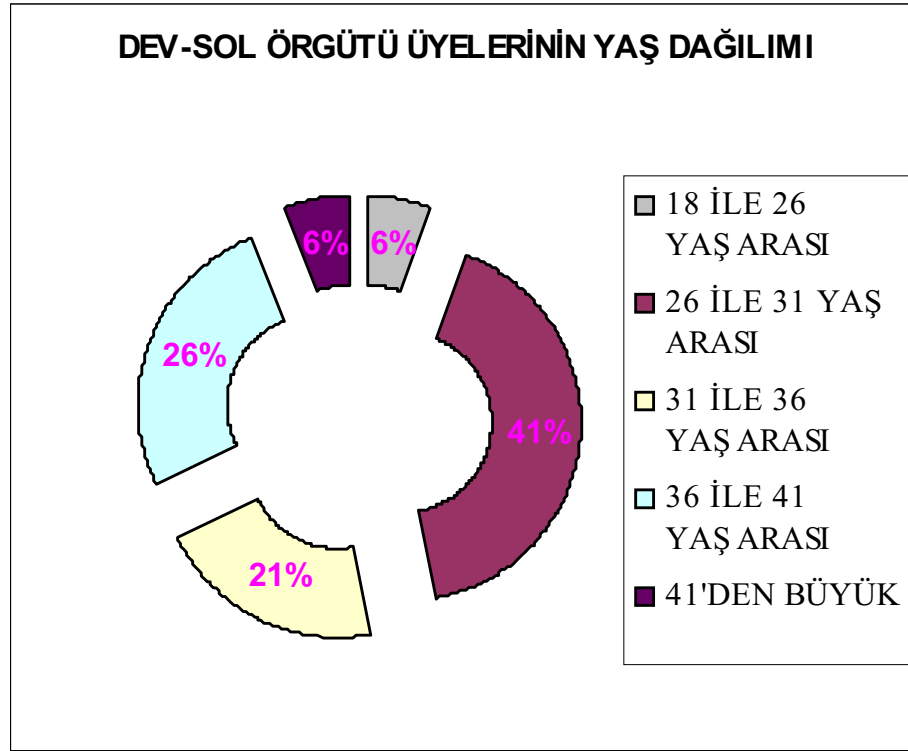
Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, 2002

Grafik 18. DHKP/C Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu**Tablo 19. DEV-SOL Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu**

DEV-SOL	ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI					TOPLAM
	19-26	27-31	32-36	37-41	41<	
YAŞ						
SAYI	2	14	7	9	2	34
%	5,9	41,2	20,6	26,5	5,9	100
TOPLAM	2	14	7	9	2	34
%	5,9	41,2	20,6	26,5	5,9	100

Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, 2002

Grafik 19. DEV-SOL Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

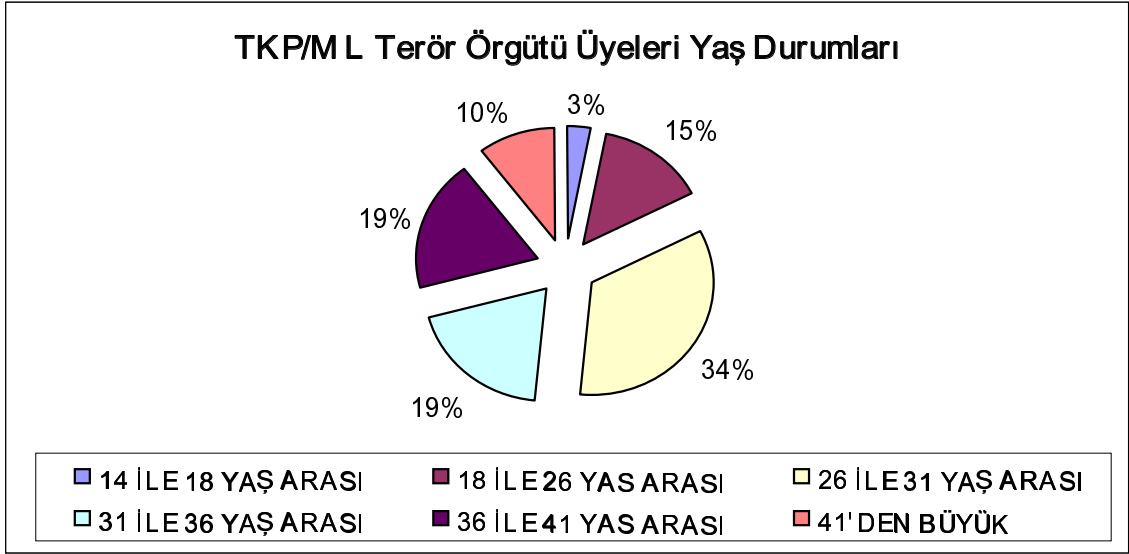

Tablo 20. TKP/ML Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI							
YAŞ GURUPLARI	14-18	19-26	27-31	32-36	37-41	41<	TOPLAM
SAYI	4	20	46	26	26	14	
&	2,9	14,7	33,8	19,1	19,1	10,3	
SAYI	4	20	46	26	26	14	
%	2,9	14,7	33,8	19,1	19,1	10,3	

Kaynak: Bülent Yılmaz, Necati Alkan, Derya Kolbaşı, Aileye açık mektup projesi Araştırma Raporu, İçişleri bakanlığı emniyet müdürlüğü, Ankara, 2002

Grafik 20. TKP/ML Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

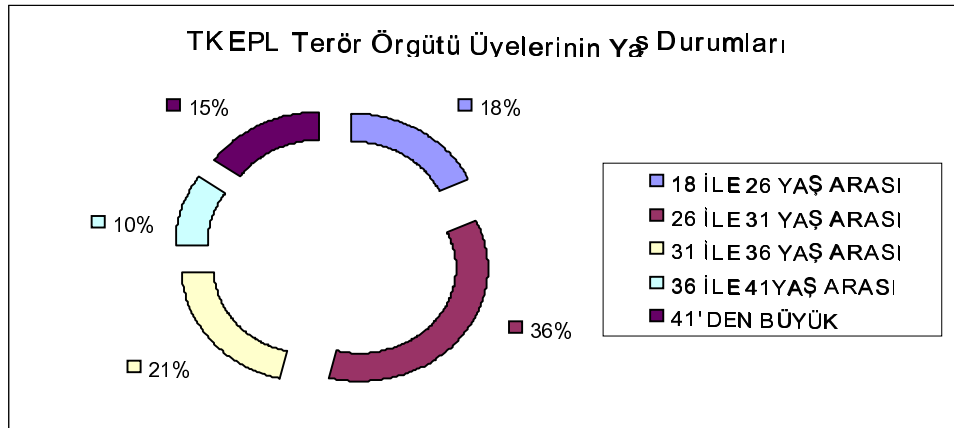

Tablo 21. TKEPL Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI						
YAŞ	18 - 26	26 - 31	31 - 36	36 -41	41 <	TOPLAM
SAYI	7	14	8	4	6	39
%	17,9	35,9	20,5	10,3	15,4	100
SAYI	7	14	8	4	6	39
%	17,9	35,9	20,5	10,3	15,4	100

Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, a.g.e., 2002

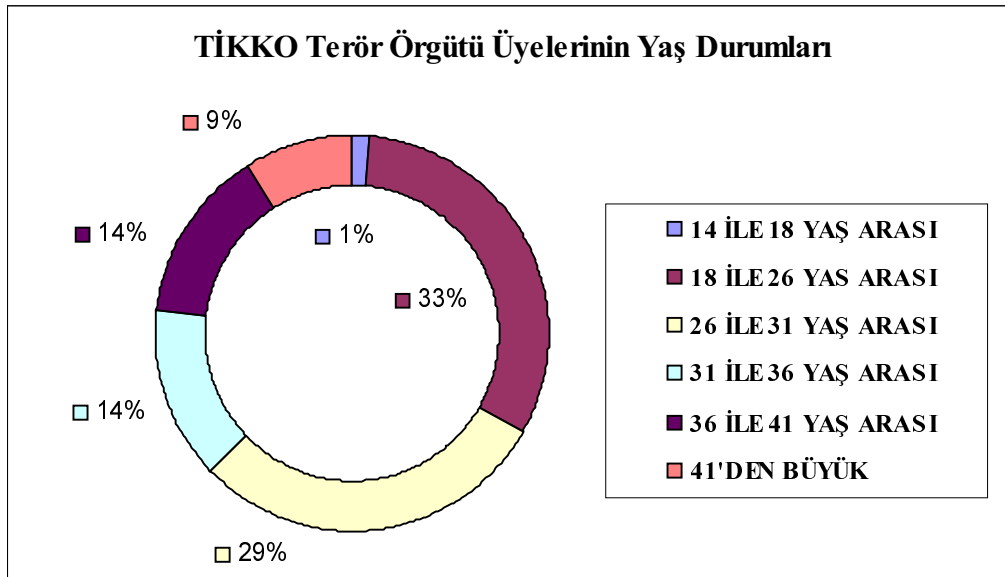
Grafik 21. TKEPL Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

Tablo 22. TIKKO Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

ÖRGÜT ÜYELERİNİN YAŞ DURUMLARI							
YAŞ	14 - 18	18 - 26	26 - 31	31 - 36	36 -41	41 <	TOPLAM
SAYI	1	25	23	11	11	7	78
%	1,3	32,1	29,5	14,1	14,1	9	100
SAYI	1	25	23	11	11	7	78
%	1,3	32,1	29,5	14,1	14,1	9	100

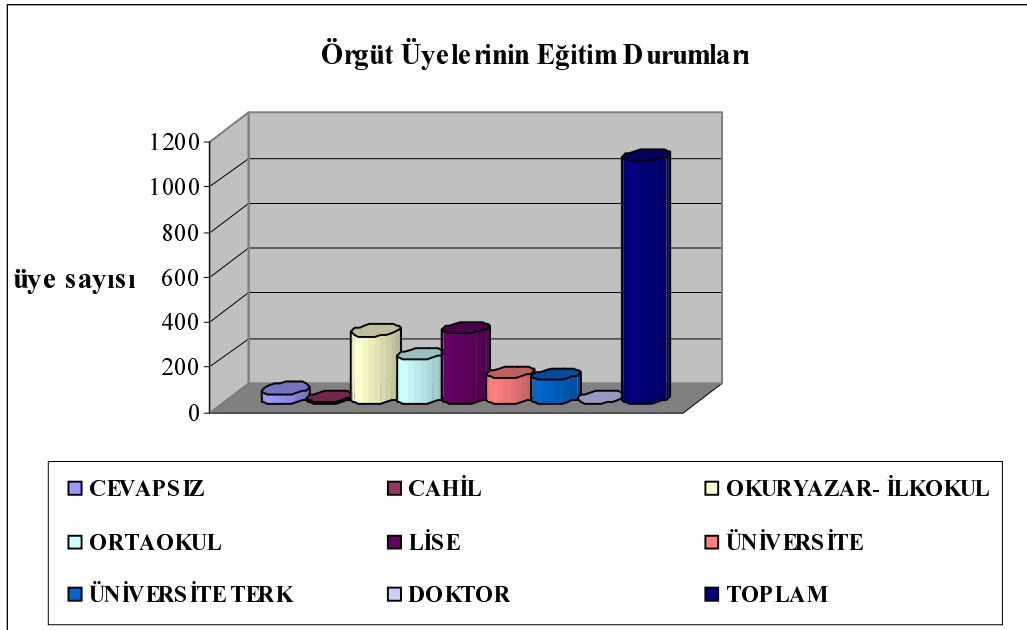
Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, a.g.e., 2002

Grafik 22. TIKKO Örgüt Üyelerinin Yaş Durumu

Tablo 23. Terör Örgütlerinin Eğitim Durumları

ÖRGÜT ÜYELERİNİN EĞİTİM DURUMLARI	SAYI	ORAN
CEVAPSIZ	43	4
OKURYAZAR DEĞİL	4	0,4
OKURYAZAR- İLKOKUL	300	27,9
ORTAOKUL	196	18,2
LİSE	310	28,8
ÜNİVERSİTE	116	10,8
ÜNİVERSİTE TERK	106	9,8
DOKTOR	2	0,2
TOPLAM	1077	100

Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, a.g.e., 2002

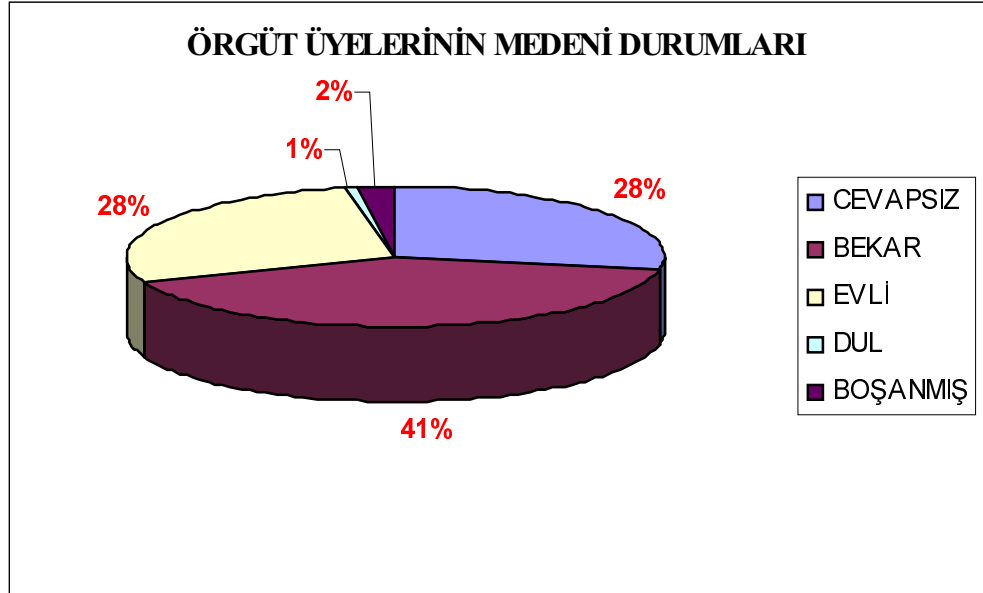
Grafik 23. Terör Örgütlerinin Eğitim Durumları

Tablo 24. TKP/ML Örgüt Üyelerinin Medeni Durumları

ÖRGÜT ÜYELERİNİN MEDENİ DURUMLARI					
CEVAPSIZ	BEKAR	EVLİ	DUL	BOŞANMIŞ	TOPLAM
38	56	38	1	3	136
27,9	41,2	27,9	0,7	2,2	100

Kaynak: Yılmaz, Alkan ve Kolbaşı, a.g.e., 2002

Grafik 24. TKP/ML Örgüt Üyelerinin Medeni Durumları

5. BÖLÜM: TERÖRİZMLE MÜCADELE VE TÜRKİYE

5.1. Terörle Mücadelede Devletin Sorumluluğu

5.1.1. Terörle Mücadele Mevzuatı

Uluslararası alanda terörizm konusu ilk kez 1935 yılında Milletler Cemiyeti'nde ele alınmıştır. 1937 yılında Cenevre'de yapılan bir toplantıda, "Teröristi ya iade et ya da cezalandır" ilkesi benimsenmiştir. Ancak uygulamaya konulamamıştır.

Daha sonra Birleşmiş Milletler kararlarında terörizm konusunun ele alındığı görülmektedir. Birleşmiş Milletlerce imzalanan sözleşmelere bakıldığında genel bir nitelendirme yerine, o an gündemde olan konu ele alınarak sözleşmelerin hazırlandığı görülmüştür. Uçak kaçırma ya da devlet adamlarının korunması gibi.

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi 1973 yılında aldığı bir kararla uluslararası terörün suç olduğunu belirtmiş ve önceki yıllarda benimsenmiş olan "Teröristi ya iade et ya da cezalandır" ilkesini desteklemiştir.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), terörizm suçunun, üyelerinin ortak sorunu olduğunu ve terörizmin her çeşidiyle mücadele edileceğini vurgulamıştır.

Bu konuda en etkili önlem ise, NATO'dan gelmiştir. NATO, 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra 5 nci maddeyi yürürlüğe koymuştur. Buna göre BM Yasasının 51 nci maddesinde tanınan bireysel ya da toplu savunma hakkı kullanılabilir (http://www.cagipolisi.com.tr/61/35-36-37.htm).

Türkiye'nin 1970'li yılların başından beri değişik fraksiyonlar ve çeşitlerde terörün her boyutunu tecrübe etmesi, özellikle güvenlik ve hukuki sistemlerine aşırı bir yük getirmiştir. Terör suçlaması ile 2004 yılına kadar Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)'nde 13104 dava açılmıştır. Bahse konu davalarda 23027'si erkek, 4247'si kadın olmak üzere toplam 27274 kişi yargılanmıştır. Anılan davaların 9250'sine mahkumiyet kararı verilirken, 1826'sı beraatle sonuçlanmıştır. AB'ye "aday ülke" statüsü kazandıktan sonra Kopenhag Siyasi Kriterleri'ni yerine getirmek üzere birçok yasada düzenlemeye giden Türkiye bahse konu düzenlemelerin bazılarını terörle mücadeleyi ilgilendiren alanlarda yapmıştır. Örneğin 6 Şubat 2002'de kabul edilen "Birinci Uyum Paketi" ile düşünce ve ifade özgürlüğünün kapsamı geliştirilmiştir. 3 Ağustos 2002 tarihinde kabul edilen "Üçüncü Uyum Paketi" ile Kürtçe, Çerkezce ve Lazca yayın,

öğretim serbest bırakılırken, idam cezası da kaldırılmıştır. Türkiye'deki derneklere yurtdışında, yurtdışındaki derneklere ise Türkiye'de faaliyet gösterme hakkı tanınmıştır. 23 Ocak 2003 tarihinde kabul edilen “Beşinci Uyum Paketi” ile AİHM kararları sonrasında sanığa yeniden yargılanma hakkı tanınmıştır. 19 Haziran 2003'te kabul edilen “Altıncı Uyum Paketi” ile terörle mücadele yasasının bölücü propagandayı cezalandıran sekizinci maddesi yürürlükten kaldırılmış, kamu ve özel televizyonlara farklı dil ve lehçelerde yayın yapma imkanı tanınmıştır (Aydın, 2005: 8).

5.1.1.1. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Türkiye’de terör olaylarının en yüksek seviyeye ulaştığı dönem olan 1990’lı yıllarda terör sorunun ortadan kaldırılabilmesi amacıyla 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) 12 Nisan 1991 tarihinde kabul edilmiştir. Anılan dönemde yoğun tartışmalara neden olan düşünce özgürlüğü ile ilgili 141., 142. ve 163. maddeler de kaldırılmıştır. 3713 sayılı terörle mücadele kanunu günümüze kadar 13 kez değişikliğe uğramış olup, söz konusu kanun çerçevesinde ülkemizde her yıl ortalama 2 bin kişi yargılanmaktadır. Bahse konu kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasına göre terör;”Baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.” şeklinde tanımlanmaktadır.

5.1.1.1.2. 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkındaki Kanun

5233 sayılı “Terör ve terörle mücadeleden doğan zararların karşılanması hakkında kanun” 27 Temmuz 2004’te yürürlüğe girmiştir. Kanunla Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki terör mağdurlarına, zararlarını yargı yoluna gitmeden tahsil edebilme yolu açılmıştır. Yasa, 1987-2002 yılları arasında OHAL kapsamındaki illerde yaşanan terör olaylarıyla sınırlı bulunmaktadır. Bu kapsamda olmayan terör mağdurları yasadan yararlanamamaktadır. Terörden zarar görmesine rağmen, örgüte yardım ettiği

için hapse mahkum edilenler, terör suçundan hüküm giydikleri için kapsam dışında tutulmaktadır. Terör mağdurları ile mirasçuları, zararları daha önce AİHM kararı ya da herhangi bir biçimde karşılanmamışsa, yasa yürürlüğe girdikten sonra bir yıl içinde valiliklere başvurabilmektedir. İllerde kurulan zarar tespit komisyonları, mağdurlar için; “yaralananlara 1 milyar 19 milyon liradan, 18 milyar 355 milyon liraya kadar tazminat ödenmesi, ölenlerin mirasçularına da 14 milyar lira verilmesi” şeklinde karar almıştır. Rakamlar günün koşullarına göre değişebilmekte olup, nakdi olarak karşılanmayacak zararlar “ayni ifa” yoluyla karşılanmaktadır. Devlet, köyü boşaltılan, sayıları yaklaşık 353000 olarak tahmin edilen vatandaşlara yeni köyler oluşturabilmekte, hayvanı ölene hayvan vermekte, evi yıkılana ev yaptırmaktadır. Kişi veya olaya göre değişen tazminatların 14000 YTL kadar olan tutarını il valilikleri öderken, anılan meblağdan fazla olabilecek tutarlar için İçişleri Bakanlığı’nın kararı gerekmektedir (Aydın, 2005: 9).

5233 sayılı kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 1., 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsamaktadır. Daha sonra 5233 sayılı kanunun 17.maddesi değiştirilmiş olup, bir vatandaşın terör ve terörle mücadeleden doğan zararlarının karşılanması için zarar tespit komisyonuna yapacağı başvuruda; başvuru sahibi, başvuru dilekçesi ile birlikte olayın meydana geliş tarzını açıklayan ve zararın tespit ve ölçümünde dikkate alınabilecek her türlü bilgi ve belgeyi komisyona sunar” denilmiştir. Bahse konu madde değiştirilmeden önce, ilk müdahale raporu, sağlık raporu, olay tutanağı, vukuatlı nüfus kayıt örneği, ölü muayene ve otopsi tutanağı, veraset ilamı gibi belgeler yaralanma, sakatlanma, ölüm veya malların zarar görmesi hallerinde istenilmiştir. Bu arada zarar tespit komisyonlarına; “Komisyon, gerekli gördüğü takdirde zararın tespit ve ölçümünde dikkate alınabilecek her türlü bilgi ve belgeyi adli, idari ve askeri mercilerden ister.” denilmek suretiyle daha geniş yetki tanınmıştır. Bakanlar Kurulu, 25 Temmuz 2005 tarihinde yaptığı toplantıda "terör ve terörle mücadeleden doğan zararların karşılanması hakkında kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı"nı imzalamıştır. Bu bağlamda, ödenmesi bakan onayı şartına bağlanabilecek zarar miktarı 20 bin YTL’den, 50 bin YTL’ye çıkarılmış olup, 5233 sayılı kanunun geçici birinci ve ikinci maddeleri kapsamında başvuru hakkı bulunanlara tanınan süre 1 yıldan 2 yıla çıkarılmıştır. 5233

sayılı yasaya göre, 27 Temmuz 2005'te hak sahiplerinin başvuru süresi dolduğu için anılan süre 27 Temmuz 2006'ya uzamıştır. 5233 sayılı kanundan yararlanmak üzere, Diyarbakır'dan 33.000, Şırnak'tan 22.500, Bingöl'den 14.000, Siirt'ten 11.500, Van'dan 11.000 ve Batman'dan da 8.000 olmak üzere toplam 100.000 kişi başvuru yapmıştır (Aydın, 2005: 9).

5.1.1.1.3. Terörle Mücadelede Yapılan Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye'nin Taraf Olduğu Antlaşmalar

II. Dünya Savaşından önce terörle ilgili olarak yapılan çok taraflı sözleşmeler bulunmaktadır. Bunların en eskisi Mexico City'de 28 Ocak 1902 tarihinde imzalan "Suçluların İadesi ve Anarşizme karşı koruma Sözleşmesi"dir. Bundan sonra kronolojik olarak, Buenos Aires'te 29 Şubat 1920 tarihinde imzalanan "Poli Sözleşmesi" gelmektedir. Daha sonra, 10 Ağustos 1935 tarihli "İstenmeyen Yabancılara Karşı Ortak Koruma ile İlgili Anlaşma" (Bu anlaşma yürürlüğe girememiştir.) yapılmıştır. Bu anlaşma ve sözleşmelerden hiçbirinde terörün tanımı yapılmamıştır. Terör konusu, Milletler Cemiyeti döneminde de güncelliğini korumuştur. Bu dönemde gerçekleştirilen "Uluslararası Ceza Mahkemesi oluşturulmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi"nde de terörün tanımı yer almamıştır. Milletler Cemiyeti Dönemi'nde gerçekleştirilen ve 16 Kasım 1937 tarihinde imzalanan "Terörün Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme" bu tarihe kadar yapılan sözleşmeler arasında terörle en yakından ilgili olanıdır. Sözleşme, 24 devlet tarafından imzalanmış, ancak yalnızca bir devlet tarafından onaylandığı için yürürlüğe girememiştir. Terörün önlenmesi ve cezalanmasına ilişkin 1937 tarihli sözleşme de terörizmin bir tanımını vermemiş, yalnızca bazı özelliklerine işaret etmekte yetinmiştir.

"Cenevre Sözleşmesi", "terör"ün tanımında şu unsurlara yer vermektedir:

a) Eylemler, kamu otoritesini veya kamu hizmetlerini engelleyebilecek veya değiştirebilecek veya milletlerarası ilişkilerde karışıklık yaratabilecek nitelikte olmalıdır,

b) Eylemlerde kullanılacak vasıtalar, şiddet, müşterek tehlike ve korku uyandırmalıdır. "Bu fiilleri işlemek için çete kurulması, bunun için kamuya çağrı yapılması"dır. Terör örgütlerinin en belirgin özelliği, yöntem olarak silahlı mücadeleyi, cebir ve şiddeti esas almasıdır.

II. Dünya Savaşı sonrası terörle ilgili olarak yapılan çok taraflı sözleşmeler genellikle uçak kaçırma suçlarına ilişkin olanlardır. 14 Eylül 1963'te Tokyo'da imzalanan “Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme” bunların ilkidir. Aynı konuyu ele alan bir başka sözleşme ise 16 Aralık 1970'te La Haye'de imzalanan “uçakların Kanundışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme”dir. Bir diğer sözleşme, 23 Eylül 1971 tarihinde Montreal'da imzalanan “Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanundışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme”dir. 14 Aralık 1973 tarihinde, Newyork'ta, “Diplomatik Görevliler Dahil, Uluslararası Alanda Koruma Altındaki Kimselere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme” imzalanmıştır.

Türkiye'nin de taraf olduğu 1977 tarihli “Terörün Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi”; uçak kaçırma, uçaklara saldırı, diplomatlara ve uluslararası korunan kişilere saldırı, adam kaçırma, rehin alma yada özgürlükleri hukuka aykırı olarak sınırlandırma eylemlerini, bomba, roket, otomatik ateşli silahlar ve bombalı mektup yada paket kullanarak gerçekleştirilen eylemleri işleyen, işlemeye teşebbüs eden yada bu tür eylemlere suç ortağı olmayı terör suçu kabul etmektedir (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6>, Kaya, 2004).

17 Aralık 1979 tarihinde, Newyork'ta “Rehin Almaya Karşı Sözleşme”, 10 Mart 1988 tarihinde ise Roma'da, “Güvenli Deniz Taşımacılığında Yasaya Aykırı Eylemlerin Ortadan Kaldırılması Hakkında Sözleşme” imzalanmıştır. Bahse konu sözleşmeleri; 01 Mart 1991 tarihinde, Roma'da imzalanan “Kıta Sahaneliği Üzerine Yerleştirilmiş Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Hukuk Dışı Eylemlerin Kaldırılması” hakkındaki protokol ve 01 Mart 1991 tarihinde Montreal'de imzalanan, “Arama Amaçlı Plastik Patlayıcıların Markalanması” hakkındaki sözleşmeler izlemiştir. 09 Aralık 1994 tarihinde, uluslararası terörü ortadan kaldırmak için alınacak önlemler başlıklı bir bildirge imzalanmıştır. Söz konusu sözleşmelerde, terörizmin genel bir tanımına yer verilmemiş, yalnızca belirli eylemlerin sayılması yoluna gidilmiştir. Terör konusundaki sözleşmelerden bir diğeri Avrupa Konseyi'nin çalışmaları sonucu oluşturulan “Terörün Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi”dir. Bu sözleşmede de terörün tanımı yer almamıştır. ABD'yi sarsan 11 Eylül 2001 Terör Saldırısı'nın hemen akabinde Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu 28 Eylül 2001 tarih ve 1373 sayılı kararı almıştır. Bahse konu karara göre; ”Terör örgütlerine sağlanan siyasi, mali ve idari

desteğin önlenmesi, silah, patlayıcı ve malzeme kaynaklarının kesilmesi, güvenli barınma ve rahat hareket etme kabiliyetinin engellenmesi ve haberleşme imkanlarının yok edilmesi gerekmektedir.

BM Genel Kurulu'nun özellikle Irak için 8 Haziran 2004 tarih ve 1546 sayılı kararı bulunmaktadır. Söz konusu karara göre, Irak'tan komşu ülkelere yönelen terörist faaliyetlerde, "transit geçiş", "silah temini" ve "finansman sağlanması" konularında bölge ülkeleriyle yakın işbirliğinin güçlendirilmesi, bir milletlerarası hukuk hükmüne bağlanmıştır. Türkiye, terörle mücadele için uluslararası kampanyada aktif bir rol oynamaya devam etmektedir. Türkiye, BM'nin tüm Anti-Terör protokolleri ile sözleşmelerine taraf olup, Ocak 2005 ayı itibarıyla; "Terörün Önlenmesi Avrupa Sözleşmesi'ni Tadil Eden Protokolü" onaylamıştır.

5.1.2. Terörle Mücadele Eden Kurumlar

Terörle Mücadele eden kurumlar olarak; Başbakanlık Terörle Mücadele Üst Kurulu (TMYK), Genelkurmay Başkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (İstihbarat Daire Başkanlığı, Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı, Özel Harekat Daire Başkanlığı), Jandarma Genel Komutanlığı (Jandarma İstihbarat Teşkilatı-JİT), Sahil Güvenlik Komutanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı (Mali Suçları Araştırma Komisyonu-MASAK) ve Adalet Bakanlığı (Mahkemeler, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü), Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi (TMMM), Milli Güvenlik Kurulu (MGK) ve Geçici Köy Korucuları (GKK)'nı sayabiliriz.

Bahse konu güvenlik sektöründe yer alan kurumlar, demokratik çerçevede, insan hak ve özgürlüklerini gözetmek suretiyle iç ve dış tehditlere karşı caydırıcı ve önleyici bir rol oynamaktadır. Ancak terörizm konseptinin karmaşık yapısı, onunla verilen mücadeleyi de karmaşıktırmakta olup, konvansiyonel savaştan bambaşka özellikler taşıyan, zaman zaman "asimetrik savaş" olarak da tabir edilen terörle mücadelede askeri birliklerin önlemleri çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Uygun zamanda, uygun şekilde ve uygun yerde eylem gerçekleştirme istekleri söz konusu olan terörist gruplar ile yapılan çatışmaların, sivillerin yoğun olarak ikamet ettiği alanlarda yaşanması ve anılan grupların nitelik/nicelikleri nedeniyle açık bir hedef olma özelliğinin bulunmaması, ayrıca askeri güçlerin elinde bulunan ve genellikle konvansiyonel savaşların koşullarına göre donatılmış silah envanterinin terörizm ile mücadele koşullarına uygun olmaması

nedenlerinden ötürü klasik anlamdaki askeri birlikler terörle mücadelede yetersiz kalmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Harekat Daire Başkanlığı verilerine göre, 1984-2004 yılları arasında; 456 polis, 4 bin 351 asker, 1364 geçici köy korucusu şehit olurken, 6 bin 260 vatandaş da hayatını kaybetmiştir. Anılan dönemde 20 bin 666 terörist ölü olarak ele geçirilmiştir. Yine bu süre içerisinde yaşanan terör olaylarında 2 bin 746 polis, 9 bin 784 asker, 1923 geçici köy korucusu 10 bin 525 vatandaş yaralanmıştır. Bahse konu yirmi yıl içerisinde 1452 terörist yaralanırken, terörist olaylarla ilgili olarak 160 bin 661 kişi de yakalanarak adli makamlara teslim edilmiştir (Göktaş, 2005: 8).

Terörle mücadele eden bu kurumlardan; TMYK, MİT, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı , TMMM'den ana hatlarıyla bahsedilecektir.

5.1.2.1. Terörle Mücadele Yüksek Kurulu (TMYK)

Terörle Mücadele Yüksek Kurulu (TMYK), icra yetkisi olmayan danışma amaçlı bir kurul olup, bakanlar kuruluna önerilerde bulunmaktadır. Kurul, ilk olarak 12 Ağustos 1997 yılında toplanmıştır. Bahse konu toplantıda alınan en önemli karar; “Doğu ve Güneydoğu illerinde on yıldır uygulanan Olağanüstü Hal (OHAL) uygulamasına güvenlik açısından gerek kalmadığı ve bir yıl içinde son verilmesi” şeklinde olmuştur. Söz konusu kurul, 27 Eylül 2005 tarihinde Dışişleri Bakanı Abdullah GÜL’ün başkanlığında toplanmış olup, toplantıda; ülkemizde meydana gelen terör olayları tüm boyutları ile değerlendirilmiş ve terörle mücadele için yürürlükte bulunan yasal ve idari tedbirler ile bunların etkin bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı ve teröre karşı önümüzdeki dönemde izlenmesi gereken strateji ve hareket tarzları gözden geçirilmiştir.

Türkiye’de, Başbakanlık’ta Ocak 2006 ayı itibarıyla gerçekleştirilen “terör ve güvenlik” zirvesinde, Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında da görüşülen 120 maddelik “Terörle Mücadele Eylem Planı” görüşülmüştür. Toplantıda, hükümet ve asker kanadı eylem planına ilişkin hazırladıkları raporları ve yaptıkları hazırlıkları ortaya koymuştur. Toplantıda, hükümet ve askerler devletin tüm kurumlarıyla “topyekün” yapacağı terörle mücadelenin Başbakanlık koordinasyonunda yapılması üzerinde mutabakata varmıştır. Bunun için yasal bir düzenlemeye gerek kalmadan, çıkarılacak bir genelge ile “Terörle Mücadele Yüksek Kurulu”nun sekreteryaya görevi Başbakanlık Güvenlik İşleri Başkanlığı’na verilmiştir. Başbakanlık’taki toplantıda ele

alınan Terörle Mücadele Eylem Planı'nda Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan TRT'ye ve belediyelere kadar birçok kuruma önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Eylem Planı'nda yer alan bazı maddeler şöyledir:

- Köye Dönüş Projesi ve terör mağdurlarının zararlarının karşılanmasına ilişkin yasaların uygulanmasındaki eksiklikler giderilmeli. Yardımlarda şeffaflık sağlanmalı.

- Devlet ve vatandaş arasındaki güven eksikliğinin giderilmesi için bölgeye iyi yetişmiş, bilinçli personel gönderilmeli. Kamu personelinin bölgeye gidişi özendirilmeli.

- Göç veren bölgelerde organik tarım ve kış turizmi canlandırılmalı.

- Diyanet İşleri Başkanlığı, bölgede daha aktif rol üstlenmeli. Kuran kursları açılmalı, vatandaşla inanç yönünden bağ kurulmalı.

- Büyük şehirlerde göçle gelmiş vatandaşların gettolaşmasının önlenmesi için önlem alınmalı. Türk kadını ile Kürt kadını arasındaki ilişkiler güçlendirilmeli.

- Batı bölgelerindeki eğitim tesisleri ve dinlenme tesislerine, başarılı öğrenciler getirilerek tatil yapmaları sağlanmalı. Yatılı bölge okulları yaygınlaştırılmalı.

- Güvenlik ve asayiş sorunları yalnızca büyük şehirlere göçle ilişkilendirilmemeli. Başarılı örnekler ve topluma model olacak örneklerin kamuoyuna tanıtılmasında TRT rol üstlenmeli. Doğu ve Güneydoğu'dan gelenlere potansiyel kapkaççı gözüyle bakılmamalı (<http://arsiv.sabah.com.tr/2006/01/05/gnd113.html>, Aydemir, 5 Ocak 2006).

5.1.2.2. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)

Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarına kadar uzanan kökleriyle, son 40 yıla yakın süredir “Milli İstihbarat Teşkilatı” adıyla alanında görev yapan istihbarat servisimiz MİT, günümüzde dünyada adı geçen bir çok yabancı ülke gizli servislerine nazaran daha eski ve kıdemlidir. 1913 sıralarındaki ilk istihbarat kuruluşumuz Teşkilatı Mahsusa'dan önce İngiltere gizli servisleri vardı. Bütün diğerleri ise çok daha sonradır (Girgin, 2003: 480).

Milli mücadele yıllarında faal olmuş askeri personel ağırlıklı küçük gruplardan sonra, yine ordularda askeri hüviyette başlamış ve yürütülmüş istihbarat örgütlenmesi 1926 yılında ilk kendi bağımsız yapısına geçerek Hükümet kararnamesi ile “Milli

Emniyet Hizmeti” adıyla doğmuştur. Böylece 1926-1964 yılları arası MAH kısa adıyla çalışmış bulunan, personeli çoğunlukla asker (subay ve astsubay) olan Teşkilat 1965 yılında çıkarılan 644 sayılı kanunla Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) adını almış, 1982 yılında çıkan ve bugün yürürlükte olan 2937 sayılı son kanun çerçevesinde varlığını sürdürmektedir (Girgin, 2003: 480).

Son yıllarda, kadrolardaki değişikliklerle askeri personel sayısı azalarak gittikçe sivilleşmiş bir teşkilat halini almıştır (Girgin, 2003: 480).

Geçtiğimiz yıl, basında yer almış bilgilere göre MİT kadrolarındaki askeri okul eğitilmiş personel % 2,3 oranında olup, sivil-yüksek öğrenimli oranı % 64,4, lise öğrenimliler % 27,8 ve ilk öğretim görmüşler de % 5,5 olarak verilmiştir (Girgin, 2003: 480).

İstihbaratın, ana kaynağı insandır, ancak günümüzde teknolojinin gelişimine bağlı olarak diğer istihbarat teşkilatları gibi MİT de kendisini yenileyerek modern istihbarat teşkilatları arasında yer almıştır. Ayrıca, başka ülkelerdeki istihbarat teşkilatlarında olan şeffaflık, yani kendini gizlememe, zaman zaman faaliyetleri hakkında kamuoyunu bilgilendirme vb.. hususlar son dönemde MİT’te de başlamıştır.

Başbakanına bağlı olarak faaliyet gösteren MİT, ülkemize yönelik terör faaliyetlerinin iç ve dış tehditler bağlamında birbiriyle bağlantılı olduğu düşüncesinden hareketle görevini sürdürmektedir. Teşkilatın bugüne kadarki en büyük başarısı PKK/KONGA-GEL lideri Abdullah ÖCALAN’ın 15 Şubat 1999 tarihinde Kenya’da yakalanarak Türkiye getirilmesi olmuştur.

5.1.2.3. Emniyet Genel Müdürlüğü

Terörle mücadelenin belli esaslar çerçevesinde yürütülmesi, iller arasında koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması amacıyla 26 Kasım 1986 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde “Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı” kurulmak suretiyle faaliyete geçirilmiştir (Şehirli, 2000: 369).

1983 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde birim halinde oluşturulmuş olan ve öncelikle herhangi bir suretle rehin alınan kişilerin, hayatlarının kurtarılması yönünde mücadele edecek şekilde eğitilerek yetiştirilmiş olan Özel Harekat timlerinin, daha sonra Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde meydana gelen olaylara dönük de kullanılması ihtiyacına binaen 30.12.1985 tarihinde Bakan onayları ile Bingöl, Bitlis,

Diyarbakır, Malatya, Mardin, Siirt, Tunceli, Ş.Urfa ve Van illeri Emniyet Müdürlükleri bünyesinde kurulması planlanmıştır (Şehirli, 2000: 369).

Özel Harekat birimleri 07.03.1987 günlü Bakanlık onayı ile Asayiş Daire Başkanlığı'ndan ayrılarak “Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı”na geçmiştir (Şehirli, 2000: 369).

26.07.1993 günü 93-4661 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile TEMÜH Daire Başkanlığı bünyesindeki Özel Harekat Şube Müdürlüğü, “Özel Harekat Daire Başkanlığı”na dönüştürülmüştür (Şehirli, 2000: 370).

1937 yılında Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 16.maddesinin (a) bendi 5.fikrasına göre “Önemli İşler Müdürlüğü” kurulmasıyla mevcut İstihbarat Daire Başkanlığı'nın temelleri atılmıştır.

1951 yılında doğrudan Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı, ideolojik akımlar kontr-espiyonaj ve her türlü kaçakçılık konularında haber toplamak üzere “Özel Büro” teşekkül ettirilmiş, çeşitli illerde de bu büroya bağlı yuva ve istasyonlar değişik maskeler altında oluşturularak faaliyete geçirilmiştir.

1958 yılında açılan “İstihbarat Elemanı Sevk, İdare ve İstihbarat Operasyonu Düzenleme Kursu”nu müteakip Hatay, Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde “Küçük Gruplar” oluşturularak İstihbarat Üniteleri teşkil edilmiştir. Bunlardan Hatay daha ziyade dış İstihbarat konusunda maskeli olarak faaliyet göstermiş, diğer gruplar ise kontr-espiyonaj ve terör faaliyetleri konusunda çalışmışlardır.

27 Mayıs 1960 yılında gerek Özel Büro, gerekse küçük gruplar lağvedilmiş, bu defa Teşkilat Kanununa göre bir kuruluş olan Önemli İşler Müdürlüğü ele alınmış ve teşkilatın kuruluş amaçlarına uygun hale getirilmesine çalışılmıştır.

1963 yılında Önemli İşler Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir talimatla 10 ilimizde kurulması kararlaştırılan İstihbarat Grupları için Vilayetlere tamim yapılarak, talimatın aradığı şartlara haiz personelin seçilip gönderilmesi istenmiş ve kurslar açılmıştır. Bu suretle “Temel Kurs” diyeceğimiz kurslarla İstihbarat Gruplarında çalışan personelin eğitim birliği temin edilmiştir. Önemli İşler Müdürlüğü kısa sürede gelişmiş ve bir İstihbarat örgütü olma niteliği kazanmıştır.

1970’li yıllara gelindiğinde ülkedeki ideolojik olayların artması üzerine, Önemli İşler Müdürlüğü, Daire Başkanlığı statüsüne dönüştürülerek Önemli İşler Daire

Başkanlığı adını almıştır. 1975 yılında İstihbarat Başkanlığı, 1983 yılında da “İstihbarat Daire Başkanlığı” adını almış, her geçen gün artan bir başarı trendi ile gelişen ve değişen çağımıza paralel olarak çalışmalarını sürdürmektedir. İstihbarat Daire Başkanlığı'nın günümüzdeki kuruluşu Merkez ve Taşra birimlerinden oluşmaktadır. Bütün illerde Emniyet Müdürlükleri bünyesinde İstihbarat birimlerinin oluşturulması ancak 1983 yılında mümkün olabilmıştır.

Emniyet Genel Müdürü'ne doğrudan bağlı olarak faaliyet gösteren İstihbarat Daire Başkanlığı, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na göre düzenlenen ve 13 Şubat 1989 tarihinde çıkartılan yönetmelik hükümlerine uygun olarak teşkilatlandırılmıştır.

İstihbarat Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra birimleriyle birlikte 3201 sayılı Teşkilat Kanunu ve özellikle 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'na 1985 yılında ilave edilen “Polis Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayiş sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar.” şeklindeki Ek-7'nci Maddesi hükümlerine istinaden belirtilen görevleri ifa etmekte ve aynı kanunlarla da yetkili kılınmaktadır (<http://www.egmidb.gov.tr/tarihce.htm>).

5.1.2.4. Jandarma Genel Komutanlığı

Türklerin hayatı, tarihin akışı içerisinde tetkik edildiğinde; devletin idari, adli ve zabıta hizmetlerinin komutanlarca veya başbuğlarca yürütüldüğü görülür. Eski Türklerde Başbuğ, Kağan, Hakan diye anılan hükümdarlar aynı zamanda emniyet ve asayiş hizmetleriyle bizzat uğraşmışlardır. Orhun Kitabeleri'nde Yargan olarak geçen ve Hakanların emrinde, emniyet ve asayiş sağlayan bir zabitanın bulunduğu bilinmektedir.

Selçuklularda "Surta", Osmanlılarda "Subaşı"lar, daha sonraları "Zaptiye"ler ve müteakiben yakın tarihte "Jandarma" emniyet ve asayiş hizmetlerini yürüten askeri kolluk teşkilatları olarak görülmektedirler.

Osmanlı Devleti'nde, kazalarda Kadılar emrindeki Subaşılarda,sancaklarda Mirliva veya Sancak Beyleri eyaletlerde ise Mirmiran veya Beyler askeri ve mülki birer otorite olarak emrindeki askerlerle emniyet ve asayiş hizmetlerini yürütmüşlerdir.

Devletin başkenti İstanbul'da ise emniyet ve asayiş hizmetleri farklı bir teşkilat tarafından yürütülmüştür. Bu amaçla İstanbul'un içinde ve dışında asayiş karakolları açılmış ve bu karakollarda Karakullukçu denen Yeniçeriler görev almıştır. Yeniçeri Ağası, Cebecibaşı, Cebeciler, Kaptan Paşa, Topçubaşı ve Topçular, Bostancibaşı ve Bostancılar, devletin emniyet ve asayişinin sağlanmasında görevli ve sorumlu isimler olarak tarihe geçmişlerdir.

18 Haziran 1826'da Yeniçeriliğin ortadan kaldırılmasından sonra emniyet ve asayiş hizmetleri; "Asakir-i Muntazama-i Mansuri","Asakir-i Muntazama-i Hassa" ve 1834 tarihinde Anadolu ve Rumeli'nin bazı eyaletlerinde "Asakir-i Redife" adı altında kurulan askeri teşkilatlar tarafından yürütülmüştür.

03 Kasım 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı (Tanzimat-ı Hayriye – Gülhane Hattı Hümayunu) ile halkın can ve mal emniyetinin korunması görevi eyalet ve sancak valilikleri emrine gönderilen subaylar tarafından yürütülmüştür.

16 Şubat 1846 tarihinde Zaptiye Müşirliği kurulmuş, eyalet ve sancaklardaki Umuru Zaptiye hizmetleri doğrudan doğruya bu makama bağlanmıştır. Bu devreye "Tevhidi Zabıta" (zabitanın birleştirilmesi) devresi de denilmektedir. Zaptiye Müşirliği, bir üst seviyedeki askeri bir makam olan "Seraskerlik" makamına bağlanmıştır. Böylece asıl görevi iç güvenlik ve düzeni sağlamak olan ve tek elden sevk ve idare edilen yeni bir askeri zabıta sınıfı doğmuştur.

1851 yılında Zaptiye Müşirliği'nin adı Zaptiye Kaymakamlığı olarak değiştirilmiştir.

14 Haziran 1869 tarihinde teşkilatın ilk nizamnamesi olan Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi yürürlüğe konmuştur. Bu nizamname ile zabıta görev ve hizmetleri, yetki ve sorumluluklar hukuki bir çerçeve içine alınmıştır. Nizamname uyarınca her ilde bir Zaptiye Alayı kurulmuş, personeli piyade ve süvarilerden oluşmuştur. Ayrıca, alay, tabur, bölük ve takım teşkilatlanmasına gidilmiştir.

Jandarmanın 1839 Tanzimat Fermanından sonra kurulmuş olduğu, Tanzimat Fermanını takip eden (1840,1841...) yıllarında yayınlanan tayin kararnamelelerinde

Jandarma adına rastlanılmış ancak kuruluş günü kesin olarak tespit edilememiştir. J.Gn.K.lığı tarihi yazılması sırasında 893 ve 894 sayılı Jandarma Emirnamelerine rastlanılmış ve bunlarda yer alan emirlerden 1846 yılının gerçek kuruluş yılını yansıtmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle Asakiri Zaptiye Nizamnamesinin kabul tarihi olan 14 Haziran 1869'un "14 Haziran" ı ile Tanzimat Fermanının yayınlandığı 1839 yılı birleştirilerek, 14 Haziran 1839 Jandarmanın kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir

1877-1878 Osmanlı- Rus harbinden sonra Sadrazam Sait Paşa modern bir zabıta teşkilatı kurmak için İngiltere ve Fransa'dan subaylar getirtmiş, teşkilatlanmada değişiklik yapılmış ve 20 Kasım 1879'da Seraskerlik makamına bağlı Umum Jandarma Merkeziyesi kurulmuştur.

Jandarma, 1908 yılında II nci Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra özellikle Rumeli'de büyük başarılar göstermiştir. Bunun zerine teşkilat 1909 yılında yeniden düzenlenerek Harbiye Nezareti'ne bağlanmış ve Umum Jandarma Kumandanlığı adını almıştır.

Jandarma Birlikleri, 1914 yılında başlayıp 1918 yılında biten Birinci Dünya Savaşı ile 1919 yılında başlayıp 1922 yılında biten Kurtuluş Savaşımızda, hem i güvenlik görevlerini sürdürmüşler hem de bir çok cephede Silahlı Kuvvetlerin ayrılmaz bir parçası olarak yurt savunmasına iştirak etmişlerdir. Jandarma Birliklerinin bu savaşlarda gösterdiği kahramanlıklar ve yararlılıklar her türlü övgünün üzerindedir.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra, devletin birçok kuruluşunda olduğu gibi, Jandarma teşkilatında da reorganizasyon çalışmalarına bir plan erevesi içerisinde başlanılmıştır.

10 Haziran 1930 tarihinde 1706 Sayılı Kanun çıkarılmış ve Jandarma teşkilatı bu günkü hukuki statüsünü kazanmıştır.

1983 yılında 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu yürürlüğe girmiştir.

1988 yılında 3497 Sayılı Yasa ile kara sınırlarımızın korunması ve güvenliğinin sağlanması görevi Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na verilmiş, ancak İran ve Suriye Sınırının bir kısmı ile Irak Sınırının tamamının sorumluluğu halen Jandarmada bulunmaktadır.

Jandarma birlikleri 1984 yılından günümüze kadar geçen süre içerisinde, ülkemizin bölünmez bütünlüğüne kasteden PKK/KONGA-GEL ve diğer terör örgütlerine karşı, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri olmak üzere bütün ülke sathında terörle mücadelenin en önemli unsuru olmuştur. Bu uğurda binlerce şehit ve yaralı veren Jandarma, bundan sonra da her ne pahasına olursa olsun ülkemizin birlik ve beraberliğini korumaya devam edecektir (<http://www.jandarma.tsk.mil.tr/>).

Jandarma, yurt içinde genel güvenliği ve kamu düzenini korumakla görevli, yasa ve nizamların koyduğu hükümlerin yürütülmesine ve bunlara dayanan Hükümet emirlerinin yerine getirilmesini sağlayan İçişleri Bakanlığı'na bağlı silahlı askeri bir kuvvettir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Jandarma>).

Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığı'na, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı İçişleri Bakanı'na karşı sorumludur.

Jandarma'nın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye sınırları dışında kalan yerler ile polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Jandarma bu yerlerde; emniyet ve asayişin sağlanmasından sorumludur.

5.1.2.5. Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi

Terörle mücadelede stratejik ve operatif düzeyde eğitim imkanı sağlayarak ortak bir anlayış yaratmak için NATO bünyesinde Türkiye tarafından kurulan Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi (TMMM), 28 Haziran 2005 tarihinde Ankara'da açılmıştır. TMMM'nin amacı; NATO üyesi ülkeler ve bunun dışındakilere terörizm konusunda stratejik ve operatif düzeyde eğitim imkânı sağlamak, terörizmle mücadelede ortak anlayış yaratmak, NATO'nun terörizmle mücadelesindeki konsept ve doktrin geliştirme faaliyetlerine yardımcı olmak şeklinde tanımlanmıştır. Merkezin kadrosunun yüzde 60'ı Türk, yüzde 40'i ise müttefik ülke personelinden oluşmaktadır (Bila, 2006: 4).

5.1.2.6. Türkiye’de Bölücü Terörle Mücadelede Yapılan Uygulamalar

5.1.2.6.1. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği (OHAL)

Türkiye’de, daha önce “sıkıyönetim” statüsü ile yönetilen; Diyarbakır, Bingöl, Hakkari, Mardin ve Siirt illerinde, söz konusu uygulama 19 Temmuz 1987 yılında sona ermiş ve 285 sayılı kanun hükmünde kararname ile Olağanüstü Hal (OHAL) Bölge Valiliği kurulmuştur. OHAL uygulaması için örnek olarak İngilizlerin II.Dünya Savaşı sonrasında, 1948-1954 yılları arasında Malaya’da başarı ile uyguladıkları yöntem gösterilmiştir. İngilizler bu siyasi ve askeri boyutlu hareketin başına, askerlik mesleğinde son derece başarılı olmuş, sonra askerliğin sınırları dışında da geçerli üst düzey öğrenim görmüş emekli, iki generali getirmişlerdi. Ülkemizde ise OHAL Bölge Valiliği sorumluluğuna Emniyet denetimi olan bir genel vali getirilmiştir. OHAL Bölge Valisi’ne uygulamanın yapıldığı illerdeki askeri ve güvenlik güçleri bağlı bulunmuştur. Bahse konu valiliğin yaptığı harcamalar ihale ve Sayıştay kanunları kapsamı dışında kalmıştır (Şık, 2005: 8).

OHAL Bölge Valiliği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da giderek tırmanan terör eylemleri ile mücadele etmek amacıyla ilk etapta, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Siirt, Tunceli ve Van’ı kapsamıştır. 285 sayılı kanun hükmünde kararname ile Adıyaman, Bitlis ve Muş illeri de mücavir il kapsamına alınmıştır. Batman ve Şırnak’ın 06 Mayıs 1990 tarihinde il olmaları ile birlikte OHAL Bölge Valiliği sorumluluk alanındaki il sayısı onüç çıkmıştır. 19 Mart 1994 tarihinde Bitlis ili OHAL Bölge Valiliği sorumluluk alanına dahil edilmiş olup, Elazığ ise OHAL kapsamından çıkarılarak mücavir il olmuştur. 19 Temmuz 1995’te Adıyaman, 30 Kasım 1996’da Elazığ mücavir il kapsamından çıkarılmış, Mardin ise mücavir il kapsamına alınmıştır. 06 Ekim 1997 tarihi itibarıyla, Batman, Bingöl ve Bitlis, 30 Kasım 1999’da Siirt, 30 Temmuz 2000’de Van, 30 Temmuz 2002 tarihinde Hakkari ve Tunceli’de OHAL uygulaması kaldırılmış ve mücavir il kapsamına alınmışlardır. Bakanlar Kurulunun 10 Haziran 2002 tarihli istemine istinaden TBMM’nin 19 Haziran 2002 tarihli 115. birleşiminde 30 Temmuz 2002 tarihinden geçerli olmak üzere OHAL Diyarbakır ve Şırnak’ta dört ay daha uzatılmıştır. OHAL uygulamasına 30 Kasım 2002 tarihinde son verilmiştir. OHAL Bölge Valiliği’nin yetkileri ise;

a) Bölgede kamu düzeninin bozulmasına neden olacak her türlü basılmış eserin dağıtımını süreli veya süresiz yasaklanabilecektir. Bu çerçevede anılan bölgede otuz yakın gazete ve derginin dağıtımını yasaklanmıştır.

b) OHAL illerinde kamu düzeninin bozan veya kamu düzenini bozacağı kanısını uyandıran kişi veya topluluklardan gerekli görülenler, bölge valisinin takdiriyle bölge dışına çıkarılabilecektir.

c) OHAL Valisi, grev, lokavt yetkisinin kullanılması, irade beyanı, referandum gibi sendikal faaliyetleri durdurabilecek, boykot, iş yavaşlatılması gibi eylemleri yasaklayabilecektir.

d) OHAL uygulamasına neden olan suçlarda tutuklu ve hükümlüler, soruşturma için OHAL Valisinin talebi, DGM'nin de onayıyla her seferinde onar gün tutukeviden alınabilecektir.

e) Gecikmesinde sakınca görülen hallerde polis gerek gördüğünde, yollarda ev ve işyerlerinde aramalar yapabilecektir.

f) OHAL Valisi Sokağa çıkma yasağı uygulayabilecektir.

g) OHAL Valisi'ne söz konusu yetkileri tanıyan 430 sayılı kanun hükmünde kararname (KHK), valinin yetkileri; "Bahse konu KHK ile İçişleri Bakanı'na, OHAL Bölge Valisi'ne ve OHAL bölgesi dahilindeki il valilerine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili her türlü karar ve tasarruflarından dolayı bunlar hakkında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz" şeklindedir (Şık, 2002: 5).

OHAL'in ilan edildiği 19 Temmuz 1987'den 2002 Mayıs sonuna kadar 15 yıl içinde güvenlik kuvvetlerinin toplam şehit sayısı 5.500, yaralı sayısı 11.500'dür. Ölen sivil sayısı 5.335, öldürülen terörist sayısı 23.500'dür. Ekonomik tahribat hariç, sadece Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sarf ettiği gider 15 Milyar dolardır. Bu çapta bir terör hadisesi karşısında Türkiye'nin son derece sağlam durduğu, sonunda askeri mücadeleyi kazandığı açıktır (Akyol, Milliyet Gazetesi, 12/06/2007).

PKK/KONGRA-GEL, OHAL uygulamasına rağmen, 15 yılda 23.500 militanını kaybettiği halde dağılmamıştır. Bölücü örgüt, 30 yıldır kardeşi kardeşe kırdırarak Türkiye'nin başına bela olmayı sürdürmektedir. Bu durum, PKK/KONGRA-GEL'in sürekli yeni militanlar kazandığını göstermektedir. Bu kaynağı kurutmak için de halkın

kazanılması gerekmektedir. Türk-Kürt kutuplaşmasına yol açacak davranışların, bölücü örgütün tabanını genişletmesine yol açtığı artık görülmelidir.

5.1.2.6.2. Geçici Köy Koruculuğu (GKK)

Geçici Köy Korucusu, 26 Mart 1985 tarihinde 442 sayılı Köy Kanununun, 74. maddesinde yapılan değişiklikle muhtarın teklifi, kaymakamın kabulü ile gönüllü ya da Valiliğin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile geçici olarak görev yapılan ve köy koruculuğu adıyla oluşturulan kurumdur.

Geçici Köy Koruculuğu (GKK) Sistemi, 26 Mart 1985 yılında 22 ilde yürürlüğe girmiş olup, 1993 yılından itibaren GKK Sistemi'nin uygulandığı il sayısı 35'e çıkarılmıştır. Ülkemizde 58 bin 511'i geçici, 12 bin 279'u gönüllü olmak üzere toplam 70 bin 790 korucu görev yapmaktadır.

İçişleri Bakanlığı, mevcut korucuların sosyal ve ekonomik şartlarının düzenlenmesi amacıyla çalışma başlatmıştır. Bakanlık, 24 Şubat 2000 tarihinden itibaren yeni korucu işe almazken, mevcutların emeklilik, tazminat, görevden ayrılma durumunda sahip olunacak haklar ve bakmakla yükümlü oldukları kişilere ilişkin düzenlemeler yapılması hususları gündeme gelmiştir.

AB uyum yasaları ile birlikte kaldırılması gündeme gelen ancak tüm geçimleri koruculuk maaşına bağlı olan yaklaşık 71 bin geçici ve gönüllü köy korucusu okullarda hizmetli olarak görevlendirilmeye başlanmıştır. Sadece Şırnak ve Hakkari'de sağlık rahatsızlıkları bulunan veya yaşları operasyonlara katılmaya müsait olmayan yaklaşık 300 köy korucusu koruculuk görevi saklı kalmak üzere okullarda hizmetli olarak görevlendirilmiştir.

İçişleri Bakanlığının 16 Eylül 2003 tarihli açıklamasında; 22 ildeki toplam korucu sayısının Nisan 2003 itibarıyla 58 bini aştığı ve devlete bir aylık maliyetinin 15 trilyon lira olduğu belirtilmiştir. Anılan tarihte korucuların aylığı tazminat da dahil 253 milyon liradır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ge%C3%A7ici_K%C3%B6y_Korucusu).

5.2. Terörle Mücadelede Medyanın Sorumluluğu

Bütün terör eylemlerinin ortak bir takım amaçları vardır. Bu amaçların başında "dikkati çekmek", "sesini duyurmak" gelir. Çünkü terörün ana hedefi, saldırdığı düzeni

sarsmaktır. Bu nedenle her terörist eylem, düşüncelerini açıklama, gücünü gösterme ve taraftarlarına moral verme amacına yönelik bir propaganda hareketidir.

Terörün amacı, ölüm korkusu vasıtasıyla, vermek istediği mesajı daha fazla insana iletmektir. Terörist için yaptıkları eylemin sadece görsellik yönü olması yetmemekte, haber değeri olabilecek bir özelliğinin de olması gerekmektedir.

Terör örgütleri, bu amaçlarını sadece kitle iletişim araçları vasıtasıyla gerçekleştirilebilirler. Bu nedendir ki tarihteki adam kaçıma, rehin alma, uçak kaçıma gibi terör eylemlerinin çoğunda, teröristlerin "mesajlarının" kamuoyuna duyurulması, eylemin sona erdirilmesi için öne sürülen koşullar içinde birinci sırada yer almıştır.

Tarih boyunca, kitle iletişim teknolojisindeki gelişmeler, yenilikler sık sık toplumsal bozulmanın başlıca nedeni olarak görülmüştür. Bunun nedeni de bu araçların insan ve toplum üzerine belli derecelerde etkileri olan araçlar olmalarıdır. Kitle iletişim araçlarının toplumsal ve siyasal gündemin belirlenmesine yardımcı olması ve toplumda kendilerine özgü yerleri, belirli amaçlarıyla, kendi güç ve kurumsal dinamikleriyle tarafsız mesaj taşıyan şebeke, araç olmadıkları gibi kitle mesajıyla izleyici, dinleyici topluluğu arasında var olan tek ve en temel ilişkiler de değildir (Korkmaz, 1999: 154-155).

Kitle iletişim araçlarının işlevleri içerisinde haber verme en temel işlev olarak bilinmektedir. Bu kapsamda, terör içerikli haberler de toplumun ilgisini çekmekte olup, kitle iletişim araçlarınınca kamuoyuna sunulmaktadır. Ancak, kitle iletişim araçları haber verme işlevlerini yürütürken, terör örgütlerinin tuzağına düşmemelidir.

Çünkü, terör örgütleri yaptıkları terör olayları ile; örgütün adını ve sesini duyurmak, mevcut otoriteyi sarsmak, zayıf düşürmek, kendini güçlü göstermek, halkı sindirmek, tarafsız kılmak, örgüt üyelerine moral vermek, güvenlik kuvvetlerini şiddet kullanmaya zorlamak, siyasi alanda tanınmak ve kabul görmeyi hedeflemektedirler (Korkmaz, 1999: 160).

Terör olaylarının, haber olarak kitle iletişim araçlarına yansımalarının olumlu yönleri de bulunmaktadır. Bu meyanda, olayların akabinde, kitle iletişim araçları vasıtasıyla, yetkililer ile halk arasında bir bağ kurularak, halk arasındaki söylentilerin

önüne geçilmektedir. Ayrıca, halk içerisinde oluşan kargaşaya son verilerek, teröre karşı tek yumruk olunmaktadır.

Medyanın terör eylemlerini veriş şekli büyük önem arz etmektedir. Medya, terör eylemlerini abartarak ve teröristleri olduğundan daha güçlü şekilde sunarsa, halkı o denli büyük korkuya sevk eder ve teröristler amaçlarını gerçekleştirmiş olur. Ancak, olayı olduğundan daha küçük verirse de halk nezdinde terör eyleminin haklılığı yönünde bir kanaat oluşmasına neden olur.

Terörizm, kamuoyunda korku yaratmak üzere şiddet kullanma stratejisi olarak karşımıza çıktığına göre, kamuoyu, terör eylemlerinden ne kadar etkilenirse, terörün bir psikolojik olay olarak kamuoyunda yerleşmesi de o kadar kolaylaşacaktır. Bu tarz bir psikolojik etkiyi medyadan başka sağlayacak araç bulunmamaktadır.

Bu nedenden dolayı sosyo-politik mesajlarının yayılması ve eylemlerinin amacına ulaşmasında medya, terör örgütleri için vazgeçilmez bir tanıtım aracı niteliğindedir. Bunu ortaya koyan diğer bir unsur da terör eyleminin kendisinden çok, psikolojik etkisinin hedeflenmesidir. Eylemin ne kadar etkili olduğunun bir ölçüsü ise, medyanın dikkatini çekme düzeyinde bulunmaktadır.

Başta televizyon olmak üzere, medya ve teröristler, bazı açılardan birbirlerine ihtiyaç duyan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Televizyon (ya da genel olarak kitle iletişim araçları) olmadan terör örgütleri, toplumda hiç bir zaman hedeflediği düzeyde psikolojik etkiyi yaratamayacaktır.

Medya-terör örgütleri ilişkisi, terör örgütlerinin medyayı bir araç olarak kullanma yaklaşımı bağlamında, uzun vadede terör örgütlerinin güç ve etkisini artıran yeni eylemlere yol açmıştır. Önceleri birinci sayfadan verilen eylem haberlerinin, çekiciliğini yitirerek iç sayfalara kaydırılması karşısında terör eylemleri, yeni varyasyonlarla karşımıza çıkmaya başlamıştır. Bu anlamda yenilik, değişiklik arayışının kullanılması ya da istismarı, medya ve terörün ortak paydasıdır.

İdeolojik motiflerden yola çıkan bir terör eylemi, üç aşamada işlem görmektedir:

1. İlk aşamada, taktik amaç vardır ve uygun hedefe saldırılır.

2. İkinci aşamada, eylemin etkili olması dolayısı ile stratejik amaç gerçekleştirilir ve medya yolu ile ideolojik mesaj verilir ve söz konusu mesaj, topluma yaygınlaştırılır.

3. Üçüncü aşamada ise, hedeflenen psikolojik etkinin ortaya çıkması beklenir (<http://www.flasmedya.com/koseyazarlari.asp?Kat=4&d=532&shf=9>, 09.04.2007).

Dünya'nın birçok ülkesinde, kamu yararı gözetilerek, kitle iletişim araçlarının terör haberlerini vermesi katı kurallara bağlanmıştır. Türk hukuk siteminde de haberleşme özgürlüğü prensip olarak Anayasa'nın 26. ve 27. maddeleri ile teminat altına alınmış iken, belirli durumlarda sınırlandırılabilir. Anayasa'nın 28. maddesi "Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya devlete ait gizli nitelikte bilgileri açıklar nitelikte bulunan ..." sınırlama hükümlerini getirmiştir (Korkmaz, G., 1999: 207).

Hukuk sistemimizde terör eylemlerinin sunumunu düzenleyen konu ile ilgili doğrudan hükümler 16 Aralık 1990 tarih ve 430 sayılı KHK ile OHAL bölgesinde süregelen terör olaylarına ilişkin olarak verilecek haberlerle ilgili ve son olarak 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 6. maddesinde düzenlemelere gidilmiştir. Ayrıca, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları hakkındaki Kanun uyarınca, yayın ilkelerinin denetlenmesiyle RTÜK görevlendirilmiştir.

Bütün bu yasal düzenlemelere karşın esas olan medyanın, kendiliğinden kamu yararı gözeterek terör örgütlerinin aleti olmayacak tarzda sorumlu yayın politikası izlemesidir.

5.3. Terörle Mücadelede İngiltere Örneği

2001 Şubat ayında yürürlüğe giren yeni İngiliz terör yasası birçok özlemci için 'devrimsel' bir niteliktedir ve terörle mücadele alanında uluslararası işbirliği alanında bir çığır açmıştır. Yasa ile bazı dini ve/veya dinci örgütleri de terörist örgütler kapsamına alan İngiltere, terörü internet ve diğer teknolojik gelişmeleri de kapsayacak şekilde tanımlamış ve terörist saydığı örgütlerin sembollerim taşımaktan, bu örgütlere herhangi bir şekilde yardımcı olmaya kadar geniş bir alanda her türlü eylemi 'terörist faaliyet' saymış ve güvenlik güçlerine bu konuda yasal yetki vermiştir (Bal, 2006:291).

İngiltere, İrlanda sorunu nedeniyle terör olaylarıyla diğer ülkelere nazaran çok daha erken bir dönemde tanışmıştır. Bu nedenle teröre karşı ilk yasal düzenlemeler daha çok İrlanda sorununa dönük olmuştur. (Donohue, 2000) Buna karşın uluslararası terörizm ve diğer ülkelerde yaşanan terör olayları konusunda İngiltere ciddi bir yasal

düzenlemeye uzunca bir süre gitmemiştir. Bu örgütlere yönelik olarak karşı istihbarat çalışmalarına ağırlık verilirken, İngiltere'ye zarar vermediğine kanaat getirilen örgütlerin çalışmalarına adeta göz yumulmuştur. Bunda şüphesiz görece daha liberal olan İngiliz yasal sisteminin ve İngiliz pragmatizminin büyük bir rolü olmuştur.

Teröre karşı ilk düzenlemeler Kuzey İrlanda'daki terör olaylarına karşı hazırlanmıştır ve bu düzenlemeler zaman içinde ihtiyaca göre geliştirilmiştir. Bunlardan ilki, 1974 Kasım'ında bir pubın bombalanması ve sonucunda 21 kişinin hayatını kaybetmesi, 180 kişinin de yaralanmasını takip eden günlerde adeta alelacele çıkarılan yasa (Geçici Terörle Mücadele Yasası – PTA: Prevention of Terrorism Act) olmuştur. Geçici olarak düşünülen yasa, zaman içinde kalıcı hale gelmiştir. Yasa, İrlandalılara karşı negatif duyguların doruğa çıktığı bir dönemde hazırlanmıştır. Öyle ki sokakta bazı İrlandalılar taşlanmakta, hakarete uğramakta idi. Bu ortamın da etkisiyle yasa neredeyse hiç bir muhalefetle karşılaşmadan, rekor sayılabilecek bir zaman içinde çıkarılmıştır. Yasa, polisi ve İçişleri Bakanlığı'nı İngiltere'nin daha önce alışık olmadığı derecede geniş yetkiler ile donatmıştır. Birçok kişi yasaya dayanarak gözaltına alınmış ve günlerce sorgulanmıştır. PTA altında alıkonulan kişilerin tamamına yakını hiçbir ceza görmeksizin serbest bırakılmıştır. 1982 yılı sonuna kadar bu yasaya dayanılarak gözaltına alınan 5.500 kişiden sadece yüzde 2'sinin bir ceza aldığı düşünülürse yasanın cezalandırmadan ya da yargılamadan çok istihbarat toplama ve sindirme amaçlı olarak kullanıldığı söylenebilir (Geraghty, 2000:96).

1974'de PTA üzerinde ufak tefek değişiklikler yapmıştır, fakat sonuçta 1984'de PTA'ya kadar bir terörle mücadele yasasından çok, günlük ihtiyaçlara cevap veren, güvenlik güçlerinin işlerini kolaylaştırmayı hedefleyen bir düzenlemeden bahsetmek daha doğrudur.

1984 yılı PTA için yeni bir yönelimi ortaya koyar. Buna göre hedef sadece İrlanda terörü değildir. Bu yasayla uluslararası terörün İngiltere uzantıları da ilgi alanına girmiştir. Bunda şüphe yok ki en önemli faktör yine İrlanda terörünün uluslararası bağlantılarının anlaşılması ve SSCB ile Ortadoğu'da bazı devletlerin uluslararası teröre bil zat karışıkları yönündeki endişelerdir. Yeni düzenlemeye göre; yetkililer uluslararası teröre bir şekilde bulaşmış kişileri tutuklama, gözaltına alma ve sorgulama yetkisine kavuşmuştur. Yasa bu konuda malı kemelere terör fonlarına zorla el koyma

gibi yetkiler verdiği gibi, dahi önce İngiliz yasalarına göre suç dahi kabul edilmeyen faaliyetleri de suç kapsamına almıştır.

1989 PTA da hala 'geçici olağanüstü' düzenlemelere sahiptir. 1989 yılında PTA'da yapılan değişiklikler ve geliştirmelerin bir özeti aşağıdaki gibidir: (Bal, 2006:294-295) .

Yasadışı İlan Edilmiş Örgütler (Proscribed Organisations): Yeni düzenleme yetkililere bir örgülü yasa dışı ilan etme ve o örgüte üye olmayı tutuklanma nedeni sayma yetkisini vermiştir. Listelenmiş bu örgütlerden herhangi birine finansal katkı sağlamak da aynı şekilde suç sayılmıştır. Yasadışı örgütü destekleyici kamu açıklamaları ve bu tür işaretler de suç sayılmıştır. Bu tür durumlarda maksimum 10 yıl hapis cezası ve sınırsız para cezası öngörülmüştür. Bu çerçevede öncelikle IRA ve INLA ile birlikte çok sayıda grup yasadışı ilan edilmiştir.

Dışlama Hükümleri (Exclusion Orders): Bu tür önlemler Kuzey İrlanda'daki terör olaylarını engellemede bir tür çare olarak görülmüştür. Bu çerçevede gerekli görülen kişilerin Birleşik Krallık'ta, Kuzey İrlanda'da veya İngiltere'de bulunmasına sınırlama getirilebilecektir. Bu yasaklamaların ihlali halinde ceza ise maksimum 5 yıl hapis ve sınırsız para cezası idi.

Teröre Finansal Destek (Financial Assistance for Terrorism): Bu düzenlemede de terörizme finansal destek vermek her anlamıyla suç sayılmıştır. En üst hapis cezası 14 yıl, para cezası ise limitsizdir.

Tutuklama, Gözaltı ve Giriş Kontrolü (Arrest, Detention and Control of Entry): Bu yasa çerçevesinde; hakkında suç işlediği yönünde makul şüpheler bulunan kişiler herhangi bir izne gerek olmaksızın tutuklanabilirler. Gözaltı süresi bu bölümde 48 saat olarak belirlenmiştir. Bu süre İçişleri Bakanlığı tarafından en fazla 5 güne kadar uzatılabilir.

1996 düzenlemesi terörizmi, 'siyasi amaçlar için şiddet kullanma olarak tanımlamaktadır. Bu yasaya göre terörizmi diğer şiddet kullanma olaylarından ayıran nokta, bu şiddet kullanma türünün 'kamuyu veya kamunun bir kesimini korku içerisinde bırakmak maksadıyla işleniyor olmasıdır (Dyer, 2001) .

Böylesine geniş bir tanım görevlilerin yetkilerini genişletici bir etkide bulunmuştur. Bu tanımlara göre PKK benzeri birçok örgüt de bu kapsama giriyordu,

ancak yasanın en büyük sorunu İrlanda sorunu merkezli hazırlanıp, bu çerçevede uygulanması olmuştur. Diğer bir deyişle bu dönemde sıradan bir İngiliz 'terör' denince IRA'yi (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu - Ireland Republican Army) anlamaktadır, ya da terör olaylarının İngiltere'ye doğrudan bir zararı olup olmadığına bakmaktadır. Sonuçta bu yasa ile ilgili davaların neredeyse tamamına yakını (% 96'sı) Kuzey İrlanda ile ilgili davalar olmuştur (Hillyard, 1993:5).

Yeni, terör yasa önerisi 1999 ve 2000 yılında yapılan yoğun tartışmalara karşın 2 Temmuz 2000'de Kraliyet Onayı'nı (Royal Assent) almış, 19 Şubat 2001 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir. (Terrorism Bill Receives Royal Assent, 1 Temmuz 2001) Kabul edilen haliyle yeni Terör Yasası, o güne kadar bu konudaki tüm yasaların (Sürekli olarak Parlamento'nun onayına ihtiyaç duyan kısa aralıklarla düzenli olarak revize edilen Terörü Önleme Yasası - Prevention of Terrorism Act, Temporary Provisions ve 1998'de değişikliğe uğrayan 1996 Kuzey İrlanda Olağanüstü Hal Düzenlemesi - Northern Ireland Emergency Provisions Act 1996) yerini almıştır. Ayrıca bu yasa sadece İngiltere açısından değil, uluslararası alanda terörizm ile mücadele konusunda tüm dünya için önemli bir adım sayılmalıdır. Çünkü bu yasa ile İngiltere gibi uluslararası sistemin önemli bir aktörü doğrudan kendisine dönük olmadığı halde, uluslararası alanda faaliyet gösteren birçok terör örgütünü ve bu örgütlerin İngiltere'deki faaliyetlerini yasaklamıştır.

Daha önce bu alanda yapılmış bulunan düzenlemeleri birleştiren yeni yasanın ilk özelliği, terör kavramını eski düzenlemelere oranla çok daha geniş tutmuş olmasıdır. Buna göre terör;

Siyasi, dini ya da ideolojik sonuçlara ulaşmak için hükümeti, toplumu ya da toplumun herhangi bir bölümünü belli bir yöne zorlamak maksadıyla, kişilere ve mala karşı yapılan ciddi şiddet kullanımı, bir kişinin hayatını tehlikeye sokmak ya da şiddet kullanımı tehdidinde bulunulması, kamunun veya kanonun bir bölümünün sağlığını ya da güvenliğini tehlikeye sokmasıdır (Bal, 2006:302).

Terör Yasası'nın bir diğer özelliği de daha önce terör olaylarıyla mücadelede yasaya konu edilmemiş alanların da yeni yasayla düzenlenmiş olmasıdır (Dyer, 2001). 'Sanal terörist' kavramıyla terörün internet ve diğer bilgi kanalları üzerinde de gerçekleşebileceğine dikkat çeken yeni düzenleme bu alandaki faaliyetleri de yasaklıyor

ve ilgili birimlere önlem alma görevini yüklüyor. Buna göre hükümetlere ve kişilere yapılan saldırılar da yakın takibe alınabilecektir.

2000 Terör Yasası'nın polise verdiği bir diğer yetki de seyahat özgürlüğü ile ilgilidir, İngiliz polisi bu yasa sayesinde sadece terörizmi engellemek maksatlı olarak seyahatlerde yolcunun kişisel bilgilerine ulaşabilecek, havayolu vb. şirketlerden yolcu hakkında detayları talep edebilecektir. Nitekim Ocak 2006'da The Guardian'a yansıyan bilgilere göre İngiliz polisi terör gerekçesiyle 40 milyondan fazla yolcunun kişisel bilgilerine ulaşmasını sağlayacak bir sistem oluşturmuştur.

Yasanın uygulamada getirdiği bir diğer önlem de terörün mali kaynaklarını kurutmaktır. Yasaya göre güvenlik güçleri ve yargı terör örgütleri ile bağlantılı mal varlıklarına ve banka hesaplarına karşı geniş yetkiler ile donatılmışlardır. Yasa ile 'terörist malı' kavramı da getirilmiştir Buna göre terörizm amacıyla kullanılan veya kullanılacak olan her türlü mal ya da eşya terörist malıdır ve ilgili yetkililer belirtilen kurallar çerçevesinde bu konuda tasarrufla bulunabilirler (Bal, 2006:305).

Şubat 2000 sonunda Hükümet 21 uluslararası örgütü daha terör örgütü ilan etmiştir. Parlamento'nun onayından sonra geçerli olacak bu karara göre yasaklanan örgütlerin listesi şöyledir: (Bal, 2006:306).

1. PKK: Londra'da çok sayıda üye ve taraftan bulunuyor. İngiltere'de aktif olduğu biliniyor.
2. DHKP-C: Londra'da üye ve taraftarları var.
3. HAMAS: İsrail dışında eylem yapmadığı gibi İngiltere'ye karşı hiçbir eylemi de olmadı.
4. Filistin İslami Cihad örgütü (Shaqaqi)
5. Abu Nidal Örgütü: İngiltere'de bilinen bir üyesi yok.
6. Aden İslami Ordusu: İngiltere'de az da olsa bazı destekçileri bulunuyor.
7. Mücahidin (Halkın Mücahitleri): İranlı örgüt, şu ana kadar hiçbir Batılı hedefe saldırmadı.
8. ETA: İrlandalı cumhuriyetçi gruplarla ilişkisi olduğuna inanılıyor, fakat İngiltere'ye doğrudan bir saldırı da bulunmadı.

9. Mısır İslami Cihad Örgütü: Doğrudan İngiltere'yi hedef almıyor.
10. El Cemaat El Islamiye: Mısırlı örgüt. İngiltere'de bilinen bir üyesi bulunmuyor.
11. El Kaide: Usame Bin Ladin tarafından yönetildiği düşünülüyor. İngiltere'ye dönük herhangi bir saldırısı olmadı.
12. Silahlı İslami Grup: Cezayir'e dönük olarak eylem yapıyor. İngiltere'den bazı kişilerce lojistik destek sağladığına inanılıyor.
13. Selefist Grup: Cezayir. İngiltere'de eylemi bulunmuyor.
14. Uluslararası Sih Gençlik Federasyonu: İngiltere'de yardım topluyor ve destek buluyor.
15. Babbar Khalsa: Sih grup. İngiltere'de para topluyor. Şu ana kadar ^ Batı çıkarlarına dönük bir saldırı içinde olmadı.
16. Mücahidin Hareketi: Keşmir'in bağımsızlığı için çalışıyor. İngiltere'deki Müslümanlar arasında çok sayıda destekçisi var
17. Jaish e Mohammed: Keşmir'in bağımsızlığı için mücadele ediyor.
18. Lasker a Tayyaba: Keşmir'in bağımsızlığı için mücadele ediyor.
19. Tamil Kaplanları: Batı hedeflerine şu ana kadar hiçbir saldırıda bulunmadı.
20. Hizbullah Dış Güvenlik Örgütü: İngiltere'de ciddi bir faaliyeti bulunmuyor.

2005 yılında çıkarılan yeni terör yasası ile İçişleri Bakanı'na 'kontrol talimatları' (control orders) adı altında terörizme 'bulaşmış' kişileri belli yerlerde kalmaya ve belli davranışları yapmaya zorlayacak yetkiler vermektedir. Bu yetkilerin bir kısmının daha önce imzalanmış anlaşmalara da aykırı olduğu bilinmektedir.

Bu yasaya göre zanlıların hareketleri sınırlanabilecek, örneğin ev hapsinde tutulabilecektir. Bu kişilerin cep telefonu ve internet kullan-malan dahi aynı gerekçe ile 'kontrol talimatları' altında engellenebilecektir. Ziyaretçileri daha evvelden yetkililere bildirilecektir. Söz konusu kişilerin MI5 tarafından özel görüşmelerinin de bu düzenlemeler sayesinde takip edilebilmesine olanak sağlanmaktadır. Eski yasadan farklı

olarak yeni yasa sadece yabancılara değil, İngiltere vatandaşlarına da benzeri uygulamaları getirmiştir. Böylece bir yandan daraltılan yasa, diğer taraftan yetkileri genişletmiştir. Denebilir ki Hükümet mevcut yasaların insan hakları nedeniyle sınırlandırıldığı veya iptal edildiği her durumu yeni bir yasa ile daha sıkı yasalar çıkarmak için bir tür fırsat olarak görmüştür.

İngiliz Hükümeti'ne göre yasalar, güvenlik güçlerinin terörle mücadele etmesini zorlaştırıcı bir yapıdadır ve olağanüstü şartların olağanüstü yetkilere ihtiyacı vardır. Söz konusu yasa; Şubat 2005'de bazı işçi Partili milletvekillerinin 'isyanları'na rağmen geçti ve Lordlar Kamarası'na gönderildi. Burada yasa üzerinde çok sayıda değişikliğe gidildi. Bu değişikliklerin en önemlisi 'sunset clause'du. Yani düzenlemeler belirlenen tarihte yenilenmemesi halinde geçersiz hale gelecekti. Bu da yasa üzerinde parlamenter kontrolü arttırıcı bir düzenlemeydi. Hatırlanacağı üzere 1974-89 arasındaki Terörü Önleme Yasaları da bu türden düzenlemelerdi. Lordlar kamarasındaki oylamada; Başbakan Tony Blair'e yakınlığıyla bilinen Lord Chancellor, Lord Derry Irvine de ilk defa olarak İşçi Partisi aleyhine oy verdi. Lordlar kamarasındaki tablo ve evvelindeki tartışmalar, terörü önleme yasasının toplumda ve siyasette nasıl bir bölünmeye yol açtığını da gözler önüne sermiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel olarak konuya bakıldığında terör ve terörizm sorunu modern çağın bir icadı olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar insanın kendi türünü öldürmesi çeşitli şekillerde ve farklı amaçlar doğrultusunda insanlık tarihi kadar eski olsa da terör ve terörizm sanayileşme döneminde, asimetrik bir savaşım stratejisi ve ölü üzerinden propaganda kurgusuyla ortaya çıkarılmıştır. Bu kurgulamada örgütlü güçler, az masrafla, kendileri açısından önemli veya büyük sonuçlara ulaşmak için cebir ve şiddet uygulamak suretiyle terörü ve bu terör üzerinden propaganda yapmak suretiyle terörizm kavramını yaratmıştır.

Terör örgütleri modern çağda devletlerin karşısına önemli bir güvenlik sorunu olarak çıkmıştır. Bu bağlamda devletler, son iki yüzyıldır terör örgütleri ve terörizmle mücadele etme noktasında bir hayli fazla sermaye ve insan kaynağı kullanmışlardır. Bu çerçevede öncelikle terör örgütlerine yönelik sorunlar ele alınmış ve terör sorunu bir güvenlik sorunu olarak analiz edilmiştir. Bu sorunun ana aktörleri güvenlik güçleri ve istihbarat örgütleri olmuştur. Zaman içerisinde terörle uzun yıllar mücadele eden başta Batı Avrupa ülkeleri, (sanayileşmeyi gerçekleştiren ülkeler grubu) sorunun propaganda ve teorik boyutlarını fark etmişlerdir. Bu farkında olma terörle mücadelenin, terörizmle mücadele olarak genişlemesine yol açmıştır. Dolayısıyla mücadele alanı güvenliğinin dışına taşmış ve toplumun diğer aktörleri de bu mücadele alanına yönelik analiz ve önermelerde bulunmaya başlamışlar ve terörizmle mücadele alanında toplumsal bir duyarlılık ve cephe oluşturma girişimleri artan oranlarda dikkat çekmiştir. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, terörle mücadele güvenlik güçleriyle teröristler arasında bir düello olmaktan ziyade, propagandanın hedefindeki halk kitlelerinin kalplerini ve akıllarını kazanma yönüne odaklanmıştır. Terörle mücadele devletlerin hem terör olaylarını ve hem de teröristleri anlamasına paralel olarak, zaman içerisinde çeşitli yöntemler ve stratejiler geliştirmelerini sağlamıştır.

Modern toplum olmanın gereği, farklı grupların varlığını kabul etme ve bu farklılıklara hoşgörüden öte saygı göstermenin ve bu yönde bir dayanışmanın ortaya çıkmasıdır. Oysa terör ve şiddet bu farklılıkları kutuplaştırma, farklı dinden, kültürden, etnik kökenden ya da ırktan olana karşı kuşkuyu ve güvensizliği beslemektedir. Terör, aynı sosyal yapıdaki çeşitliliğin olumsuzluk olduğuna grupları inandırıp onları huzursuz etmeyi amaçlamaktadır. Günümüz toplumlarının birlikte yaşamanın demokratik

çözümlerine ulaşmaya çalışılırken, terör eylemleri tüm girişimleri engellemektedir. Terörizmin panzehiri, toplumumuzda yaşayan farklı ideoloji, anlayış, inanç ve dünya görüşüne sahip grupların birbirleriyle kavga etmeden yaşatılabilmesidir. Bunun için; özünde uzlaşa olan, demokrasi kültürünün aileden başlayarak, hayatın bütün alanlarında yaygınlaşması, devletin, bütün anlayışlara, ideolojilere ve inançlara eşit yakınlıkta/uzaklıkta yapılandırılması ve her türlü ideoloji, inanç ve felsefenin siyasi platformlarda temsil edilebilmesinin önünün açılması gerekmektedir.

Ülkemizin jeo-politik ve jeo-stratejik konumu dikkate alındığında, maruz kaldığımız iç ve dış tehditler tam olarak analiz edilmeli ve uygun önlemler alınmalıdır. Terörist faaliyetlerin önlenmesi ve yok edilebilmesi için, tüm kurum ve kuruluşlarımız tam işbirliği ve koordinasyon içinde hareket etmelidir.

Türkiye'nin jeo-politik ve jeo-stratejik konumu itibarıyla, demokratikleşme alanında atılan adımlara rağmen, terörist faaliyetlerin bitmeyeceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle, terörle yaşanılmaya alışılmalıdır. Ancak, terörün gerçekleştirebileceği tek amaç olan toplumsal korku ve tedhiş olgusunun; iyi bir istihbarat, iyi ve yaygın bir eğitim, bireylerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ile kırılabileceği kanaatindeyiz. Bu da asla amacına ulaşamayacak olan terörün bir yerde etkinliğinin kalmaması demektir. Bu konuda, hem güvenlik güçlerine, hem de onları yönlendirmekte olan bilimsel çevrelere büyük görevler düşmektedir. Ulusal kurtuluş savaşı veren Türkiye, terör karşısında da beklenen birlik ve beraberliği sağlayacak güçtedir.

Terör olaylarının medya vasıtası ile geniş halk kitlelerine iletilmesi neticesinde, terör örgütlerinin bir nevi ücretsiz reklamı yapılmakta olup, bu bağlamda medyanın kontrolsüz ve sınırsız haberleri terörün bir anlamda reklamcısı olmaktadır. Terör olaylarının medya gündeminde daha az yer almasının sağlanması neticesinde, terörün reklamının engellenmesinin yanı sıra, halk kitlelerinin, özellikle gençlik kesiminin psikolojik açıdan etkilenmesinin önüne geçilebilecektir. Daha da ötesi, terörizmin etkinliğinin kırılmasının; terörün bir destekçisi gibi olabilecek bilinçsizce yapılan medya bombardımanlarının, daha sorumluluk taşıyan bir şekil alması ile gerçekleşebileceğidir.

Özetle, terörle mücadelede başarılı olunabilmesi için toplumun her kesiminin terörle mücadelede ortak tavır takınmaları ve bu konuda üstlerine düşen görevleri en iyi

şekilde yapmaları gereklidir. Bu bağlamda incelememiz açısından sunabileceğimiz önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Terör, kallesçe, alçakça ve haince uygulanan, kuralsız bir şiddet hareketidir. Terör saldırılarının nerede, ne zaman, ne şekilde ve nasıl meydana gelebileceği, kimi ya da neyi hedef alabileceği belli değildir. Bu anlamda teröristler stratejik üstünlüğe sahiptir. Çoğu zaman lider kadrosu dışında kalan militanlar bile sona ana kadar gerçekleştirecekleri eylemlerin zamanını ve hedefini bilmezler. Bütün bunlara karşın, terörün nerede, ne zaman, neyi ya da kimi hedef alacağını bilmek imkansız da değildir. Bunun için öncelikle terörle mücadele eden kurumlar arasında, yani istihbarat alanında tam koordinasyon sağlanmalıdır. Ayrıca terörle mücadele eden kurumlar teknolojik açıdan tam donanımlı hale getirilmelidir.

- İnceleme neticesinde, Türkiye'deki terörist profilinin; % 80'ninin erkek, % 20'sinin kadın, % 75'inin bekar, % 75'inin 16-25 yaş arasında, % 90'nının büyükşehirlerde yaşadığı, % 70'inin lise, % 10'nun üniversite mezunu olduğu, % 40'nın öğrenci, % 25'inin işsiz ve % 15'inin işçi şeklinde olduğu görülmüştür. Dikkat edilecek olursa bu gibi illegal alanlara kaymaların daha çok ergenlik çağlarında yaşandığı, ayrıca sosyo-ekonomik açıdan çevresel faktörlerin de etkili olduğunu ifade edebiliriz. Bu bağlamda toplumsal etkilerin azaltılması, teröre katılımı önemli ölçüde azaltacaktır.

- Terörizm tarihsel süreçte çeşitli faktörlerin etkisi altında kalarak dönüşümler geçirmiştir. Terörizmle mücadele de terörizm kavramının dönüşümlerinden etkilenmiş ve mücadele konseptleri değişime uğramıştır. Bu kapsamda terörizmle mücadeledeki değişimler; eski çağlardaki ve terörizmin devrimci dönemindeki mücadele anlayışı ve "soğuk savaş" dönemindeki mücadele konseptinin "Ulusal Terörizmle Mücadele Anlayışı" olarak isimlendirilmesi ile mümkündür. Günümüzde dahi bu konsept geçerliliğini korumaktadır (TBB, 2006:313).

- Terörist profilinde önemli değişiklikler yaşanmaktadır. Artık bildiğimiz klasik teröristlerin yerini, esnek ve bilinen manada yönetim kadrosu olmayan teröristler almıştır. Bu durum da terörle mücadelede "istihbarat"ı eskisinden daha önemli konuma getirmiştir.

- Terör ve terörizmin var olabilmesi için saldırgan özellik taşıyan bireylerin bulunması gerekir. Hangi amaçla olursa olsun terör fikrini, örgütünü ve eylemini,

özellik taşıyan bireyler benimser. Şiddet davranışı veya şiddete yönelme pozitivist-ampirik saldırganlık araştırmalarında ön plândadır (Lubek, 1995). Bu nedenle cazibe alanlarının araştırılması kime, niye ve neden cazip olduğunu aramak, buna göre strateji geliştirmek gerekir.

- Demokratik bir devletin kullandığı kuvvetin meşru, terörizmin şiddetinin ise gayri meşru olduğunu ifade edenler statükonun yanlılarıdır. Kim nasıl neye göre yasallık ve meşruluk değerlendirmesi yapacaktır? İsrail yasallıkla meşruiyetle katliamları yaptığını ve bunun terör olmadığını iddia ederken; bölge halkı, Filistinlileri terörist ve örgütlerini terör örgütü olarak görürken, değerlendirme nasıl yapılacaktır? Yine Irak halkına göre işgal kuvveti ABD terör uygulamaktadır. ABD'ye göre ise; ABD askerlerine yönelik eylemler, direniş değil, terörist eylemlerdir. Teröre karşı çıkanlar; terörü, terörle mücadelenin bir parçası olarak kabul etmektedir. Bu ise terörle mücadelede uluslararası işbirliğini zorlaştırmaktadır. Oysa; terör terördür ve ne amaçla yapılırsa yapılsın, ne şekilde yapılırsa yapılsın, kim tarafından yapılırsa yapılsın, şiddete, yakıp yıkmaya, yok etmeye yönelik her eylemi terör olarak görmek, bölgesel ve küresel barış için olmazsa olmaz gerekliliktir.

- Uluslararası terörizmle mücadelede yaklaşım tarzı, konuya bakışa göre yürütülmektedir. Bunlar;

1. Ulusal hukuk yaklaşımları, (Tamkoç, 1984:49-68).
2. İnsanî hukuktan yararlanan yaklaşım,
3. Sorumluluk hukuku yaklaşımı, (Ltllich; Paxman, 1977: 217-233).
4. Devletlerin bireysel kuvvete başvurma yaklaşımıdır.

Bu yaklaşım tarzları mücadele biçimini ve yöntemini de belirlemektedir. Ülkelerin teröre, terörizme ve teröriste bakış ve yaklaşım tarzı da bu yaklaşım şekline göre değişkenlik göstermektedir.

Terörle mücadele uluslararası ilişkileri etkilemektedir. Yerel, bölgesel ve küresel barışı ve güvenliği etkileyen, insan haklarına yönelmiş en büyük tehdit ve tehlikenin terör ve terörizm olduğu açıktır.

Uluslararası ilişkilerdeki çıkar amaçlı bakış ve yaklaşım nedeniyle hemen tüm devletler kendi siyasetlerine göre kavramları yorumlamaktadırlar. Bu ise terörizme karşı

uluslararası alanda ortak hareket etme ve önlemler almayı etkisiz hale getirmektedir. Özellikle binlerce masum insanı öldürmeyi ve yakıp yıkmayı "terörizmle mücadele ediyorum" gerekçesiyle yapanların, ortak noktada birleşmesi mümkün görülmemektedir (TBB, 2006:314).

İsrail'in Filistin'de, ABD'nin Afganistan ve Irak'ta yaptıklarının hukukla, insan haklarıyla alâkasının olmadığı bizzat o ülke aydınlarınca da kabul edilmektedir. Bu nedenle terörizmin her çeşidine karşı olmak, ortak önlem alınması konusunda fikrî işbirliğine varmak ve kararlı tutum içinde bulunmak zorunludur.

- Terörle, terörizmle mücadele bir bütündür. Yurt içi ve yurt dışı ilişkiler bu bütünün parçalarıdır. Türkiye, bu açıdan dünyada en ciddi ve samimi olarak konuya yaklaşan yegâne devlet olmuştur. Güvenlik ve işbirliği alanında 52 anlaşma, 349 protokol, 39 mutabakat zaptı, 124 toplantı tutanağı ve 12 ortak bildiri ve deklarasyona imza atan ikinci bir ülke yoktur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 17. maddesinde yer alan "Bu sözleşme hükümlerinden hiç biri, bir devlete, topluluğa veya kişiye, sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine yönelik bir faaliyete girişme ya da eylemde bulunma hakkını verir anlamında yorumlanamaz" yaklaşımı tüm eylemlerin benzeri olumsuz sonuçlar doğurduğunu böylece ifade etmiş olmaktadır. Oysa terör örgütlerinin tüm hücreleri faal olarak, Avrupa'da beslenmekte ve barınmaktadır. Dünyanın hemen tüm terör örgüt mensuplarının kaçıp sığındıkları ve korundukları yer Avrupa'dır. Avrupalıların bilmesi gereken en önemli olgu, terörizmin Avrupa'nın önemli bir sorunu olduğudur. Ancak unutulmamalıdır ki; küresel terörde Avrupa ülkeleri de hedef olmaktadır. Bunun için Avrupa ülkeleri; terörle ne kadar çabuk yüzleşir ve durdurmak için etkili ve dikkatli önlemler alırsa o derece huzurlu ve güvenli, insanî değerlerin yaşandığı bir yer olabilir. (<http://www.esag.info> (European Security Advocacy Group)). "Terörizmde gelecek olmadığı", tüm dünyaca; özellikle Avrupalılarca anlaşılmalıdır. Bunun için yapılması gereken; teröre ve terörizme global stratejik yaklaşım içinde olmaktır (Aydın, 2003:301).

- Terörle mücadele etmenin ilk önceliği teröristle fiziki olarak, şiddet kullanarak mücadele etmek olmamalıdır. Terörü gidermeye çalışırken ilk öncelik toplumsal ihtiyaçlar olmalıdır. Halkın düşüncesi, medyanın doğru kullanımı, ekonomik ve sosyal araçların terörü kesmek için kullanılması, eğitim ve kültürün birer araç olarak

devreye sokulması gerekmektedir (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=27>, Laçiner, 2004).

- Terörizmle mücadele konusunda şu hususa işaret edilmelidir: “Terörizmle mücadelede kesin ve kolay bir yol yoktur”, ama iki yöntem belirlenmiştir; anti-terörizm ve kontr-terörizm. Genelde pasif bir yöntem olan anti-terörizm, alınacak savunma önlemleriyle toplumun terörist eylemlere maruz kalma riskinin azaltılmasıdır. Bu yöntemde inisiyatif terör örgütlerindedir ve devlet olası terörist atakların nereden ve ne zaman geleceğini tahmin etmeye çalışarak bu atakları önlemeye, önleyemezse, kayıp bilânçosunu asgaride tutmaya çalışır. Kontr-terörizm ise özetle terörizme karşı aktif mücadele demektir. Bu yöntem; terör örgütlerinin çökertilmesi, teröristlerin yok edilmesi, sonuç itibarıyla de terörizmin bastırılması amacını güder. Bu nedenle de hem potansiyel terörizm atakları açısından caydırıcıdır ve hem de devletin terörle mücadelede inisiyatifini ele almasını sağlar. Bu avantajlara karşılık kontr-terör önlemleri, çağdaş hukuk ve etik değerleriyle bazen çatışabilmektedir. Terör örgütlerinin terörizmi bir taktik olarak kullandıkları ve bu nedenle asıl sorunun terörizm olduğu asla göz ardı edilmemelidir. Kanaatimizce, terörle mücadelede, faillerinin etkisizleştirilmesini amaçlayan kontr-terör tarzı yaklaşımlar yerine, halkın kalben ve zihnen kazanılmasına çaba sarf edilmelidir. Kutuplaşmaların terörizme kaynak sağladığı akıldan çıkartılmamalıdır.

- Terör örgütlerinin toplumdaki sıkıntılardan yararlanarak, örgüte adam kazandırdığı bir vakıdır. Bu nedenle, terörle mücadelede, halkın desteğinin kazanılması amacıyla, sosyo-ekonomik ve psikolojik kampanyalara ağırlık verilmelidir.

- Sivil halkın daha çok radikalleşerek devletten uzaklaşmasına neden olan güvenlik operasyonlarının sınırlandırılması gerekmele birlikte, terörle mücadeleyi de akamete uğratmamak için örgütün yönetim kadrolarına yönelik nokta operasyonlar yapılmalı ve bu amaçla nitelikli istihbarat toplanmasına büyük önem verilmelidir.

- Güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının, terörle etkin bir şekilde mücadele edebilmesi için var olan yasal sınırlamaların giderilmesi gerekmektedir.

- Terörizmin, sadece bir güvenlik sorunu olarak algılanıp, her türlü sorumluluğun güvenlik kuvvetlerine verilmesi, bunun dışındaki bütün kurum ve kuruluşların yardımcı gibi algılanıp, kendilerine verilen görev kadar hareket etmelerinin

beklenmesi yanlış bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir. Terörle mücadelenin ulusal bir sorun olduğu benimsenmelidir. İlgili herkes, konuya sahip çıkmalı ve üzerine düşeni yapmalıdır.

- Terörün yoğun olarak yaşandığı bölgelere, göreve uygun personel atanmalıdır.

- Terörle mücadele esnasında şehit sayısının artması halkı yılgınlığa ve karamsarlığa düşürmektedir. Bu itibarla, terörle mücadelenin, askeri birliklerle değil, özel olarak yetiştirilmiş kuvvetlerle yapılması gerekmektedir.

- Toplum; milli kültür unsurlarımız olan dil, din, tarih, coğrafyaya bağlılık ve milli ülkü verilmesi yönünde çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır. Her hâl ve koşulda en önemli unsur, insandır. İnsanları yücelten iki kavram vardır: Sevgi ve hoşgörü. Kin ve nefret ise insanlığı erozyona uğratan negatif iki kavramdır. Terör, işte bu kin ve nefretin sonucudur. Sevgi ve hoşgörü sayesinde terörün beslendiği bataklık kurutulacaktır.

- Terörün finans kaynakları derhal kesilmeli, bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı ve diplomatik açılımlar sağlanmalıdır.

- İşsizliği önleyici tedbirler alınmalıdır.

- Köyden kente göçün önü kesilmelidir. Terörün militan kazandığı tabanın, köyden kente göç eden ve varoşlarda yaşayan, kaybedecek bir şeyi kalmamış insanlar olduğu unutulmamalıdır.

- Terör örgütlerini ayakta tutan unsur propagandadır. Bu nedenle sorumsuzca yapılan medya bombardımanlarının önüne geçilerek, başta medya ve örgütsel internet siteleri denetim altına alınmalıdır.

- Türkiye'deki terör hareketleri, sosyal, ekonomik ve siyasi nedenlerden zemin bulmaktadır. Türkiye'de terörün etkili olması, dış desteğinin yoğun bir şekilde yapılmasının sonucudur. Zira gelişen, kalkınan, büyüyen, tarihi kimliğine yönelik bir Türkiye'nin güçlü olması, dış dinamikler tarafından istenmemektedir. Ekonomik kaynaklarını ve yetişmiş insan gücünü, teröre ayıran bir ülkenin bocalayacağı açıktır. Türkiye'ye tarihi husumet içinde olan ülkeler yanında dost ve müttefik bilinen ülkeler de Türkiye'de terörü ve terör örgütlerini desteklemişlerdir.

“Neden Türkiye?” sorusunun cevabı açıktır. Bu, Türkiye'nin çok yönlü özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin jeo-politik ve jeo-stratejik konumuna bağlı olarak, Avrupa ile Asya ve Ortadoğu'yu birbirine bağlayan bir köprü ve geçiş noktasındaki tek lâik, Müslüman ve demokratik ülke olması, çevresinde hüküm süren karışıklık ve krizlere rağmen istikrarını koruyabilmesi, dikkatlerin; Türkiye üzerinde yoğunlaşmasına yol açmaktadır (Ergene, 1993: 34-44).

- Terörizmi ortadan kaldırmak için ondan beslenen unsurlarla mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu itibarla Türkiye'deki şiddet kültürünün terörü besleyen en önemli faktör olduğu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin feodal yapısının terör için ortam oluşturduğu dikkate alınarak çözüm yolları araştırılmalıdır.

- Yaklaşık 30 yıldır teröre en yetenekli gençlerini feda eden, milli gelirinin büyük bölümünü bu uğurda sarfeden Türkiye, halen terörle mücadeledeki haklılığını anlatamamakta ve teröre olan dış desteği bir türlü kesememektedir. Türkiye'nin artık “en iyi savunma salıdır” prensibinden hareketle; gerek askeri anlamda müdahaleler, gerekse daha önemli olarak sosyo-psikolojik anlamda yapılacak saldırı taktikleri asıl başarıyı ortaya koyacaktır.

KAYNAKLAR

- Akmaral, T. Kemal, Anti Teröristin El Kitabı, Bilge Karıca Yayınları, İstanbul, 2004
- Aksın, Ahmet, Dini Söylemlere Dayalı Terör Örgütlerinin Propagandaları Üzerine Bazı Tespitler, 1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri, Elazığ Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ, 2000
- Akyol, Taha, Milliyet Gazetesi, 12 Haziran 2007
- Alkan, Necati, Gençlik ve Terörizm, EGM Basımevi Şube Müdürlüğü, Ankara, 2002.
- Altuğ, Yılmaz., Terörizmin Anatomisi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995
- Anonim, Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara, 1993
- Aşgın, S., Teröristin Psikolojisi, Polis Dergisi, S.23, 2000
- Ataman, Hakan, Bomba Felsefesi'nin Dönüşü, Radikal Gazetesi, 15 Ocak 2006
- Atasoy, S., Biyoterör Gerçeğin ta Kendisidir, Hürriyet Gazetesi, 29 Ocak 2006
- Aydın N., Yeni Yüzyıl İçin Ulusal Stratejiler, Atlas Yayıncılık, Ankara, 2003
- Aydın, M. ve Vatandaş, A., Kod Adı: Kılıçbalığı, Karakutu Yay., İstanbul, 2001
- Aydın, Murat, Terörden 13 Yılda 27 Bin Kişi Yargılandı, Zaman Gazetesi, 12 Ağustos 2005
- Bal, İdris, Terörizm, Uşak Yayınları Ankara, 2006
- Bila, Fikret, Terör Zirvesi'nin Sonuçları, Milliyet, 26 Mart 2006
- BM Genel Kurulu'nun 27.09.1972 gün ve 1314 nolu "Terörizmin Temel Nedenleri ve Uluslararası Terörizm" başlıklı raporu, Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ağustos 2005
- Bozdemir, Mevlüt, Terör mü Terörizm mi?, SBF Basın Yayın Yüksekokulu Yıllığı C:6, 1981
- Bölügiray, Nevzat, Özal Döneminde Bölücü Terör, Tekin Yayınevi., İstanbul, 1992
- Bulaç, Ali, Rusya ve Terör, Zaman Gazetesi, 12 Ekim 2005
- Bulut, Faik, Faraç, Mehmet, Kod Adı Hizbullah Türkiye Hizbullahçılarının Anatomisi, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 1999

- Burget, F. A., Molla Ömer'le Söyleşi, Stratejik Analiz, Kasım 2001
- “Bush'tan Erdoğan'a Taziye Telefonu”, Milliyet, 16 Kasım 2003
- Bütün, Olcay, Asimetrik Savaşa Hazır Olalım, Ulusal Strateji Dergisi, Mayıs 2002
- Can, Kemal, Erdinç, Cengiz, Sistemdışı Sol Muhalefet, Yüzyıl Biterken Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 15, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996
- Chomsky, N., 11 Eylül 2001 ve Sonrası: Dünya Nereye Gidiyor?, Aram Yay, İstanbul, 2002
- Çağlar, Ali, Terör ve Örgütlenme, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi, Ankara, Eylül 1997
- Çakır, Ruşen , PKK Hamas Olmak İstiyor Ama Bu Mümkün Değil, Vatan Gazetesi, 16 Mart 2006
- Çınar, Bekir, Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör, Sam Yayınları, Ankara, 1997
- Çiğdem, Ahmet, İslamcılığın Geleceği, Yüzyıl Biterken Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 15, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996
- Çitlioğlu, E., Radikal İslamın Kökenleri, Cumhuriyet Stratejisi, S.57, 2005
- Demirel, Emin, Terör, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002
- Denker, M. Sami, Uluslararası Terör Türkiye ve PKK, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1997
- Donohue., L. K., Counter-Terrorism Law and Emergency Powers In The United Kingdom, 1912-2000
- Durukan, M., Yaşar, Yeni Hücreevleri Sanal Alemde Kuruluyor, Zaman Gazetesi, 4 Şubat 2007
- Dyer, C., UK Finally Complies With Rights Convention, The Guardian, 20 Şubat 2001
- Elekdağ, M. Şükrü, Tarihsel Gerçekler Işığında Ermeni Soykırımını Savı, Cumhuriyet Gazetesi, 26 Nisan 2005
- “El-Kaide ile Paralellik Var”, Milliyet, 20 Kasım 2003
- Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi, Terörle Mücadele Özel Sayısı, Yıl: 10, Sayı: 40, Nisan-Mayıs-Haziran 2004

- Ereedland, J., Blaming the Victims, The Guardian, 19 Ağustos 2001
- Ergene, H. H., Neden Hedef Türkiye, Kiyab, Ankara, 1993
- Ergil, Doğu, Türkiye 'de Terör ve Şiddet, Yapısal ve Kültürel Kaynakları, Turhan Kitabevi, Ankara, 1980
- Erkmen, S., 11 Eylül 2001 2001: Terörizmin Yeni Miladı, Stratejik Analiz, Ekim 2001
- Fox TV, "20:10 Ana Haber Bülteni", 11 Eylül 2001 2001
- Geraghty, T., The Irish War, The Military History of a Domestic Conflict, Londra, Harper Collins Publishers, 2000
- Girgin, Kemal, Uluslar arası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye, Okumuş Adam Yayıncılık, İstanbul, 2003
- Giritli, İsmail, Terörizme Dair, Türkiye Gazetesi, 5 Ekim 2001
- Göktaş, Evin, Terör Bataklığı Kuruyor, Yenişafak Gazetesi, 28 Mart 2005
- Güler, Z., Din Eksenli Örgütler, I. Milletlerarası Huzur ve Güvenlik Sempozyumu, Elazığ, 2000
- Gürcanlı, Zeynep, Dört T Planı, Star Gazetesi, 1 Aralık 2000
- Hafizoğulları, Z., Anayasanın 1, 2. ve 3. Maddesinin Korunmasına İlişkin Düşünceler ve Terör Saiki İle İşlenen Suçlar, Yeni Türkiye Cumhuriyet Özel Sayısı-V, Sayı:23-24, 1998
- Hillyard, P., Suspect Community: People 's Experience of the Prevention of Terrorism Acts in Britain, Pluto, Londra, 1993
- Hoffer, Eric, Kesin İnançlılar, Çev:Erkıl Günnur, Yüksel Matbaası, İstanbul, 1980
- <http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=23863>, 10.04.2006, Ergün, S., Antalya'da Nato Tatbikatı
- <http://arsiv.sabah.com.tr/2006/01/05/gnd113.html>, Aydemir, B., Terörle Mücadelede Kuran Kursu Formülü, 05 Ocak 2006
- http://uk.international.net/policeteam/tbmm_hizbullah_raporu.htm 07.01.2002
- <http://www.biggllook.com/usa/binladen.html>
- <http://www.caginpolisi.com.tr/61/35-36-37.htm>

<http://www.cdc.gov/mmwr/>, 23 Haziran 2006, Department of Health and Human Services: Centers For Disease Control and Prevention, Terrorism and Nuclear Weapons

<http://www.dispolitikaforumu.com/KOKSAL.ppt>, Köksal, Sönmez., Küresel Terörizm: Etkileri ve Çareleri

<http://www.egmidb.gov.tr/tarihce.htm>

<http://www.esag.info>, European Security Advocacy Group

<http://www.flasmedya.com/koseyazarlari.asp?Kat=4&d=532&shf=9>, Kanargı, Halil, 9 Nisan 2007

<http://www.haksoz.net/okul/mod.php?mod=publisher&op=viewarticle&cid=1017&artid=4474>

<http://www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum/11%20Doc.Dr.Nazife%20BAYKA> L.doc, Baykal, Nazife, Bilgi Teknolojisinin Ulusal Güvenlik ve Ulusal Güvenlik Stratejisi ile İlgili Boyutu, 10 Nisan 2007

http://www.hurriyetim.com.tr/dosya/abd_operasyon/ladin.asp, "Hedefteki Adam: Usame bin Ladin"

<http://www.jandarma.tsk.mil.tr/>

<http://www.nethaber.com/haber/haberler/01082105303300.html>, "İsrail Dışişleri Bakanı İstanbul'a Geldi", 31 Aralık 2003

<http://www.tasam.org/index.php?altid=1390>, Karaca, Gürsel, 21.Yüzyılda Değişen Güvenlik Algılamalarının Dünya Siyasetine Etkileri, 19 Temmuz 2006

<http://www.terror.gen.tr>

www.terror.gen.tr, Hanlı, H., Global Terörizm: Uluslar arası ve Uluslar üstü Boyutu, 2 Şubat 2003

ÖZGEÇMİŞ

25/11/1973 tarihinde Sivas/Gürün'de doğdum. İlk öğrenimimi Ankara/Y.Mahalle Hazar ve Gazi Osman Paşa İlkokulları'nda, orta ve lise öğrenimimi Ankara Atatürk Anadolu Lisesi'nde tamamladım. 1996 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum. 1997 yılında Başbakanlık'ta uzman olarak memuriyete başladım. Başbakanlık bünyesinde, 1997-2001 yılları arasında Ankara'da, 2001-2005 yılları arasında Elazığ'da görev yapmamın ardından, 2005 yılında Kocaeli'ne atandım. Halen, Kocaeli'nde görevimi sürdürmekteyim. Evliyim ve bir çocuk babasıyım. İngilizce bilmekteyim.